

УИЛЯМ УОРТЪН ОТВЪД КИЛЕРА

Превод от английски: Милко Стоименов, 2007

chitanka.info

Посвещава се на всички мои приятели.
Уилям Уортън

ПЪРВА ГЛАВА

Това се случи през втората година откакто по-малката ни дъщеря започна работа като учителка по някаква програма на ЮНЕСКО в Ханой; тогава съпругата ми Емили замина за втори път за Далечния изток. Този път в пътуването ѝ имаше повече смисъл: щеше да гостува на дъщеря ни и може би да ѝ помогне да осинови някое мъничко виетнамче.

Беше се уговорила с една моя братовчедка, Мери Лу, която работи в „Нортуест Еърлайнс“, да лети с нея до Банкок уж като придружаващ я член на семейството. Билетът до Банкок струваше сто и петдесет долара, а полетът от Банкок до Ханой беше още по-скъп, но изкушението пред жена ми бе неустойимо.

За разлика от Емили не изпитвах особено желание да пътувам, освен за да видя дъщеря си и съпруга ѝ. Братовчедка ми обаче можеше да вземе само един придружител. А Емили много искаше да отиде.

Прекарахме целия септември на въпросната 1997 година в къща на брега на океана край градче на име Оушън Гроув в Ню Джърси. Нанасях последните, мъчителни корекции на една моя книга, наречена „Плаващ дом“.

За мен този етап от писането или редактирането е доста болезнен. Като човек, който през целия си живот е бил художник, *artiste-peintre*, както казват французите, аз съм доста разглезен.

Искаше ми се да отида някъде на почивка, а не да попадна в един полуразрушен град, прочут с жегата, влагата и дъжда, нищо, че дъщеря ми живееше там. Въпросът бе какво да правя, къде да отида. В известен смисъл — макар почти винаги да съм изкарвал сам прехраната си, понякога по доста необичайни начини в сравнение с повечето ми познати — целият ми живот прилича на една дълга ваканция.

През своя живот съпругата ми Емили винаги е изпитвала две неутолими географски страсти — Париж и Изтока. Извадихме достатъчно късмет и последните трийсетина години живяхме в

Европа, предимно във Франция и най-вече в Париж. Първоначалното ни оправдание бе желанието да спасим децата си от американската телевизия, но сега осъзнавам, че в него се крие нещо повече. Така или иначе, жена ми не беше ходила в Ханой; през 1997 година малцина американци можеха да се похвалят, че са били там.

Аз обаче не изпитвах никакво желание да отида не само във Виетнам, а където и да било в Далечния изток. Аз съм нещо като глобален шовинист. Човек, пуснал дълбоки корени в западната цивилизация. Литературата, изкуството, театърът, балетът на Европа осмислят съществуването ми. Може би щях да се почувствам добре, седнал в някое улично кафене, загледан в минувачите, отпивайки саке или каквото там пият виетнамците, може би дори зелен чай (отврат!) без захар. Но нямаше да изпитам удоволствие да бъда влачен насам-натам от професионални гидове, от едно натруфено място на друго, да се вирам през прозореца на автобуса в лицата на гладни, враждебно настроени хора, които имат достатъчно основание да ме мразят само защото съм американец, или да се провирам с мъка сред необятно множество от нисички хора на велосипеди или с рикши. Сигурен бях, че няма да ми допадне. Емили пък беше сигурна, че ще ѝ хареса, и се оказа права. Сега дори е по-голяма познавачка на начините за приготвяне и поднасяне на чай. Скоро може и да овладее изкуството да яде ориз само с една пръчица.

Със сестра ми Джийн трябваше да наследим къщата на родителите ни, но само няколко месеца след смъртта на мама Джийн също напусна този свят, а с нея си отиде и важна част от живота ми. Дори сега, макар да е изминала повече от година от тогава, не мога да свикна с липсата ѝ, както никога няма да преодолеем и мъката от смъртта на по-голямата ни дъщеря, съпруга ѝ и двете им деца, причинена от глупавата практика да се палят стърнищата в Орегон.

Предполагам, че след случилото се никой от семейството ни няма да бъде същият като преди. Струва ми се, че изпитвам някакво нездраво привличане към смъртта или може би към живота, но това е ако не разумно, то поне разбираемо, като се има предвид как започнах живота си, живота си като млад, който наричам „живот преди живота“, преди да се превърна в сегашното си „аз“.

Пътешествието на Емили до Ханой е един от редките случаи, когато сме се възползвали от лукса на страничните доходи. Писането

на романи се оказа доста по-рентабилно от рисуването на картини. Мисля, че това изненада не само мен, но и всички останали.

Искаше ми се да направя нещо вълнуващо. Понеже съм вманиачен любител на слънчевите бани въпреки всички онези космически лъчи, които ни убиват бавно, се колебаех дали да не обиколя Карибите, но колкото повече си мислех, толкова по-самотна и неуместна ми се струваше подобна авантюра. Достатъчно откъснат се чувствам от живота си и резултатът щеше да бъде още по-неприятен.

Едно нещо мога да ви кажа за себе си. Почувствам ли умора, просто се излягам на слънце или се отдавам на мързел, а съзнанието ми се върти из същите онези стари и мрачни алеи на разума, зацикля на все същите тъжни истории, които се опитвам да забравя. Но не мога да го изключа. Най-добрата почивка за мен е да опитам нещо ново, да започна книга или картина.

Това беше основната причина да се захвана с писане. Нуждаех се от един тих, спокоен свят, който да мога да контролирам и в който да намирам убежище, когато осъзная, че съм се потопил прекалено дълбоко в живописа. Започна ли да сънувам как рисувам, това е лош признак и означава, че съм застанал на ръба на своята черна дупка.

Изведнъж проумявам, че онова, което желая най-силно, е да нарисувам отново родната си Филаделфия. Рисувах я преди няколко години. Открих, че това е единственият начин да се върна отново у дома. Последният път, когато го направих, бе по време на пътуването на жена ми до Китай. Рисувах из уличките на стария квартал на дядо в югозападната част на Филаделфия, където той бе построил три къщи, залепени една за друга. Сега там живее леля Едит. Този път исках да се съсредоточа само върху рисуването на къщата, в която живях от петгодишна възраст чак докато постъпих в армията през 1943, когато вече бях на седемнайсет.

Изминаха вече двацет и пет години, откакто започнах да усвоявам и развивам специфичните умения на уличен художник в Париж. Научих се да оставам встрани от лудешкия ритъм на града, от забързаните автомобили, туристите, кучетата, котките, плъховете и ченгетата и в същото време да изразявам себе си, да рисувам добри картини, които да показват как сградите, улиците, нещата, които човек е построил или направил, отразяват неговото време, неговите мисли и възжеления. Обичам да наблюдавам как отминаването на времето, като

смяна на сезоните, като белези, които оставя, като ремонти и реконструкции, придава на иначе неодушевени обекти усещане за вечен, непрестанно променящ се живот, макар че ако човек се замисли, ще осъзнае, че понятие като вечен живот вероятно не съществува, но поне може да се преструва, че го има. Научих се и да общувам със света на улиците, който лудешки се върти около мен, опитвам се да вникна и в интимността на живота, да съчетавам елементите му и да откривам някакъв здрав разум във всичко това.

Така минаваха дните през по-голямата част от живота ми и това не бе само начин да си изкарвам прехраната, а начин на живот. Липсва ми. Вече повече от четири месеца не съм излизал да рисувам на някоя оживена улица. През това време рисувах плажове, океани, небеса, все интересни неща, но природни дадености. Сега искам да приложа тези свои особени умения, тези идеи, към собственото си минало, към света от моето детство. Той бе толкова уникален и невероятен, че не съм сигурен дали ще успея. Сигурен съм обаче, че ще успея съвсем ясно да изразя своите дълбоко позитивни чувства към тези места и времена, към моите спомени. И ако е възможно, ще събера отделните парченца по някакъв свой собствен начин и ще ги залепя в едно цяло. И ще се опитам да прочистя някои доста мрачни кътчета от своето съзнание.

Изпращам до летището Емили и най-малкия ни син Уил, който бе дошъл с нас в Ню Джърси. Уил заминава за Франция, където ще отиде на корабчето ни, закотвено в Сена, а Емили лети за Флорида, откъдето всъщност започва нейното пътешествие. Самолетните билети се оказват по-евтини, отколкото очаквахме, вероятно защото толкова много авиокомпании са увлечени от големия водовъртеж, наречен „дерегулация“, и предлагат евтини полети.

На свой ред се отправям към най-близката железопътна гара в Ню Джърси. Също като при последното ми пътуване до Фили, и сега представлявам твърде колоритна гледка. На гърба си нося доста омацан и очукан френски статив, комбиниран с кутия за бои и палитра. Сменям стативите си на всеки три години и въпреки че наскоро успях да позакърпя този с помощта на чичо Марвин, съпругът на леля Едит, сега вече покойник, времето му вече изтича. Липсват няколко ключови винтчета, някои части са прекалено износени, а и ремъкът за носене през рамо няма да издържи дълго. Чичо Марвин почина от рак преди шест месеца и сега леля Едит живее сама. Обадах ѝ се по телефона и

тя остана очарована от възможността да ѝ погостувам. Аз също изгарям от нетърпение да я видя.

Живях у тях онзи октомври, когато за последен път бях във Филадельфия, и заедно гледахме бейзболните мачове по телевизията. Знаех, че чичо Марвин е болен от рак, но леля Едит така и не пророни нито дума. Сякаш целият ми свят, светът, който обичам, ме изоставя. Леля Едит се превръща в последния бастион на моето минало.

Към триножника съм привързал половин ролка платно, което купих в Ню Йорк. По принцип ролката е широка метър и петдесет и дълга десет метра, но аз я срязвах наполовина, за да ми бъде по-удобно да я нося. Ако прибавим и тубите с боите, които съм прибрал вътре, теглото на дървения статив с всичките му принадлежности е съизмеримо с тежестта на пълното бойно снаряжение на един пехотинец. Нося още малкия си лаптоп „Макинтош“. Хванал съм статива с дясната си ръка, а компютъра с лявата. Мъкна го навсякъде с мен, макар да вярвам, че съм приключил с пренаписването на „Плаващ дом“. Истината е, че не съм; това е само временно отлагане, както стана с „Татко“, когато за последен път рисувах тук.

ВТОРА ГЛАВА

Пристигам у леля Едит и я заварвам да ме чака на остъклената веранда. За последно я видях на погребението, където бях един от носачите на ковчега, но сега ми се струва още по-крехка и уязвима от тогава. След като таксито ме оставя обаче, тя възторжено ме прегръща и разцелува.

— Ще те настаня в бившата стая на Еди, в която беше и миналия път. Ако знаеш колко се радвам да те видя; напоследък се чувствам толкова самотна.

Точно в този момент нервите ѝ не издържат и тя заплаква безмълвно на рамото ми. След минутка се откъсва от мен, изтрива сълзите и очилата си с кърпичката, която държи в ръка. И тя, както дъщеря ни Кейт, винаги държи в дланта си смачкана на топка кърпичка. Само че Кейт винаги я държеше в дясната ръка, защото беше левачка. Мисля, че леля Едит държи своята в лявата ръка.

Тя се обръща и ме подканя да я последвам по стълбите.

— Внимавай с тези неща за рисуване! Не искам да бърша боя след теб!

Изкачвам се подир нея. Краката на леля Едит още са като на младо момиче, нищо че е превалила осемдесетте. Взема стъпалата бавничко, но не прекалено бавно.

— Стаята си е съвсем същата, само дето окачих на стената онази твоя картина. Помниш ли, още не беше изсъхнала и не можеше да я вземеш със себе си?

Докато изкачвам стъпалата, въпреки тежестта на товара, който мъкна, осъзнавам, че при темпото, с което се надявам да рисувам, скоро ще имам нужда от още платна и рамки. Платното, което съм донесъл, ще стигне за не повече от шест картини, а рамките — само за три. Все някъде в квартала трябва да има магазинче, откъдето да купя професионални пособия за рисуване.

На следващия ден обличам дрехите си за рисуване и натоварвам на велосипеда едно голямо платно, от което колелото заприличва на

платноходка. Взех велосипеда назаем от един братовчед още миналия път, когато бях тук. Леля Едит застава на верандата и скръства ръце:

— Албърт, видят ли те да караш колелото, натоварено по този начин, ще вземат да те арестуват. А не те ли арестуват, все някой ще те сгази. Между другото, приличаш на стар вехтошар.

Признавам, че наистина приличам на вехтошар или поне на някой от онези, които карат по улиците на Париж с привързани на гърбовете или на велосипедите им парчета стъкло, с които поправят счупени прозорци. Във Франция наричат стъклата за прозорци *carots*.

Засилвам се и започвам да се набирам с клатушкане нагоре по Робинсън Стрийт в посока към Елмуд. Използвам една пролука в трафика, завивам по Елмуд и пресичам железопътната линия без никакви проблеми. Озовавам се на ъгъла на Шейсета улица. Докато въртя педалите, осъзнавам, че леля Едит най-вероятно е права (тя почти винаги е права); ще трябва да положа доста усилия, за да не ме прегазят някой. Платното ми пречи да виждам какво става зад гърба ми, а караш ли колело сред автомобили, трябва да поглеждаш назад от време на време, особено ако се движиш бавно.

И така, престроявам се в дясната лента и се опитвам да си припомня времето, когато бях малък и взимах колелото, за да отида на гости на баба и дядо, на лелите и на чичовците, на братовчедите. Бях открил маршрут, благодарение на който рядко попадах в натоварено автомобилно движение.

Някои от улиците са останали неасфалтирани, а управлението на велосипед, който се движи по паваж, не е лесна работа. Завивам по Шейсет и трета, прекосявам по диагонал старото гробище и се озовавам зад завода на „Дженерал Електрик“. Трамвайните релси още си стоят, а между тях са наредени павета. Релсите са излъскани, което означава, че по улицата продължава да се движи трамвай. Минавам встрани, където има асфалт. За щастие велосипедът има контра, в противен случай скърцащите ръчни спирачки не биха удържали цялата тази тежест.

Поглеждам назад и макар платното да се поклаща и изпъва от вятъра, си остава все така здраво завързано. Именно в подобни моменти осъзнавам, че съм един възрастен шейсет и девет годишен човек, който тежи осемдесет кила, въпреки че е посветил цялото лято

на плуване, тичане, тенис и фитнес. Определено не съм на петнайсет, нито пък тежа шейсет кила.

Не прекалявам с натискането на спирачките и следя светофара пред мен. Ще трябва да използвам инерцията на спускането, ако искам да изкача онзи хълм. Преценявам момента така, че да премина на зелено, и отпускам спирачките. Бързо набирам скорост. Когато започвам изкачването, вече съм достигнал петдесет километра в час и се движа почти успоредно с колите. Нагоре по височината обаче бързо губя ускорение. По средата на хълма вече съм се изправил върху педалите и натискам здраво. Хич не ми се иска да сляза и да бутам велосипеда нагоре. Няма да е лесно с това платно зад мен, а и с триножника. Някога, преди много години, с лекота изкачвах този хълм.

Когато завивам надясно към гимназията Ийдън, наклонът става по-плавен. Озовавам се в жилищен район с умерени цени на имотите. Отпускам се на седалката, но продължавам здраво да натискам педалите. Вече съм останал без дъх. Заобикалям островчето за пешеходци и Ийдън остава от лявата ми страна. Сещам се за едно старо гадже, което живееше само на две преки от тук. Казваше се Кейти О'Донъл. Живееше в къща — близък. Това беше дом от съвсем друга класа, намираще се доста по-нависоко в обществената стълбица от обикновените редови къщи в Стоунхърст Хилс, където живеях аз. С Кейти се запознахме на танцова забава, организирана от църквата. Беше леко пълничка, но танцуваше страхотно; беше от онези хора, които сякаш се носят над дансинга, без краката им да докосват земята; невъзможно бе да подхвана ритъм, който тя да не е в състояние да последва.

Озовавам се на Чърч Лейн, където движението е доста по-натоварено. Изваждам късмет, защото светофарът блокира трафика, и необезпокояван прекосявам кръстовището. Точно срещу мен се издига пожарната, в която татко работеше, когато бях на петнайсет или шестнайсет. Странно нещо е времето.

В далечината изниква мостът Ийдън. Изобщо не се е променил. Толкова е тесен, че може да побере само по една кола във всяка посока. Учудвам се, че не са го променили или разширили. Когато движението става по-оживено, тук със сигурност се получава задръстване. За щастие продължавам да се движа с голям аванс пред автомобилите, задържани от светофара, и прекосявам моста без проблеми.

Отново се изправям на педалите и ги натискам силно. Колелото се клатушка, торбата с терпентина и лака подскача, стативът подрънква. Поглеждам назад и се успокоявам, че нищо няма да изпадне. Опитвам се да преценя на какво разстояние зад мен се намират автомобилите, но не ги виждам заради платното. Самият мост е леко извит като онези мостчета във Венеция. Стигам най-високата му част, когато колите започват да ме изпреварват. Опитвам се да държа велосипеда по права линия. Тук това никак не е лесно. Когато бях малко момче, на дванайсет или там някъде, едно хлапе загина, докато вървеше по бетонния парапет на моста. Изгуби равновесие и падна.

Стигам края на моста и се спускам към автобусната спирка на Балтимор Пайк. Светва зелено и преминавам. Набирам се през кръстовището и продължавам по Чърч Лейн. От дясната ми страна остава гробището, което изглежда съвсем същото като по времето, когато живеях тук. Предполагам, че гробищата са сред най-неподатливите на промени неща в един град.

Чърч Лейн обаче се е променила. Някога беше тясна и застлана с бетонни плочи, споени с катран, по които колелото ми непрекъснато подскачаше, а сега е покрита с гладък черен асфалт. Сега е по-широка, може би е отнела малко земя от гробището. И движението е по-натоварено, отколкото си го спомням. Малко по-надолу след Хедър Лейн, улицата, на която живеях някога и към която отивам сега, имаше хълм, по който се пързяхме с шейни. Беше много удобно, защото в подножието на склона имаше някакво сметище и оттам изобщо не минаваха коли. Сметището отдавна го няма и на мястото му се издигат жилищни блокове.

Едно време, озовяхме ли се на върха на хълма, можехме да се спуснем надясно по един тесен черен път, който водеше до Бърлин Истейтс. Къщата, която използвах като първообраз на дома на Пилето, бе последната в този квартал. Сега всяка площ тук отдавна е заета от нови и нови къщи, залепени една за друга. Дори и мястото, където някога беше бейзболното игрище, днес е застроено. Но предполагам, човек не може да очаква игрищата да оцелеят толкова дълго колкото гробищата.

Завивам по Хедър Лейн. Улицата е тясна, винаги си е била такава, но вече е еднопосочна. На всеки петдесетина метра има аварийни изходи, очертани с жълта боя. Колите могат да паркират само

от едната страна на улицата. Повечето обитатели на Стоунхърст Хилс не могат да си позволят малки вносни спортни коли, затова карат огромни старомодни американски таратайки, които заемат половината улица.

Макар да съм роден на Дюи Стрийт и по-късно да живях на Литъл Тиодор Стрийт, пазя само откъслечни спомени от тази част от живота си просто защото бях много малък. Преместихме се на Хедър Лейн, когато бях на пет, но си спомням как веднъж седях на високото си детско столче, гледах през задния прозорец и чаках да видя фенерджията. Спомням си и как лежах на пода и гледах през лъч слънчева светлина как прашинките танцуват във въздуха. Това са истински спомени, които мога да извикам от миналото. Мисля, че в този момент майка ми чистеше с прахосмукачка и бършеше прах, но съм бил прекалено малък, за да придавам някакво значение на подобни обичайни логични действия.

Повечето от най-ранните ми спомени са доста неясни, но неизличими, приличат повече на мирис, на усещане за нещо, отколкото на образ, на действително събитие. Не бях достатъчно съобразителен, за да разглеждам нещата в някакъв смислен контекст. Мисля, че подобен начин на мислене се зароди у мен по-късно от обичайното. Бях като празна магнетофонна лента, пасивен наблюдател, не търсех причината за едно или за друго нещо. И сега не мога да се похваля с кой знае колко аналитичен ум. Лесно се обърквам или се губя. А и не съм толкова съобразителен, колкото повечето хора. За рисуването, а може би и за писането, е характерно умението да видиш нещата и хората каквито са в действителност, без да се интересуваш какво се крие зад тях, какво правят или какво искат да направят. В рисуването трябва да виждаш форми, цветове, структура и да оставяш възприятията си да ги попият, без да полагаш особени усилия да ги осмислиш или просто да потърсиш в тях някаква логика. На по-късен етап, разбира се, ако искаш да нарисуваш картина или да напишеш нещо разбираемо и за други хора, трябва да проникнеш в същината на нещата, да ги изложиш във форма, която да можеш да споделиш, да ги поднесеш по начин, който да бъде възприет от материалния, обективен свят, в който всички ние живеем. Но в началото има място единствено за пасивно възприятие. Когато то липсва, вместо картина получаваш илюстрация, вместо литература — журналистика.

Въртя педалите нагоре по Хедър Лейн и с изненада откривам колко малко се е променила от „моето“ време. Струват ми се различни само огромните дървета и миниатюрните дворове пред къщите. Помня, че нашият двор ми се струваше безкраен. Едва сега виждам, и това е нещо, което не би могло да се промени през годините, че дворчетата са не по-големи от трийсет-четирийсет квадратни метра.

Спирам в една пролука между колите. По улицата няма жива душа. Мъжете са на работа, децата — на училище. Представям си как жените или също работят, или стоят по домовете си, чистят, оправят легла, готвят, въобще вършат всички онези неща, които една къща изисква.

Когато бях хлапе и живеях тук, нито една жена не ходеше на работа. Честно казано, по време на Голямата депресия *никой* нямаше работа, дори мъжете. Но тя продължи само пет години, а аз живях тук дванайсет. Не мога да се сетя дори за едно семейство, в което жената да работеше. По онова време мъжете изкарваха достатъчно, за да издържат семействата си, ако, разбира се, изобщо изкарваха нещо.

Сега обаче плащат на работещите хора, независимо дали са мъже или жени, едва половината от онова, което е необходимо за издръжката на едно семейство. Или пък всички са подмамани до такава степен от рекламите по телевизията, че са решили да притежават толкова много неща, ето защо и на жените да им се налага да ходят на работа. А може би те не искат да се занимават с домакинска работа и предпочитат да работят като продавачки в магазините, като касиерки, машинописки, лекарки, адвокатки, какво и да е, стига да се измъкнат от къщи.

Наистина нямам представа какво се случва. С годините човек все по-трудно открива логика дори у най-обикновените неща от живота. Сега обаче, докато се оглеждам, сваляйки триножника от колелото, ме озарява прозрението, че всички къщи около мен най-вероятно са празни, че в тях са останали само възрастни пенсионери и майки с кърмачета. Питам се дали се чувстват уплашени, уязвими, след като знаят, че в квартала няма нито един млад човек, който да ги защити, особено в тези времена на необуздало насилие. Сетне през ума ми минава мисълта, че ако в някоя от тези къщи наистина има хора, те най-вероятно надничат през прозорците, скрити зад някоя завеса, и се чудят какво правя *аз* и може би се страхуват мъничко от *мен*. Ще видим какво ще стане.

Намествам статива си и разгъвам краката му на едно място за паркиране досади тротоара срещу старата ми къща, но малко по-надолу от пряката, по която дойдох, почти до ъгъла с Чърч Лейн. Къщата, в която живях, е петата, ако броим от ъгъла на Хедър и Кросли насам. Искам да я нарисувам по същия начин, по който направих пейзажите от Дюи Стрийт, да разположа дома си в дясната половина на платното, а останалата редица от къщи — в центъра. Искам да уловя и част от къщите от срещната страна на улицата.

Благодарение на тревните площи отпред тази улица е по-широка от останалите; къщите, изправени една срещу друга от двете страни, не са толкова близко, както в квартала на леля Едит, и затова намерението ми да ги побера в картината е по-трудно осъществимо. Може би трябва да взема по-широко платно.

Тези къщи са били построени през двайсетте, има-няма пет години преди началото на Депресията. Покрай задната част на всяка минава алея, която завършва с гараж, толкова тесен, че побира само една кола. Колите днес са много по-големи отпреди и не могат да влязат в тези гаражчета, затова остават паркирани на улицата. Когато мъжете и жените от квартала започнат да се прибират от работа, сигурно трудно си намират място за паркиране. Дори сега повече от половината места са заети. Може би някои ползват автобуси или трамваи, за да отидат на работа, и оставят колите на своите съпруги или съпрузи, за да напазаруват или просто за да пестят бензин. Осъзнавам, че не знам почти нищо за хората, които днес живеят тук.

Тъй като Стоунхърст Хилс е построен на склоновете на хълм, единият край на улицата е по-висок от другия. От мястото, на което съм застанал, по-висок е левият край. Къщата, в която живеях, остава в долния край. Домовете и от двете страни разполагат с миниатюрни дворове отпред, онези от лявата страна са по-стръмни и трудни за косене, онези от дясната страна са малки и равни.

Още една голяма промяна от времето на моето детство: дворчетата и от двете страни на улицата са оградени предимно с метални колчета с вериги на височина метър и двайсет. Така всичко изглежда още по-миниатюрно. Когато бях малък, ние имахме една от малкото огради на улицата и тя бе по-скоро декоративна, висока трийсетина сантиметра и скована от бели дъски и колчета. Днес

някогашните тревни площи са се превърнали повече в кошари за деца или за кучета (или и двете) отколкото в истински дворове.

Освен това голяма част от покритите входни веранди, които някога бяха дървени с красиви парапети и дървени стъпала, днес са заменени от метални парапети и бетонни стъпала. Това придава на квартала по-строг вид, засилва усещането за бедност. А може би аз съм се променил. Никога преди не съм смятал квартала си за бедняшки, но сега, завръщайки се в него след толкова години, той наистина ми изглежда западнал.

От друга страна, в много от дворовете са израснали дървета и сега улицата е потънала в зеленина и не изглежда така гола, както си я спомням от детските ми години. Някога дърветата се брояха на пръсти и едно от тях растеше пред дома ни, топола, посадена точно на границата между нашия двор и този на съседката ни Джийн Робин.

Къщите, макар и залепени една за друга, бяха построени по двойки. Първите две имат островърхи покриви, следващите две са с плоски покриви и така чак до края на улицата. Всяка двойка къщи са с обща предна веранда с отделни стъпала. Дворчето отпред също е общо, като за граници му служат верандата от едната страна и първата къща от следващата двойка от другата страна. Така цялата улица, насечена от този повтарящ се шаблон „двор-веранда“, се превръща в едно цяло.

На заден план в картината, в самия край на Хедър Лейн ще нарисувам Чърч Лейн и ще загатна старото бейзболно игрище. Платното ще изобразява неща, които виждам с очите си, други, които си спомням, и трети, които съществуват единствено във въображението ми. В известен смисъл всичките ми картини следват тази схема, те са миниатюрни светове, които съм сътворил за себе си. Предполагам, че и в писането използвам същите съставни части.

Разполагам платното върху статива, дърпам чекмеджето, вадя палитрата и я поставям отгоре му, взимам молив и въглен и започвам да скицирам. Център на картината ще бъде електрическият стълб, който се издигаше пред къщата на семейство Фенимор. На него бяхме заковали голяма кошница за плодове и той се бе превърнал в нашия баскетболен кош. Спомням си, че когато за пръв път влязох във

физкултурен салон и видях истински кош с мрежичка, бях на дванайсет или там някъде, останах разочарован, че няма кошница, а дървеното табло отзад много улесняваше отбелязването на точки.

Високо над мястото, където бяхме сложили нашия „кош“, се издигаше улична лампа, благодарение на която можехме да играем и след като мръкне. В онези дни по улицата не минаваха много коли. Всички точки трябваше да бъдат отбелязвани от директни попадения, не се позволяваха никакви отскачания или рикошети. Стреляхме направо, изпращайки топката в парабола, така че да мине през наклонената кошница. Мачовете ни завършваха с много малко отбелязани точки.

Ще ми се баскетболът, който се играе днес, да притежаваше поне мъничко от този старовремски привкус. Би било лесно да се махне таблото и кошът да се вдигне толкова високо, че никой да не може да го достигне. Така играта няма да се превърне в запазена марка за уродливи дългучи, а умението и точността ще придобият по-голяма тежест. Само че шансът това да се случи е равносилен на вероятността играчите на американски футбол да свалят нелепите си подплънки и да заиграят като ръгбистите. Макар че със сигурност броят на синините и ожулванията ще се увеличи, уврежданията на мозъка и на вътрешните органи ще намалее. Убеден съм, че така играта ще стане далеч по-приятна както за зрителите, така и за самите спортисти. Ние, американците, като че ли си падаме по разни ненужни дрънкулки, които уж придават повече фасон. Ще бъде страхотно един баскетболен мач да завърши с резултат два-сет на седемнайсет например.

Уличното осветление си е същото като едно време и това ме изненадва. Същите старомодни лампи с нещо като абажур от гофрирана ламарина и гола крушка под него.

Поставям уличния стълб в центъра на скицата и започвам да меря пропорциите, правя изчисления или корекции, чрез които да вкарам в композицията всичко, което съм намислил. Постепенно потъвам в атмосферата на тази улица. Спомням си неща, които смятах за невъзможно да си припомня. Спомням си дори неща, за които знам, че никога не са се случвали.

От лявата ми страна пред една от къщите, кацнали на хълма, рисувам няколко бетонни стъпала. Именно пред тях играехме на „ръбчета“ с топки за тенис. Хвърляхме топката срещу стъпалото и тя

отскачаше според това коя част от стъпалото бе ударила. Ако удареше ръбчето, отхвърчаше чак от другата страна на улицата и падаше върху отсрещния тротоар или дори в някой двор. Човек можеше да играе и сам, но обикновено играехме по двама. Единият хвърляше топката, другият чакаше тя да излезе в аут, за да дойде неговият ред. Успееше ли някой да улови отскачилата топка, получаваше точки. Броят им се определяше от набор сложни правила, по които играчите лесно стигаха до споразумение. Сега щеше да е доста трудно да се играе на „ръбче“ най-вече заради високите огради от двете страни на алеята, водеща към стъпалата.

Напуснахме Филадельфия през 1930 година, малко преди „Дженерал Електрик“ да затвори завода си. През следващите три години — от 1931 до 1934, татко нямаше постоянна работа. Наемаха го по един или друг проект от федералната Програма за подпомагане на изкуствата и не бяхме в състояние да плащаме наема цели три години. Тъй като така или иначе никой нямаше пари да си плаща наема, не ни изгониха, но пък натрупахме огромен дълг. Наемът беше двајсет и осем долара на месец. Днес това са малко пари, ала когато изкарваш мизерна надница, са страшно много. По това време баща ми започна да кове веранди, за да изплаща наема.

Не знам как, но успя да изплати дълг от хиляда долара. Тези хиляда долара бяха повече, отколкото родителите ми бяха притежавали някога или бяха мечтали да притежават. Докато помагах на татко в тази работа, прекарах някои от най-щастливите дни в живота си.

Осъзнавам, че съм направил улицата по-широка, отколкото е в действителност, така че мога да я нарисувам чак до Чърч Лейн и бейзболното игрище. За да компенсирам, събирам къщите отляво по-близо една до друга, а някои дървета уголемявам и ги скицирам надвиснали над улицата. Това е незначително изкривяване на пропорциите, а не изкривяване на реалността пред мен; причината е в начина, по който искам да си спомня тази улица. Вече съм нахвърлил най-важните неща, композицията на предния план, улицата, средния план с приближените една до друга къщи, сред които изпъква моята, и накрая задния план, голяма част от който — ако не броим бейзболното игрище и няколко големи дървета е зает от небето.

Започвам да работя върху някои от детайлите. Когато скицираш или рисуваш нещо, което се намира пред очите ти, забелязваш удивителни неща. Връзката между тухлите и мазилката или между тях и дървените елементи например. Всичко това е било грижливо изчислено от някой отдавна починал архитект и е останало незабелязано от мен, както и, сигурен съм в това, от повечето хора, които са живели или живеят тук. За мен това е една от основните причини да рисувам, да се съсредоточа, да подчертавам, да доразвивам обикновеното, да помагам на хората да оценят колко много красота има в ежедневието им.

Насред това задълбочено наблюдение, усещам как вратата на къщата, в която някога живеях, се открехва. На прага застава млада жена, облечена в пенъоар от синьо кадифе. По петите я следва куче; те слизат по стъпалата и се озовават насред оградено дворче. В него не е останала много трева, което означава, че кучето прекарва по-голямата част от времето си именно тук. Учуден съм, че го пускат у дома си през нощта. Прилича ми на мелез между шпиц и немска овчарка, с тази разлика, че е доста дребничко и козината му е на петна. Удивително, но (дали пък причината не се крие в самото стечение на обстоятелствата) палето ми напомня на кучето, което навремето имаха съседите през две къщи от нашата. То принадлежеше на едно момче на име Боби Холис; той също вече е покойник. Кучето се казваше Рекс и имаше на хълбока си продълговат белег от изгаряне, който преминаваше и през корема, фантазирахме си какви ли не неща за Рекс и неговия белег, как например е избягал от някой горски пожар или как е бил заловен от индианци, които са го измъчвали с огън. Това беше първото и единственото куче, с което съм успявал да установя някаква близост. Беше животно, което обичаше деца. Облягахме главите си върху него и четяхме книги, а то се изтягаше, сякаш най-естественото нещо за едно куче на този свят бе да играе ролята на жива възглавница. Единственият проблем беше, че много пърдеше.

Жената оставя между оградата паничка с някакви остатъци от храна, предполагам; кучето лакомо им се нахвърля, а тя затваря вратичката в оградата. Понечва да се прибере у дома, но ме вижда и се спира. Загръща по-плътено пенъоара си. Качва се на верандата и отново

ме поглежда. Постоява така няколко минути и явно осъзнава, че наблюдавам именно нейната къща. Не вижда нищо освен задната част на статива и опакоето на платното. Платното със скицата е обърнато към мен. За да бъде по-точен, трябва да кажа, че всъщност платното се намира под прав ъгъл спрямо дома ѝ.

Решавам, че моментът е подходящ да се запознаем и да се опитам да разсея страховете, които би могла да изпитва. Затова ѝ подвиквам:

— Здравейте! Едно време живеех в тази къща. Живях тук като малък в продължение на дванайсет години.

Тя продължава да ме гледа. Затова решавам да излъжа:

— Роден съм в спалнята откъм улицата.

Не зная защо лъжа, просто искам намерението ми да нарисувам дома ѝ да прозвучи по-мотивирано. Лъжата обикновено е безсмислена. Поне в повечето случаи.

Понякога обаче някоя дребна лъжа може да помогне. Не вреди никому, а може да направи живота по-въълнуващ. Писането на книги например е контролирана лъжа. Може би докато завърша тази картина, ще обясня на десетина минувачи, че съм се родил на десет различни места.

Зная, че непознатата ме чува, но въпреки това не помръдва. Стърчи там и ме зяпа. Придърпва още по-силно реверите на пенъора. Заобикалям статива.

— Рисувам дома ви, госпожо, къщата, в която живеех като дете.

При тези думи тя се обръща и влиза забързано у дома си. Решавам, че запознанството ни не е потръгнало, и се залавям отново с картината. Почти е време да нанесе фона.

За целта заобикалям статива и започвам да вадя някои по-прозирни бои. Залавям се за работа. Рисуването на фона отнема малка част от времето, необходимо за цялостното завършване на една картина, но е изключително важно. Именно на този етап се взимат някои от най-важните решения. Докато рисувам, решавам да вдигна поглед и забелязвам, че жената от къщата на моето детство е излязла да премете верандата. От време на време ме поглежда крадешком. Всеки път, щом уловя погледа ѝ, аз се усмихвам и ѝ махам с ръка или с четка. Искam да разбере, че съм настроен приятелски, че няма от какво да се притеснява. Опитвам се да си придам колкото е възможно по-

невинен и безобиден вид, което никак не е лесно, когато става въпрос за едър седемдесетгодишен мъж с брада. Хората предполагат, че ти си поредният мръсен дядка, който не би трябвало да се разхожда самичък по улиците.

Наблюдавам я как мете; вече е слязла по стъпалата; очевидно е доста дейна и жизнена жена. Има черна коса, бледо лице и ясни сини очи, които виждам дори от това разстояние; определено е ирландски тип. Странно, но ми напомня за майка ми, може би поради типично ирландската ѝ забързаност.

Колелцата в ума ми се задвижват едно след друго. Сега пък ми напомня за сестра ми, а това е нещо, за което не искам да се сещам, не и в този момент. Задачата ми днес е да нарисувам тази картина и да отида в кафене „Триъгълника“, където да изпия няколко бири. Божичко, колко трудно ми е да прогоня този спомен! Зная, че ще преодолея мъката, трябва да го направя, но всичко се случи толкова внезапно.

Докато непознатата ту мете, ту ме наблюдава, не пропуска да надзърта през вратата с мрежа против насекоми и да хвърля по едно око и на бебето, което е оставила у дома си. Същинската врата, онази със стъклото, гравирано на ромбове, и с красиво извитата месингова дръжка, вратата, през която аз самият обичах да надничам като дете, бе отворена, но другата с мрежата бе затворена. Струва ми се, че там има малко детенце, около двегодишно, което се подпира на мрежата. След няколко минути майката се прибира вътре.

Май съм напластил прекалено много боя във фона и тя започва да се стича; затова избирам малка четка, мацвам черна боя и повтарям някои от контурите на скицата, за да съм наясно къде какво да рисувам. Обикновено не правя така, но този път композицията е толкова сложна и изкривяванията в пропорциите са толкова големи, че изпитвам необходимост добре да подготвя основата, преди да се захвана със същинското нанасяне на боите.

Слънцето се показва иззад облаците. Небето засиява още по-лазурно и над края на улицата се струпват удивително красиви бели пухкави облачета. Едва ли ще се задържат дълго, но точно от тях се нуждае моята картина; тези облаци изразяват моето усещане за стабилност и реалност, съчетано с чувство за лекота и ефирност.

Оставям четката и се вирам в облаците. Носят се съвсем бавно, мога да уловя движението им просто като затворя едното си око и измеря разстоянието спрямо телефонния стълб. Долу, където се вижда Чърч Лейн, цветът им е лазурносин, но по-нагоре прелива в кобалтово и накрая завършва с къдрави бели дантели.

Слагам още бои върху палитрата, допълвам цветовете, останали от предишната картина, и добавям някои, които не са ми трябвали тогава.

Децата започват да се прибират по домовете си за обяд. Някои са с униформа, същата униформа, която носех и аз, когато ходех на училище. Енорийското училище „Сейнт Сирил“ се намира на четири пресечки оттук. Други хлапета носят джинси и пуловери, явно идват от общинското училище в Стоунхърст, което е малко по-далеч от енорийското. На всеки четири деца с униформи се пада по едно с обикновени дрехи, затова си вадя извода, че кварталът си е останал предимно католически, какъвто бе и по времето, когато живеях тук. Е, не е населен само с ирландци както някога, а с католици от всякакъв произход — ирландци, поляци, италианци, немци, чехи... Нямам представа защо един най-обикновен квартал е останал обвързан с една-единствена религия толкова дълго време. Не е чак толкова близо до католическото училище, което се намира отвъд Лонг Лейн, на практика в друг град — Ййст Лансдаун.

Хлапетата се носят забързано към мен. Прибират се у дома само за обяд, затова не носят чанти или учебници.

Те обаче умират от любопитство да разберат какво точно правя! Не мисля, че някое от тях е виждало досега уличен художник. Опитвам да си представя как бих реагирал, ако аз се прибирах у дома от училище и срещнех на улицата възрастен мъж с триножник да рисува огромна картина. Щях да си помисля, че е откачен. Сигурен съм, че повечето деца си мислят абсолютно същото.

Задават ми обичайните въпроси. „Защо правиш това?“ „Някой плаща ли ти?“ „Колко време ти отнема?“ „Какви са тези бои? Маслени ли са?“

Сетне пожелават да узнаят къде живея. Разказвам им как съм живял тук като дете, но пояснявам, че сега живея в Париж. Едно от тях, момиченце, пита:

— Париж, Франция ли?

Отвърщам, че живея точно там, но съм американец. Молят ме да кажа нещо на френски. Изломотвам няколко лесни изрази. Това направо ги смайва. Наистина съм същество от друга планета.

Сега пък се интересуват дали продавам картините. Обяснявам им, че преди съм ги продавал, но вече не го правя. Колко ли струва една картина като тази? Не ми се ще да им казвам. Сумата няма нищо общо с парите, които родителите им изкарват с тежък труд. Ужасно несправедливо е. Казвам им, че рисувам за удоволствие и не продавам картините.

Спрях да ги продавам, когато започнах да изкарвам пари с писане на романи. Нямаше смисъл да продавам платната си, след като вече имах възможност да купувам картини. Май двамата с жена ми сме най-големите живи почитатели на живописното ми творчество.

Едно от децата сочи обувките ми. Обул съм маратонки за бягане „Найки“, които здравата съм износил. Вече не обичам да нося обикновени обувки.

— Ей, вижте, има „Найки“, сигурно е много богат.

Хлапетата се скупчват около мен. Всичките говорят едновременно. Думите, които чувам най-често са:

— Виж това! Виж онова! Виж това! Виж онова!

Удивително колко различни езици и изрази можеш да срещнеш в един квартал. Спомням си някои от фразите, които използвахме като деца. С изненада установявам колко много приличат тези деца на нас самите на техните години. Причината може би се крие във възрастта им, но като че ли е по-дълбока; дали пък не става въпрос за някакъв специфичен подвид, неподвластен на времето, на атомните бомби, войните, икономическите кризи, наркотиците и всичко останало? Изглеждат ми уникални, неповторими по същия онзи начин, по който бяхме самите ние. Познавам френските деца, както и тези от Ню Джърси и Калифорния, но тези тук са различни. Малкият анклав от моето детство е оцелял непокътнат през годините. Успявам дори да забележа различни типове в групата, която ме е заобиколила. Ето един едър гръмогласен малчуган, който все бута останалите, без да обръща внимание на нищо. Познавам го отпреди петдесет години. Дори си спомням името му. Тук сякаш има точно копие на всяко едно от децата, с които съм израснал. Няма как да не потърся в групичката някой, който да прилича на мен или на сестра ми. Не е лесно да си спомниш

как точно си изглеждал някога, трудно е да прецениш външността си обективно, но съм сигурен, че двамата с нея имаме свои двойници.

Децата най-сетне започват да се разотиват, майките им ги очакват за обяд, поне предполагам, че е така, освен ако нещата не са се променили от времето, когато живеехме тук. Ако пък майката на някое от тях не си е у дома, то ще трябва само да си приготви обяда. Голямото междучасие продължава едва един час и поне половината от времето се губи в пътя до дома и обратно към училище. Когато учех в същото училище, някои хлапета носеха обяда си в хартиена кесия. Ако съдя по децата около мен, почти никой не го прави сега. Може би монахините не им позволяват. Ако някои ученици останат да обядват в училището, една от тях също ще трябва да остане, за да ги наглежда.

Малко след като децата си тръгват и аз се захващам отново с картината, точно пред мен спира кола. Стар „Рамблър“. Модел от шейсетте години, какъвто рядко се среща днес. Имаше дори една песен, посветена на него. Тази кола създаде „Америкън Мотърс“, които пък едва не вкараха свой човек в Белия дом. Странни неща се случват по света.

От колата слиза млад мъж с грижливо вчесана назад коса и си проправя път сред няколкото хлапета, които продължават да се въртят около мен. Изглежда здравеняк, но е нисичък и набит; на вид е доста млад, давам му не повече от осемнайсет или двайсет години, възрастта, на която самият аз заминах да убивам или да бъда убит, защитавайки своя добър стар квартал. Крачи бавно към мен, присвива заплашително рамене и застава зад гърба ми широко разкراчен. Стои така в продължение на няколко минути. Прави крачка напред. Толкова е близо, че ми пречи да рисувам. Поглеждам го и мигновено проумявам, че е човек, който създава проблеми. Усмиввам се.

Започва, да ми задава въпроси. Сериозни въпроси от рода на „Кой сте вие?“ или „Какво, по дяволите, правите тук?“ Ако не беше толкова млад, щях да си помисля, че е цивилно ченге.

Опитвам се да му обясня. Не съм длъжен, но хич не ми се ще да се счепкам с този побойник и евентуално да пострадам. Едно от нещата, които стават все по-трудни с възрастта, е привикването с мисълта, че не мога „да се грижа“ за себе си. Прекалено стар съм. Започвам все по-добре да разбирам как се чувстват жените и защо толкова много от тях взимат уроци по карате и прочие простотии само

за да се почувстват в безопасност. Не владее карате и не искам да го владее. Повечето хулигани, с които съм се сблъсквал, не носят сака или якета, така че не мога да ги хвана за реверите например, а каратето, джудото и другите бойни изкуства като че ли зависят точно от това — да хванеш другия за реверите. Затова отговарям на въпросите му.

— Живях в къщата отсреща чак докато навърших седемнайсет. Оттогава не съм се връщал в квартала и сега искам да рисувам стария си дом и някои от местата, където съм живял.

— И за к'во рисуваш тая картина?

— За себе си, един вид сувенир.

— Ча'й са да ти обесна нещо — нито хората дет' живеят в оная къща, нито който от квартала ще ти купи тая картина? Ясно ли е?

— Знам, знам. Както ви казах, рисувам я за себе си. В това няма нищо лошо. Да не би да живеете в някоя от тези къщи?

Той започва да се смее, сетне изпада в лудешки кикот. Изтрива сълзите си с опакото на дланта си и продължава да се смее гръмогласно.

— Божичко, ча'ай да разкажа това на Пег. Ама че история, мамка му! Мале, скапаният свет целият се е побъркал!

Той сочи някогашната ми къща.

— Сестра ми живее там.

И продължава да се смее като луд. Очите му са кръвясали.

— Звънна ми по телефона, направо ме изкара от леглото. Накара ме да хукна като луд. „Ела, вика, на улицата има някакъв побъркан тип с една джаджа, дето прилича на паяк. Разправя, че щял да рисува къщата ми“.

Отстъпва крачка назад, така че да продължа да рисувам, но сега пък аз съм заинтригуван от разговора. Започвам да виждам иронията в цялата случка.

— Чат ли си? Сестра ми Пег е страшна паника; разбрала била, че ще рисувам къщата ѝ. Притеснила се, щото Бъд, мъжът ѝ, де, боядисал къщата т'ва лято.

Смее се толкова силно, че не може да продължи. Представям си как сестра му наднича през прозореца и се чуди на какво толкова се смеем, защото сега вече и аз избухвам в смях.

Явно е решила, че се каня да вдигна скеле, да докарам кофи с боя и да боядисам къщата й. Толкова е лесно да се обърка човек.

Оказва се, че името на младежа е Дик. Стискаме си ръцете и той ме кани да вляза и да изпия чаша кафе със сестра му Пег. Сигурен е, че и тя ще се забавлява на шегата, нищо, че е за нейна сметка.

Моментът е подходящ за почивка, затова оставям нещата си на улицата, хлапетата няма да ги докоснат. Само ще минат забързано край тях по обратния път към училище. Искрено съм щастлив, защото ще вляза в дома, който означава толкова много за мен.

Прекосяваме улицата, изкачваме стъпалата и се озоваваме на верандата. Оглеждам се. Всичко е толкова познато. Прекарал съм хиляди часове на тази веранда. Ако взема предвид единствено съзнателния си живот, няма друго място на тази земя, на което да съм прекарал повече време.

Пег ни очаква на прага с бебето в ръце.

Дик се провиква:

— Всичко е наред, Пег. Той е живял тук, без майтап, и с'а ще нарисува къщата на картина. Хич не се опитва да я продаде, прави я за себе си. Нема от к'во да се притесняваш.

Тя започва да се смее. Смее се силно, почти истерично. Оставя детето. Преоблякла се е в джинси и пуловер с V-образно деколте. Обула е мръснобели маратонки за тенис. Обръща ни гръб, прекосява хола и се озовава в кухнята. Аз стоя като омагьосан. Не мога да повярвам колко добре са се запечатали в паметта ми всички детайли, всяко кътче, как мигновено разпознавам нещата, които не бях в състояние да си спомня; разположението на фалшивата камина или на свода между хола и кухнята например. Едва сега виждам, че сводът вече го няма. Ъглите му са изправени и от двете му страни са заковани лавички. Това, което виждам, всъщност са спомени.

Откривам и други разлики. Стаите са мебелирани по модата, предпочитана от хората от най-долната прослойка на средната класа в наши дни, а не от времето на моите родители. Подът е покрит с мокет от край до край, вратата вляво между кухнята и хола е избита и на нейно място е направен барплот. Не липсва и обичайният огромен телевизор, който, разбира се, е включен. Забелязвам, че две от хлапетата, които ме разпитваха навън, сега седят пред телевизора, ядат препечени сандвичи със сирене и пият мляко. Детенцето, което видях

по-рано, седи при тях. Момчето е на осем може би, а момичето изглежда с две-три години по-малко, разликата им е същата както при мен и Джийн. Може би това момче е моят двойник, който търсех навън. Хубаво ще е ако момиченцето се окаже Джийн.

Младата жена на име Пег се скрива в кухнята. В кафеварката имаше горещо кафе и тя ни налива по чашка. Двамата с Дик се настаняваме на столовете пред барплота. На стената, където е била рамката на вратата, е монтиран телефон. У дома ни никога не прокарахме телефон. Пег сядат от другата страна на бара, в кухнята. Виждам какво удобство предоставят избитата врата и барът, през който може да се сервира. Освен това така Пег надзърта в хола и наглежда децата. За да може да прави същото, майка ми винаги слагаше дъската за гладене на прага между кухнята и хола. Никога не ми бе хрумвало защо слагаше дъската за гладене точно там. Сега вече знам.

Странно ми е да си представя колко по-лесно щеше да е за нас да бяхме направили същото — да избием едната врата и да поставим бар. Татко беше дърводелец, щеше да го направи за един уикенд и да улесни живота ни неимоверно. Когато се прибирахме от училище, винаги се хранехме на масичката в кухнята точно където сега е застанала Пег. Тази масичка заемаше почти цялото пространство, но сега тук има толкова място. Разбира се, ние не притежавахме къщата, така че татко едва ли щеше да получи разрешение за промените. Да не говорим, че по онова време никой нямаше барплот у дома си. Те излязоха на мода чак след Втората световна война.

Пег се интересува какво правя тук, къде живея. Наистина ли съм роден в спалнята на втория етаж? Тръпки я побивали при мисълта, че някой наистина се е родил там горе. Надява се, че поне никой не е умрял в тази къща. Напомня ми за дъщеря ми Кейт на нейната възраст, в нея има нещо едновременно жизнено и уязвимо, като у Кейт.

Пег също е хубаво момиче. Оказва се, че е на двацет и девет, шест години преди възрастта, на която Кейт загина. Момчето на име Боби е навършило девет, а Алис, момиченцето, е на седем. И двамата учат в „Сейнт Сирил“. Личи си по униформите. Когато казвам на Пег и на Дик, че и аз съм учил там, те не могат да повярват, че училището и черквата съществуват толкова отдавна.

Нямат намерение да ме обидят, но проумявам до какви изводи стигат, съдейки по външния ми вид. Аз съм плешив, брадат

седемдесетгодишен старчок; и на мен не ми е лесно, като се погледна в огледалото. Сякаш някъде в съзнанието ми живее илюзията, че все още съм на четирийсет или на четирийсет и пет; това не е ли откачено? За тях явно съм някакво изкопаемо. Трудно ми е да свикна с напредналата си възраст.

Издигам се в очите им, когато им съобщавам, че живея в Париж. Не зная защо, но имам нужда от това. Обикновено самочувствието ми е достатъчно, за да не си прося признание или уважение, но точно сега не съм на себе си. Искам те да ме възприемат като ценен интересен събеседник. Като казвам „те“, имам предвид Пег. Дик и без друго не е особено впечатлителен и не се трогва лесно. Пег има светлосини очи. Много е красива, бледото ѝ лице е обсипано с лунички, а косата ѝ е гарвановочерна. Може би е качила четири или пет килограма над обичайното си тегло. Отблизо ми напомня още повече за леля Лора, каквато трябва да е била навремето, когато двамата с чичо Дик ме взимаха на разходка в хубавата си кола. Разликата е, че косата на леля Лора бе рижава. Пег има всички белези на червенокосо момиче. Може би си боядисва косата, тя е толкова черна, че повече не може. Но пък от друга страна, кой ще си боядисва косата черна, ако естественият ѝ цвят е червен?

— Женен ли сте? Имате ли семейство?

Опитва се да ме постави в познати рамки, да ме извади от света на фантазиите и да ме пренесе в ситуация, в която може да се справи. Пали цигара. Само в Европа или тук, но сред по-бедните слоеве можеш да срещнеш млади хора, които пушат. Пали цигарата със запалката, която взима от барплота. Издухва дима през ъгълчето на устата си, по-далеч от мен.

— Да, женен съм вече повече от четирийсет години. Имаме четири деца. Най-голямата ни дъщеря щеше да бъде на твоята възраст, имаше семейство и единайсетгодишно момченце. Имаме и син, който също е женен и има две момиченца. Преподавател е в Турция. След него ни се роди дъщеря, която преподава в училището на ЮНЕСКО в Ханой, Виетнам. Най-малкото ни дете е момче, което сега е на двайсет и шест и прави магистратура в университета в Ню Джърси. Съпругата ми преподаваше в американското училище в Париж, пенсионира се съвсем наскоро. Там учеха и децата ни. В момента тя пътува, отива на

гости на дъщеря ни във Виетнам. Както виждаш, пръснати сме по целия свят.

Поглежда ме право в очите, докато дръпва от цигарата:

— Не може да бъде! Не мога да повярвам! Какво правите тук, след като жена ви е във Виетнам? Да не сте разделени или нещо подобно? За пръв път чувам сама жена да ходи във Виетнам.

— Не. Просто тя искаше да отиде, а аз — не, затова реших да се върна в родния си град и да порисувам усилено в продължение на месец. Отседнал съм в дома на леля ми и чичо ми в Югозападна Филаделфия.

Не съм сигурен дали ми вярват или не. Дик става.

— Е, Пег, май си в безопасност. Требва да се прибера и да се избърсна. Следобед съм на две интервюта за работа, едното е за дистрибутор в „Ей&Пи“, после трябва да се отбия в бюро за безработни.

Обръща се към мен и протяга ръка.

— Беше ми приятно да се запознаем, сър. Дано да стане готина картина. Ще се радвам да я видя, като я свършите. Може би ще ми позволите да я щракна на фото.

След което отново се обръща към Пег.

— Чао, миличка. Мама каза, че мож' да се отбие по некое време следобед. Днес свършва работа по-рано.

На тръгване разрошва косата на Боби и целува двете по-малки хлапета. Те не откъсват очи от анимационното филмче по телевизията. Чувствам се някак си неловко да остана сам в къщата с тази красива млада жена. Когато Дик излиза, тя заобикаля барплота и минава покрай мен:

— Ей, вие двамата, бягайте горе да си измиете лицето и ръцете и да се срещите. След пет минути трябва да тръгнете за училище.

Двете по-големи деца се надигат неохотно, тръгват заднишком към стълбите и бавно изкачват стъпалата, като непрекъснато се извързват, за да не изпуснат от поглед телевизора. Най-малкото не помръдва. Децата са оставили чиниите и чашите си на пода. Пег се навежда и ги взима, вади хартиена салфетка от задния джоб на джинсите си и избърсва лицето на бебето. Приятно ми е да наблюдавам движенията ѝ, много са премерени, в тях няма нищо излишно и в същото време са изключително грациозни. Питам се дали

и майка ми е била такава, а аз просто не съм я забелязвал. Когато си малък, приемаш всичко около себе си за даденост, за нещо, което се разбира от само себе си. Джинсите ѝ не са дизайнерски, но ѝ стоят сякаш са от някаква скъпа марка. Понякога се чудя дали някога плътските ми желания ще угаснат. Мога да се оправдая, че като човек на изкуството просто се люблювам на едно красиво създание, но в мислите ми има нещо повече. От Пег би излязъл чудесен модел, но не за това си мисля в момента. Божичко, какви похотливи мисли тая за жена, по-млада от собствената ми дъщеря! Съвсем честно мога да заявя, че никога не съм изпитвал подобни мисли към собствените си дъщери, може би е условен рефлекс, може би в нормалните човешки същества е закодирано отвращение към кръвосмешението.

Когато Пег се връща зад барплота, вече допивам кафето си. Тя се обръща и взима кафеварката.

— Искате ли още малко?

— С удоволствие, Пег, но по-добре да тръгвам. Изпия ли още една чаша, ръката ми няма да бъде твърда и не ще успея да завърша картината. Светлината е добра. Ако слънцето се задържи така още мъничко, ще направя всички основни светлосенки. — Ставам от стола. — Благодаря. Трябва да се хващам на работа, Пег. Благодаря за гостоприемството. За мен беше удоволствие да се запознаем.

— Няма нищо. Ако ви се допие кафе или ако имате нужда от почивка, почукайте на вратата. Ще бъда тук цял ден. Бъд няма да се прибере преди шест.

Усмива се. Усмивам се и аз. Атмосферата определено е заговорническа. Усещам, че ѝ доставя удоволствие да флиртува с по-възрастен мъж. Изглежда, че много млади жени се забавляват по подобен начин. А може би това е плод на въображението на един „мръсен старец“.

Озовал се навън, поглеждам картината по нов начин. Определено се получава добре. Имах намерение да потърся някое магазинче или кафене, откъдето да си взема голям италиански сандвич, но заради изпитото кафе, а и заради времето, което изгубих в дома на Пег, решавам да пропусна обяда. И без друго съм качил поне пет кила. Разходката с колелото ми показва, че не съм в толкова добра форма, колкото си въобразявах. Няма да ми стане нищо, ако пропусна обяда.

Заемам се с картината. Започвам с най-трудните места, сетне довършвам фона. Не работя по обичайния начин, по който наслагвам боите, но точно с тази картина идеята ми се струва добра. Решавам да започна с небето, каквото е в момента, лазурносиньо, една идея по-тъмно отпреди час, комбинирано с небето от спомените ми.

Преди да се усетя, преминавам в друга реалност; време, място, тяло — всичко това е забравено, погълнато от картината. Странно как едно парче плат, намацано с бои, може да стане по-реално от самата реалност, да се превърне в място, в което да се озова, из което да се движа.

Тихо е. По улицата не минават коли, а може би просто не ги забелязвам. Както подозирах, в делничен ден, когато мъжете и някои жени са на работа, а децата са на училище, на улицата няма жива душа. Толкова е различно от Париж, където гъмжи от живот по всяко време на деня или на нощта. Тук всичко е по-затворено.

Тъкмо когато работя върху един детайл от края на улицата, онази част от нея, която е чиста фантазия, плод на моите спомени, а не нещо, което виждам с очите си, усещам нечие присъствие край себе си. Пег. Помъкнала е бебето със себе си. Поставила си е очна линия и така изглежда още по-привлекателна.

— Какво ще кажеш за чаша горещо кафе? — пита, неусетно преминавайки на „ти“.

Поглеждам я. Вперила е поглед в картината.

— Много си добър. Небето е като истинско.

— Благодаря. Радвам се, че ти харесва. Както виждаш, не се придържам съвсем точно към действителността, част от нещата са каквито си ги спомням.

— Ще ми се улицата ни да изглеждаше точно такава. Повечето местни хора не поддържат добре домовете си. Смятат ги за „отправни точки“, дошли са тук временно, докато си стъпят на краката и могат да си позволят нещо по-хубаво.

За пръв път чувам този израз, използван в подобен смисъл. Когато дълго време си живял извън собствената си култура, непрекъснато попадаш на нови думи и изрази.

Работя върху някои от дърветата на фона на небето. За целта трябва да се концентрирам, а аз се разсейвам.

— Какво представлява къща-отправна точка, Пег?

Смятам, че зная отговора, но ми е интересно какво мисли тя, какво е нейното отношение по въпроса. И без друго темите, на които мога да разговарям с нея, не са толкова много. Потапям четките си в терпентин и ги избърсвам. Решавам, че чаша кафе и разговор с красива млада майка ще ми се отразят добре.

— Това са евтини къщи, които хората купуват като за начало, за да спрат да плащат наем. Надяват се след време да спестят достатъчно пари, да продадат тази къща и да добавят към спестеното, за да си купят „истинска“ къща. Пари обаче трудно се спестяват, освен ако и двамата в семейството не работят, а дори и тогава повечето хора ги харчат със скоростта, с която ги печелят.

— Ще приема поканата ти за още една чаша кафе.

— Чудесно. Заповядай у дома.

Заобикаля ме отляво и тръгва по алеята. Тръгвам подпре й. Чудя се колко ли чифта очи ме следват, докато аз следвам нея. Вероятно не са много. Все още не съм видял никой на съседните веранди с изключение на едно хлапе през пет къщи оттук в посока към склона. Едва ли бе на повече от годинка, ниска ограда му пречеше да се изтъркаля по стъпалата. Онази къща е запазила до ден-дневен оригиналните веранда и дървени стъпала.

Щом се озоваваме вътре, Пег оставя бебето на пода пред телевизора. Обзалагам се, че телевизорът работи поне по шестнайсет часа дневно. Електронна версия на старовремската детегледачка. Дори да няма друга полза от тях, хората пак ще продължат да купуват милиони телевизори, за да ги използват като детегледачки. Същата работа е и с училищата.

Много от приятелите ни са учители в Париж. Повечето са американци и преподават в училището на жена ми. То всъщност започва със забавачка и завършва с дванайсети клас, а годишната такса надхвърля три хиляди долара. Въпреки това учителите смятат, че не им се плаща достатъчно. Все им повтарям, че трябва да се борят за възнаграждението, което получават детегледачките, защото, оставим ли настрана индивидуалните им умения, това е работата, която вършат — заместват родителите.

Сигурен съм в едно — дори да успея да докажа на повечето родители, че децата им ще се учат по-добре у дома с помощта на

компютри, видеофилми, аудиокасети, отколкото в училище, че у дома ще научат повече, ще живеят по-щастливо и ще постигнат повече, те пак ще откажат. Причината повечето от тях да изпращат децата си на училище е да ги изгонят от къщи. Ако междувременно научат нещо, добре, но за тях основната функция на училището е да замести детегледачката.

Учителите ще получават повече пари, ако им се плаща като на детегледачки. В момента надницата е два долара на час. Ще взимат толкова за всяко дете. Обикновено учителят преподава на двацет и пет деца в продължение на пет часа дневно. Това прави по двеста и петдесет долара на ден, което си е съвсем прилична заплата. Повечето учители обаче отхвърлят идеята. Гордостта им се оказва по-силна от желанието им да спечелят повече пари.

И така, бебето на Пег седи пред телевизора. Вероятно като порасне, ще се присъедини към огромното пасивно мнозинство, което очаква всички удоволствия, а и смисъла на живота, да им бъдат поднесени на тепсия. За повечето хора измислените телевизионни герои са по-реални от собствените им семейства, от хората около тях. Когато водят нещо, наподобяващо разговор, те неизменно стигат до един или друг сапунен сериал, до едно или друго шоу или до новините, поднесени по начин, който да им бъде забавен. Не намирам в това нищо забавно. Една от основните причини да заминем да живеем във Франция, бе да спасим децата си от американската телевизия.

Затова поглеждам с известно съжаление към това хлапе, което може да бъде толкова изобретателно и да се забавлява само по най-невероятни начини, а вместо това седи като хипнотизирано и гледа филм след филм. Тези мисли се въртят в главата ми, докато следвам Пег из къщата. Подобни мисли могат да ме изкарат извън релси.

Настанявам се на същото място на бара, на което седях и преди. Кафето е готово, Пег налива по чашка и сяда точно срещу мен. Съвсем близо сме един до друг, защото барплотът е тесен. Вади цигара от пакета, оставен на бара. Взимам запалката и паля цигарата ѝ. Този толкова интимен жест е едно от малкото хубави неща, които откривам в пушенето. Като изключим него, в американската култура няма много място за несексуална интимност между мъж и жена, които просто

общуват помежду си. Тя отново издухва дима с крайчеца на устната си далеч от мен. Предлага ми цигара, но аз поклащам глава.

— Какъв е животът в Париж? Жените наистина ли са толкова красиви, както всички разказват?

— Не са по-красиви от теб, Пег, поне повечето от тях. Мисля, че, общо взето, са по-привлекателни от типичната американка. Отделят повече пари и посвещават повече време да бъдат красиви. И се справят по-добре от американките. Във Франция се отделя голямо внимание на външния вид.

— Значи не смяташ, че американките са красиви?

— Мисля, че не знаят как да покажат най-доброто от себе си. Веднъж омъжат ли се, голяма част от тях престават да се грижат за себе си както преди. Във Франция не е така.

Тя се изправя и без да изпуска цигарата, прокарва ръце по плътно прилепналите си джинси.

— Божичко, колко съм дебела! С това бебе не мога да излизам достатъчно. Седя тук по цял ден да го надзиравам и да се самосъжалявам. Откакто го родих, напълнях петнайсет кила и не знам как, но трябва да сваля поне още пет. Като че ли всичко ми се е залепило тук и на задника ми.

Тя пристиска с длани талията си.

— Нямах предвид тебе, Пег. Имах предвид повечето жени, които срещам тук.

Пег отново дръпва от цигарата. Наслаждавам се на разговора, но се боя нещата да не загубеят. Предполагам, че се чувства самотна и обича да флиртува.

— Когато продаваш картините си, къде ги купуват? Във Франция ли?

— Едно време наистина ги продавах, но вече не го правя. Пенсионирали съм се като художник.

— Стига, бе, прекалено млад си за пенсия. Изглеждаш по-млад от майка ми, а тя продължава да работи.

Обяснявам й, че като художник съм издържал семейството си в продължение на двайсет и пет години, но сега съм писател.

— И какви книги пишеш?

— Романи.

— Наистина ли? Какви по-точно — криминални, научнофантастични или романтични?

— Нищо подобно. Пиша едва от десет години. Първо написах книга за едно момче, което иска да полети, после за един мъж, който остава близо до баща си до сетния му миг и за отношенията му с деветнайсетгодишния му син. Публикувал съм шест романа досега. Не зная как се наричат. За мен са просто книги.

— За деца ли са?

— О, не, сериозни книги са, за възрастни.

Виждам я как се усмихва през дима и отново дръпва от цигарата.

— А има ли в тях неприлични истории?

— Според майка ми, да. Всъщност тя се притесняваше най-вече от нецензурните думи, които използвам.

Оказва се, че бащата на Пег е зарязал майка ѝ, когато Пег е била едва на дванайсет. Преди да навърши шестнайсет, напуснала училище и започнала да работи. На осемнайсет забременяла и „трябвало“ да се омъжи. Божичко, звучи ми до болка познато, това е историята на собствените ми родители. Майка ми е била на деветнайсет, когато съм се родил. Откъсне ли се човек от нормалния живот, лесно забравя, че нещата всъщност не се променят чак толкова много. Някои по-незначителни неща може и да са вече други, но същината на живота си е останала почти същата.

Пег казва, че се бои от съпруга си Бъд. Напиел ли се, ставал непредсказуем. Работел в склада на някаква компания за автомобилни части, работата му била тежка. Преди да се оженят, на три пъти я сменял.

— Не ме разбирай погрешно. Много е добър с децата. А когато не пие, е добър и с мен. Не се оплаквам. Разбери ме правилно.

Разбирам я правилно. Опитвам се да ѝ разкажа как живея във Франция. Разказвам ѝ за по-големите деца, които вече са „свили свои гнезда“. Разказвам ѝ за Уил. Слуша ме внимателно. Гаси цигарата си и не запалва друга.

— Съжалявам, че нямах баща като теб — промърморва. — Децата ти са успели. Всички за завършили колеж, влезли са в университет. Представа си нямат какъв късмет са извадили. Имат

баща, на когото му пука за тях. Господи, повечето типове тук не правят нищо друго, освен да се скатават — скатават се от работа, скатават се от семейните си задължения или направо изчезват! Всички си имат любовници, най-вероятно и Бъд. Той се държи като истински баща на Боби, Алис и Джони, но е единственият в квартала, който се грижи така за децата си.

Вади нова цигара. Поднасям ѝ запалката. Налива още кафе и за двама ни. Днес изпивам повече кафе, отколкото за цял месец. Все пак става въпрос за американско кафе. Толкова е слабо и рядко, че виждаш дъното на чашата, все едно е чай. Пег добавя към своето малко кондензирано мляко, но аз се задоволявам само с лъжичка захар. Кръвната ми захар ще скочи до небесата. Но това пък изобщо няма вкус на кафе, не и на кафето, което правят във Франция.

— Имаш ли нещо против да покания съседката? Казва се Сюзан. Завършила е гимназия и е учила две години в колеж. Работеше в телефонната компания, но сега е в отпуск, защото е бременна. След месец трябва да роди. Тя ще ти хареса, ще видиш, а и ти ще ѝ допаднеш. Освен това е хубава, нищо, че е бременна.

Кимам в знак на съгласие. Пег вдига телефона и набира номера.

— Здравсти, Сюзан! Трябва да ми дойдеш на гости! Видя ли онзи човек, дето рисува на улицата? Дошъл е у нас, непременно трябва да се запознаеш с него... Да, добре. — Засмива се. — Ела, преди децата да са се прибрали. Чакам те.

След което затваря и обяснява:

— Сюзан беше омъжена за един и му роди момиченце, Атина. После се влюби в брата на мъжа си, забременя и двамата избягаха. Мисля, че първият ѝ съпруг беше доволен да се отърве от всичко. И без друго си имаше любовница, така че не създаваше проблеми. Сюзан и Пит се разбират чудесно. Тяхното е най-близкото нещо до любовта, което съм виждала. След работа той винаги се прибира с радост у дома, не е като повече мъже, дето все едно насила ги влачиш към къщи.

Говорим си така няколко минути, докато на вратата се почуква. Пристига Сюзан. Изглежда много елегантна жена. Пег е красива, но Сюзан е красива и елегантна също като жена ми. В напреднала бременност е, но ѝ отива. Идва до мен и ми подава ръка.

— Значи вие сте художникът. Какво, за Бога, намерихте тук, в Стоунхърст Хилс? За човек, който живее в Париж, това е направо долнопробен квартал. Как се казвате, между другото?

— Приятелите ме наричат Бърт.

Пег ни прекъсва:

— Позвъних по-рано на Сюзан и ѝ разказах за теб, за живота ти в Париж и за всичко останало. Надявам се, че нямаш нищо против.

Сюзан е много привлекателна, далеч по-привлекателна, отколкото Пег може да си представи. Очевидно е много умна и знае какво иска от живота.

— Приятно ми е да се запознаем, Сюзан. Не, Пег, нямам нищо против, че си ѝ се обадила. Когато човек рисува по улиците като мен, той малко или много се превръща в обществена собственост.

Пег и Сюзан палят цигари. Едва се сдържам да им обясня каква вреда могат да причинят цигарите на едно бебе. Но пък в края на краищата аз съм натрапникът тук. Нямам право да им проповядвам собствените си идеи и предразсъдъци по отношение на тяхната лична екология. Чудно как така онези страховите надписи на Министерството на здравеопазването изобщо не са им повлияли. Реакцията сигурно е същата, както навремето при сухия режим. Ако обществото не се грижи за теб като цяло, приемаш с подозрение всяка информация, изразяваща загриженост; колкото по-често ти казват, че нещо е глупаво или нередно, толкова повече ти се иска да го направиш.

— В коя част на Париж живеете?

— Ами... малко е сложно. Ателието ми се намира в квартал, който попада в единайсети „арондисман“, в по-лошата част на десния бряг на Сена. Това е район, в който са съсредоточени множество производители на мебели, но всъщност живеем на баржа, закотвена в Сена западно от Париж.

— Сериозно? Живееш на корабче край Париж? Че това е мечтата на всеки! Приличаш ми на Джийн Кели от „Един американец в Париж“. Да не би да живееш с Лесли Карон?

Изненадан съм, че жена на нейната възраст е гледала този филм: Та той мина по кината преди трийсет години! Изобщо не показва истинския Париж, камо ли живота, който водим там, но той, както и музиката на Мишел Льогран бяха част от онзи импулс, който в крайна

сметка ме отведе в Париж. Пег налива кафе на Сюзан и допълва чашата ми.

— Сюзан, откъде познаваш един толкова стар филм? Едва ли си била родена, когато го давах!

— О, двамата с Пит сме истински киномани. Обожаваме архивните филми. Има едно кино в центъра, в което дават само стари филми. Изпипани са толкова добре, в тях няма насилие, а сексът е толкова романтичен... никой не ти го навира в лицето, както правят днес.

Сюзан пуши изискано като кралица. Ако жена ми пушеше, Боже опази, сигурно щеше да държи цигарата си по същия начин. Не крие дима и не го издишва встрани, но подозирам, че не го гълта. Май само се преструва заради Пег, за да си правят компания. Отдъхвам си с облекчение заради бебето.

Разговорът се насочва към Дик, брата на Пег. Явно току-що се е уволнил от морската пехота. Всъщност направо са го изритали, уволнили са го по непригодност, понеже взимал наркотици. Изобщо не му личеше. Пег много се тревожи за него. Дик не работи и прекарва цялото си време в опити да задоволи ужасния си навик. Засега кара само на трева и на кока, но Пег е уплашена, защото знае за какво става въпрос.

Онова, което ме разтревожи у Дик, преди да разбере за наркотиците, бе фактът, че ме нарече „сър“. Мразя да ме наричат така. Чувствам се или като сервитьор, или като офицер от армията. Когато преподавах, веднага откривах черните овце сред учениците си поради навика им непрекъснато да ме наричат „сър“.

Продължаваме да бърбим, докато изпивам кафето си. Споменавам имената на някои хора, които помня, че живеяха в квартала; нито едно от тях не им е познато. Трудно ми е да повярвам, че за по-малко от петдесет години, време, което за мен отлетя като миг, може да настъпи подобна промяна.

Питам дали мога да сляза в мазето. Когато живеях тук, за мен то бе най-важната част от къщата.

— Разбира се, само че вече не го наричаме мазе, а изба. Там правим партита или пък децата слизат да си играят, когато вали. Понякога си мисля дали да не сложим телевизор, така че да си осигуря малко спокойствие тук, горе. Ще трябва обаче да изчакам, докато

малкият Джони поотрасне. Все още не мога да го оставя сам. Изкушавам се да го пратя в общинското училище след няколко години. Там има забавачка. Но Бъд ще ме убие, пък и ще иска да тръгна на работа.

Тя става от стола и тръгва към стълбите за мазето. Когато се нанесохме тук, още няхмахме хладилник и държахме леда в хладилна кутия вляво от стълбищната площадка. Когато най-сетне си купихме хладилник, поставихме го вляво от вратата към трапезарията. Марката беше „Колд Спот“ и го купихме от „Сиърс Робък“, сега просто „Сиърс“. Трябва да съм бил на осем, когато се сдобихме с хладилника, и ми трябваше доста време, за да свикна с идеята, че от него взимаш, а не оставяш лед. И досега не разбирам принципа на работа на този уред. Помня как се опитвах да убедя майка ми, че трябва непрекъснато да пълним табличните за лед, за да имаме лед, който да охлажда продуктите. Тогава това ми се струваше логично.

Следвам Пег надолу по стълбите. Не мога да повярвам, застлани са с пътека. Нашите стълби бяха най-обикновени, изглеждаха малко по-добре от корабен трап. По петите ми върви Сюзан. Пег се обръща към мен:

— Човекът, който живееше тук преди нас, онзи, от когото купихме къщата, избил стената на гаража, съединил го с избата и направил едно огромно помещение. Заради него я купихме, това е най-голямата стая в цялата къща. На мястото на вратите на гаража беше монтирал прозорци с матови стъкла.

Очевидно е, че се гордее с това помещение повече, отколкото с останалата част от къщата. Трудно ми е да позная някогашното ни мазе. Няма го големият контейнер за въглища. Няма ги и печката, и малката кофа. Дългият коридор от гаража до задната врата на мазето също го няма, нито пък старата вана; нищо не е останало и от мястото, където отглеждах канарчета. Под задния прозорец са монтирани пералня и сушилня.

На мястото на контейнера за въглища има добре зареден бар. Цялото помещение е застлано с мокет и обзаведено като дневна. Много е уютно, като изключим мириса на тютюн, марихуана и алкохол. Предполагам, че вентилацията не е добра въпреки прозорците. Сюзан сяда на канапето, разположено по средата на помещението, и разперва ръце върху облегалката:

— Непрекъснато повтарям на Пит, че трябва да направим същото, но той се прибира прекалено уморен; освен това мисля, че се бои да се захване с нещо толкова сериозно. Все казва, че ни трябва разрешение от кметството, за да бутнем стената на гаража, но аз не му вярвам. Тя не е носеща.

На стената е окачена дъска за дартс; окачена е на същото място, на което я слагахме и ние, когато това беше нашето мазе. В корковата мишена са забити три стрелички. Отивам до нея и ги взимам. От години не съм хвърлял. Отстъпвам няколко крачки назад, отдалечавам се на обичайното разстояние, на разстоянието, от което съм хвърлял стотици пъти като дете. Прицелвам се и се привеждам. Хвърлям трите стрелички, ръката ми все едно се движи на автопилот, сякаш онзи ден съм бил тук и съм играл на дартс. Първите две пропускат с милиметри центъра на мишената, но третата се забива точно в десетката. Оставям ги така. Едно време играехме тук с брат ми, понякога печелех аз, понякога той. По-често той.

— Ей, Сюзан, я го виж! Уж идва от Париж, а хвърля стрелички, сякаш през живота си не е напускарал Хедър Лейн. Бъд и Пит с радост биха поиграли с него, а може би не.

Сюзан ми прави знак против уроки от дивана, вдигнала ръка над красивия закръглен корем.

— Мисля, че и ние можем да поиграем с него, а, Пег?

Сюзан се засмива. Пег също. Изчервява се и се обръща към мен:

— Точно това имах предвид. Винаги трябва да си нащрек с нея. Никога не знаеш какво ще изтърси. Голям чешит е!

Разсмивам се и аз. Забавно ми е как тези две млади майки флиртуват с мен. Приятно ми е да ме възприемат като мъж и да се задяват с мен. Очевидно това е част от някаква игра, която двете отдавна практикуват и която най-вероятно не стига доникъде. Същевременно мисълта, че може би флиртуват смело, защото са уверени, че няма да се възползвам, ми действа обезкуражаващо. Аз съм един стар и плешив мъж, с когото те се закачат, както две котки си играят с умряла мишка. Връщам се до дъската за дартс, измъквам трите стрелички и отстъпвам назад.

— Ако трябва да бъда откровен, предпочитам да играя с някоя от вас или и с двете едновременно. Какво ще кажете?

Изпращам трите стрелички една след друга към мишената. Попадението ми е също толкова добре групирано, както и първия път, но нито една не е уцелила десетката.

Пег минава зад бара.

— Кой иска нещо за пиене? Пожелайте си каквото ви хрумне, аз ще ви го приготвя. Преди да се роди Джони, работех като барманка в Уестчестър Пайк. Не бях на пълен работен ден, ходех там само следобедите, когато единствените клиенти са амбулантни търговци и безнадеждни алкохолици.

Сюзан поставя ръце върху издутия си корем и се разсмява гръмогласно.

— Внимавай, Пег. Много е добър. Ще нанесе удар, когато най-малко очакваш.

Отново хвърлям стреличките в бърза последователност, този път изобщо не се прицелвам. Те се разпиляват по мишената.

— По-добре да пропусна пиенето. Искam да поработя още малко, преди да мръкне и да застудее. — Поглеждам си часовника. — Освен това децата ще се приберат от училище всеки момент. Какво ще си кажат, ако заварят майките си в избата да пият алкохол и да играят на дартс?

Усмивам се. Резултатът в играта ни на шеги и закачки е изравнен. Качваме се по стълбите. Изпитвам усещането, че отново живея тук.

Картината ми изглежда наред. Залавям се за работа, без да се помайвам. Кратката почивка и закачливият разговор ми се отразяват добре. Вече рисувам самите къщи. Местя се ту от едната страна на улицата, ту от другата. Макар че все още е следобед, привикнал съм с утринната светлина, такава каквато я видях за пръв път, окъпала моята къща в слънчеви лъчи. Работя в продължение на половин час, после хлапетата отново се появяват на път към дома. Този път носят чанти и учебници. Наобикалят ме. Питат как се казвам. Отвърщам им да ме наричат Бърт. Доста се бутат и блъскат, но задават по-малко въпроси. Смаяни са колко бързо напредва картината. Учудването им става още по-голямо, когато разбират, че съм си починал половин час.

Малкият Боби и Алис стоят до мен и ме наблюдават в продължение на цяла минута, след което се прибират у дома. Докато вървят по алеята, Боби вика:

— Мамо, мамо, прибрахме се.

Пег се показва на вратата и се оглежда:

— Не е нужно целият квартал да разбере. Влизайте и се преобличайте.

Спомням си как двамата със сестра ми се прибрахме у дома. Всичко е почти същото, все едно следва един и същ сценарий. Сещам се за Уилям, моя нероден брат. Как ли биха се променили нещата?

Излизат неколцина възрастни. Около мен се събира истинска тълпа. Предимно майки с бебета. Жените отиват на пазар, някои се връщат, сигурно са излезли, докато съм бил „на гости“. Има и баби, и дядовци. Опитвам да се вгледам в лицата им, търся познати черти. В началото търся родители на приятелите ми от детинство, после осъзнавам, че това не е особено умно, всички те сигурно са мъртви. Та нали ще станат двайсет години, откакто моите родители са покойници... Започвам да се вирам в лицата на тези възрастни хора, търсейки някои от моите приятели. Усещането е толкова неловко.

Всички ме гледат като извънземно. Задават ми обичайните въпроси, които не се различават особено от тези на децата; интересуват се най-вече от финансовата страна. Колко струва едно платно? Колко струва една картина? Къде ги продавам? Излагам ли във Филаделфия или в Ню Йорк? Давам им обичайните си уклончиви отговори. Една дама, добре изглеждаща жена на моята възраст, се застоява по-дълго. Накрая, когато повечето зяпачи са се разотишли, пристъпва към мен с думите:

— Хубаво е, че децата виждат как някой, излязъл от същия този квартал, е постигнал нещо значимо, при това в областта на изкуствата. Те не виждат нищо друго освен родители, напуснали училище преждевременно или пък изгонени от него, които пият, взимат наркотици и съсипват живота си. В квартала има доста свестни деца, трябва някой да им покаже, че съществува и по-добър живот, че в него има нещо повече от скандали и чупене на чинии, от гледане на телевизия, подаряване на коли за шестнайсетия рожден ден и забременяване в гимназията.

Поглежда ме. Право в очите. Готов съм да изслушам нейната история. И тя ми я разказва. Следвала е литература в Пенсилванския университет, омъжила се за състудент, който се оказал алкохолик.

Изпаднала е дотам, че да живее в Стоунхърст Хилс и да работи в банката на Лонг Лейн. Съпругът ѝ е мъртъв.

— Пропи се до смърт преди десетина години. Тогава живеехме в Дрексъл Хилс и той имаше хубава работа в газовата компания, преди да тръгне по нанадолнището.

Слушам я и продължавам да рисувам. Светлината бързо чезне. Вечерята е в шест. Поглеждам си часовника, вече е почти пет и четвърт. Ако времето се задържи, може би ще успея да довърша утре. Започвам да сгъвам статива. По обратния път към дома на леля Едит ще се сблъскам с доста натоварено движение. Истинско предизвикателство за мен.

Привързвам статива към багажника на велосипеда, полагам усилия да не размажа боите, когато Пег излиза на верандата.

— Ей, Бърт, не искаш ли да оставиш нещата си у нас? Това колело ще ти вземе здравето по обратния път.

Хранех някаква надежда или тя, или Сюзан да се сетят и да ми предложат нещо подобно. Възнамерявам да нарисувам няколко картини от този квартал, да мъкна статива и платната напред-назад ще е истинско мъчение. Бих могъл да използвам старата кола на чичо Марвин, която стои неизползвана пред къщата; придвижването на колело обаче напомня за истинския ми живот в Париж, където разнасям статива и картините си, привързани на мотоциклет.

— Би било страхотно, Пег. Мога да ги оставя на верандата, ако нямаш нищо против.

— О, не! Кучетата или хлапетата могат да размажат боята или пък някой ще открадне целия статив. Вкарай ги вътре.

— Предупреждавам те, че силно мирише на боя и на терпентин.

— Няма проблем. Ще обясня на Бъд. И той няма да има нищо против.

Развързвам статива, грабвам го заедно с платното и с бутилките с терпентин и лак, и ги замъквам на верандата. Пег придържа отворена вратата с мрежата.

— Все повтарям на Бъд, че лятото свърши и можем да махнем тази проклета мрежа, но той винаги е уморен или пък гледа телевизия.

Тя се обръща и влиза в дневната.

— Ей, деца, я излезте да си поиграете още половин час. Но да се приберете, щом баща ви се върне.

Провирам се покрай нея. Спирам. Нямам представа къде трябва да оставя нещата.

— Можем да ги приберем в твоето мазе, искам да кажа в избата, ако нямаш нищо против.

— Там няма да са в безопасност. Единствената стая, в която децата не влизат, е нашата спалня. Влязат ли там, направо ще ги убия, това е единственото местенце в цялата къща, където можем да запазим някаква интимност.

Тя поглежда малчуганите, които вече се изнизват навън. Аз пък стоя в дневната и се каня да се кача в спалнята на тази красива млада жена, чийто сприяхав съпруг всеки момент ще се прибере у дома. Едва ли постъпвам много разумно.

— По кое време си идва Бъд?

Разбира какво си мисля.

— Не се притеснявай. Ще се прибере след половин час. Вечерята и без друго е готова, но по-добре да побързаме. Човек никога не знае.

Не зная дали да вярвам на ушите си. Може би светът наистина се е променил. Пег тръгва нагоре по стълбите, аз я следвам по петите.

— Пег, имаш ли стари вестници или нещо, което да подложка под статива, по него винаги остава мъничко боя.

— Разбира се, снощният вестник е горе. Бъд го чете в леглото.

Тя стига горната площадка, а след нея и аз. На път към спалнята надниквам в стаята, в която спях като малък; пред вратата на килера стои огромна ракла. Вървим по коридора, подминаваме банята. Тя си е съвсем същата, с изключение на рунтавото покривало върху тоалетната чиния. Хвърлям бърз поглед към таванското прозорче. И то е съвсем същото.

Пег отваря врата в дъното на коридора. Оттук се влиза в голямата спалня. В нея спяха родителите ми. Двамата със сестра ми няха право да влизаме там, освен ако някой не ни повикаше. Разбира се, някои неща не се променят.

Спалнята обаче се е променила. Леглото на родителите ми беше разположено вляво, от двете му страни имаше по едно нощно шкафче, гардеробчето с чекмеджета отдолу се намираше точно срещу прозореца, а пред леглото бе скринът от кедрово дърво. Килерът бе вдясно от вратата, през която влязохме. Още си е там. В него мама държеше дрехите си, тези на татко бяха в гардеробчето.

Пег и Бъд имат водно легло, разположено почти в средата на спалнята. Забелязвам и страхотна на вид стереоуредба с касетен дек, усилватели и грамадни колони, разположени от двете страни на леглото. Там, където леглото свършва, има масичка с телевизор, а отляво и отдясно — ниски скринове с чекмеджета. И нещо много важно, цялата спалня е застлана от стена до стена с бял китеник. Сякаш е натрупал сняг. Заради китеника и белите копринени пердета на прозорците стаята изглежда по-голяма, отколкото си я спомням. Радвам се, че имаме вестник, който да постелим, Бъд ще ни убие, ако на искрящо белия килим капне кадмиево жълто или червено.

Пег застава между скрина отдясно на телевизора и килера.

— Остави ги тук. В килера има само мои дрехи. Бъд прибира своите по чекмеджетата. По-точно аз му ги прибирам по чекмеджетата.

Взема вестника; страниците му са разпилени из цялото легло и ги събира. Постила го на пода близо до скрина, така че вратата на килера да може да се отваря. Оставям статива и опирам картината, така че да е обърната към стената. Рамката има малка метална дръжка, която пречи на платното да опре в мазилката. Намествам терпентина и лака между кутията със статива и скрина.

— Стига, де, няма ли да я погледаме? Сигурен съм, че Бъд ще иска да види какво правиш. Знаеш ли, че той прилича на теб — много си обича квартала. Израснал е на Грийнуд Авеню.

— Не исках да изцапам дрехите ти или нещо друго с боя.

Завъртам кутията със статива.

— Освен това не исках боите да се размажат, нали?

Пег застава до мен. Взирам се в лазурните като океан очи. Усмиввам се.

— Да, така е. Знаеш ли, ти си свестен човек. Много свестен човек.

— Не чак толкова, Пег.

— О, не, напротив. Хайде, да слезем долу, преди Бъд да се е прибрал.

Отклонявам поканата за още една чаша кафе. Ако продължа да пия кафе с това темпо, ще започна да чета комиксите за Мистър Кофи^[1].

Озовавам се на прага и Пег ми маха за сбогом. Отвързвам на жеста ѝ и слизам по стъпалата с толкова бодра стъпка, доколкото е

възможно за един седемдесетгодишен старец. Доволен съм, че Пег не ми изпраща въздушна целувка; би могла и това да направи. Долавям у нея поведение от типа „не ми пука“ и то не е толкова лично, колкото поведенческо. Предполагам, че на мен ми пука прекалено.

Яхвам колелото. Минава пет и половина. Връщам се по същия маршрут, по който дойдох. Движението по Чърч Лейн между Балтимор Пайк и пресечката, където завивам покрай гимназията „Ийдън“, е доста оживено; после поемам отново нагоре по Елмуд Авеню. След като не мъкна статива и платното, положението не е толкова трагично. Ще трябва да си взема душ и да се преоблека. После искам да прочета вестника, да разбера дали светът се разпада, какво е положението в Турция и Виетнам или пък в Босна.

Когато спирам велосипеда пред нейните стълби, заварвам леля Едит на същото място. Застанала е точно там, където я оставих сутринта. Подпирам колелото на обичайното му място под прозореца на верандата, като проверявам дръжките на кормилото да не опират в стъклото. Едва сега започвам да усещам смъртна умора. Така е, когато човек рисува. Самият процес на рисуване те заангажира, държи те нащрек, нямащ време да се почувстваш уморен или пък просто не го усещаш. Сега обаче умората се стоварва върху ми с цялата си мощ. Нищо не убягва от погледа на леля Едит.

— Олеле, изглеждаш, сякаш цял ден си копал канавки!

Влиза след мен в къщата.

— Върви горе и си вземи душ. Вонис, все едно си се въргалиял в терпентин. Понякога така миришеше баща ми, твоят дядо. Миришеше на някаква смес от боя, терпентин и маджун за прозорци. Не смърди чак толкова гадно, но нямам намерение да вечерям в твоята компания, ако вонис така.

Качвам се по стълбите. Влизам в банята и започвам да пълня ваната. Прекалено уморен съм за душ. Просто искам да се отпусна в топлата вода и бавно да се насапунисам.

Влизам в спалнята и се събличам. Окачвам „работните“ си дрехи на прозореца, за да се проветрят. Приготвям си чисти за вечерта. Когато се връщам в банята, водата почти е достигнала нужното ниво и температура. Влизам във ваната и се изтягам. Макар ваната да е късичка, усещането е блажено. Нямам нищо против душа, но понякога се питам защо къпането във вана се е превърнало в забравено

изкуство. Насапунисвам се, отпускам се във водата, оставям се едва ли не да ме носи.

Следващото, което си спомням, е гласът на леля Едит:

— Албърт, добре ли си?

Заспал съм във ваната. Чел съм за това, неведнъж съм чувал, че се е случвало с този или с онзи, но никога с мен. Надявам се, че така човек не може да се удави.

— Добре съм, лелю Едит. Съжалявам, май съм заспал във ваната. Ей сега слизам.

— Добре, побързай или започвам без теб. Умирам от глад.

Измъквам се от ваната. Правя го без особено усилие. Когато вече не мога да изляза от ваната без чужда помощ, ще разбера, че съм безнадеждно остарял — толкова стар, че вече не ми се живее. Помагах на баща си да излезе от ваната, когато взех това решение. Може да изглежда малко глупаво, но сега, всеки път, когато се измъквам от ваната с лекота, но предпазливо, аз се сещам за него.

Бързам да се облека и да сляза долу. Когато влизам в дневната, леля Едит става и тръгва към трапезарията. Там заемаме обичайните си места.

Леля Едит започва да носи храната от кухнята, която някога бе задна веранда. Не знам как го прави, но винаги успява да запази храната топла, без да прегори. Сервира я направо в чиниите, както се правеше едно време; предполагам, че така мие по-малко съдове. Слага и по бутилка бира за двама ни.

За вечеря е приготвила задушено, едно от любимите ми ястия, само дето тя не му слага нито лук, нито чесън, нито подправки. Наистина се чувствам сякаш отново съм дете в родния си дом; майка ми също никога не готвеше с лук или с чесън. Все казваше, че те придават на човек долнопробна миризма, сякаш е италианец или грък. Предполагам, че това бе един от начините ирландците да изразят своето превъзходство.

У леля Едит обаче няма капка ирландска кръв. Така че теорията ми е разбита на пух и прах. Поръсвам обилно със сол и пипер, за да придам някакъв вкус на месото, морковите и картофите. В Париж приготвяме задушено с ряпа, с *poireaux*, мисля, че това беше праз лук, и с много лук; да не забравяме останалите зеленчуци и подправки.

— Не ти ли харесва, Албърт?

— Напротив, това е едно от любимите ми ястия; често го приготвяме и вкъщи.

— Сложи си толкова много сол и пипер, че не виждам как ще усетиш някакъв вкус. Ако изям толкова много пипер, сигурно ще умра.

— О, лельо Едит, стига си се оплаквала, сипи ми още малко. Обещавам този път да не слагам нито сол, нито пипер. Но ще те наблюдавам внимателно дали и ти ще си изядеш всичко.

— Ще си го изям. Само гледай!

Впускаме се в нелепо състезание. Омитам чинии от безвкусното задушено, но и леля Едит не остава по-назад. От яхнията не остава нито месо, нито дори сос или гарнитура.

— Виж сега какво направи! Смятах задушеното да ни стигне поне за две хранения. Престои ли няколко дни, винаги става по-вкусно.

— Каква си умница! Винаги си била!

Тя се усмихва. Щастлива е. Подобни шегички са нейният начин да пофлиртува. Знае, че и на мен ми харесва. Никой не иска да обиди никого.

— Добре, лельо Едит. Виновен съм. За да ти се реванширам, ще измия съдовете.

— О, не, в никакъв случай! Та ти изобщо не можеш да миеш, ако се съди по омацаната ти кутия с бои; освен това ще ги прибереш Бог знае къде и никога няма да ги намеря. Я иди си прочети вестника! Виж какво правят онези малоумници с проклетата бейзболна топка. Нали това правят мъжете след вечеря? Махай ми се от главата! Изчезвай!

Разгръщам вестника на спортната страница. Тъкмо я прочитам и захващам международните новини, когато леля Едит пристига от кухнята и сядат на своя стол.

— Албърт... онези твои книги... пълни са с лъжи, нали го знаеш?

— Никой не очаква всичко в тях да бъде истина, лельо Едит. Това са романи. Книги, истории, които разказвам.

— Но има и много истина, нали?

— Пиша за неща, които познавам. Така правят добрите писатели. Взимаш факти, които знаеш и познаваш, пипваш тук-там, променяш това-онова, премълчаваш едно, измисляш си друго... така се прави. Понякога дори измисляш неща, за които знаеш, че никой няма да ти

повярва, но ги включваш в романа, защото са интересни, защото ти помагат да вържеш историята.

— Но всичко изглежда толкова достоверно.

Поглежда ме право в очите, леко е наклонила глава, сякаш не е сигурна, че ѝ казвам истината.

— Колко странно е да имаш племенник, който пише книги. Все едно самата аз живея в книга.

Виждам, че не ми вярва.

---

[1] Мистър Кофи (Mr. Coffee Nerves) — популярни комикси от 50-те години, чийто главен герой е невидим и има раничка с реактивен двигател на гърба. В тях редовно се правят препратки към вредните свойства на кафето — Бел.Прев. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

Сещам се за Джийн. Невъзможно ми е да повярвам, че някой като нея, изпълнен с толкова много живот, може да лежи студен и мъртъв в земята, да гние. Видя ли телефон, все искам да грабна слушалката и да ѝ позвъня. Живяхме разделени през по-голямата част от съзнателния си живот, но винаги си оставахме близки. Явно в съзнанието ми линията между живите и мъртвите не е добре очертана. Не знам дали някой е наясно къде минава тя, или пък всички сме в неведение, само дето другите не си признават.

На сутринта леля Едит отново ме изпраща до вратата. Бутам колелото по алеята; на багажника отзад съм привързал плика с обяда си плюс едно платно, което се надявам да започна днес. Нямам търпение да приключа първата картина. Завръщането в стария квартал, рисуването навън, на улицата, пробуждането на спомените — всичко това ме връща назад във времето и ме кара да се чувствам по-млад. Усещам как оживяват отминали времена, как изплуват забравени спомени, наситени със сигурността и спокойствието, които изпитвах, докато живеях с родителите си като дете, годините, през които не се налагаше да се тревожа за прехраната и изобщо да се държа като възрастен. Тогава, също както сега у леля Едит, можех да се отпусна, да не се боря толкова яростно с живота.

Пристигам на Хедър Лейн към десет часа. Почуквам на вратата и Пег веднага ми отваря. Децата са на училище, но бебето пак се е настанило пред телевизора. Пег държи вратата широко отворена. Усмиваме се и се поздравяваме.

— Пег, може ли да се кача горе и да взема статива и картината?

— Разбира се. Какво ще кажеш за едно кафе преди това?

— По-добре да се залавям за работа, докато светлината е подходяща. А и без друго току-що закусих у леля си.

— Тогава по-късно, ако нямаш нищо против.

— Както кажеш.

Качвам се по стълбите и влизам в спалнята. Картината, кутията, терпентинът и лакът стоят на мястото, където ги оставих. Напъхвам шишенцата с лак и терпентин по джобовете и оглеждам набързо картината. Улицата ми се струва празна. Изниква просто ей така от задния план. Ще трябва да направя нещо по въпроса.

Пег стои зад мен. Следвам я надолу по стълбите. Когато минаваме покрай старата ми стая отдясно на коридора, не се сдържам и надниквам вътре. Вратата на килера е запречена със скрин. Едва виждам очертанията на рамката ѝ. Спирам. Пег стои на края на площадката; чака ме. Оставям кутията и картината. Поглеждам я.

— Пег, знай, че може да ти прозвучи странно, но имаш ли нещо против да надникна през онази малка врата зад скрина?

Тя не помръдва, загърната с пеньоара си, обула домашни чехли. Тревогата и уплахата са изписани на лицето ѝ.

— Какво по-точно искаш?

— Трудно е за обясняване, но ще ти бъда много благодарен, ако ми позволиш да отместя скрина и да надзърна в килерчето.

Тя прави крачка напред и надниква в стаята.

— Какво килерче?

— Виждаш ли, ей там, зад скрина има вратичка. Когато живеех тук като дете, често си играех в килерчето. Страшно ми се иска да погледна вътре, това означава много за мен.

— Много си шантав, Бърт. Понякога ми се струва, че си пристигнал от друга планета или от друго време.

— В известен смисъл наистина идвам от друго време, а когато си играех тук, за мен това килерче беше друг свят. Мога ли да погледна?

— Разбира се. Какво очакваш да намериш, скрито съкровище или нещо друго?

— Не, нещо много по-ценно. Търся частица от моето минало, от моя живот, когато бях на годините на твоя Боби и се наричах Албърт.

Тя кима и ми прави знак, че мога да вляза в стаята. Остава на прага, подпряна на рамката на вратата. Лесно помествам скрина. Повдигам го внимателно ту от едната, ту от другата страна, за да не издраскам пода или да събера килима. Отмествам го достатъчно далеч от стената, за да отворя вратата.

Надниквам вътре; очаква ме жестоко разочарование. Не би трябвало да се изненадвам. Макар че все някой някога в миналото

трябва да е останал доста изненадан. Целият свят, който сами си бяхме създали, е бил открит и унищожен. Цялото килерче е било варосано или пребоядисано. Не откривам нищо освен гипсови стени и летвички, всичките боядисани в бяло, дори тръбата от ваната, която минава по протежение на отсрещната стена, е боядисана в бяло. Има и разклонения за топла и студена вода със съответните колена и нипели, с чиято помощ тръбите завиват под прав ъгъл и минават през стената.

Стоя тук и докато гледам всичко това, изпитвам почти същото разочарование, както когато за пръв път като дете надникнах в същото това килерче. По това време не бях навършил осем.

Каня се да затворя вратата, да се сбогувам с една съкровена част от живота си, когато свеждам поглед и забелязвам нещо да проблясва на пода.

Там сред праха и мръсотията на така наречения черен под, който нито е боядисан, нито е чистен, лежи парченце от коледна гирлянда. Навеждам се и го взимам внимателно. От най-старомодните е, от онези, които се изработваха от алуминиево фолио. Сърцето ми буквално подскача. Държа парченцето в ръка, усмихвам се като идиот и едва се сдържа да не затанцувам от радост. Пег стои на прага, не знае какво да очаква, не може да разбере защо съм толкова развълнуван. Отстъпва назад и се озовава в коридора. Държа гирляндата пред очите си, спомен от стар сън.

В този миг се сецам за дневниците. Има ли вероятност да са оцелели? Пъхам ръка зад водопроводните тръби. За последен път тършувах тук, когато бях на петнайсет. Опитвам с върховете на наедрелите си пръсти. Усецам гладката повърхност на тетрадките със сини твърди корици, които скрих тук преди толкова много години. Опитвам се да ги избутам с пръсти. Измъквам ги внимателно иззад тръбите. Всичките са тук, и петте. Издухвам праха от кориците; най-обикновен прах, примесен с гипсови пращинки. Дневниците са в почти идеално състояние. Само ъгълчетата на страниците са потъмнели и се ронят от допира на пръстите ми. Затварям тетрадките, без да се зачитам в тях. Искam да ги прочета на спокойствие и в подходящ момент. Толкова съм развълнуван, че забравям за Пег, която стои в коридора. Сега тя наднича в стаята. Какво ли би си помислил Уилям за това?

— Какво, за Бога, правят тези стари тетрадки, напъхани зад тръбите? Защо му е на Боби да прави нещо подобно?

— Не е Боби, Пег. Аз ги сложих там преди почти шейсет години. Мога ли да ги взема? Ще ти платя колкото пожелаеш, те означават много за мен.

— Взимай ги. Толкова мразех училище, че дори гледката на тези ужасни тетрадки ми е неприятна. Видя ли някоя, сецам се как децата ми се подиграваха в трети клас: „Преписвачка! Преписвачка!“ Те са си твои, можеш да ги вземеш.

— Благодаря ти, Пег. Трогнат съм. Може би някой ден ще ти разкажа за тях.

Излизам от стаята и взимам кутията със статива. Божичко, целият треперя! Питам се дали Пег го забелязва. Тя слиза по стълбите пред мен. Отива до вратата и я придържа отворена, за да изляза. Не я обвинявам, сигурно е достатъчно уплашена от цялата история. Аз самият съм уплашен. Слизам по стъпалата на верандата, когато я чувам да затваря вратата с мрежата. Провиква се отвътре:

— Обади се, когато ти се допие кафе. Ще го оставя на печката, за да е топло. Ще приключа с чистенето и ще се преоблека.

Усмихвам се широко, помахвам ѝ със свободната си ръка, сякаш заминавам на дълго пътуване с презокеански лайнер. В известен смисъл именно такова чувство изпитвам.

Озовал се веднъж на улицата, полагам усилия да се успокоя. Разполагам статива. Внимателно привързвам дневниците от моето детство върху багажника на колелото, като използвам ластика, който придържаше кесията с обяда. Оставям обяда върху задната част на статива. Вече е единайсет, а аз още не съм започнал да рисувам; това обаче няма никакво значение. Ей сегичка ще подхвана тази картина и ще я превърна в скъп спомен за онези отдавна отминали времена.

Иска ми се хем да уловя чудесната утринна светлина, хем да прочета дневниците. Но това последното определено изисква уединение. Отнасям се доста суеверно към случилото се. Става въпрос за най-мрачната, най-загадъчната част от моя живот. Понякога ми е трудно да повярвам, че това наистина се е случило.

Внимателно оставям коледната гирлянда върху една от тетрадките.

Започвам да рисувам. Представа си нямам как, но събудените спомени, чувствата, които изпитвам, преминават в картината. Смятах, че почти съм я завършил, но сега тя ми прилича на топящ се леден блок. Не мога да спра този процес и платното се превръща в истински спомен, почти в сън. Рисувам или по-скоро се пренасям в света на картината в продължение на час и нещо.

Тогава започва голямото междучасие и децата се прибират по домовете си за обяд. Събират се около мен. Картината е достатъчно напреднала, за да ги впечатли. Наистина е удивително какво може да постигне едно платно, как може да бъде по-реално от една фотография, по-реално в емоционално отношение от самата реалност. В картината се съдържа едно концентриране на същността, едно елиминиране на всичко чуждо и неприсъщо, едно съсредоточаване върху най-важните неща, което ѝ придава сюрреалистично излъчване, без да я прави страховита или чудата.

— Ей, че тук няма дървета!

Едно момче сочи мястото, където съм нарисувал двете тополи от моето детство.

— Да, зная. Но преди петдесет години, когато аз живеях в тази къща, дърветата си бяха тук.

— Преди петдесет години? Че това е преди Виетнам!

— Не само преди Виетнам, това е отпреди Втората световна!

— Стига, бе! Че тук не е останал никой отпреди Втората световна. Тя беше прекалено отдавна.

— Не, аз живях в тази къща в продължение на дванайсет години, след което заминах да се бия във войната.

Едрото момче си пробива път напред.

— Баща ми е бил във Виетнам. Бил е Зелена барета. Ти бил ли си Зелена барета?

Продължавам да рисувам, докато говоря. Децата ми помагат да проникна още по-дълбоко в света на картината. Докато разговаряме, самият аз започвам да се чувствам като дете.

— Тогава нямаше Зелени барети. В онези години, ако някой американски войник сложеше барета, щяха да го нарекат „женчо“.

— Стига, бе!

Едно момиченце застава близо до картината. Соци една от къщите надолу по улицата.

— Тук живея аз, а мама спи в тази стая.

Посочва един прозорец. Отстъпва крачка назад. Усмивам му се.

— В тази къща някога живееше Джими Малоуни. Беше две години по-голям от мен. Загина във Втората световна.

Останалите момичета се скупчват около нея. В съзнанието ми тихомълком се прокрадва една идея как да реша проблема с празнотата в предния план и едновременно с това да се позабавлявам с децата. Решавам да си поиграя с малчуганите, да се позабавлявам с тях и заедно с това да ги вкарам в картината, в моите спомени.

— Играли ли се някога хоккей на улицата?

Боби, момченцето на Пег, отговаря:

— Да, обаче не е достатъчно широка, а и минават много коли. Обикновено играем на булевард „Пен“ близо до училището. Там улицата е по-широка и колите са по-малко.

И ние играехме точно там. Удивително как някои неща изобщо не се променят.

— Надявам се да нарисувам няколко хлапета, които играят хоккей ей тук, на улицата. Какво ще кажете някои от вас да дойдат тук след училище с кънките и с хоккейните стикове и да позират? Трябват ми четирима хокеисти, ще дам по долар на всеки. Няма да ви отнема повече от половин час.

За миг настъпва тишина.

— Гледай ти! Хем ще ми дадат долар, хем ще ме нарисуват в картината! Участвам на всяка цена!

Изведнъж избухва истинска какофония. Всички искат да влязат в картината.

— Добре, ще взема първите четирима, които дойдат след училище. Така се уговаряме. А сега се прибирайте по-бързичко, че майките ви ще се тревожат.

Децата се разотиват. Отново оставам сам. Потъвам в картината. Всичко върви толкова добре, толкова приятно, че мразя дори мисълта за скорошното ѝ завършване. Понякога рисуването на една картина върви толкова трудно, че се радваш, когато я приключиш, но при тази положението е различно. Когато работя върху нея, сякаш се пренасям в друг свят, променям светлината, играя си с облаците, с дърветата, с фасадите на къщите... и така, докато децата не се появяват отново.

Поглеждам си часовника. Отлетял е още един час. Време е да се връщат в училище.

— Да не забравите, господин Художник, първите четирима, които дойдат с кънки, ще получат по един долар. Нали така?

— Точно така.

Въпросът ми задава червенокосо хлапе, което не бях забелязал досега. Имам усещането, че този следобед ще се проведе истинско надбягване от Ийст Лансдаун до Стоунхърст Хилс. Май съм започнал нещо, за което ще съжалявам.

Когато децата си отиват, аз се замислям за обяд. Минавам зад статива, оставям четките и вадя сандвичите, които леля Едит ми е приготвила. Две багети с пълнеж от какво ли не. Сядам на бордюра и започвам да се храня.

— Ей, Бърт, май е дошло време да изпиеш едно кафе? Хайде, идвай.

Пег стои на вратата. Изправям се. Отмествам статива встрани, така че някой автомобил да не го закачи.

— Благодаря. Ей сега идвам.

Прибирам сандвичите обратно в кесията, покривам дневниците с парчета от хавлиена кърпа, които по-късно ще използвам като парцали, прекосявам тясната алея и се качвам по стъпалата. Пег ме чака на прага. Облякла е същите джинси от вчера, но сега си е сложила тъмносин пуловер от фина вълна, под който, убеден съм, не носи сутиен. Опитвам се да не гледам натам. Следвам я и се озовавам в кухнята. Приготвила е две чаши и захар. Налива кафе и сяда. Зная, че се кани да запали цигара. Така е при пушачите, пушенето и храненето, вървят ръка за ръка или това май важеше за пиенето на кафе и цигарите.

Отварям кафявата кесия и изваждам сандвичите от хартията, с която ги е увила леля Едит.

— Леля ми е направила два сандвича. Не мога да ги изям и двата, какво ще кажеш да си ги разделим?

— Ама че си дявол! Опитвам се да пазя диета. Трябва да сваля още пет килограма, а умирам за такива сандвичи. Другият проблем е, че Бърт не може да понася мирис на лук или чесън в дъха ми.

— Съжалявам. Май ще трябва да ги изям сам.

— Какво ще кажеш да ми дадеш половинката от единия? — Поглежда ме свенливо, с чувство за вина. — Ще махна лука. Така той няма да разбере.

— Изглежда ми приемлив компромис. Имаш ли нож?

Пег отваря чекмеджето под барплота и вади нож. Преди да разреже сандвича, прави лъжливо движение с ножа към мен.

— Толкова ме разстрои!?

— Какво? С един сандвич! Какво толкова има в един сандвич?

— Не е със сандвича.

— А, имаш предвид онази история с килера? Съжалявам. Мога да ти обясня, но по-късно.

— Не е и това.

Пег духа парата, която се вдига от горещото кафе и ме поглежда право в очите. Отмествам поглед. Тя присвива устни и отпива предпазливо. Отхапвам от сандвича. Пег свежда поглед към кафето.

— Не зная какво да кажа, без да ти заприлича на флирт, Бърт.

— Флиртувай, няма проблем. И без друго не ме бива в тези работи.

— Нямах представа колко е скучен животът, когато си затворен по цял ден вкъщи. Най-приятните моменти са, когато децата или Бъд се прибират у дома.

Поглежда ме. Дали няма да стана свидетел на сцена от сапунен сериал? Но видът ѝ е прекалено сериозен, а ъгълът на камерата определено е неподходящ.

— Сю обича да си седи вкъщи и да чете, аз пък се боя да се сбliжа прекалено много с Айлийн, другата съседка. Нея не я свърта, а и Кен е ужасен. Знам, че на Бърт му е неприятно да общувам с нея, но тя е сваятна. Разбираш ли, нямам приятели. Няма с кого да си поговоря. Вървя из тази къща и си говоря сама.

Продължавам да ям, като от време на време отпивам глътка горещо кафе. Пег е отместила поглед от мен. Мисля, че се взира в огледалото в другия край на дневната. Не поглеждам натам.

— Почти не разговарям с майка си. Държах се ужасно с нея, когато бях по-млада. Не се спогаждах с пастрока си, а имах и буен характер. Няма да го повярваш, като ме гледаш сега — дом, три деца и прочие, но създавах големи проблеми на мама.

— Вярвам ти.

— Защо го казваш?

Поглеждам я и тя отвърща на погледа ми.

— Ако ти обясня защо, ще изглежда, че аз флиртувам с *теб*, а не е така. Не искам да си помислиш, че е така, дори да е истина. Самата идея е толкова абсурдна.

Тя поклаща глава и се размива, весел, дързък смях, който съвсем не подхожда на една майка.

— Точно това имах предвид. Пристигаш тук, появяваш се на скапаната ни улица, *истински* художник, човек, който живее в Париж, при това на кораб, човек, който работи сам за себе си, знае какво и как иска да направи. Не разбираш ли защо съм разстроена? Да си говоря с теб е все едно да разговарям с някой киноактьор. Все едно Клинт Ийстуд се е отбил у нас.

— Стига, бе! Аз мога да съм му баща, а на теб — дядо.

Тя отмята глава назад и косата ѝ се разпилява по раменете. Засмива се отново.

— Ама че си и ти!

— Честна дума, Пег. Понякога ми се струва, че нямам идея какво става. Ето сега например не знам за какво всъщност разговаряме.

— Не ме баламосвай.

— Не, говоря сериозно. Ще бъда откровен. Намирам те за изключително привлекателна млада жена. Омъжена си, имаш три деца и си на възрастта на дъщеря ми. Ролята на похотливия дъртак хич не ми подхожда.

Отхапвам отново от сандвича, дъвча бавно. Предоставям ѝ време да каже нещо, давам на себе си възможност да помисля. Преглъщам.

— В мен се прокрадва усещането, че си играеш с мен, Пег. Същото важи и за Сюзан. Аз съм нещо като спасителен пояс, който да ви измъкне от скуката. Аз също съм щастливо женен, имам четири деца. Съпругата ми е във Виетнам. Уязвим съм. Мисля, че това изчерпва нещата.

— Съжалявам. Не си ме разбрал правилно. Не си играя, нито пък флиртувам с теб или нещо подобно, Бърт. Искам просто да поговорим. Имам нужда да поговоря с някого, а Бъд не е от най-разговорливите. Той е добър човек, работи здраво и не пие прекалено много. Но имам проблеми, а не мога да ги обсъдя с него.

Изведнъж се разплаква. Отпивам няколко глътки от кафето, докато тя се съвзема.

— Баща ми заряза майка ми, когато бях едва на девет. И досега не знаем къде е. Напусна ни веднага след раждането на Дик. Не ми е приятно да го казвам, но това е самата истина — иска ми се ти да беше мой баща. В това няма нищо лошо, нали?

— Да, но те предупреждавам, Пег, самият аз имам куп деца и всяко едно от тях има толкова проблеми, че едва смогвам да бъда в течение на нещата. Освен това не съм сигурен дали искам да гледаш на мен като на свой баща, на чичо или на брат, камо ли на баща.

Опитвам се да кажа всичко това колкото се може по-бодро. Не искам да я нараня. Изглежда ми приятно момиче, но чувствата ми към нея определено не са бащински, поне не могат да бъдат причислени към чувствата, които един уважаващ себе си баща изпитва към дъщеря си.

— Можеш да споделиш с мен проблемите си, ако искаш. Някога, много отдавна, бях психолог, сетне проумях, че това не ми харесва, че не помагам кой знае колко на хората. Уморих се да слушам за паричните им проблеми, особено след като знам, че не мога да им помогна. Затова говори, слушам те.

Продължавам да се храня. Останали са ми два залъка. Сандвичът е много вкусен, поредното кулинарно постижение на леля Едит, но в тази атмосфера, натежала от емоции, вкусът му е станал малко блудкав.

— Ами първо проблемът с Дик. Толкова е загазил, че ме е страх за него. Не може да се пребори със зависимостта си от кокаина, дори ме е страх да не би да е минал на крек. А той е смъртоносен, наистина. Зная, че обира къщи и краде коли, за да си купува дрога. Абсолютно сигурна съм, че е взимал пари и от нас. Опитвам се да го прикривам, но разбере ли Бъд, ще стане страшно.

— Наблизо има клиника за лечение на наркомани. Това е единственото, за което се сещам.

— Да, малко по-нагоре по Маршал Роуд. Той обаче няма да постъпи в клиника. В морската пехота са се опитали да го излекуват, но не са успели и са го уволнили по непригодност. Дори не прави сериозни опити да си намери работа, явява се на интервюта колкото да

не му спрат обезщетението за безработен. Боя се да не стане наркопласъор, а не е толкова умен, че да се захване с това.

Отпивам от кафето и излапвам наведнъж последните две хапки. Искам да изляза навън и да продължа да рисувам. Не се нуждая от подобни проблеми. Освен това умът и сърцето ми са навън при онова парченце коледна украса и при онези дневници.

— Съветът ми е да не се забъркваш или да се обърнеш за помощ към някой лекар или към наркоотдела в полицията. Не му позволявай да съсипе живота ти.

— Не мога да го издам на ченгетата.

— Тогава не зная, какво друго да те посъветвам. Сигурно, когато баща ви ви е зарязал, той го е приел по-тежко от теб. Най-вероятно има нужда от професионална помощ, а дори и това не гарантира успех. Съжалявам.

Тя обгръща главата си с длани, гарвановочерните ѝ коси закриват лицето ѝ и едва не влизат в чашата с кафе.

— Чувствам се ужасно, като ти разказвам всичко това.

„Ами недей тогава“ — казвам ѝ наум. Но съзнавам, че това е животът и всеки от нас има своите отговорности, аз — повече от мнозина други. Седя до барплота и си мисля за картината. Остава единствено да добавя хокеистите, а те ще се появят най-рано след половин час. Пег отново вдига поглед към мен.

— А и докторът казва, че трябва да си направя хистеректомия. Все кървя по малко, а дойде ли ми цикълът, получавам кръвоизливи. Понякога ми изчезва в продължение на три месеца и изпадам в ужас да не би отново да съм бременна. Не зная какво да правя. Бъд направо си изкарва акъла с мен. Но не иска и да знае, за него това е женски проблем и аз сама трябва да взема решение.

Мили Боже, същата история като с майка ми! И на нея ѝ се наложи да се подложи на хистеректомия почти на възрастта на Пег, след като бе родила едва две деца. Аз пък приличам на Бъд. Ужасявам се да го произнеса на глас, дори да си го помисля, но не обичам разговорите за женски болести. Да, зная, че макар като мъж да се намирам в по-благоприятно положение, аз също нося отговорност, аз съм част от човешкия род, чието продължаване е невъзможно без детеродните органи на жените, но не съм гинеколог. Дори не мога да си представя как някой, особено мъж, не само ще наднича, но и ще

пъха ръката си в женски влагалища, при това по цял ден и след това ще открие някакво удоволствие в секса. Доста странно, особено като се имат предвид подробностите около моето раждане. Допадат ми усещането, а и вкусът на вагина и всичко останало, но като обект на изкуството тя никога не ме е вълнувала, чувството ми за визуална естетика просто отказва да я възприеме. А сетя ли се за онова кървене, за тампоните и контрацептивите, за пяните и диафрагмите... разбирам, че са необходими, но предпочитам да не ги обсъждам.

Може да съм единственият човек на света, който изпитва подобни чувства, а може причината да се крие в проклетото ми католическо образование, не зная; но определено не искам да водя разговор на тема хистеректомия. А може би е свързано с майка ми. Тя все повтаряше, че се наложило да изрежат „вътрешностите“ ѝ заради мен. Нямам представа. Възможно е да изпитвам комплексно чувство за вина, което не мога да преодоляя.

— Консултирала ли си се и с други лекари? Стане ли въпрос за нещо толкова сериозно, трябва да си абсолютно сигурна.

— Моят лекар беше първият, който ми предложи да потърся второ мнение. Отидох при гинеколога на Сюзан и той ми каза същото. Според него имам полипи, които може би са запушили една от тръбите. Съвсем лесно можели да прераснат в рак.

Щом произнася тази дума, вдига поглед към мен. Мисля си за сестра ми. При нея всичко започна с ендометриален карцином, който се разпространи навсякъде.

— Имала ли си проблеми, преди да родиш третото?

— На два пъти ми правиха дилатация и кюртаж. Първия път бях едва на шестнайсет. Всъщност май трябва да го наричам аборт, но докторът му казваше дилатация и кюртаж. Година преди Брайън да се роди, направих втори. Винаги съм имала гинекологични проблеми. Но след Боби нещата станаха по-сериозни.

Сега изглежда поуспокоена. Налива кафе в чашата си и допълва моята.

— Ох, Пег. Трябва да изляза и да порисувам. Ръцете ми треперят толкова, че ще омажа цялата картина. Сключих сделка с децата; щом се върнат от училище, ще нарисувам някои от тях как играят хокей. Време е вече да дойдат.

— Божичко, чувствам се ужасно, че те натоварих с моите проблеми, Бърт, но имах нужда да поговоря с някого. Непрекъснато мисля за това.

— Е, не можах да ти помогна. Съжалявам. Наркотиците ме плашат, а нямам представа от женската анатомия, нищо че съм баща на четири деца. Може би е така, защото съм човек от друго поколение. Съжалявам, Пег, не мога да ти помогна.

— О, не. Ти беше чудесен. Изслуша ме и си личеше, че проявяваш загриженост. Беше изписано на лицето ти. Знаеш ли, че имаш едно от най-изразителните лица, които някога съм виждала. Не е необходимо да говориш, достатъчно е да те погледна, за да прочета всяка твоя мисъл.

Поглежда ме в очите и се усмихва. Заклевам се, че в погледа ѝ откривам нещо, което една дъщеря или племенница не би трябвало да изпитва. Не се оплаквам, това е вълнуващо, а аз съм може би най-голямата романтична откачалка, останала на света.

Ставам от стола. Пег заобикаля барплота, стоим един срещу друг на една педя разстояние.

— Отново ти благодаря. Какво ще правиш, когато свършиш картината, ще си заминеш и никога няма да те видя отново?

Поглеждам през рамо към вратата. Бебето отново е заспало на пода.

— Не, искам да нарисувам магазинчето на ъгъла на Радбърн и Коупли. Наричахме го „Магазинчето“ или „При Хершафт“. Той го държеше.

— А, имаш предвид „Чики“. Страхотна идея. Той много ще се зарадва. Искаш ли пак да оставиш статива и нещата си тук?

— Би било страхотно, Пег, благодаря.

Тя се привежда напред и бързо ме целува по устните.

— По-добре върви. Децата ще се приберат след пет минути. Благодаря ти още веднъж.

Тръгвам към вратата, но Пег не ме следва. Взима чашата ми от барплота и го разчиства от кесията и салфетките от сандвичите.

Озовавам се навън; поглеждам картината и душата ми прелива от радост. Добра е, толкова добра, колкото очаквах. Единственият проблем е, че пейзажът е прекалено статичен.

Поставя ли малките хокеисти обаче, нещата ще се оправят. Пребърквам джобовете си и откривам шест банкноти от по един долар. Започвам да свалям боята от мястото, където искам да нарисувам хлапетата. Още не съм привършил, когато пристига запъхтян червенокосият малчуган. Едва си поема дъх. Сяда на паважа и започва да обува кънките.

— Знаех си, че мога да ги изпреваря. Сега обаче трябва да си обуя кънките, преди някой от тях да е довтасал.

Съсредоточава се върху задачата си. Аз пък се съсредоточавам върху картината, но тъкмо тогава пристигат останалите. Решавам, след като имам шест долара, да ги раздам всичките. На следващите пет хлапета казвам да седнат на бордюра до червенокоското. Сетне пристигат още четирима малчугани, но вече съм свършил парите. Те не са особено разочаровани и всички се уговарят да поиграят хокей, след като свърша картината. Зная, че искат да гледат. Аз пък зная, че приключа ли платното, ще приключа и с рисуването за днес. Тази картина ще бъде завършена. Всяко нещо си има край.

Показвам им къде да застанат; един от тях играе ролята на вратар, а две тенекиени кутийки маркират вратата. Вратарят стои с гръб към мен, а друго хлапе го атакува, за да отбележи гол. Слагам отстрани още един нападател в очакване на евентуален рикошет, последни са защитниците, втурнали се да догонят нападателите. Разполагам ги така, че хем да запълнят празните места в картината, хем да не закрият нещо, което искам да запазя. Композицията е страхотна.

Много са добри, стоят застинали в своите пози, макар да са обули кънки. Първо маркирам с черно позициите им, сетне започвам оцветяването. Отнема повече време от очакваното. Те обаче не се оплакват. Останалите деца изпадат в истерия, ту сочат картината, ту хукват към модела, за да му обяснят докъде съм стигнал и как образът му е досущ като истински. Дори отправят напълно уместни забележки, ако сбъркам нещо или избягам прекалено много от действителността. Все едно играя хокей заедно с тях.

Когато привършвам с по-грубите щрихи, вадя банкнотите и ги раздавам. Рижавият малчуган, когото нарисувах като нападателя с шайбата, се опитва да ми върне парите.

— Не го направих за пари. Винаги съм искал да попадна в картина. Знам, че картината ще остане дълго след като напуснем квартала и дори след като умрем. Тя е нещо повече от фотография.

Гледай ти, човек може да открие артистична душа на най-неочаквани места! Убеждавам го да вземе своя долар.

Започват играта си на хокей и не ме притесняват, докато нанасям последните щрихи. Когато приключвам, минава пет. Събирам си нещата. Празното платно стои все така привързано за багажника на велосипеда заедно с дневниците. Първо си поговорихме надълго и нашироко с Пег, после рисувах хокеистите... всичко това ми отне повече време от предвиденото.

Взимам статива и тръгвам към дома на Пег. Вратата е затворена. Боби ме следва на кьнки. Преодолява стъпалата и дори успява да се качи на верандата.

Пег тъкмо се кани да отвори вратата, когато Боби изкрещява:

— Татко, татко!

Поглеждам назад и виждам по алеята да крачи мъж, който отговаря на представата ми за Бъд. Изражението му сякаш казва: „Кой си ти, по дяволите?“ Вижда картината обаче и се усмихва:

— Как върви?

— Мисля, че тази е готова.

Завъртам я към него, за да я види.

— Ей, страхотна е! И ние играехме хокей на моята улица. Живеех ей там, на съседната пряка.

Пег отваря широко вратата и аз минавам покрай нея. Боби сваля ролковите си кьнки.

— Видя ли ме, тате? Аз съм ей тук отзад! Виждаш ли?

— Вярно, бе! Я го виж! Съвсем същият си е, виждаш ли, Пег. Не можеш да го сбъркаш.

Избрах Боби за един от своите модели. Не правех услуга, нито се подмазвах. Просто той бе петото дете, пристигнало с кьнките си при мен. Изпревари останалите, защото бе оставил кьнките си на верандата. Бъд приляка край вратата, за да разгледа по-добре картината.

— Нарисувал си доста неща, които ги няма. Ще ми се наистина да имахме такова дърво, щеше да хвърля чудесна сянка през лятото.

Понякога тази улица се напича като пещ и дори климатиците не помагат. Влез да изпием по една бира.

Не му казвам, че почти цял ден съм пил кафе с жена му. Влизам и заемам обичайното си място на бара. Бъд вади бирите от хладилника. Лицето му е бледо, уморено, дланите му са мръсни, по ръцете му преброявам поне три сериозни драскотини или синини. Така изглеждаше и баща ми, когато се прибираше у дома. Той отваря бирите.

— Пег ми каза, че някога си живял в тази къща, а сега живееш във Франция, в Париж. Вярно ли е или тя си го измисля?

— Не, това е самата истина.

Отпивам глътка бира. Приятно студена е. Не е ейл, а обикновена бира. В този миг входната врата се отваря и влиза някаква жена. Пег се втурна към нея, подхваща я, преди жената да се строполи на пода. По лицето ѝ има кръв. Едното ѝ око е подутото и тя се превива от болка.

Пег я отвежда до дивана в дневната. Бъд отива при тях.

— Какво стана, Айлийн? Кен отново ли ти посегна?

Тя кима и започва да го ругае през сълзи:

— Кучият му син... щом се прибра и започна да ме налага. Нищо не съм направила, простирах си прането. Наби и децата...

Пег ѝ подава бирата си. Младата жена отпива и преглъща, без да отлепи бутилката от устните си. Бъд коленичи край нея.

— Още ли е у вас, Айлийн? Пиян ли е?

— Да, пиян е, винаги е пиян. Но днес не беше чак толкова. Не би трябвало да ни се нахвърля... Не, не, вече не е вкъщи. След като ме изрита и ме заряза на пода, излезе и затръшна вратата. Не чух мотора му, затова предполагам, че тършува из нас или дебне някъде, въобразява си, че имам любовник и го крия у нас. Откачил е напълно.

Пег решава да действа практично и ефикасно. Повдига Айлийн от дивана.

— Може да се върне. Ела горе и си почини в стаята на Алис. Ще сложим йод на раните ти, а после ще ги наложим с лед. Искam да се уверя, че не те е наранил и на други места.

— Бях се свила и той ме риташе предимно в гърба, но пак боли. Не мисля, че ми е счупил нещо.

Пег ѝ помага да се качи по стълбите. На средата се обръща:

— Бъд, вземи децата на Айлийн и ги доведи тук. Сигурно са уплашени до смърт. Приберете ли се, заключи вратата. Нека погледат телевизия с нашите деца. Ако Кен се опита да влезе тук, ще извикаме полиция.

Бъд тръгва към вратата. Спира. Обръща се към мен:

— Много жалко, че се случи тъкмо сега, но този Кен наистина откача понякога. Той е рокер, членува в някакъв клуб. Ей сега се връщам.

Кимам. Божичко, забърках се в още една драма! Тази е по-противна от всичко, което си спомням от времето, когато живеях тук, а може би родителите ми са ме пазели от подобни неща. Удивително как децата живеят свой собствен живот. Боби си седи, гледа картината и не обръща внимание на онова, което се случва около него, не се интересува дори от телевизора. Нямам представа къде е Алис. Бебето Джони, продължава да седи на пода пред телевизора, завило се е с одеялце и смуче палеца си. Наблюдава всичко около себе си, но не и телевизора. Дори телевизията не може да се сравнява с картината и най-вече с екшъна, разиграл се тук.

Бъд се връща и настанява две дечица пред телевизора, едното ми изглежда на две, другото — на четири. Джони изобщо не им обръща внимание. Бъд идва на бара и отпива голяма глътка от бутилката бира.

— Божичко, този Кен се е побъркал. Честно казано, и Айлийн не е светица, но да я пребиеш така е нечовешко.

Отново отпива от бутилката. Аз надигам своята. Поглеждам крадешком часовника си. Трябва да тръгвам, ако не искам да закъснея за вечеря. Тревожа се също за дневниците и за бялото платно, оставени върху колелото навън. Тревожа се и за самия велосипед. Не го заключих. Явно през последните няколко минути развивам истинска параноя.

— Този Кен е член или бивш член на шайка, наречена „Магьосниците“. Приличат на „Ангелите на ада“, които вилнеят по Източното крайбрежие, само че са по-опасни и от тях. Говори се как за да те приемат за член, трябва да докажеш, че си убил някого. Карат огромни мотори като истинските „Ангели“, движат се на групи и вилнеят. Дори ченгетата се страхуват от тях. Кен твърди, че ги е зарязал още преди да се ожени и да му се родят деца, но не съм сигурен. Непрекъснато пие и се забърква в каши, особено и ако се е

напушил с марихуана. На всичкото отгоре е много яко копеле. Малко по-висок е от мен, само че тежи към сто и двайсет кила — само мускули и нито грам тлъстини.

Когато е трезвен или почти трезвен, мога да разговарям с него, но напие ли се, по-добре да не му се изпречвам на пътя. Пег е уплашена до смърт и не я обвинявам. Може би е най-добре да заведе Айлийн и децата у Сюзан. Когато Кен се прибере, двамата с Пит ще изчакаме тук да видим какво ще се случи. Проблемът е, че Кен е непредсказуем. Може да не се появи цели два дни. Освен това съм сигурен, че Айлийн отново ще се върне при него. Това се повтаря поне за десети път.

— Трябва да тръгвам, Бъд. Леля ми вечеря рано и не искам да я карам да ме чака.

Чувствам се като дете, което аха да се включи в някое сбиване, когато допира длан до ухото си и заявява, че чува как майка му го вика. Но това си е самата истина. Вярно е още, че не искам да се забърквам с някакъв опасен маниак със склонност към убийства. Не искам да се превърна в поредния скалп, окачен на колана му. Допивам си бирата и ставам.

— Ще качиш ли горе статива и картината, когато нещата тук, долу се поуспокоят?

Бъд кима.

— Разбира се.

— И благодари на Пег за бирата. Много съм ѝ задължен. Утре ще рисувам магазинчето на Чики, така че ще дойда около десет, за да си взема нещата. Бих искал да оставя тази картина тук, докато боята засъхне. Ако нямаш нищо против, разбира се.

— Няма проблем.

Бъд става и ме изпраща до вратата. Радвам се, че си тръгвам. Тази драма ми дойде в повече. За добро или не, възпитан съм в строги традиции, според които мъжете не нараняват жените и никога не им посягат. Осъзнавам, че съм живял в някакъв измислен свят, далеч от реалността.

А може би, както намекна Пег, Айлийн наистина върти номера на Кен, за да изкара парите, които ѝ трябва, за да се грижи за децата. А и за да се позабавлява. Ако той не ѝ дава достатъчно пари, за да нахрани и да облече децата, какво друго ѝ остава?

Макар и подута от боя, личи, че тя е изключително привлекателна жена, има красиво тяло, каквото се извайва с помощта на акробатика, аеробика или танци; гърдите ѝ не са големи, но пропорциите ѝ са идеални. Кожата ѝ е мургава, вероятно е италианка или ирландка по произход. Ясно е, че лесно може да изкара пари, пусне ли се на пазара на плът.

Един от въпросите, които Пег ѝ зададе, докато Айлийн лежеше на дивана; целеше да открие именно това, дали не се е опитала да изкара някой долар. Пег не се стремеше да я укори или унижи, просто искаше да разбере какво точно се е случило. Айлийн отговаряше уклончиво, но поведението му — да връхлети така вкъщи и да ѝ се нахвърли — говори, че някой му е подшушнал нещо.

Точно в това е проблемът. Винаги се намира някой, който да си отвори голямата уста, дори случаят изобщо да не го засяга; има хора, които май обичат да създават неприятности на другите. Точно такива неща определят за мен нищожествата, хората, които съставляват измета на обществото, и никой не може да ме убеди, че няма подобен измет. Достатъчно добре я познавам. Тук не става въпрос за това дали си крал или кралица, херцог, лекар или обикновен работник. Не става въпрос и за икономика, за това колко пари изкарваш или не изкарваш, говоря за личностни характеристики, за уважение към другите. Ако притежаваш известна класа в този смисъл, никога няма да тръгнеш да разказваш едно-друго за чуждите съпруги или съпрузи. Това е неоправдано поведение на жесток и долен човек.

Взимам си довиждане и излизам на верандата. Всичко е наред и с колелото, и с платното, и с дневниците. Яхвам велосипеда и поглеждам към дома на Пег. Единствен Боби стои на прага и ми маха. Отвързвам му и натискам педалите. Очаква ме по-натоварено движение от обичайното, защото часът вече е шест без четвърт.

Успявам да се прибера със закъснение от едва пет минути благодарение на щурото си каране. При този трафик разликата от половин час е огромна. Повечето хора в квартала работят от девет до пет и в пет и половина вече се прибират у дома за вечеря. Това е най-неподходящото време за един велосипедист.

Както обикновено леля Едит седи на верандата и оглежда улицата в очакване да се прибера. Отваря вратата.

— Хайде! Побързай! Умирам от глад, а и всичко започва да изстива. Поглеждай си часовника от време на време. Зная, че разпознаваш стрелките, самата аз съм те учила навремето.

Бутам колелото нагоре по стълбите. Представа си нямам защо ми говори така, а аз въобще не се дразня. Ако майка ми, жена ми или който и да било друг човек на този свят ми говори така, здравата ще се ядосам. В гласа на леля Едит обаче има нотка, която компенсира остротата на думите и тази нотка може би е истинска любов. Тя създава у мен усещането, че наистина държи на мен.

За вечеря имаме спагети *a la* леля Едит. Кюфтенцата са омесени със спагетите, а пък сосът е приготвен едновременно със спагетите. На всичкото отгоре вкусът му е на кетчуп, а не на италиански сос. Не мисля, че леля Едит е чувала за риган или за дафинов лист, а дори и да е чувала, бързо ги е забравила.

Спагетите обаче са вкусни. Прокарваме ги с ейл. Не мисля, че в този дом някога се е пило вино. Не си спомням да съм виждал тук бутилка вино дори като дете. То просто не е част от нейната традиция въпреки френските ѝ корени. В края на краищата семейството на леля ми произхожда от Савоя, която се намира в планинската част на Франция. Може би там не е имало вино. Освен това дядо ми не пиеше и не позволяваше на никого да пие в дома му. Това не се промени дори по времето на Сухия режим, когато битовият алкохолизъм се превърна в най-популярния спорт сред американците.

Леля Едит започва да мие чиниите. Проявявам желание да ѝ помогна, но тя ме отправя да си подремна.

Изтягам се на леглото на Едгар. Включвам нощната лампа. Затварям вратата на спалнята. Отварям дневника на първата страница. Изпитвам чувството, че отгръщам страница, която води назад в моето собствено минало.

Изглежда, съм успял по някакъв начин да възвеличая, да украся с романтичен ореол в съзнанието си и дневниците, и игрите в онзи килер, който наричахме Стенландия или Страната на любовта, затова предполагам, че очакванията ми са прекомерни. Дневниците бяха посветени на брат ми. В тях записвах събития, които се раждаха в моята фантазия и които исках да споделя с него, поне така смятах

тогава. В известен смисъл тези записки бяха и отчаян опит за общуване, към което се стремях, за което жадувах, а не получавах. Искях да си играя с него.

Май е време да разкажа как започна всичко, да споделя необикновените спомени, мечти и фантазии, с които живеях и с които — поне донякъде — продължавам да живея и сега.

В семейството ни това бе тайна, която пазехме толкова строго, че никога, ама никога не говорехме на тази тема.

Искам да започна с факта, че майка ми беше жена с изключително слаби нерви. Получила първата си нервна криза, когато била едва на четиринайсет. След това така и не се върнала в училище. Запознала се с баща ми и се омъжила за него, когато била на шестнайсет, на него му казала, че е на осемнайсет. Едва след като тя почина и намерихме кръщелното ѝ свидетелство, двамата с Джийн научихме истинската ѝ възраст. Беше започнала да крие възрастта си горе-долу по времето, когато си направи хистеректомия, скоро след която последва втората ѝ нервна криза. Тя съвпадна със смъртта на леля Дороти.

Майка ми изпитваше невероятен ужас от лекари и болници. И не без основание. Като малка спяла в едно легло с двете си по-големи сестри; и двете починали в разстояние на шест месеца от болест, известна по онова време като „скоротечна туберкулоза“. Именно това предизвикало първата ѝ нервна криза.

Когато открила, че е бременна, макар това да се случило почти две години, откакто се омъжила, тя не казала на никого, дори баща ми научил, когато била в четвъртия месец. Оправданието ѝ било, че не искала някой лекар да разбере, за да не я прати в болница, където да умре.

След продължително обсъждане и безброй спорове и кавги баща ми възприел идеята за раждане у дома, макар това да не била разпространена практика дори по онова време. Не успял да намери акушерка в нашия малък, беден и консервативен квартал, нито дори лекар с добра репутация, който да се съгласи да изроди бебето у дома. Най-накрая открил възрастен лекар от немски произход, който живеел наблизо, но пък не се ползвал с добро име. Най-вече защото бил

възрастен, старомоден, обичал да пие и бил почти глух. Баща ми можел да си позволи възнаграждението му, а пък майка, по причини, които никой друг не знае, се съгласила той да изроди детето ѝ. Леля Едит, с която разговаряхме за това години по-късно, твърдеше, че според нея лекарят не чувал дори с помощта на стетоскопа си.

Очевидно раждането започнало две седмици преди очакваната дата. Докторът пристигнал тъкмо навреме, за да акушира на родилката. Баща ми поел традиционните мъжки задължения в подобни случаи като топлене на вода и носене на чисти кърпи от банята.

Тук историята става обърквана и загадъчна. Нито майка ми, нито баща ми желаеха да разговарят за случилото се, поне не и с мен, когато ги попитах за пръв път. Тогава бях на десет и не успявах да запазя сънищата си в тайна. Зная, че майка ми загубила много кръв и едва оживяла при раждането. Когато се роди сестра ми — това се случи почти четири години по-късно, майка ми отново настоя да роди вкъщи с помощта на същия лекар.

Най-сетне, една вечер, докато майка беше на сбирка на местното женско католическо дружество, баща ми ми разказа какво се е случило или поне какво той смяташе, че се е случило. Двамата с него седяхме край масата в трапезарията. Беше след вечеря и сестра ми Джийн си беше легнала. Аз си пишех домашните и останах изненадан, когато татко дойде при мен да си поговорим. По това време обикновено четеше вестник. Разказах му едно — друго за сънищата си, защото ме плашеха.

— Албърт, има нещо, което трябва да ти кажа.

Той спря и ме погледна; решавах някакви задачи и застинах с молива в ръка. Спрях наред някаква задача с деление, която беше трудна, но ми допаднаше.

— Албърт, остави домашните за малко. Това, което ще ти кажа, е сериозно. Искам да ме слушаш внимателно.

Отново спря. Оставих молива и отместих тетрадката встрани. Какво ли ме очакваше? Запитах се какво ли толкова съм сторил, та баща ми ме кара да оставя задачите по математика.

— Става въпрос за раждането ти, Албърт. Знаеш, че майка ти се страхува от лекари и от болници. Затова ти се роди в къщата, в която живеехме на Дюи Стрийт, близо до дома на моите родители. Не успяхме да намерим акушерка, затова пък открихме един доктор, който

обеща да се заеме. Макар да нямахме много пари, продължавам да мисля, че тя трябваше да роди в болница. — Тук татко помълча, сетне продължи: — Знаеш обаче каква е майка ти, беше уплашена до смърт.

Погледна ме по начин, по който рядко ме гледаше, освен ако не бях направил някоя беля, за която мама му бе разказала.

— Постъпихме, както тя искаше. Ти се роди в спалнята ни на Дюи Стрийт. Не можах да помогна с нищо, освен че тичах до кухнята и обратно за топла вода и до банята за кърпи. Трябва да си призная, че и аз бях уплашен.

Албърт, този доктор, името му беше Кристиансон, имаше една особеност, беше много стар и не чуваше добре. Държеше онези слушалки допрени до огромния корем на майка ти; казвам ти, че коремът ѝ наистина беше голям, много по-голям отколкото след това с Джийн; седеше там и слушаше. По едно време ми нареди да седна на стола до спалнята и да си сложа неговите слушалки. Допря другия им край до корема на майка ти. Искаше да му кажа какво чувам. Аз обаче не чувах нищо освен пляскане, цамбуркане и нещо, което ми приличаше на дишане, само че беше много силно. Мисля, че това беше дишането на майка ти. Докторът искаше да слушам сърдечния ритъм, питаше дали не чувам още един. Движеше накрайника на слушалките насам-натам, докато най-сетне успях да чуя сърцето на майка ти; то биеше силно като барабан, само дето не следваше определен ритъм, както прави барабанът в един оркестър.

Докато ми разказваше всичко това, кръвта се бе отцедила от лицето му. Приведе се над масата, за да се доближи още повече към мен. Погледна през рамо, увери се, че вратата е затворена, и заговори още по-тихо, почти шепнешком:

— За нищо на света не казвай на майка си това, което ще научиш. Нервите ѝ са толкова опънати, че трябва да ѝ спестяваме подобни вълнения. А дори и тя не знае някои от подробностите, които ще ти кажа.

Той замълча, а аз кимнах. Наведох се над тетрадката, за да го чувам по-добре. И най-трудната задача бе за предпочитане пред този разговор. Най-странното бе, че се досещах какво ще ми каже, преди още думите да излязат от устата му. Тогава за пръв път двамата с баща ми споделихме тайна, за която мама не знаеше. Той продължи:

— Докторът местеше онази малка чашка на края на слушалките върху различни места от корема на майка ти, като непрекъснато ме наблюдаваше. Искаше да разбере дали чувам два сърдечни ритъма, освен този на майка ти. Колкото и да се стараех, не успях да чуя нищо освен бълбукане и гъргорене. Опитвах се, но не съм лекар и никога не бих могъл да бъда, Албърт, дори да исках.

Докторът ме накара да сваля слушалките и седна на моето място. Опита се сам да преслуша майка ти. Направи ми знак да изляза от стаята и да го последвам в дневната. Челото му лъщеше от пот. Погледнах към леглото и видях, че майка ти е заспала.

— Господин Тремънт, мисля че има вероятност бебетата да са две. Коремът е много голям, но не мога да бъда сигурен. Ако е така, съпругата ви трябва да постъпи в болница. Не разполагаме с оборудване, а и не можем да го поберем в тази малка стая. Ако са близнаци, може да имат нужда от кислород или от кувьози. Не би трябвало да ги израждаме в частен дом.

— Първата ми мисъл, Албърт, бе, че разходите за близнаците са два пъти повече отколкото при едно бебе. Нямахме толкова пари, а и къде щяхме да настаним две бебета в онази малка къща, която делеяхме с брат ми Дик и жена му? Бях много млад. И шокиран.

Трудно ми бе да взема решение, Албърт, донякъде и заради парите, но най-вече заради реакцията на майка ти, когато се събудеше и разбереше, че се налага да отиде в болница. Разговарях с доктор Кристиансон в продължение на пет минути и след като обмислих внимателно нещата, реших тя да роди у дома. Най-вероятно бебето бе само едно — все пак никой в рода ни не бе имал близнаци.

Не присъствах на раждането. Тичах напред-назад, носех разни неща, молах се на Господ. Изминаха два часа, преди доктор Кристиансон, който бе свалил самото си и бе останал по подгизналата си от пот риза, да ме повика и да ми подаде нещо, увито в пропити с кръв вестници. Мисля, че беше мъртвородено бебе. Погледнах доктора право в искрящите от ужас очи. Каза ми:

— Отнесете това в пещта в мазето, господин Тремънт, изгорете го и се върнете бързо.

След което затвори вратата. Бях объркан и потресен, не знаех какво да правя. Поназнайвах за плацентата от това, което сестрите на майка ти й бяха разказвали, но не бях сигурен, че става въпрос за

плацента. Вързопчето бе прекалено тежко. Едва не припаднах. Не ми понесе и видът на кръвта.

Отнесох кървавия пакет първо в кухнята, където, ей така, за всеки случай, го благослових и напръсках с чешмяна вода. Умолявах Господ това да не е нашето бебе, но заедно с това се молах, ако наистина е бебето ни, да го приеме и да го обича. Слязох в мазето, отворих пламтящата пещ, в която горяха въглища, и хвърлих пакета. Замириша отвратително.

Не бях на себе си от страх, Албърт. Коленичих и казах; пет пъти „Аве, Мария“, там, в мазето, до сандъка с въглищата. Когато се върнах в спалнята, чух да плаче бебе. Беше ти. Докторът ми позволи да те видя, показва ми малкия ти пенис, преброихме заедно пръстчетата на ръцете и на краката ти. Майка ти беше будна и плачеше, но бе щастлива. Подадохме ѝ бебето, увито в чисти кърпи. Доктор Кристиансон отново се обърна към мен:

— Трябва да я зашия, затова по-добре излезте. А, вземете това и го хвърлете в пещта, това е плацентата.

Беше увита в окървавени вестници също както първия път. Нямах представа нито какво се случва, нито как трябва да постъпя. Бях объркан, но покръстих и това вързопче, просто така, за всеки случай, преди да хвърля и него в пещта.

Татко отново замълча. Знаех, че следи изражението ми, за да провери дали разбирам какво ми казва. Не бях изненадан от разказа му. Не знаях защо, но не бях изненадан. Погледнах го право в очите.

— Според теб какво означава това, татко?

— Възможно е да сте били близнаци, Албърт, и аз да съм изгорил братчето ти в пещта. Сетя ли се за това, обзема ме такъв страх, че ми иде да заплача. Просто не разбирах случилото се. На няколко пъти се опитах да разговарям с доктор Кристиансон за това, но той все повтаряше, че си имаме чудесно момченце, за което трябва да благодарим на Господ, че всичко протекло нормално и че в първия вързоп също имало плацента. Говореше със силен немски акцент и понякога не го разбирах. Потърсих в речника думата „плацента“ и открих, че тя помага на майката да храни бебето, докато е вътре в нея. Доктор Кристиансон е мъртъв, така че никой няма да научи истината.

— Татко, това няма значение. Вероятно докторът е бил прав. Понякога наистина сънувам, че имам брат, но не знам защо, може би

всичко е плод на въображението ми.

— Значи не ми се сърдиш, че може да съм изгорил в пещта твоето братче или сестриче? Не смяташ, че ще отида в затвора, ако някой разбере? Не мисля, че ще попадна в ада, защото не знаех какво става. А може би съм извършил грях на опущение, задето не отворих вързопчето с вестниците?

Погледна ме иззад свитите юмруци, подпрени от двете страни на устата му. Чувствах се толкова странно да разговарям с баща си по този начин.

— Направил си само това, което ти е казал докторът, татко. Дори подозренията ти да са основателни, вината не е твоя.

— Да, но може би трябваше да надникна в пакета.

— И тогава щеше да видиш едно мъртво бебе. Това не би променило нищо.

Той заплака, сълзите му бавно се стичаха по двете му страни. Избърса ги с длан. Видях го да плаче отново едва когато *неговият* баща умря. Поседяхме известно време, без да говорим, сетне той се усмихна.

— Толкова добро момче си, Албърт. Запомни, нито дума на майка ти. Покръстих каквото и да имаше там във вързопа и това ме кара да се чувствам малко по-добре. Сега, както вече ти казах, нещата не ми изглеждат толкова черни. Може би си прав, в окървавените вестници не е било увито бебе; просто съм реагирал прекалено емоционално.

Има и още нещо, Албърт. По-късно научих, че доктор Кристиансон не бил истински лекар, не е имал право да практикува! Тук, в Америка. Бил е лекар в Германия. Това също, ме тревожеше. Може би не е искал неприятности, защото не е имал лекарски права. Тази мисъл не ми даваше покой.

— Всичко е наред, татко. Сигурен съм. Не се притеснявай.

Той дойде при мен и ме прегърна. Не беше особено любвеобилен, рядко ме прегръщаше, но тогава ме прегърна така, че ме заболя. После ми обърна гръб и се качи в спалнята с вестника, който обикновено четеше по това време. Опитах се да се съсредоточа върху сложната задача с делене, но след този странен разговор с баща ми, просто не успях. Не можах да реша дори по-лесните.

Така разбрах защо през целия си живот изпитвам чувството, че в мен или живеят двама души, или аз просто не съществувам. И това чувство е родено от моето съзнание, а не от моето тяло. Продължих да мисля върху разказа на татко и да го съпоставям с онова, което вече знаех подсъзнателно. Знаех, че съм имал близък, а не близкачка. Вече си имах сестра и усещането бе съвсем различно.

Започнах да си играя с брат си първо в сънищата си, после се превърнах в него, сякаш в един и същи момент двамата ставахме едно цяло, с тази разлика, че аз бях жив, а той — не. Най-странното бе, че аз можех да съм мъртъв в сънищата си по същия начин, както в тях той бе жив и реален, но не съвсем. За мен брат ми бе по-скоро идея. Знам, че за него аз също бях идея.

Бяхме заедно от самото начало, преди още да се родим. Бяхме едно цяло, което не може да бъде разделено. Знаехме, че сме двама, но все още бяхме един. Плувахме в топлина, която взаимно споделяхме.

Знаехме, че ще се родим. Уилям знаеше, че само един от двама ни ще оживее, и ми го каза. Общувахме мислено, а не чрез думи; никой от нас не помнеше време, когато да сме били разделени, но и двамата съзнавахме, че някъде, в друго време и на друго място, неизвестно как, сме били някой друг, след което отново сме станали себе си. По някакъв странен начин това ни се струваше напълно естествено. Знаехме какво сме били и знаехме поне донякъде какво ще бъдем. Това бе откъслечно, а не същинско знание. Бих го нарекъл по-скоро усещане, сякаш душите ни бяха свързани.

Според Уилям такава бе съдбата ни този път — двамата да живеем в едно тяло. Съществувахме в това временно състояние в очакване на раждането, едновременно разделени и съединени в едно; родяхме ли се, всичко можеше да бъде загубено и двете ни души щяха да бъдат заключени в един живот, в който нямаше да имаме друг избор, освен да го изживеем.

Не знаехме кое от двете ни тела ще се появи на бял свят, кое ще бъде принудено да живее. Всеки от нас искаше изборът да падне върху другия. Идеята за смъртта, за края на живота изобщо не ни вълнуваше, за нас това бе завой, нов път, по който душата поема. Познавахме само

онзи вид съществуване, който продължавахме донякъде да споделяме; то ни се струваше безкрайно и не знаехме кой знае колко за онова, което наричахме „живот навън“. Знаехме обаче как ще ни кръстят, когато се родим. Щяхме да се казваме Албърт и Уилям.

Накрая, когато нещата започваха да си идват на мястото, Уилям се съгласи да поеме тежестта да бъде роден. Не съм сигурен дали съзнаваше, че там, навън, лекарят не бе сигурен дали сме двама или само един; беше важно за нас, но не му придавахме прекомерно значение.

Един от проблемите бе, че майка ни бе прекалено млада, прекалено дребничка и крехка. Условията на раждане по онова време можеха да бъдат определени в най-добрия случай като „примитивни“, а знаехме, че няма да бъдем родени в ситуация, която може да бъде наречена „най-добра“. Лекарят бе решил да заложи на Уилям, да даде шанс именно на него, защото бе по-здрав, по-силен, по-удобно разположен в утробата. Наложеше ли се да спасява живота на Уилям или на майка ни, щеше да пожертва Албърт.

Не ни бе писано това да се случи. По време на самото раждане чух Уилям да ми казва, докато излизаше навън, че сме сгрешили, че той няма да оцелее. Нещо не бяхме разбрали; Уилям нямаше да го бъде, поне не този път.

Последният ми спомен от този сън е силна болка, усещане за студ и светлина, издърпване и извиване, поемане на дъх... така за добро или за зло се озовах навън. Много по-късно научих, че лекарят трябвало да разреже корема на майка ми, за да се родя и аз, след като Уилям вече бил излязъл. Брат ми се родил „мъртъв“, както наричаме това състояние, задушен от собствената си пъпна връв. Мама едва не умряла по време на раждането. Онзи лекар сигурно е съжалил, че не си е останал в Германия. Родих се, съдирайки се от плач по брат ми Уилям, по съществуване, което очаквахме да водим; в същото време аз необратимо навлизах в новия си живот, заключен в едно тяло.

Трудно ми е да обясня тези преживявания по начин, който да накара другите да ми повярват, да ги приемат за достоверни. Зная обаче, че затворя ли очи, мога да се откъсна от този живот и да се пренеса там, в миналото, и всичко това се случва по-ясно от всеки спомен, по-завършено от всеки сън и по-фантастично от всяка фантазия. Не зная защо съм получил подобен дар на познание, ала той

е не само началото, но и фокусът на новия ми живот. В мен живеят двама души, единият занаятчия, човек, който работи с ръцете си, художник, чиито очи виждат онова, което остава скрито за останалите. Другият е сладкодугмен разказвач на сънища, които споделя. Частица от Уилям ме съпътства навсякъде и по всяко време. Тялото си е мое, но душите ни споделят едно съществуване. Една половина от мен подхранва другата; уж сме едно цяло, но двете половини остават разделени като в своеобразно забавено сливане.

Първият истински спомен, който аз (ние) имам (имаме) извън нашия сън е когато семейството ни се премести в новата ни къща на Стоунхърст Хилс. Тогава бях на пет години. Беше ми се родила сестра, която по това време бе на две. През първите години не й обръщах никакво внимание, все едно изобщо не съществуваше. Опитах се да установя с нея същия контакт, който имах с Уилям, но не се получи. Уилям ме предупреждаваше, че това не е по силите ни. Промених отношението си към нея чак когато сестра ми — казваше се Джийн — едва не умря от пневмония. Сякаш тя бе пропътувала разстоянието до мястото, на което продължаваше да живее сърцето ми, и се бе върнала.

Майка ми е разказвала историята за това как Джийн ни е напуснала, ала се е върнала. Чувал съм я безброй пъти, но имам свои собствени спомени за случилото се, които се смесват с нейните.

Беше зима, навършваше се точно една година, откакто се бяхме нанесли в новата ни къща. Сестра ми дълго боледуваше. Майка ми плачеше; облече ми дебели дрехи и ме остави навън, на верандата. Не изпитвах самота, защото имах Уилям, но, от друга страна, Уилям не ми бе достатъчен. На верандата имаше вратичка, разположена точно пред стъпалата. Беше студено. Никога не ме бяха оставяли на верандата в такъв студ, идеше ми да заплача. У нас дойде човек с черна чанта. Не заплаках. Знаех, че сестра ми е болна, много болна. Щеше ли да отиде при Уилям и да ме остави сам, или щеше да бъде, неизвестно как, и с двама ни едновременно? Надникнах през прозореца на входната врата, но не видях никого. Чувах обаче майка да плаче на горния етаж.

След време, когато вече бях голям, тя ми разказа какво се е случило. Лекарят се опитал да възстанови дишането на сестра ми, но не успял. Натискал гърдите й. Сестра ми кашляла ли кашляла, но така

и не успявала да си поеме дъх и да задиша отново. Лекарят дълго време преслушвал сърцето и накрая заявил на мама, че момичето е мъртво.

Майка ми не искала, не можела да повярва. Грабнала Джийн от леглото и я понесла из стаята, тичала, викала, прегръщала я, опитвала се да прогони смъртта и да върне живота в нея. Лекарят вървял подире ѝ. Ненадейно Джийн се изкашляла веднъж и изплюла кървава слюз и слюнка. Сетне задишала дълбоко. Лекарят измъкнал сестра ми от ръцете на мама. Върнал я в леглото. Майка ми казваше, че Джийн дишала така, все едно спи и хърка. Лекарят я преслушал отново. Дал ѝ лекарства. Бил ѝ инжекция. Пратил майка ми да донесе бутилки с топла вода.

Когато мама се върнала, той ѝ казал, че няма представа как, но Джийн е успяла да преодолее кризата, все още имала висока температура, но вече дишала по-спокойно. Покрил с голямо парче марля кървавата слюнка, която Джийн изплюла на пода на спалнята. Всичко това се случило в стаята откъм улицата, където бе спалнята на моите родители; бяха взели Джийн при себе си веднага щом тя се разболя.

Измина месец, преди Джийн да стане от леглото. През цялото време се чувстваше ужасно отпаднала. Беше си все така слабичка и бледа и не се промени дори когато порасна достатъчно, та да тръгне на училище. Майка ми често говореше колко слаби били дробовете ѝ и как изпаднала в клинична смърт, но се върнала сред нас. Аз знаех, че Джийн е умряла, защото тъкмо в този момент започнах да осъзнавам нейното присъствие, да долавям, че тя е с нас, и Уилям се съгласи с мен. Каза, че има неща, за които още не знам, но ще разбера след време. Това е единственият случай, в който скри нещо от мен и нямах представа защо. Сънищата ми обаче продължиха и разбирах, че няма да свършат скоро. Именно Уилям предложи да разкажа за тях на баща си. Предполагам, че трябва да кажа „баща ни“, защото след като Уилям е мой брат, той е и син на моя баща.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Бях на осем, а Джийн на пет, когато чичо Бил дойде да живее у нас. Остана у дома почти три години. През това време двамата с Джийн спяхме в едно легло в малката спалня откъм задния двор. Когато се сгушвахме и заспивахме, аз се чувствах по същия начин, както с брат ми, преди да се родя. Хубави времена бяха. Чичо Бил спеше в предишната ми стая. Имаше си ключ и щом излезеше, заключваше вратата, а върнеше ли се, отключваше я. Все едно имаше своя собствена къща вътре в нашата. Понякога отидеше ли до банята или някъде другаде, оставяше вратата отворена и аз надниквах вътре, припомняйки си времето, когато стаята беше моя. В нея вече не миришеше на деца, а на възрастни, също и на алкохол, а леглото винаги изглеждаше така, сякаш чичо Бил е спал върху завивките или пък изобщо не е спал.

Три години по-късно, веднага след една Коледа, чичо Бил се изнесе и аз се върнах в стаята си. Отново си беше моя.

Именно тогава в тази стая, в която имаше само едно голямо легло и едно бюро, което чичо Бил ми бе оставил, открих килерчето, скрито зад таблата на леглото.

В началото само наблюдавах вратата. Преставях си, че това е вход към същински тунел, който минава през стените на цялата къща и дори може би стига до съседните къщи, може би образува лабиринт, който ми напомняше донякъде къщата на баба и дядо. Лежах си в леглото малко преди да заспя, а понякога дори се будех през нощта и си въобразявах, че чувам зад стените да се движат мънички човечета. Сетне килерът се появи в сънищата ми, в онези сънища, които споделях с Уилям. Той ме караше да отворя вратата, ала аз все се страхувах. Представа си нямам защо, но се страхувах. Зная обаче, че Уилям изобщо не се боеше. И все ме подтикваше да отворя килера. С течение на времето започвахме да мислим по все по-различен начин.

Измина може би около месец, преди да събера кураж и да отворя вратата. Бях на единайсет. Сложих кърпи под краката на леглото, за да го плъзна и да го преместя по-лесно. Започнах да бутам и то се отмести от стената. Опитах се да го направя, без да вдигам шум.

Заобиколих леглото и натиснах дръжката на вратата. Тя не беше заключена и веднага се откря. Отворих я бавно. Бях толкова уплашен, че ми идеше да я блъсна и никога повече да не я отворя. Усещах Уилям в съзнанието си, в духа си. Нямам представа защо толкова много искаше да отворя вратата; знам, че трябваше да видим, да разберем какво има вътре, а той не можеше да отвори вратата, само аз можех да го направя, защото Уилям беше безплътен.

Завъртях валчестата дръжка и бавно отворих вратата; няхах представа какво да очаквам. Видях дъски, между които прозираше мазилка. Килерът не беше голям и никой не можеше да се побере вътре, дори Джийн. Имаше и тръби, големи и малки, ала помещението беше празно. Бях доволен от това, но усещах, че Уилям е разочарован. Е, не много, сякаш винаги е знаел какво ще открие вътре.

Затворих внимателно вратата и избутах леглото на мястото му. От една страна, бях щастлив да открия, че в килера няма никого и нищо, от което да се страхувам, но, от друга, имах чувството, че съм загубил нещо. Единствено радостта на Уилям от тази авантюра ме възпираше да изпитам разочарование.

Не преставах да мисля обаче какво ли би могло да има вътре и дори започнах да си фантазирам какво ли бих искал да открия там. Не ми беше трудно да си представям едно или друго, защото това бе идеалното място за тайните ни игри с Уилям. Не мисля, че сам привеждах в действие подобни планове.

Малко по-надолу по Лонг Лейн имаше магазинче, в което продаваха играчки и всевъзможни други стоки. Наричаше се „При Джозефин“ и тя предлагаше галантерия, кинкалория, дори вълнена прежда. Имаше и пособия за рисуване — пастели, кутии с бои, четки... Отидох в магазина и започвах да разглеждам рафтовете. Често го правех, нищо, че няхах пари да си купя каквото и да било. Джозефин, която бе едновременно собственичка и продавачка, нямаше нищо против.

И този път няхах пари, но от по-задните рафтове откраднах няколко боички и една четка плюс цветен пластилин. Много бях

уплашен, защото никога през живота си не бях крал. Изминаха близо шест месеца, преди да събера достатъчно кураж и пари, за да се върна и да призна на Джозефин какво съм направил и да си платя откраднатото. Тя ми каза, че ме е подозирала, но не била сигурна. Предупреди ме да не се повтаря, защото следващия път щяла да извика полицията. Не се уплаших. Мисля, че Джозефин държеше магазинчето ей така, за да има какво да прави, за да се среща с хора, с деца, а не заради парите. Май нямаше свое семейство.

С откраднатите бои се захванах да нарисувам във вътрешността на килера цял един нов свят. Разполагах с ключа на чичо Бил; беше ми го дал, когато свалях от стената снимките му от войната и ги подреждах във фотоалбум. Остави ми го върху нощното шкафче. Така можех да заключвам стаята и да си осигурявам спокойствие.

Като за начало изрисувах стените на килерчето с пастели, въглен и тебешери. Съобразявах рисунките си с разположението на тръбите и на дъсчената ламперия. Уилям безспорно ми помагаше, но рисуването бе нещо, което трябваше да свърша сам. Както казваше Уилям, аз бях този, който имаше тяло. Това бе първата ми среща с онова невероятно усещане, което човек изпитва, когато въображението му се превърне в реалност. Така се роди желанието ми да стана художник.

Нарисувах хълмиста равнина, прорязана от път, лъкатушеш из нея. Нарисувах и къщички, накацали по склоновете на хълма. На върха на хълма разположих огромен замък с кули и бойници. Оцветих всичко толкова старателно, че накрая по четката не останаха косъмчета. И досега не знам защо нарисувах точно тези неща. Та тогава дори нямаш представа, че мога да рисувам!

Когато завърших картината, осъзнах, че искам да населя килера с миниатюрни човечета. Започнах да наричам произведението си върху стената Стенландия и това отново бе идея на Уилям. Вече разграничавах в съзнанието си неговите мисли и моите. Онова, което виждах, онова, което се намираше в килера, бе плод на моето въображение; от него идваха само идеи. Започнах да рисувам миниатюрни фигурки, които разполагах из Стенландия. Все още не бях убеден дали отвъд килера не се крие проход, който да ме отведе до стените на другите къщи на нашата улица. Би било страотно!

Първоначално скицирах фигурките с помощта на парче олово. Взех назаем от Сони Фенимор комплект формички за отливане на оловни войници и събрах олово от стари водопроводни фитинги, изхвърлени на боклука. Разтопих метала и го излях във формите. И преди бях отливал войници, но заедно със Сони, а и оловото в комплекта беше специално. Нарязах метала от сметището на малки парченца, които разтопих, за да ми бъде по-лесно да ги отливам във формите. Проблемът бе, че всички фигурки от формите, с които разполагах, бяха войници с пушки, знамена, картечници... В Стенландия не искахме подобни неща.

Освен това, докато отливах оловото, капчица разтопен метал пръсна върху ръката ми. Изгори кожата ми и образува малка червена дупчица, която болеше. Крих я от майка ми чак докато не зарасна. Много бе трудно да се скрие от мама каквото и да било. Белегът ми остана и до днес.

Реших да направя фигурките от пластилин. Той се продаваше на голям калъп, образуван от парчета в различни цветове и приличаше на дъга. С него можех да направя точно такива човечета, каквито исках, всяко с дреха в различен цвят, изпипани до най-малките подробности като колани или копчета, както и с различни изражения на лицата. Никога през живота си не бях работил толкова съсредоточено и с такъв самоконтрол, сигурен бях, че Уилям използва тялото ми по някакъв начин. Бях прекалено малък, за да изработя толкова красиви фигурки. А може би Уилям ми помагаше да ги виждам по-красиви, отколкото всъщност бяха. Моделирах ги така, че да паснат на хълмовете, на пътищата и къщите.

Прекарах дни наред, седнал зад бюрото, вгълбен в създаването на миниатюрните човечета. Двамата с Уилям им измислихме имена и определихме местата им в Стенландия. Това бе един от най-забавните моменти. Не ме биваше много в тези неща, но Уилям имаше страхотно въображение. Не успях да запомня всичко, затова взех една от миналогодишните си тетрадки. Започнах да записвам имената и всичко, което брат ми ми бе разказал за всяка фигурка. Дори нарисувах малки картинки, за да не сбъркам кой кой е. След вечеря, по времето, когато се предполагаше, че пиша домашните си, аз ги поставях по местата им, разбира се, с помощта на Уилям. Стенландия ми заприлича

на истински свят, на мой собствен свят, място, за което винаги бях мечтал. Всичко в килера напомняше вълшебен сън.

После започнахме да си измисляме истории. Уилям беше специалистът. Местехме фигурките според историята, която той съчиняваше в момента. Аз пък я записвах в тетрадката с негова помощ. Той умееше не само да съчинява истории, но и да ги разказва увлекателно.

Потрябваше ли ни още нещо за някоя история, аз го измайсторях. Веднъж имахме нужда от кладенец, затова отворих една консерва с риба тон, изпразних я и я закрепих с лепило за стената, така че в нея можеше дори да се събира вода. Пълнех „кладенеца“ всеки път, когато си играехме. Когато си представиш, че нещо е дълбоко, мрачно и студено, то става такова дори да знаеш, че става въпрос за най-обикновена консервена кутия.

Уилям непрекъснато ме учеше на такива неща. Убеждаваше ме да се доверявам на въображението си. Обясняваше ми, че когато нямаш тяло, най-важното, което притежаваш, е въображението. Твърдеше, че живее единствено с негова помощ, дори с помощта на моето въображение, на онова, което се ражда в моето съзнание.

Създадохме всевъзможни фигурки. Направих ги различни, заети с всевъзможни неща. Имаше пекари, млекарки, слугини, метачи... Имаше добър и лош крал, добра и лоша кралица, добър и лош магьосник. Хората се опитваха взаимно да се избиват в битки или в побои, но никога не им го позволявахме.

А хората, които живееха в замъка! Те участваха в рицарски турнири и ходеха на лов за диви зверове: глигани, вълци, лисици, понякога дори за лъвове и тигри. Някои животни бягаха извън пределите на Стенландия, потъваха отвъд стената и изчезваха от погледа ми. Обаче ми се струваше; че ги чувам да вият или да ръмжат, чувах и как гората шуми покрай тях. Измайсторих вълци и лисици, еднорози и коне. Престанах да ходя на кино в съботните дни, всичките ми пари отиваха за пластилин. Веднъж Джозефин дори ме попита какво правя с толкова пластилин, защото запасите й свършили и се налагало да поръча още. Казах й истината, обясних й, че си играя с един приятел и двамата заедно строим вълшебен град.

Предложи да ми даде два пакета пластилин на цената на един, ако й покажа града, но аз й отказах. Въпреки това тя пак ми подари

единия пакет, но мисля, че не ми повярва. Чудех се какво ли смята, че правя с пластилина. Не че ме интересуваше. В христоматията ми за четвърти клас имаше една история за благородния рицар Роланд. Там беше и легендата за крал Артур и неговия двор. Разказах ги на Уилям и той мигом измисли цяла поредица от приключения с рицари и благородни дами, дракони и тъмници. Беше много интересно.

Записвах в тетрадката всяко едно от нашите приключения. Не ме биваше в краснописа, затова използвах печатни букви. С времето започнах да пиша все по-бързо и по-бързо.

Всичките ни истории се въртяха около търсенето на Светия Граал, което за нас беше Мястото, Където Всички Светове Се Срещат, вълшебно място, за което единствено Уилям знаеше нещо. Изработих и две фигурка, изобразяващи мен и Уилям. Той твърдеше, че не може да бъде реален, дори не може да се „престори“, че е реален, но каза, че няма нищо против да направя две фигурки за мен и да загърна едната с червено наметало. Това щял да бъде той, но нямало да наричам човечето Уилям, защото ако не внимавам, щял съм да направя така, че той отново да се роди, а все още не бил готов за подобно нещо. Все повтаряше, че още дълго време трябва да продължим да играем в нашия собствен свят. Казваше, че цялата Стенландия с всичките ѝ приключения е предназначена само за нас.

Започнах да се надявам, че брат ми ще може да си играе с мен като истинско момче, да прави разни неща, да мести фигурките и прочие. Когато го попитах обаче, той ми отвърна „Още е рано“.

Исках да направя така, че той да се върне от онова място — където и да се намираше то — което обитаваше, и да превърне въображаемите ни приключения в истински игри. Но това така и не се случи.

Казваше ми, че е винаги с мен, поне доколкото е възможно, и не е сигурен още колко време ще продължи да играе с мен дори по този начин. Въпреки това всеки път, щом отворех вратата на килера, проверявах дали някое от човечетата е преместено, дали е стигнало мястото, към което се бе запътило, дали поредната история не е добила реални очертания. Това никога не се случи.

Купих си втора тетрадка и продължих да записвам приключенията на героите от Стенландия, особено на обитателите на замъка и най-вече на ковача. Те бяха далеч по-интересни от историята

за Роланд, благородния рицар от училищната христоматия. Понякога наричахме тетрадките „нашия дневник“, друг път „епос“, „история“ или „сборник легенди“, но винаги ставаше въпрос за все същите тетрадки. Намерих място, където да ги крия — една дупка в стената на килера между дъските и мазилката. Наричахме го Долната земя. Надявах се брат ми да напише нещо в дневника, поне веднъж да ми подсказва какво да правя по-нататък, но и това не се случи никога. Започнах да изпреварвам времето, да записвам неща, които предстоеше да се сбъднат, с надеждата, че така ще помогна на Уилям да бъде с мен, но въпреки това нито една фигурка не помръдна. Оплаках се на Уилям, ала той само се усмихна и ми отвърна, че причината е в мен — вече пораствам и все по-трудно започвам да вярвам в неща, които останалите хора приемат за нереални. Нормално било, казваше той, рано или късно това трябвало да се случи, защото аз съм бил жив, от плът и кръв.

Въпреки всичко бях щастлив. Постепенно осъзнах, че измислянето на нашите истории и постепенното еволюиране на малкия ни свят, скрит в килера, са се превърнали в любимото ми занимание. Започнах да го предпочитам пред външния свят.

В една от историите, които Уилям съчини с моя помощ, се разказваше за огромен водопад, за рицар на име Рейк и за ковач, наречен Коук. Трябваше да измайсторя водопад, а не се сецах как. Уилям предложи да слеза в мазето и да взема една лъскава гирлянда от кутията с коледната украса. Знаех къде са скрити коледните играчки и се върнах горе с цяла шепа сърма. Лесно я залепих за старите водопроводни тръби, които бяха играли най-различни роли в нашите истории.

Успях да измайсторя водопада и дори реката под него. Разиграхме битка, която продължи три дни, които за нас бяха седмици или дори месеци. И Рейк, и Коук едва не паднаха в реката, но използваха копията си, за да запазят равновесие и да се спасят. Не знаех какво ще се случи, мисля, че и Уилям не бе наясно. Той измисляше фабулата, но когато я споделяше с мен, сякаш я чуваше за пръв път. Историята завърши с това, че и двамата герои се подхлъзнаха, докато се сражаваха на ръба на водопада, и паднаха във водата. В този момент се наложи да затворя килера, защото дойде

време за вечеря и разбрах какво се е случило чак на следващия ден след училище.

И двамата изплували с помощта на копията си, бяха се сприятелили, разказваха си разни случки и се смееха. Повечето от историите на Уилям завършваха по този начин — героите в тях оцеляваха след някакво премеждие и заживяваха щастливо. Той ми каза, че другото име на Стенландия било Страната на любовта, също както името на Филадельфия означавало „братска обич“.

Използвах клечки за зъби и лепило, за да построя миниатюрни стени и дъсчени алеи между къщите. Понякога Уилям не беше с мен и тогава успях да издигна повече къщи и конюшни. Точно така, в Стенландия ползвахме коне, а не автомобили. Имахме и кучета, и котки, и всяко животно си имаше име. Вече можех сам да измайсторявам всичко. По средата на килера имаше голяма грапавина в мазилката, точно на мястото, където широката тръба излиза от пода и където провеждахме повечето турнири и дуели. Забавно ми бе да кръщавам с имена новите си човечета. Успях да ги вмъкна в създадената вече легенда и да съчиня историите им. Изработих дори фигурки на мама, тате и на Джийн. Понякога ги вплитахме в едно или друго приключение. Трябваше да внимавам да не спомена неволно някоя от тези истории в реалния свят, а това не бе никак лесно, защото за мен светът в килера си бе напълно истински. Зная, че отворех ли дума за това как майка ми е яздила кон, мигом щеше да ме помисли за луд, но в Стенландия тя правеше тъкмо това — яздеше кон. И според мен си бе съвсем в реда на нещата.

Крайната цел на всяко едно приключение или премеждие в Стенландия бе намирането на Мястото, Където Всички Светове Се Срещат. Мнозина го търсеха в пещери и пропасти, тоест в дупките между дъските, но все безуспешно. Понякога си мислех, че са го открили, ала всеки път оставах излъган. Мисля, че Уилям знаеше къде се намира то, но не ми каза, защото смяташе, че не е настъпил подходящият момент.

Когато бях в училище, непрекъснато си мислех за моя килер, за моя брат, за удоволствието, което изпитвах от игрите с него, дори това да означаваше, че игрите с мен ще ускорят или забавят раждането му. Все някак щях да му се реванширам. Знаех, че по някакъв начин той си играе чрез мен, макар да не бе в състояние да помести фигурка или да

напише поне един ред. Той живееше чрез мен и аз живеях чрез него. Бяхме едно цяло.

Всеки път, щом завърших някоя игра, внимателно почиствах всичко и връщах леглото си на мястото му. Най-важното бе да запазя Стенландия в тайна. Никой не трябваше да узнае за нашия малък свят, в противен случай — сигурен бях — той щеше да изчезне. Уилям сам ми го каза един ден, но самият аз отдавна подозирах, че съществува подобна опасност.

Двамата с брат ми си играхме така повече от година. Създавахме си най-различни кралства с различни поданици, разигравахме внушителни битки, устройвахме пищни тържества, сключвахме клетвени съюзи. Така се вгълбявах в историите, че забравях колко нереален е брат ми и мислех за него като за мой пълнокръвен другар в игрите. Вече не ми липсваше като преди.

Един ден отворих вратата на килера, за да си поиграя с моите човечета и да ги разположа по новите им места, съгласно историята, която бях съчинил. Всички до едно бяха преместени! Нито едно не стоеше, където исках, но местата, които бяха заели, изглеждаха съвсем логични. Бяха се преместили там, където трябва!

Затворих вратата и бързо върнах леглото на мястото му? Щастлив бях, че Уилям най-сетне бе в състояние да си играе с мен, но изпитвах и страх. Чудото се бе случило! Нямах представа как, но явно брат ми бе успял да се върне при мен и да започне да движи предмети като всеки жив човек. Може би вече не бе мъртъв!

Върнах се на бюрото и записах внимателно какво бих искал да се случи по-нататък. Не бях толкова добър, колкото Уилям, но вложих всичко от себе си. Щеше да се състои голям рицарски турнир и представителите на Стенландия щяха да го загубят, едва ли не да се предадат пред противниците си. Отново отместих леглото и пяхнах тетрадката на мястото ѝ. Почти не можах да мигна цяла нощ. Непрекъснато се ослушвах, докато накрая все пак задряхах, но така и не чух нищо.

След училище се прибрах тичешком в стаята. Заклучих вратата и внимателно избутах леглото. Всичко си бе на мястото, нищо не се бе променило. Испитах нещо като задоволство. Може би се бях объркал, бях смесил реалността с легендата за Стенландия. Затворих вратата на килера, без да пипам нищо, върнах леглото на място и излязох да

поиграя баскетбол на улицата. Мама вече беше започнала да се оплаква, че прекарвам прекалено много време в стаята си и не играя достатъчно навън. Радвах се, че излизам на улицата. Главата ми бе замаяна от случилото се.

Същата вечер, преди да си легна, отместих отново леглото и отворих вратата на килера; исках да проверя за последен път. Всички фигурки бяха разместени! Не бяха заели местата, които трябваше, но бяха преместени. Може би Уилям поправяше грешки, които бях допуснал? Едва преглътнах, гърлото ми беше толкова стегнато. Исках да извикам на брат си, да му кажа, че съжалявам, да му помогна да се върне на мястото, откъдето бяхме дошли и двамата, мястото, от което го бях призовал, за да си играе с мен. Не исках повече да си играем, жертвата му ми се струваше прекалено голяма.

Замислих се за времето преди да се родим, когато бяхме още заедно. Образите в съзнанието ми ставаха все по-реални, също както и Стенландия ставаше все по-реална, когато си играехме там. Не знам каква бе причината, но тези образи и видения приличаха на истински спомени, силни, ярки и неизличими, същевременно нямаше нещо, към което да насоча и обвържа избликналите в мен чувства. Толкова голяма част от спомените ни е свързана с образи, а в утробата на майка ни ние все пак бяхме слепи.

От друга страна, всичко това приличаше на сън, на сън, който сънувах, на сън за съня. Имах усещането за детайлност, за възприемане и познаване на изначалния сън, но не бях в състояние да си припомня нищо повече. Това бяха смътни спомени, а сега съм прекалено възрастен, за да пазя спомени, които нямат нищо общо с реалността, събития, които всъщност не са се случвали.

Започнах да губя апетит. Боях се да заспя. Мама ме заведе на лекар, който заяви, че страдам от пролетна умора, затова тя започна да ми дава бирена мая и рибено масло. Не можех да се съсредоточа нито в училище, нито върху домашните си или върху каквото и да било друго. Непрекъснато мислех за брат си, за онова, което се криеше в килера, за страха, който ме спираше да отворя отново вратата.

Накрая събрах кураж да продължа историята. Започнах да чувствам, че ако успея да я завърша, ако някой във вълшебния килер открие Мястото, Където Всички Светове Се Срещат, брат ми ще остане доволен. Писах в дневника си, докато не стана време да си лягам.

Знаех, че майка ми се чуди защо заключвам вратата на стаята си. Казах й, че не искам Джийн да ми досажда, тъй като трябва да се подготвя за контролно по правопис.

През нощта почти не мигнах. Сънувах поредица от сънища. Всички бяха изпълнени със случки от Стенландия, само че сънищата отиваха по-далеч от записките в дневника, по-далеч от онова, което бях съчинил. Убеден бях, че брат ми Уилям поема нещата в свои ръце и от мен се иска само да премествам фигурките... а може би те се преместваха сами? Това нямаше значение.

Преди да отида на училище, погледнах в дневниците си и проследих историята на Стенландия, но не открих нещо да е променяно или добавяно. Знаех си, че няма да намеря нищо ново.

Не знаех да плача ли или да се смея. Реших никога повече да не отварям вратата на килера. Ако исках да сънувам онова, което се случваше вътре, нямаше проблем. Така двамата с брат ми щяхме да бъдем заедно и нямаше да се плаша толкова.

През деня бях особено прилежен в училище. Върнах се у дома и вечерях, бях много гладен. Прибрах се в стаята си и си написах домашните. Не исках да мисля за Стенландия или за Уилям. През нощта отново сънувах истории от килера, но този път те бяха по-реални от всичко, което бях правил там. Всяка една от фигурките бе оживяла. Вършеха неща, казваха думи, които никога не ги бях карал да вършат или да казват, които не можех да очаквам от миниатюрните пластилинови фигурки, разположени върху изрисуваните стени на един изрисуван килер. Стенландия се превърна в реалност. Бях щастлив. Играех си с брат си и всичко беше наред.

ПЕТА ГЛАВА

Месец по-късно при нас дойде да живее дядо ми. Баща ми не остана очарован от това. Дядо беше по-тежък случай и от чичо Бил и не плащаше нито цент. Братята и сестрите на мама трябваше да ни дават пари всеки месец, за да ни подпомагат в разходите за храна, дрехи и други неща, необходими за него, но обикновено забравяха. Откакто баба почина, всички сестри се редуваха да приемат дядо по домовете си. Сега беше ред на мама, а тя не се спогаждаше с баща си.

Със сестра ми се сместихме в моята стая, която някога чичо Бил използваше, но в продължение на две години отново бе само моя. Купихме две еднакви легла от магазина на госпожа Холис и преместихме моето в стаята на Джийн. Леглото ми бе толкова голямо, че изпълваше стаята, но пък и дядо бе едър, пълен човек и се нуждаеше от голямо легло. Остана място колкото човек да се изправи и да се промуши покрай него. До прозореца имаше скрин с чекмеджета и това бе всичко.

Мама заяви най-категорично не само пред дядо, но и пред всички нас, че на него му е забранено да пуши в къщата. От самото начало обаче ние с Джийн доловихме аромат на пури да се процежда в стаята ни. Решихме обаче да не казваме на никого. Преди лягане пяхах в ноздрите си влажни ролца от навита тоалетна хартия и така димът не ме дразнеше.

И двамата обичахме дядо, защото той винаги намираше време да играе с нас, особено на карти. Мама и тате обикновено бяха прекалено уморени. Освен това дядо бе страхотен разказвач. Не ни занимаваше с рицарски легенди или с приказки, а ни разказваше случки от собствения си живот, от времето, когато е бил малко момче, и те бяха по-интересни от всяка приказка.

Когато местихме леглата и мебелите, бях ужасно притеснен да не би някой да отвори вратата на килера и да открие моята Стенландия. Казах на мама, че искам леглото ми да бъде близо до килера и до вратата на стаята, така че за Джийн оставаше леглото до прозореца.

Така щях да бъда най-близо до килера. Това се оказа фатална грешка. Мама обаче беше довольна, защото тя и без друго искаше да спя до вратата, за да закрилям Джийн. Не знам какво очакваше да се промъкне у дома, да се качи по стълбите и да влезе в стаята, за да нападне сестра ми, а аз пък да я защита, но няхах нищо против, защото така бях по-близо до килера. Смятах, че това ще стимулира сънищата ми. Реших при пръв удобен случай да закова с пирони вратата на килера.

От момента, в който Джийн едва не умря, двамата с нея започнахме да се разбираме добре, е, добре като за брат и сестра. Тя обичаше да ме дразни, но обикновено знаеше кога да спре. Освен това знаеше, че рано или късно ще си отмъстя.

Една нощ например, докато спях, тя взела червения лак за нокти на мама и боядисала ноктите на ръцете ми, сетне скрила лакочистителя. Открих какво е направила едва когато слязох за закуска. Разбира се, отказах да отида на училище с този червен лак. Всички в „Сейнт Сирил“ щяха да ми се подиграват до гроб. Мама накара Джийн да каже къде е скрила лакочистителя и махна лака тъкмо навреме, за да не закъснея за училище. Въпреки всичко пристигнах последен от класа.

Изваках две нощи. Накрая намерих лака за нокти. Отмъщението не трябваше да бъде злобно, а нещо като детска версия на „око за око, зъб за зъб“. Лакът за нокти стоеше в аптеката в банята, а лакочистителя скрих на тайно място, но естествено, не в килера.

Когато се уверих, че Джийн е заспала, боядисах носа ѝ червен. Нямам предвид само връхчето на носа ѝ, а целия ѝ нос, включително и около ноздрите. След като тя бе момиче, лакирането на ноктите ѝ нямаше да се брои за достатъчно сериозно отмъщение, затова се спрях на носа ѝ. След това едва заспах, хем се страхувах какво ще стане, хем едва се сдържах да не прихна от смях.

Джийн бе прекалено малка и не достигаше огледалото в банята, а в нашата спалня пък изобщо нямаше огледало. Така че тя изпадна в същата ситуация като мен. Разбра за случилото се едва след като слезе в кухнята за закуска. Преструвах се, че не забелязвам нищо, и се привеждах над купичката с мюсли. Мама бе заета с миенето на съдове, но когато се обърна, едва не изпусна чинията от ръцете си.

— Мили Боже! Света Дево! Какво е станало, Джийн?

В мига, в който произнесе тези думи, тя проумя какво се е случило. Не успя да се сдържи и ме удари по главата. Мама рядко ни удряше, но този път бе побесняла.

— Постъпката ѝ бе ужасна, Албърт, когато тя ти боядиса ноктите, но ти си достатъчно голям, за да не правиш така! Марш горе и донеси лакочистителя!

Джийн продължаваше да не разбира за какво става въпрос. Трудно е да видиш носа си, дори когато е боядисан в червено, особено когато не очакваш да ти се случи нещо такова. Джийн обаче се разплака. Заоглежда се в лъскавата ламарина на тостера. Хукнах към мястото, където бях скрил лакочистителя. Джийн бе толкова ядосана, че се опита да запрати купичката си подире ми, но мама я спря.

— Господинчо, ще те накарам собственоръчно да изтриеш лака от Джийн! Това не е като с ноктите. Сега чистенето ще бъде много по-трудно... Я се върни и донеси малко тоалетна хартия... Вземи цялата ролка!

Хукнах отново по стълбите. Погледнах часовника, вече закъснявахме за училище. Когато се върнах с тоалетната хартия, мама вече чистеше лака, но задачата наистина се оказа трудна. Той се размазваше все повече и скоро цялото лице на Джийн почервения.

— Виж какво, Албърт, бягай на училище, преди да съм те убила! Кажи на сестра Мери, че Джийн ще закъснее малко. Да не си посмял да ѝ кажеш защо!

Постъпих както ми каза. Вечерта мама разказа на татко какво се е случило. Очаквах да ме напердаши, но той просто отгърна следващата страница на вестника и се засмя.

— Може би така Джийн ще се научи да не минава границата, когато го дразни. Нека ѝ е за урок. Албърт, ти си по-голям, не биваше да правиш така.

Това беше, не каза нищо повече. Не можех да повярвам на ушите си. По-късно се извиних на Джийн, обясних ѝ, че не съм искал да ѝ създам толкова проблеми. Отначало ми беше ядосана. Цялото ѝ лице продължаваше да розовее, сякаш се бе изчервила. Покатери се на дивана в дневната и се погледна в огледалото. В първия момент плачеше, но после започна да се смее. И двамата се закискахме като луди.

— Приличам на клоун.

Смяхме се истерично, докато мама не дойде да ни се скара, че се държим просташки.

Сетне двамата с Джийн си обещахме да не се дразним, освен по малко, и да не се опитваме да си го върнем, освен ако реваншът не е особено забавен.

Спането в стаята ни обаче бе нещо съвсем друго. Там нямаше място за никакво дразнене. Работата беше сериозна.

Джийн се страхуваше от тъмното. Боеше се да остане сама в леглото, освен ако лампата не свети. Светлината от хола падаше върху моето легло, не върху нейното. Тя обаче настояваше вратата между стаята и хола да стои отворена.

На мен пък ми бе трудно да заспя. Обичах мрака. Не можех да спя през деня или на включена лампа. Смятах, че имам тънки клепачи. Освен това сънищата ми с Уилям бяха толкова реалистични и толкова сложни, че дори мъничко светлина, паднала върху очите ми, оцветяваше в червено образите в съня ми и променяше нещата.

Затова всяка вечер изчаквах Джийн да заспи. Разбирах кога е заспала, защото тогава започваше да смуче пръстите си по-силно от обикновено; по същия начин хъркаше и чичо Бил. Уверях ли се, че е заспала, ставах тихичко и затварях вратата.

Проблемът бе, че почти всяка нощ тя се будеше с писъци в мрака, разкрещяваше се, че вратата е затворена, та се налагаше да ставам и да я отварям, и отново да чакам сестра ми да заспи.

Бях готов да направя жертва и да преместя леглото си по-далеч от килера. Бях готов дори да си разменим леглата. Пъхнах под вратата на килера парче от щипка за пране и така я заклиних, та никой не можеше да я отвори, ако не знаеше тайната. Бях готов да се жертвам и да премеря силите си с всеки убиец или от каквото там се страхуваше Джийн.

Майка ни обаче не разреши да си разменим леглата. Настоя, че аз като батко на Джийн трябва да я закрилям. Освен това Джийн се страхувала да спи в леглото до вратата поради гореизброените причини. Нещо можело да се качи по стълбите и да я нападне в мрака. Показах се в безизходица.

Изведнъж ми хрумна идея, която може би ми е била подсказана от Уилям. Вече не бях сигурен кои идеи са мои и кои негови. Следващата вечер започнах да разказвам на Джийн за една огромна змия, която живее на поляната пред къщата. Заклех се дори, че съм я видял свита на кълбо до празната кофа за боклук. Твърдях, че е в състояние да се покатери по всяка стена и много обичала да яде месо. Съчиних си истории за кучета и котки, изчезнали по мистериозен начин. Отначало тя не ми повярва, отвърна ми, че си измислям всичко. После се замисли, тъй като прекарвах много време в предния двор и го познавах като петте си пръста. Накрая ме помоли да престана, запуши ушите си с длани и запя, за да не ме чува. И аз престанах.

На следващата вечер, след като си легнахме и аз се заслушах за познатото смучене на пръсти, Джийн прошепна в мрака:

— Албърт, разкажи ми пак за огромната змия. Каква е на цвят?

Описах ѝ комбинация от зелено и жълто, зелено с жълти ромбове по гърба, но с мръснобял корем като захабен чаршаф. Настъпи тишина.

— А очите ѝ са жълтеникавокафяви. Някои казват, че хипнотизирала животни и хора, които я погледнели в очите.

— А яде ли хора?

— Само ако са по-мънички, седем или осемгодишни, тъй като не може да си отвори устата по-широко.

Подпрях се на лакти и показах с ръце уста с размерите на крокодилска пасть:

— Иначе не хапе, не е отровна.

— Искаш да кажеш, че не може да ме убие?

Джийн легеше по гръб, вперила поглед в тавана.

— Не, тя поглъща децата, кучетата или котките цели, после ги смила в стомаха. Погълне ли нещо такова, скрива се в някоя дупка или пропълзява в канализацията, където спи дни наред, докато не огладнее отново.

След тази нощ Джийн започна да настоява да затваряме прозореца откъм улицата. Той бе единствен в стаята, но мама настояваше да спим на отворен прозорец дори когато вали сняг. Вярваше, че чистият въздух ще ни спаси от участието на сестрите ѝ. Джийн искаше да затвори прозореца, но по това време аз вече се бях превърнал в най-примерното дете, което не може да се отклони от

заръките на родителите си. След като вратата трябваше да стои отворена, нямаше да затваряме и прозореца.

Продължих да си измислям, а фантазията ми се развихряше с всяка изминала нощ. После ми хрумна, а може би Уилям ми го бе подсказал, да включа в историите си и други животни — гигантски паяци и плъхове, които никой не е виждал през деня, понеже се крият в мазетата на изоставени къщи или във водосточните тръби.

Още малко и щях да уплаша самия себе си. Джийн започна да спи все по-далече от прозореца. Поиска да премести леглото си до моето.

Мама отново ми се притече на помощ. Трябваше да оставим леглата си разделени. След като всеки си имаше отделно легло, нямаше смисъл да ги доближаваме едно до друго, бяхме прекалено големи за подобни глупости.

Накрая, след една особено мрачна нощ, през която настоявах, че през деня съм видял змията да наднича от една шахта на ъгъла на Радбърн Роуд, предложих на Джийн да си разменим леглата. Обясних ѝ, че съм готов да премея силите си със змията и да я предупредя с вик, ако зърна на алеята пред нас или на прозореца змия, паяк, огромен плъх или скорпион.

Тя не се поколеба нито миг. Стана от леглото си и аз се преместих на нейното. Заспа на светлината, която идваше от хола, а аз потънах щастлив в мрака край прозореца, защото освен всичко останало обичах и погалването на ветреца, който долиташе отвън. След не повече от пет минути чух познатото шумно смучене на пръсти, след което и аз самият заспах.

Мама се съгласи с размяната на леглата, след като такова бе желанието и на Джийн. Сигурно е знаела, че не съм в състояние да защита сестра ми от някое чудовище, което се прокрадва по стълбите. Бях безпомощен и ако нещо се промъкнеше през прозореца.

Аз обаче бях създал чудовище! Не ставаше въпрос за някое от чудовищата, които живееха навън, а чудовище, което спеше на леглото, осветено от лампата в хола. На следващата вечер Джийн ме изненада:

— Албърт, ако не ми разкажеш още някоя история за змията и останалите чудовища от алеята, ще кажа на мама, че си искам леглото обратно.

От този ден нататък всяка вечер, преди да заспим, бях принуден да разказвам истории. Приказките, които си измислях, ставаха все по-фантастични; в тях се включиха марсианци, дяволи, всевъзможни отвратителни чудовища, върколаци, мечки гризли и прочие. Алеята така се препълни от страховити създания, че кола не можеше да мине по нея нощно време. Разбирах, че Джийн вече не ми вярва, но това нямаше никакво значение. Приятно ми бе да съчинявам и да ѝ разказвам тези истории, защото знаех, че те не са само мое дело, а и на Уилям. В известен смисъл ситуацията бе същата като с килера. Да измислям истории за Стенландия беше фасулска работа. Тези, които разказвах на Джийн обаче, бяха съвсем друга работа, тъй като се раждаха в съзнанието ми без никакво предварително обмисляне.

Една нощ тъкмо се канех да си лягам, когато забелязах, че *липсва* половинката щипка за пране, с която бях запънал вратата на килера. Едва заспах от притеснение.

На другия ден след училище, докато Джийн си играеше навън с приятелките си, надникнах предпазливо в килера. Всички фигурки бяха разместени. Всички до една бяха заели съвсем различни позиции от тези, на които ги бях оставил. Не изпитах страх обаче. Нямах нищо против, ако Уилям искаше да си играе, без да ми каже. Нямах представа какво точно се е случило, но то не ме стресна както преди.

Протегнах ръка и измъкнах нашия дневник, нашата история на Стенландия, която вече изпълваше цели три тетрадки. Позициите на фигурките съответстваха на местата, на които трябваше да отидат според последните ми записки в дневника, след като самият аз бях престанал да ги премествам.

Седнах и записах продължението на историята; писах по-дълго от когато и да било. Записах неща, които произлизаха от сънищата за Стенландия, които продължаваха да ме навествават нощем.

Исках да разкажа за няколко велики авантюри и най-вече за кръстоносния поход към Мястото, Където Всички Светове Се Срещат. Усещах, че Уилям продължава да ми помага. Имах нужда от помощта му, за да се справя с тази задача. Освен това той знаеше къде се намира Мястото, Където Всички Светове Се Срещат.

Започнахме с пищен фестивал на танца, който продължи два дни с участието на всички жители на Стенландия. После оформихме авангарда на похода. Уилям ограничи участниците до десет души —

петима мъже и пет жени. Обясни, че входът към Мястото, Където Всички Светове Се Срещат, бил прекалено тесен и повече хора не могли да преминат, а и ако се случело нещо неочаквано, трябвало да разполагат с малко повече пространство за отбрана и бягство.

Напуснахме града под звуците на фанфари. Уилям ми обясни какво трябва да направя в ролята си на момче от Стенландия. Трябваше да отворя масивните бронзови порти на пещерата в центъра на града. За целта се нуждаех от клещи, които измъкнах от мазето на нашата къща. Напънах вратата, но успях само да я откряхна. Трябваше да продължим нощем, когато всички у дома спяха, включително Джийн. Уил ме предупреди да следя дали лампата в тоалетната свети. Обикновено я оставяхме включена, ако някой стане през нощта.

Запалихме свещи в килера, за да виждаме и на тъмно. Искяхме всеки от кръстоносците да има малка свещичка, от онези, които слагат на тортите, но разрязана на две. Те обаче се оказаха прекалено тежки за тях, затова само двама кръстоносци носеха свещи — водачът на колоната и онзи, който вървеше най-отзад, в случай че се наложи да побегнат в отстъпление.

От двете страни на бронзовата врата, препречила пътя към Мястото, Където Всички Светове Се Срещат, също стояха две свещи, но цели. Сред десетте кръстоносци бях включил и две фигурки, едната изобразяваше мен, а другата — Уилям. Него, защото знаеше къде отиваме, а мен, защото бях любопитен да видя какво ще открием.

Най-накрая с общи усилия и след много блъскане и тропане успяхме да отворим бронзовите порти. Помогнаха ни и двайсетина жители на Стенландия. След това Уилям предложи да ги затворим колкото се може по-бързо; всъщност веднага щом десетте кръстоносци преминаха през нея, той настоя останалите отвън да ги бутнат обратно на мястото им. Онези отвън трябваше да ги отворят само ако им сигнализирахме. Сигналът бе вълчи вой, който аз трябваше да издам.

Следващата част от историята е толкова шантава, че дори на мен, който бях там или поне си въобразявах, че съм там, ми е трудно да повярвам в случилото се, но въпреки всичко то се случи. Изведнъж проумях, че аз не съм Албърт, който си играе в килера със своя брат Уилям. Превърнах се в Албърт пластилиновата фигурка, която бях измайсторил, а Уилям — в другата фигурка. Наистина отивахме да

търсим Мястото, Където Всички Светове Се Срещат, и Уилям водеше колоната.

Тунелът, в който влязохме, бе тъмен и миришеше на застояла вода. По стените имаше зеленикава пяна. Свещичките ни едва прогонваха мрака и осветяваха пътя ни. Бях уплашен, но Уилям продължаваше напред и ни подканяше:

— Трябва да вървим бързо, преди свещите да изгорят. Останем ли на тъмно, никога няма да намерим обратния път.

Тунелът изви наляво, сетне се озовахме пред огромна дупка, много по-дълбока от нашия кладенец и пълна с мръсотия. Заобиколихме я и тогава Уилям ни даде знак да спрем, а той се покатери по един стръмен скат, спря и пропълзя до самия скален ръб. Стояхме долу и чакахме, питахме се дали всичко е наред. Той се върна при нас и ни разказа колко красиво е мястото, което се вижда отгоре. Там световите наистина се събирали в едно.

Всеки от нас мина по стъпките на Уилям и всеки слезе смаян, останал без думи, от гледката, разкрила се пред очите му. Аз бях последен, а свещите ни почти догаряха. Изкатерих се по стръмнината, от която се разкриваше гледка към Мястото, Където Всички Светове Се Срещат. Не повярвах на очите си. В сумрака изникнаха кръгли бели светлини, гледката наподобяваше небе, осеяно със звезди. Едва откъснах поглед, но знаех, че трябва да побързам.

Веднага щом слязох, Уилям бързо ни поведе по обратния път. Всички мълчахме развълнувано, докато се препъвахме в мрака. Достигнахме бронзовите порти точно когато една от свещите угасна. Нададох вълчи вой и чухме как останалите отвън се мъчат да отворят портите. Отвориха ги едва-едва, колкото големите свещи да осветят прага и да се промъкнем през отвора. Дватамата с Уилям се измъкнахме първи и помогнахме на останалите да преминат. Когато всички се озоваха навън, върнахме бронзовите порти на мястото им и ги заключихме. Едва тогава се превърнах отново в момче; с помощта на клещите завинтих портите за рамката и така отново бяхме в безопасност.

Развихри се страхотно празненство и кръстоносците разказаха какво са видели. Историите им се сториха невероятни на жителите на града, но те знаеха, че кръстоносците не лъжат. В Стенландия никой не лъжеше. Въпреки това с всяка изминала минута разказът ставаше все

по-подробен и по-вълнуващ, без всъщност никой да изрече лъжа. Танцувахме край кладата, която запалихме на площада с помощта на големите свещи. Уморих се по време на танците, измъкнах се незабелязано и затворих вратата на килера. Жителите на Стенландия бяха търсили и открили своя Свещен Граал. Можех да ги оставя сами. Уилям май също бе изчезнал. По-късно обаче се появи в съня ми и ми обясни всичко.

Не беше сигурен дали е настъпил моментът, в който да науча тези неща, но смяташе, че съм достатъчно голям и скоро трябва да ме изостави, за да се роди отново. Сигурен бе, че вече е готов, нямаше представа къде и как ще се случи, но скоро отново щеше да извърви пътя към живота. Обясни ми какво сме видели по време на търсенето на Мястото, Където Всички Светове Се Срещат — тавана на нашата баня. Гледали сме през дупките в сифона, през който водата се оттича от ваната. Пътешествието ни се е състояло в това да минем по тръбата, да заобиколим утайника и да погледнем тавана, осветен от лампата в банята. Това било Мястото, Където Всички Светове Се Срещат.

— Албърт, трябваше да побързаме, защото се опасявах да не би някой да реши да си вземе вана посред нощ, тогава водата щеше да ни удави. Е, надявах се, че ако някой реши да го прави, първо ще запуши ваната.

Отначало не му повярвах. Не исках да му повярвам. Той ми обясни, че голяма част от най-прекрасните ни изживявания са плод на въображението ни, на неща, които не разбираме. Че приключенията ни са своеобразно бягство от трудностите, които ни поднася животът, който понякога може да бъде наистина тежък. Уилям настоя да съхраня въображението си, което ще ми помогне да водя пълноценен и смислен живот дори когато остаряя. Предупреди ме, че ще бъде трудно, защото в живота няма лесни неща.

Обясни ми как всичко, което сме смятали, че виждаме, ни се е струвало стабилно или неподвижно само защото очите и умовете ни са прекалено бавни, за да забележат огромната скорост, с която се движат молекулите, изграждащи предметите и живите същества. Този недостатък на зрението ни обаче ни позволявал да си въобразяваме, че светът, в който живеем, е стабилен и непоклатим. Това било илюзия

също като Мястото, Където Всички Светове Се Срещат. Заради такива именно илюзии обаче си струвало да се живее.

Бях напълно объркан. Какво е молекула? Как така се движи с огромна скорост? Зяпнах Уил. Той ми се усмихна.

— Ще разбереш по-добре, когато пораснеш, но по-важно е да се научиш да цениш илюзиите, да ги съхраниш дори, защото те са кажиречи всичко, което получаваш от живота.

— Уилям, откъде знаеш такива неща? Кой ти ги каза?

— Братко Албърт, времето също е илюзия, илюзия, от която всички се нуждаем. Прераждам съм се много пъти и понеже в момента съм все още дух, мога да си спомня много от тези животи, а някои от тях са във време, което бихме нарекли бъдеще. Зная, че всичко това е объркващо. Просто ми се довери. Аз също идвам от Страната на любовта и не лъжа. Мисля, че скоро ще те изоставя, но когато узная какво съм и къде се намирам, ще се опитам да се свържа с теб. Не забравяй! Не забравяй всички прекрасни мигове, които сме изживели заедно. Връзката с теб ме обогати невероятно. Но скоро трябва да се разделим. Ще оставя с теб моята сянка, моя дух, онази част от Уилям, която съчинява истории, разказва приказки, измисля случки и герои. Ти вече започна да се възползваш от тази наша способност. Скоро ще останеш сам, но тя няма да те напусне. Тази част от мен ще бъде винаги с теб.

ШЕСТА ГЛАВА

Когато се събудих след този сън, скрих дневниците на мястото им и затворих вратата на килера, без да пипам нищо. Това бе последната проверка. Какво щеше да направи Уилям? Можех ли да започна нов кръстоносен поход, да поведя жителите на Стенландия към нови приключения, към други светове, или просто щях да забравя за килера?

На следващия ден след училище играх хоккей на булевард „Пен“. Както обикновено оставихме кънките в дома на Джордж Бърнс, който живееше там. Когато се прибрах вкъщи, вече беше станало време за вечеря. Качих се горе, за да си измия ръцете. Татко също се беше прибрал. Отбих се за малко в нашата стая, затворих вратата и надникнах в килера. Всички фигурки бяха преместени отново, дори водопадът и рекичката бяха сменили местата си. От комина на една от къщите излизаше дим, направен от памук. Бях напълно объркан. Бях развълнуван, но не и уплашен.

След вечеря слязох в дневната, за да си напиша домашните. Случващото се в килера обаче не ми излизаше от ума. Искях приключението да продължи, но не знаех какво да направя и как да го направя. Искаше ми се в историята, в легендата да има закодирано послание, което да ми подсказва какво ще се случи по-нататък. Извадих дневниците, но не открих нищо ново в тях. Започнах да пиша, поукрасих завръщането от Мястото, Където Всички Светове Се Срещат, и го направих много по-трудно и опасно, отколкото беше в действителност. Като че ли след като бяхме видели това вълшебно място, всички се бяхме променили по един невероятен и чудесен начин.

Същата нощ вместо да разкажа на Джийн за чудовищата от алеята, подхванах история за Стенландия. Започнах от самото начало. Скрих от нея обаче, че килерчето зад леглото ѝ е входът към Стенландия. Не исках да се уплаши отново и да поиска пак да си

разменим леглата. В Стенландия нямаше нищо страховито, просто тя бе по-интересна от всичко останало.

Завърших разказа си с откриването на Мястото, Където Всички Светове Се Срещат, и промяната, настъпила у онези, които бяха стигнали дотам. Не знаех как Джийн ще възприеме разказа ми. Беше прекалено малка. Обърнах се към нея, а тя ме погледна право в очите по начин, по който никога преди не го бе правила. Стана от леглото, дойде при мен и ми подаде парчето от щипка за пране, с което запирах вратата на килера. Отначало не разбрах какво става.

— Не ми се сърди, Албърт. Исках само да си поиграя с теб. Честна дума. Не исках да те ядосвам. Там е толкова хубаво, исках и аз да си поиграя.

Сетне ми разказа как открила тайната на килера. Надничала под вратата на спалнята. Видяла ме да отварям вратата на килера и да пъхам дневника между дъските. Преместила фигурките онзи най-първи път, когато още живеех сам в стаята. Тогава Джийн беше толкова малка, че не знаела какво прави, разгледала фигурките, защото ѝ се сторили изящни и красиви, сетне ги върнала по местата им. Не взела нито една. Едва по-късно открила дневника и започнала да размества героите съобразно историята. Понякога ѝ било трудно да разчита почерка ми, друг път не разбирала за какво точно става въпрос, но въпреки това никога през живота си не се била забавлявала толкова добре.

Джийн седна на леглото до мен. Бях раздвоен. Измъчваше ме усещането, че съм загубил нещо много важно, частица от реалността, забулена в мистерия. Същевременно бях доволен. По някакъв своеобразен детински начин бях осъзнал нещо, което всички момчета и мъже трябва да проумеят рано или късно. Уилям ме бе напуснал, ала аз отново имах близък. Странно, но сестра ми бе заела неговото място. Близъкът на всеки мъж е неговата жена.

— Моля те, Албърт, позволи ми пак да си играя. Продължавай да измисляш истории и да местиш фигурките, ако искаш, но играта е толкова забавна. Моля те, нека си играем заедно!

Замълчах си. Но въпреки това, сякаш по негласно споразумение, сагата на Стенландия продължи. Отново измислях приключения, походи, битки, турнири, определях победителите и победените,

съчинявах песни, а Джийн местеше фигурките според развитието на сюжета. Започна и да добавя нови неща към света на Стенландия.

Всеки ден, когато тя излезеше извън дома, променях историята така, че да пасне на местоположението на героите, и всяко ново нещо, което Джийн бе добавила, да намери своето място в нея. Същевременно тя променяше всичко, което смяташе, че не се връзва с историята. Продължихме да играем така цяла година, докато дядо не се премести да живее при леля Кейт и Джийн не се върна в предишната си стая. Играхме малко и след това, но аз вече бях на петнайсет и всичко това ми заприличваше все повече и повече на игра с кукли. Нито един от нас не спомена нито дума пред родителите ни или пред другиго. Това бе нашата тайна. Предполагам, че сега вече мога да я разкрия.

СЕДМА ГЛАВА

Отново съм на седемдесет, стоя в стаята на Едгар и държа дневниците в ръка. Светлината е приглушена, а нощната лампа свети едва-едва. Не мисля, че Едгар е обичал да чете в леглото. Прелиствам страниците, без да чета. Забелязвам как с течение на годините са се променяли почеркът, дължината на историите, ритъмът на събитията. Личи си къде се е включила Джийн. Приключенията стават по-ясни и праволинейни, не толкова объркани и мистериозни, явно за да може тя да разбере какво трябва да прави. В началото, когато пишех единствено за себе си, не бе нужно да обяснявам каквото и да било. Решавам да се върна в началото и да препрочета цялата история.

Оставам смаян, изумен колко простичка и обикновена е тя. През всичките тези години аз съм носил в себе си спомена за нещо вълшебно. Първо магията на историята, която разигравах с брат си, после тайните игри със сестра си. В тези дневници няма нищо подобно. Внезапно си спомням, че Уилям веднъж спомена нещо за порастването и за запазването на илюзиите, за това как с течение на времето хората губят способността си да измислят, да съчиняват, да творят. Това, което държа в ръце, може да бъде плод само на въображението на едно десет-дванайсетгодишно хлапе. Повествованието изобилства от повторения и не се отличава с особено въображение, освен на отделни места. Улавям в себе си желание да го редактирам, да задълбочавам, да разширявам, да вградя магията, която съм носил в ума и в сърцето си. Прелиствам бавно страниците, без да откъсвам поглед от дневника.

Осъзнавам, че тези тетрадки не са онова, което са били някога. Проблемът е, че тогава не знаех как се пише книга. По онова време в съзнанието си, в детинското си въображение бях уверен, че историята е жива и колоритна (каквато се е запазила в спомените ми), но явно не притежавам уменията да изложа на хартия това вълнение. Сега, като възрастен, обаче се питам дали съм способен да възкреса онази магия.

Не само съм пренесъл историята на Стенландия през годините, запазвайки я в своите спомени и сънища, но съм я разказвал и на децата си. След историята за Франки Фърбо, нашата вълшебна лисица, разказах и други любими истории. Дори промених самата ѝ същност, за да включа някои от „обитателите“ на алеята — дракони, чудовища, огромни змии — и да излея цялата си фантазия на едно място.

Оставям дневника и се просвам на леглото. Толкова е трудно да постигнеш хармония между онова, което знаеш и онова, в което вярваш. Проблемът е, че не всичко е ясно и разграничено. Има неща, в които вярвам и които не съм в състояние да предам на други хора. Това знание, дълбоко скрито в мен, е неразделна част от живота ми. В същото време не вярвам на много неща, за които другите твърдят, че са истина. И няма дори да се опитам да повярвам в тях, без значение с какво количество от така наречените „неоспорими доказателства“ ме заливат. Да, предполагам, че остарявам и започвам да се съмнявам в така наречената „мъдрост на своето време“.

Сега се за всички онези хора през всички онези години, които са смятали, че Слънцето се върти около Земята. Всичките им сетива свидетелствали, че това е най-очевидният и неоспорим факт. Днес вярваме тъкмо в обратното. Между другото, по-голямата част от света продължава да смята, че Земята е център на вселената. Египтяните и други народи са построили цели общества и създали религии, в основата на които е преминаването на Слънцето през небосклона. Днес всяко десетгодишно дете с лекота ще обори подобна заблуда. Както някога Литъл Абнър^[1] каза: „прекалено очевидно е и всеки глупак може да го види. И го вижда!“

---

[1] Литъл Абнър — недодялан, но добродушен герой от популярна серия комикси, публикувана в някои от най-тиражните американски вестници в периода 1934–1977 г. — Бел.Прев. ↑

ОСМА ГЛАВА

Размишлявам върху тези неща и на следващия ден, докато отново въртя педалите по „Стоунхърст“. Оставям се на прилива от спомени за отдавна отминали времена, които смятах, че съм забравил, за сигурността, която изпитвах като дете, когато живеях с родителите си и не ми се налагаше да се тревожа за прехраната си или да се държа като възрастен. Тук, в дома на леля Едит, ми беше по-лесно да се отпусна и да се потопя в миналото.

Часът е едва девет и половина сутринта. Надявам се да не обезпокоя никого, когато позвъня и помоля да си взема статива. Не е трябвало да се притеснявам. Пег сигурно ме е очаквала, защото преди още да сваля платното от колелото си, тя вече е на прага. Днес е с джинси и блуза.

— Кафето е готово и те чака, Бърт. Ела да закусиш нещо.

Придържа вратата отворена. Държи се, сякаш ми е майка. Не устоявам обаче на желанието си да седна до нея в онази миниатюрна кухня, да се насладя на красотата и жизнеността на Пег, да се потопя в тайнствената атмосфера на този дом, особено след като бях препроучел дневниците и след като през изминалата нощ се бях върнал в килера заедно с Уилям.

Всичко ми изглежда още по-познато от преди. Чудя се дали да разкажа на Пег за килера и за историите, свързани с него. Може пък да я отегча. Иска ми се да го споделя с някого. Само двамата с Джийн знаехме за Стенландия, а сега нея вече я няма. Не съм в състояние да разговарям на тази тема с Емили, тя не иска и да чуе за подобни неща; не съм сигурен и дали, ако споделя с леля Едит, тя няма да реши, че аз съм лудият ѝ племенник, в когото се е вселила душата на чичо Кади.

Заемаме обичайните си места. Пег налива кафе. Пресяга се към цигарите.

— Не ти е приятно да пуша, нали?

— Това е твоят дом, Пег. Нищо не мога да кажа. Една от дъщерите ми също пушеше като по-млада. Твоя си работа.

Тя отдръпва ръка от цигарите.

— Не става въпрос за мен, а за теб. Не ти е приятно, когато пуша, нали?

— Никога не ми е приятно, когато пуши човек, на когото държа. И освен това трябва да призная, че не обичам цигарения дим. Имам слаби бронхи и ако димът е повечко, тоест ако не пушиш само ти, а става въпрос за парти или нещо подобно, ще кашлям цяла нощ.

— Така си помислих. Знаеш ли, разчитам изражението ти като географска карта. На лицето ти се изписва всичко, което чувстваш.

Отпивам глътка кафе и поглеждам към дълбокото V-образно деколте на блузата ѝ. Надявам се, че не може да чете мислите ми. Тя обаче се засмива. Свежда поглед и — заклевам се! — изпъва рамене и опира лакти на масата, така че деколтето се разтваря още повече.

— Много пъти се опитвах да ги откажа, Бърт. Когато се роди Боби, не запалих цигара по време на цялата бременност, а след това го кърмех шест месеца също без да пропуша. После обаче отново започнах. Трудно е да не посегнеш към цигарите, когато си омъжена за пушач. Обещавам да не пуша в твоё присъствие.

— Не е необходимо да се въздържащ, Пег. Няма да го правим на въпрос. Искam да се чувстваш спокойно и приятно в моята компания.

— Така се чувствам. Дори мисля, че никога досега не съм се чувствала толкова спокойно и приятно в компанията на мъж. Не зная защо е така, но ти изобщо не ме притесняваш, сякаш съм с някоя от най-добрите си приятелки.

Сега пък се държи с мен, сякаш съм добрият стар чичо. Нямам нищо против. Така е най-добре.

— Май трябва да го приема като комплимент, а, Пег? Може би ако бях с двайсет години по-млад, нямаше да се чувстваш в безопасност.

Тя машинално се пресяга към цигарите, сетне отдръпва ръка. Усмихва се и отпива от кафето.

— Едва ли. Всъщност намирам, че си изключително сексапилен. Чарът ти се крие в начина, по който се държиш и говориш, в твоята загриженост и предпазливост, в разбирането ти за нещата. Искam да кажа, че нямам много опит с мъже, които са пътували, завършили са университет, живели са на различни места, а приятелите им са хора на изкуството. Ти си различен. Съзнаваш го, нали?

— Предполагам, че може да се погледне и така на нещата.

Продължавам да се питам дали да ѝ разкажа за килера. Може би тъкмо това е подходящият момент. От друга страна, нямам търпение да започна следващата картина. Очертава се да бъде доста трудна, тъй като вместо да рисувам улицата в повече или по-малко „права“ перспектива, ще пресъздавам в едър план ъглова сграда, от лявата страна на която е улицата, а отдясно — малка алея. Подобно нещо може да се окаже нелека задача. Точно в този момент някой чука лекичко на вратата. Пег се надвесва над барплота, за да види кой е. Парфюмът ѝ ме лъхва.

— Здравсти, Сюзан. Влизай. Ще ти наляя кафе.

Сюзан прекосява дневната, минава покрай Джони, който пак седи пред телевизора. Дори походката ѝ прилича на тази на Емили. В главата ми нахлуват приятни спомени, изпълнени с образа на Емили — бременна, висока, стройна, понесла бъдещата си рожба с такава гордост. Сюзан прилича на нея.

— А, значи приятелят ти пак е дошъл на гости. Ще трябва да ви следя по-изкъсо. Пег, ако продължаваш така, скоро целият квартал ще започне да коментира.

Сяда на тапицирания стол до мен; обръща се да ме погледне. За пореден път оставам впечатлен от класическата ѝ красота, от изяществото ѝ, което контрастира с чисто физическата привлекателност на Пег.

— Не ме интересува какво мислят дъртите квартални клюкарки. Няма да пропусна възможността да си побъбря с толкова интересен мъж.

— Не те обвинявам, Пег. И аз бих дошла по-рано, стига да не се притеснявах да не прекъсна нещо. Тази сутрин и аз не можах да се стърпя. Надявам се, че не ви преча.

Протяга ръка към цигарите на Пег. Пег поставя дланта си върху нейната.

— Можеш да останеш само ако не пушиш. Това е условието, нали, Бърт?

Така ме наричаше сестра ми. Аз я наричах Джийн, както си бе истинското ѝ име.

— Какво, да не би пак да си бременна? Не може да бъде!

— Пепел ти на устата! Не, Бърт има проблеми с цигарения дим, това е.

— Добре. И без друго не бива да пуша. Значи вече си го опознала по-добре. Явно доста сте се сближили.

Тя ме поглежда и ми намира. Пег вече се изчервява.

— Не бих имала нищо против. Но със съпрузи като нашите трябва да бъдем много предпазливи.

Явно ставам свидетел на типично женски разговор. Доволен съм, че не отворих дума за килера. И така се чувствам достатъчно неловко.

— Добре, млади дами, ще ви оставя да си побъбрите на воля. Навън ме чака нова картина. Може ли да се кача горе и да си взема нещата, Пег?

— А, значи това ти е оправданието да се качваш в спалнята? Сигурна бях, че между вас има нещо. Да, Пег си мие косата в петък, но никога преди обяд. О, да!

Сюзан определено се забавлява. Интересен ми е начинът, по който реагира Пег. Тя изглежда леко смутена, ядосана от подобен род шеги. Сигурен съм, че Сюзан обича да я дразни по този начин. Става ми неловко. Усещам, че най-добре е веднага да изляза.

— Разбира се, иди да ги вземеш. Ще оставиш ли картината тук?

— Следобед ще се опитам да я пренеса у леля. Не вярвам да е напълно изсъхнала, но ако внимавам, няма да я повредя.

— О, наистина ли? Ще ни липсва и на мен, и на Бъд. Можеш да я оставиш тук колкото искаш. Изобщо не ни пречи.

— Благодаря ти, Пег. Отивам да си взема нещата.

Тръгвам към дневната. Джони е заспал на пода, покрил се е с одеялото, така че да не се вижда как си смуче пръста. Чудя се дали Пег ще ме придружи, или присъствието на Сюзан ще я накара да остане долу. В края на краищата аз съм непознат, който спокойно може да ги обере.

Качвам се по стълбите, когато чувам гласа на Сюзан зад гърба си:

— Няма проблем, Пег. Качи се с него. Не ми обръщай внимание. Знаеш, че обичам да се забавлявам.

Говори с двусмислици. Спирам на горната площадка, за да дам възможност на Пег да ме настигне. Взима стъпалата по две наведнъж. Отдръпвам се встрани и тя пристъпва в спалнята. Изчаква ме да вляза и затваря вратата.

— Надявам се, че нямаш нищо против Сюзан. Обича да дразни хората.

— Не, нямам нищо против, но не искам да си навлечеш каквито и да било неприятности заради мен.

— Знам. Просто се боях да не те засегне. Тя не влага нищо в думите си.

Отново е застанала близо до мен. Наистина си е измила косата. Отново долавям парфюма ѝ. Поглеждам я в очите и тя ми се усмихва.

— Божичко, наистина си в състояние да ме възбудиш, знаеш ли това? Не е за вярване, че мога да харесам по-възрастен мъж. По-добре да слезем, преди Сюзан да си помисли, че наистина правим нещо.

Обръщам се да взема статива. Оставям картината. Напъхвам шишетата с лак и терпентин в джобовете си. Пег отваря вратата. Вървя след нея по коридора и надолу по стълбите. Махам на Сюзан от прага на дневната. Тя пали цигара.

— Добре ли си прекарахте вие двамата? Май сте доста бързи, а?
— подхвърля Сюзан и се засмива. Пег минава покрай нея и я побутва с бедро. Аз се обръщам и затварям вратата.

Минава десет. Завивам зад ъгъла и тръгвам по Радбърн Роуд. Магазинчето е още там. Имах подобно предчувствие. Същото си е от времето, когато бях хлапе — побрало се в стар гараж. Малката циментова тераса откъм улицата обаче я нямаше. Някои неща все пак се променят. Табелата, на която пишеше „Хершафт“ също я няма; металните скоби, на които се крепеше, висят изкривени от ръжда, но все пак са на мястото си. Избрал съм мястото така, че, застана ли на улицата, да виждам нагоре по Кросли чак до Клинтън Авеню, но Радбърн да остава в полезрението ми. От нея се виждат две къщи, едната от които е с магазинчето. От него излиза възрастен мъж с шарени дрехи, който сяда под слънчевите лъчи, огрели малката веранда. Предполагам, че това е прочутият Чики.

Все още не ме забелязва, затова оставям статива и отивам да му се представя. Носи очила с дебели бифокални лещи. Поглежда нагоре едва когато сянката ми пада върху вестника, който чете. Отмествам се встрани.

— Добър ден, господине. Надявам се, че не ви преча.

Опитва се да ме погледне, но аз съм застанал така, че слънцето свети право в очите му, затова той оставя вестника и заслания очите си с длан. Протягам ръка да се здрависаме. Дланта му е суха и студена.

— Преди петдесет години живеях в този квартал. По това време магазинът ви се наричаше „Магазинчето“, държеше го семейство на име Хершафт.

Той пак не реагира, само затваря и отваря уста, разкривайки чифт чудесни протези. Напомня ми за моя чичо Кларънс.

— Казвам се Хенри Лайънс, може би сте чували за мен. Аз съм актьор, комик. Навремето играех в Ърл Тиътър. Ако поне веднъж сте го посещавали, няма как да не ме помните — изтърсва той ни в клин, в ръкав.

Мога да го излъжа, но не го правя. Родителите ни често ни водеха в Ърл, за да гледаме някой филм и дори водевил през съботните вечери, но не си спомням никакъв Хенри Лайънс или Чики. Всъщност няма как да го помня, това беше толкова отдавна, пък и тогава аз не обръщах внимание на имената, навик, който съм запазил и до днес. Усмивам се. Той се отмества, така че сянката, която хвърлям, да го заслони.

— Тук ме знаят като Чики. Навремето това бе артистичният ми псевдоним. Затова и хлапетата от квартала наричат магазинчето „При Чики“. Продавам им бонбони, дъвки, ей такива неща, а също и хляб, мляко, колбаси на родителите им. Държа магазина най-вече да си намирам занимание и да си бърборя с децата, но покрай това изкарвам и малко пари. Така и не се ожених, все пътувах, играех ту на едно място, ту на друго. Нямам си мои деца.

Сещам се за Джозефин и за нейното магазинче, което също се наричаше „При Джозефин“. Вероятно отдавна е напуснала този свят. Чики свежда очи, сетне отново поглежда към мен, за да види дали го слушам. Това е поглед на човек, който не очаква другите да обръщат внимание на думите му.

— Когато човек пътува много, както правех аз през по-голямата част от живота си, трудно може да създаде семейство. От една страна, нямаше да е честно спрямо децата, от друга не исках да нарежа професията си, все се надявах да пробия, да стана звезда. Веднъж играх с Боб Хоуп в Калифорния. Били ли сте в Калифорния?

— Живях там десет години, но беше отдавна.

Сещам се за чичо Дик, който постъпи различно — създаде семейство, спря да пътува и така не успя да пробие въпреки таланта си. Като гледам Чики, за пореден път се убеждавам, че чичо Дик май е взел правилното решение. Чики продължава да се взира в мен.

— Къде живеете сега?

— В Париж.

— Във Франция? Гледай ти! Как е животът там, има ли работа за комици? За малко да замина на фронта по време на Втората световна, но бях прекалено млад. Представете ли си, че съм бил прекалено млад за каквото и да било? Сега това ми се струва почти невъзможно.

Засмива се също като чичо Бил — ха-ха-ха-ха. Може би това е единственият смях, на който човек е способен, когато в устата му има само чифт стари зъбни протези.

— Бих искал да нарисувам магазина ви, господин Лайънс. Аз съм художник, ей това там е стативът ми.

Махам с ръка към мястото, на което съм оставил триножника и платното. Той се привежда, за да види по-добре.

— Защо ви е да рисувате тази съборетина? Аз съм тук само понеже няма какво друго да правя, няма къде другаде да отида. Получавам пенсия, а от магазинчето изкарвам колкото да покрия наема. Може би нагоре по Лонг Лейн ще намерите нещо по-подходящо за рисуване.

— Не, бих искал да нарисувам вашия магазин. Може би по-късно ще отида и на Лонг Лейн, но първо искам да рисувам тук. Когато бях малък, двамата със сестра ми често идвахме тук, за да отменяме майка ни в пазаруването. Тогава живеех на Хедър Лейн.

Той сгъва вестника и се намества по-удобно на стола — дървен люлеещ се стол с протрито дъно от плетена ракета, покрито с възглавничка.

— Гледай ти! От Хедър Лейн чак до Париж, веселия Париж и обратно тук. Звучи почти като песен.

Напряга се, сякаш се мъчи да си спомни думите на песента или може би в момента се опитва да я съчини. Накрая се предава.

— Разбира се! Нямам нищо против да нарисувате това място. Никому няма да навреди. Искате ли да седя на верандата? Предупреждавам ви, няма да купя картината, разбирате ли, нямам пари?

— Би било чудесно, стига да не ви е прекалено студено. Рисувам картината за себе си, но ще се опитам да я снимам и да ви пратя снимка, когато я завърша.

Той отново поглежда небето. Лазурносиньо е, с няколко пухкави бели облачета, които се помръдват едва-едва.

— Ще рисувам докъм два часа. Ще хапна, след като децата минат от тук на път за къщи, където ще обядват и после ще се върнат обратно. Става ли?

— Разбира се.

Понечвам да му обърна гръб.

— Е, ще започвам, докато светлината е подходяща, а и слънцето пада точно върху вас.

— Имам и по-хубаво сако, ако искате, мога да облека него.

— Не, и така изглеждате страхотно.

— Както кажете, вие сте художникът.

Отново отваря вестника. Връщам се при статива, разпъвам краката, отварям капака, нагласявам платното, пълня чашките с терпентин и лак. Взимам молив, за да нахвърля основните щрихи.

Работя в продължение на час и половина. Времето е страхотно, идеално за рисуване. Чувствам се в отлична форма. Композицията като че ли се оформя от само себе си. Явно не е трябвало да се тревожа. Радостта, която човек изпитва когато рисува и нещата му се получават, е направо невероятна! Докато работя, изпадам в обичайното си състояние на духа. Прилича на медитация.

Помня как веднъж, когато бях едва на седем, мама ме изпрати до „Магазинчето“ да взема бутилка мляко. Това бе едно от първите ми самостоятелни пазарувания на нещо толкова сериозно. Тя ми даде и малка платнена торбичка, в която да сложа бутилката.

Направих всичко както трябва. Подадох парите на госпожа Хершафт и тя сложи еднолитровата бутилка в торбичката. По онова време млякото се продаваше само в бутилки. Затичах се надолу по Коупли, не бях стигнал дори Хедър Лейн, когато се спънах и паднах. Надзърнах в торбичката и видях, че бутилката се е счупила. Изправих се и се затичах с всички сили към къщи, а млякото капеше по тротоара. Взех на бегот стъпалата и прекосих дневната, зад себе си оставях капки мляко. Застанах разплакан пред майка ми; от торбичката продължаваше да се процежда мляко.

— Съжалявам, мамо. Спънах се и паднах.

Мама взе подгизналата торбичка и я сложи в умивалника. Остави млякото да се изцеди, сетне зави във вестник парчетата стъкло и ги изхвърли в кофата за боклук.

— Не плачи, Албърт, не се разстройвай. Ето, ще ти дам още пари. Този път върви спокойно, не тичай. И внимавай, като пресичаш улицата.

Слязох предпазливо по стъпалата. Джийн стоеше на верандата и ме наблюдаваше. Огледах се наляво и надясно, после пресякох Хедър Лейн. Завих зад ъгъла и изминах важно-важно разстоянието до „Магазинчето“. Госпожа Хершафт не каза нито дума, но торбичката бе още влажна. Взе парите ми и внимателно постави в нея новата бутилка.

— Внимавай, Албърт, не бързай толкова.

Минах внимателно през вратата, наблюдавах всяка неравност в тротоара, сякаш ми бе смъртен враг. Излязох на Хедър Лейн. Пресякох улицата, като отново се огледах и в двете посоки. Повдигнах торбичката достатъчно високо, че да не се удари в бордюра. Прекосих алеята пред дома ни; Джийн продължаваше да стои на верандата. През вратата с мрежата видях как мама ме чака. Хукнах нагоре по стълбите и точно на последното дървено стъпало ударих торбичката в ръба му и счупих втората бутилка. Джийн не се засмя, а мама излезе и ме прегърна, докато аз ридаех. Сигурно си бе казала, че синът ѝ е невероятен смотаняк. След това Джийн отиде и купи мляко без никакви проблеми.

Нанасям известни корекции в скицата, променям перспективата на мястото, където Радборн Али преминава в Радборн Роуд и се среща с Лонг Лейн, улицата, по която децата се прибират у дома за обяд. Те вече са се скупчили около мен.

— Къде е картината, на която играем хоккей? Завърши ли я?

— Да, мисля, че е готова.

— Къде е тогава?

Мога да ги излъжа и да кажа, че съм я занесъл у дома, но няма смисъл да го правя. Да лъжеш без причина може да се превърне в лош навик.

— В дома на Боби е. Нали така, Боби?

Той стои зад мен. Кима сериозно.

— Да. Прибрали сме я в спалнята на мама и на тате. Много е хубава. Няма да повярвате колко истинска изглежда.

— Може ли да дойдем и да я видим?

Боби ме поглежда, за да види какво мисля, какво искам. Умно дете.

— Трябва да попиташ майка си, Боби. Не мисля, че ще се зарадва, ако цялата тайфа нахълта у вас, нали?

— Може ли да я сваля на верандата и да им я покажа там?

Не се бях сетил за това. Какво пък толкова, Боби ще бъде внимателен, поне колкото и аз бях някога с млякото. Дори да размаже боята тук-там, винаги мога да я оправя. Позволявам му да свали картината на верандата и да я покаже.

— Нямам нищо против. Хвани я отзад за дървената рамка и не позволявай на никого да я докосва, защото боята още не е изсъхнала. Първо обаче попитай майка си, става ли?

Всички хукват към дома на Боби. Горката Пег няма представа какво я очаква. Опитвам се да се концентрирам върху работата си. Този път поставям по-наситен, по-тъмен фон. Напластявам го, за да уловя светлината, която пада върху верандата на „Магазинчето“, и Чики, който седи отпред, да бъде озарен сякаш от лъчите на прожектор. Справям се добре с фона, нанасям предимно сиена, син и виолетов ултрамарин, мъничко охра и някой и друг щрих абаносовочерно. Децата се появяват отново, сега вече се връщат на училище. Скупчват се около мен.

— Защо си я направил толкова тъмна? Все едно е нощ.

— Това е само фонът. Отгоре ще сложа по-светли бои.

— Ей, онази картина на Хедър Лейн е страхотна! Едно време тук е било много хубаво, ако улицата ни наистина е изглеждала така.

— Така си беше. Улиците тук са красиви.

— Да, бе, да. Ти не живееш тук. Нищо не е толкова красиво. Ти просто си разкрасил нещата.

Оглеждам се да видя кой е критикът. Оказва се дребничко слабичко момиче. Лицето му е бледо, а косата — права, подстригана равно на нивото на брадичката. Напомня ми за Джийн на тази възраст. Казва същите неща, които би казала и Джийн.

— Аз съм живял в квартала и тук наистина ми харесваше. Просто трябва да откриете хубавите неща и да ги отделите от онези, които не харесвате. Не очаквайте всичко да изглежда както по телевизията. Онези места, които показват, не са истински, те са изкуствени и целят да породят у хората разни щури идеи, да ги накарат да поискат да си купят разни неща.

Поглеждам право в кафявите очи на момиченцето. Тези на Джийн бяха сиво-сини, също като на татко. То отмества поглед. Прошепва нещо на приятелката си. Настъпва миг на мълчание, сетне децата тръгват към училището. Чики не стои на верандата, защото, както беше предупредил, щом децата се появиха първия път, той влезе в „Магазинчето“. Но сега, когато те минават покрай него, подвикват пред витрината:

— Хитрият Чики седи на стол, не носи шапка, 'щот в темето е гол.

Явно това е редовно изпълнение, защото си личи, че на хлапетата не им е за пръв път. Може би затова Чики влиза в „Магазинчето“, за да ги изчака да се върнат в училището. Освен това, докато те обядват, едва ли някой влиза да пазарува.

Нанасям последните щрихи на фона, слагам по-тъмни багри на местата, на които искам да придам дълбочина, да накарам ъгъла с „Магазинчето“ да изпъкне. Усещам, че някой стои зад гърба ми. Обръщам се. Пег е.

— О, много бързо работиш. Ако продължаваш с това темпо, за нула време ще нарисуваш целия квартал и повече няма да те видя.

Оставям четките и отстъпвам крачка назад, за да видя какво се е получило.

— Значи мислиш, че работя бързо, така ли?

Обръщам се и й намигам. Чики би се гордял с мен. Още малко и ще стана истински комедиант.

Пег ме удря закачливо по рамото. Здравео удря. Тези съвременни жени са доста силни, а може би ние, възрастните мъже, сме слаби. Не че има особено значение.

— Много си лош. Ставаш същия като Сюзан. Ела да пием кафе.

— О? Знаеш ли, че леля Едит ми е приготвила два от онези италиански сандвичи. Добре, ще си ги разделим, но само ако спазваш дистанция. Започнеш ли да ме сваляш, ще викам. — Свалям картината

от статива. — Ти върви. Аз ще почистя четките, прекалено много лак има по тях, а той засъхва бързо. После ще затворя кутията. Мисля, че мога да я оставя тук. Че кой би откраднал кутия с бои?

Картината обаче няма да оставя. Човек никога не знае какво може да се случи в такъв квартал. Тук живеят всякакви типове.

Пег си тръгва. Наблюдавам я, докато завива по Хедър Лейн. Тъкмо затварям кутията, когато пристига Чики. Облякъл е друго сако, на едри карета и с широки ревери. Отново сяда на стола си. Този път не си е взел вестника.

— Готов ли си вече? — подхвърля, преминавайки на ти.

— Не, ще отида да хапна. А и картината трябва да съхне в продължение на цял час, преди да мога да продължа.

— Децата досаждаха ли ти?

— Не, изобщо.

Той се надига от стола и идва да види докъде съм стигнал. Това е най-неподходящият момент картината да бъде видяна от човек, който не е познавач. Лаиците разбират скицирането с молив, разбират и когато нещата започват да добиват форма, но нанасянето на фона може да бъде оценено само от професионалист, който знае докъде съм стигнал с композицията на формите и цветовете. Скицата почти не се вижда, покрита с тънък слой размазани разноцветни петна. Чики застава зад мен.

— Къде съм аз в тази бъркотия?

— Ще ви нарисувам точно тук.

Посочвам тъмния участък, където наистина възнамерявам да го нарисувам. Лекото очертание на скицираната му фигура прозира едва-едва изпод боята.

— Нямах представа, че художниците работят по този начин, много е мърляво. Ти да не си някой модернист като Пикасо?

— Не, аз съм модерен художник в смисъл на съвременен, защото рисувам в наши дни, но когато завърша картината, ще разпознаете кое какво е. Ще ви нарисувам ей тук, огрян от слънчевите лъчи.

— Добре, започва да захладнява. Сигурно ще съм вътре, когато се върнеш. По това време на годината слънцето се скрива зад онази стена някъде към два след обяд.

— Добре. Засега ще рисувам около вас. Утре вече ще ви сложа на мястото ви.

Той се вира в картината. Обръща се и ме поглежда.

— Какво ще кажеш за мача на „Филис“ вчера?

— Старата история. Не можеш да оставиш всички да си стоят на базата и да очакваш да спечелиш.

— Така е. Аз съм им фен от над петдесет години и нищо не се е променило през това време. Помниш ли, когато ги наричаха „магьосници“? Беше през петдесетте. Същата работа, в един момент просто се прекършваха.

— Да се надяваме, че този път ще се стегнат.

— Не бих заложил и пукната пара.

Взимам от колелото сандвичите и кутийка бира.

— Господин Лайънс, ще наглеждате ли велосипеда и кутията с бои, докато се върна? Няма да се бавя.

— Наричай ме Чики като всички останали. И ми говори на „ти“. Разбира се, че ще ги наглеждам, но гледай да се върнеш, преди слънцето да се скрие и върху мен да падне сянка.

— Добре. Ще се върна преди това. Благодаря.

Обръщам се и помъквам картината надолу по полегатия склон на Хедър Роуд. Въздухът е невероятно чист, а слънцето — топло. Трябва просто да се излегна на полянката край „Магазинчето“ на Чики, да изям обяда си набързо и да се залавям за картината, но нямам търпение да си побъбря с Пег.

Щом почуквам на вратата, тя се провиква откъм кухнята. Сама е. Тайно, се надявах и Сюзан да е тук. Усещам как там някъде вътре в мен се заражда някаква нервност, неловкост. Проблемът ми е, че не съм в час с много неща. Напуснах Америка преди повече от трийсет години и не знам какво е прието и какво не, какво се е променило.

Може би Бъд не би имал нищо против посещенията ми и обедите ми със съпругата му, макар да се съмнявам в това. Нещата едва ли са се променили чак толкова. Сигурен съм, че Емили не би изпаднала във възторг. Освен това по времето на моите родители, през годините, когато те са живели в този квартал, изобщо не е било прието мъж да отиде на гости на сама жена. Всеки шпионирал останалите. Млекарят, разносвачът на лед, хлебарят... всички, които разнасяли едно-друго по домовете, били следени особено зорко. Забавел ли се някой вътре повече от минутка-две, веднага тръгвали клюки. Затова съм неспокоен. Искане ми се да поговоря с Пег на тази тема, но това би могло само да

влоши положението. Може би тя не знае как стоят нещата, а може би не ѝ пука или пък смята, че рискът си заслужава. Зная, че представите на моите деца по тези въпроси са съвсем различни или поне така твърдят.

Вратата е отворена и Пег ми прави знак от кухнята да отида при нея. Говори по телефона. Джони е заспал пред телевизора, звукът е изключен, но от екрана струят ярки цветове. Сядам на обичайното си място. Пег разговаря с някого, отговаряйки му предимно с „аха“, „да, да“, „добре“. Усмива ми се. Най-накрая затваря.

— Беше майка ми. Казах ѝ за теб.

Усмива се и сяда. На барплота няма цигари, но въпреки това от нея лъха на тютюнев дим. Отварям кафявата кесия и вадя двата огромни италиански сандвича. Пег има отварачка за бира.

— Мама каза да внимавам, в противен случай Бъд щял да ме убие. Право в десетката! Понякога си мисля, че тя е нещо като врачка, винаги предугажда разни неща; още откакто бях малка, не можех да я надхитря или излъжа.

Кимам. Говоря сам на себе си: „Добре, Бърти, старче, значи нещата не са се променили кой знае колко. Сега знаем какво е положението.“

Разтварям един от сандвичите и започвам да прехвърлям резенчетата лук в другия. Няма смисъл да ги изхвърлям, освен това обичам лук. Усещам, че Пег ме наблюдава, но не вдигам поглед.

— Ти просто си прекалено добър, Бърт. Децата бяха толкова развълнувани, докато гледаха картината. Лично аз я свалих на верандата; да беше видял лицата им! Все едно гледаха някое телевизионно шоу, филм на ужасите, уестърн или нещо подобно. Говореха едновременно, всеки сочеше различно място. Накрая трябваше да ги отпратя, за да успея да приготвя обяд за Боби и Алис.

— Съжалявам, ако това ти е създадо проблем. Но те толкова настояваха да видят картината, че не исках да ги лишавам от тази възможност. Вероятно трябваше да изчакам късния следобед, преди да им я покажа. Тогава сам щях да я сваля.

— Не, не ме разбираш. На мен също ми бе забавно. Мисля, че за пръв път в живота си разбрах защо хората обичат да ходят по музеи и да гледат картини. Знаеш ли, че никога не съм стъпвала в музей?

— Трябва да ти кажа, Пег, че тук, във Фили, има страхотен музей. С удоволствие бих те завел някой ден, за да ти покажа картините там. Тук е роден и един наистина талантлив художник на име Томас Ейкинс. Рисувал е през миналия век. Ще ти хареса, сигурен съм. Освен всичко останало нарисувал е и няколко прекрасни голи мъжки тела.

Започвам да ям сандвича си. Побутвам другия към Пег. Тя налива бирата в две чаши. С изненада виждам как изтрива очи с опакото на дланта си. В тях има сълзи.

— Какво става, Пег? Да не е от лука? Да не съм казал нещо? Няма да ходим в никакъв музей, ако не искаш. Това бе просто идея, хрумна ми, че може да ти бъде интересно.

— Продължаваш да не разбираш, нали? Караш ме да се чувствам така, сякаш целият ми живот е отишъл на вятъра, сякаш съм пропуснала най-важните неща в него. Караш ме да се чувствам пълна глупачка.

Преставам да се храня. Поглеждам я. Говори сериозно.

— Това е последното нещо, което бих искал да почувстваш, Пег. Доколкото виждам, ти си интелигентна млада жена. Отглеждаш чудесни деца, поддържаш чист, уютен дом. Имаш добър съпруг, който работи, за да издържа теб и семейството. Това не е глупаво. Разбрала си ме погрешно.

Отхапвам от сандвича и отпивам от бирата. Мисля, че мога да ям такива сандвичи три пъти дневно до края на живота си.

Изпитвам вина спрямо Пег. Много добре знам как се чувства. Аз самият изпитвах същото, когато бях само на деветнайсет и служех в армията. Войната в Европа току-що бе свършила и започнаха да ни прехвърлят на фронта срещу японците. На два пъти бях раняван и изгубих вяра във всичко и във всекиго, най-вече в себе си. Чувствах се като винтче от огромна машина, напълно заменяемо и без никаква стойност за когото и да било.

— Позволи ми да ти разкажа една история, Пег, може би ще ме разбереш. След войната, имам предвид Втората световна, аз се озовах в едно място в Джорджия, наречено форт Бенинг. Току-що бяхме пуснали атомните бомби над Япония и командването се чудеше какво да прави с нас.

По това време срещнах един човек, който беше по-възрастен от мен с десетина години. Запознахме се по време на медицинските прегледи. Той беше учител, имаше жена и малко момиченце. Сприятелихме се.

За мен приятелството с учител бе нещо много странно. В живота ми преди войната хората като него — лекари, адвокати, учители, бизнесмени — живееха в свят, различен от моя, който се намираше на Хедър Лейн. Никой от родителите на моите приятели не бе следвал в колеж, малцина бяха завършили гимназия. Онези, които работеха в заводите на „Дженерал Електрик“ или „Уестингхауз“, минаваха за късметлии. Това се смяташе за хубава работа. Всяко хлапе от квартала, чийто баща имаше подобна работа, се издигаше едно стъпало над останалите.

Името на този човек бе Силвейн Бърнстейн. Също като мен беше отвратен от войниците, с които живеехме във форт Бенинг. Единствените развлечения в града бяха баровете, сбиванията и леките момичета. Двамата с него отивахме с армейския автобус във форт Бенинг, но след това се прекачвахме на градския рейс и гледахме да стигнем колкото се може по-далеч от Кълъмбъс, Джорджия. Крачехме по затънтени прашни пътища, покрити с червеникава глина. Той говореше за музика. Говореше за класическа музика, как се е развивала през вековете или какво е означавала. Разбрах, че бил учител по музика, преди да го мобилизират.

Аз самият открай време обичам музиката и обожавах да танцувам, но единствената музика, която познавах, бе съвременната популярна музика. Хоуги Кармайкъл, Джими и Томи Дорси, Хари Джеймс, Сами Кайе, Глен Милър... всички те свиреха популярните за момента мелодии и най-вече танцова музика. Познавах тези песни и нищо повече. Смятах, че класическата музика е за лигльовци и смотаняци.

Ала когато Сил разказваше, всичко бе толкова интересно. Опитваше се да ми обясни разликите между симфоничната и камерната музика, между оперите и сонатите. Говореше за различни инструменти, за разликите между духовите и струнните и всичко ми се струваше толкова невероятно, далеч по-интересно и по-красиво от скапания свят, в който живеехме и в който най-вероятно щяхме да умрем.

Говореше и за изкуство. Рисувам добре, откакто се помня, и той ме окуражаваше да нарисувам нещо по-различно от карикатурите, които правех. Представа си нямах от перспектива, но Сил ми показва как да пресъздам върху лист хартия илюзията за пространство. Самият той не бе художник, но познаваше основните принципи. Разказах му за килера в детската си стая, за рисунките, картините и фигурките, които бях създал.

Той ми купи комплект пастели и аз започнах да скицирам портрети на момчетата от казармата. Решиха, че съм се чалнал.

Разговаряхме и за книги. Даде ми да прочета някои от неговите книги. Твърдеше, че човек не може да се нарече зрял, ако не е чел Пруст и Джойс. Признавам, че дори само имената на авторите ме отблъснаха, но ги взех и ги прочетох. Никой освен теб може би няма да разбере как копнеех да променя живота си. Четях с мъка тези книги, но не се отказвах, и после ги обсъждахме. Мисля, че от разговорите със Сил научих повече, отколкото от самите книги.

В града често се отбивахме в магазини, където всичко се продаваше за по пет или десет цента. Сал ми показваше как дори евтините статуи се различават по качество, учеше ме, че цената няма значение, ако формите са изящни и няма дефекти. Казваше, че човек трябва да развие свое собствено усещане за красивото и че това си струва времето и усилията.

Разкри ми друг смисъл на живота, различен от печалбарството и кариеризма, от надпреварата с другите. Направи за мен това, което Робърт Пърсиг постигна години по-късно с книгата си „Зен или изкуството да се поддържа мотоциклет“. Облагороди ме. Промени живота ми.

В самото начало обаче бях същият като теб, изпитвах същите чувства. Смятах, че съм жертва на измама. Дори нещо по-лошо, смятах, че съм жертва на самоизмама. Проумях, че в гимназията съм бил от онези простаци, които се присмиват на хората, опитващи се да им отворят очите. Подигравахме се на господин Хъл, който ни четеше на глас Шекспир и се опитваше да ни накара да почувстваме величието на поезията. Присмивахме се и на учителя по музика, смятахме го за обратен само защото свиреше на флейта. Ние бяхме истинските варвари, а варварството се бе превърнало в норма в света, в който

живеехме. Разбира се, това не ни оправдаваше. Изпитвах усещането, че съм изпуснал последния влак.

Пег, не зная какво да кажа. Израснал съм в тази къща. Кварталът не беше по-различен, отколкото е днес. Не познавах нито един художник, музикант или писател. Днес чух децата да се подиграват на бедния Чики, който може да не е бил кой знае какъв комик, но поне е опитал. Зная, че ако сега бях дете и живеех тук, щях да постъпя по същия начин.

Млъквам. Пег ме гледа право в очите, по лицето ѝ се стичат сълзи. Не се храни, дори не отпива от бирата си. Извърщам поглед. Тя въздъхва.

— Ти просто си прекалено добър.

Започва да хлипа, не е в състояние да продължи. Божичко, нещата излизат извън контрол! Нямам идея как да се справя с това.

— Виж какво, Пег. Медалът има и обратна страна. Всеки път, когато печелиш нещо в този живот, губиш друго. Никога не мога да имам твоите жизненост, спонтанност, импулсивност. И това не е въпрос на възраст.

Вследствие на всичкото това учене, на работата ми като учител, психолог, художник, писател, аз съм заоблил грапавините на моята личност, шлифовал съм я и съм я лустросал. Аз разсъждавам прекалено много. Неизменно търся значението на всичко, което се случва. Не вярвам, че искаш да бъдеш като мен, подобен живот не би ти допаднал. Харесвам те такава каквато си. Не се подценявай, ти си стойностен човек. Никога не го забравяй.

Слушам собствените си думи и осъзнавам, че съм отворил още една от вратите на своята личност, тази на психотерапевта. Лекарят в мен се е пробудил. Искам да сменя темата. Искам Пег да престане да гледа на мен, сякаш притежавам някоя тайна, която не искам да споделя. Решавам да ѝ доверя най-голямата си тайна.

— Стига, Пег. Изяж си сандвича, преди да съм ти го взел и да съм ти го изял. Усмихни се, засмей се, само престани да ме натъжаваш с тези твои морскосини очи, в които мога да се удавя.

Тя се усмихва и отмества поглед. Бавно поклаща глава.

Едва сега осъзнавам — изпуснах се, че съм писател. Това е нещо, което рядко правя, което не обичам да правя, защото все се налага да обяснявам едно или друго. Достатъчно лошо е, че съм художник.

Хората не си падат особено по творците, или ги взимат за леко смахнати, понякога дори за съмнителни типове, или настояват да нарисуваш тях, кучето им или дома им, но въпреки това се държат с теб, общо взето, нормално.

Научат ли обаче, че си писател, реакцията е почти същата, като да кажеш, че си психиатър. Страхуват се, че ги наблюдаваш. Страхуват се да не кажат или да не направят нещо, което да включиш в някоя книга. Или пък започват да играят роля, държат се неестествено, за да те накарат да направиш тъкмо това. Във всеки случай за един романист е доста трудно да поддържа нормални отношения с хората и колкото по-отдалечени от света на литературата са те, толкова е по-трудно.

Искам да се сближа с обитателите на стария ми квартал. Не искам да издигам фалшиви стени. За щастие Пег май не е схванала, че съм писател. Прекалено развълнувана е, за да ми обръща внимание.

— Пег, сигурно се чудиш каква ли е тази история с килера в спалнята и какво толкова ме развълнува в онази коледна гирлянда. Може би ако ти разкажа, ще ме опознаеш мъничко, ще ме разбереш по-добре що за човек съм. Ще разбереш какво имам предвид, когато ти казвам, че когато печелиш едно нещо, губиш друго.

Тя ме поглежда отново, сега обаче погледът ѝ е пасивен; избърсва сълзите си с дланта си, взима хартиена кърпичка и се изсеква.

— Извинявай. Вече съм добре. По принцип не съм ревла. Слушам те.

Разказвам ѝ всичко — как се местих от една стая в друга заради чичо Бил и дядо, които дойдоха да живеят у нас. Разказвам ѝ за рисунките по стените на килера, за фигурките от пластилин, за желанието ми да си играя с брат ми Уилям, който е умрял при раждането, за дневника, който си водех.

Разказвам ѝ и за Джийн. Как съм съчинявал страховити истории, за да я накарам да си сменим леглата. Как тя е влязла в ролята на брат ми и двамата с нея сме си играли в този наш собствен свят, скрит в килера. Не ѝ казвам за най-голямата ми дъщеря Кейт, за нейния съпруг Бил и за двете им деца, които загинаха заради запалено стърнище в Орегон. Няма нужда да я разстройвам още повече. Накрая спирам. Поглеждам я право в очите:

— Така стоят нещата. Това е една от причините да се върна тук и да нарисувам тази къща. Не зная защо, но мисля, че тя също като Сил

ми помогна да се измъкна оттук, да постигна нещо. Всички истории за Стенландия, които си измислях, както и онези, които разказвах на сестра си, ми доставиха радост, помогнаха ми да повярвам във фантазията, в невъзможните неща, да отрицая скритите си заложби. Знаеш ли как ме наричаха в училище?

Тя ме поглежда изпитателно. В очите ѝ като че ли се прокрадва сянка на страх. Отново поклаща глава, но този път по различен начин.

— Байбъри^[1] Бърти.

Не зная дали след всичките промени в областта на здравеопазването „Байбъри“ продължава да съществува, но през онези години това бе местната клиника за душевноболни, местната лудница.

Усмивам се. Пег отново поклаща глава и също се усмива.

— Божичко, наистина си странен. Сестра ти Джийн на теб ли приличаше?

— Тя се омъжи на двайсет за футболист, родиха им се пет красиви, умни деца, всичките с цезарово сечение.

Замълчавам. Не искам аз да се разчувствам. Не искам да го правя, защото трябва да се върна при картината. Не искам слънцето да се скрие и върху Чики да падне сянка.

— Умря от рак преди шест месеца.

Болката отново се прокрадва към гърлото ми. Радвам се, че съм приключил със сандвича.

— О, Божичко! Мамка му! Извинявай! О, Исусе! Нищо чудно, че си се върнал! Търсиш я, нали? Смятал си, че ще откриеш и нея, и брат си, а може би дори майка си и баща си тук някъде в тази къща или в килера. О, Господи!

Не бях поглеждал на нещата от този ъгъл. Смятах, че идвам, за да рисувам стария си квартал, да погостувам на леля Едит, да забравя за смъртта на Джийн, Кейт, Бил, на малките Дейъл и Миа, да си почина, да поработя върху следващата книга. Всичко това е така, но и Пег е права. Това е истинската причина.

Кимам. Говоря, без да откъсвам поглед от чашата с бира:

— Най-вероятно си права, Пег. Не бях се замислял, ала е истина. Предполагам, че търся не само нея, но и самия себе си. Съжалявам, това е ужасен товар и не бива да те обременявам с него.

Това е част от живота, от остаряването. Или умираш млад и всички те оплакват, или живееш достатъчно дълго и понасяш загубата

на любимите си хора, на приятелите си. Това е животът, изборът е справедлив.

Пег заобикаля барплота. Ставам от стола и я прегръщам. В жеста ми няма и следа от сексуалност. Прилича на онази прегръдка, в която двамата с Джийн се вкопчихме, когато се прибрах у дома след смъртта на татко. Сещам се за този момент и се поддавам на чувствата. Пег ме притиска по-силно.

— Божичко, съжалявам! Така ме изплаши. Никога не съм се замисляла за всички онези хора, които са живели в тази къща преди мен. Купихме я празна и предполагам, съм си въобразявала, че през всичките тези години тя е стояла празна. Никога не съм си представяла, че тук е живял някой като теб и сестра ти и колко близки сте били двамата с нея. Не зная как издържаш да рисуваш навън и да усещаш присъствието ѝ, а също и това на брат си. Не те ли плаши?

Поклащам глава. Как да ѝ обясня, че всъщност ми помага, че така намирам покой и свиквам с мисълта, че те ще бъдат винаги с мен по начина, по който Уилям бе с мен, че присъствието ми тук и запознанството ми с нея, с децата ѝ и с Бъд, помагат образите на Джийн и на родителите ми да оживеят в сърцето ми. Не мога да ѝ кажа, че откривам у нея едновременно и майка си, и дъщеря си. Изпитвам съчувствие и разбиране, които не съм проявявал досега.

Тя заобикаля барплота. Да се върнем обратно на земята! Искам да ѝ разкажа за Джийн, за това как се случи всичко, но си поглеждам часовника. Минава два и половина.

— Бих искал да продължим разговора, Пег, но трябва да рисувам. Чики обеща да наглежда нещата ми, докато слънцето се скрие. Ще отида там, ще продължа да плескам бои по платното и ще опитам да си събера мислите. Благодаря ти за всичко. Нямах представа какво означава това за мен.

Тръгвам към вратата, преди Пег да отговори. Джони отново е буден. Питам се дали знае кога започват анимационните му филмчета, или просто има някакъв вътрешен часовник, който му подсказва точния час. Дори не ме поглежда. Пег ме следва по петите.

— Искан ми се да те целуна, все едно сме женени и ти отиваш на работа. Прекалено шантаво ли ти се струва?

Обръщам се и задържам вратата с ръка.

— Разбира се, че е шантаво, но освен това е и страхотна идея!

Засмиваме се, аз пускам вратата, прекосявам верандата и тръгвам по алеята. Не се сдържам и се обръщам. Пег стои на прага. Маха ми с ръка. Отвърщам ѝ колкото се може по-неангажиращо. Треперя като лист.

Всичко е наред с картината и статива. Слънцето вече не огрява верандата на Чики, но той е преместил стола си до тухлената стена и отново се радва на топлите лъчи. Отивам при него.

— Не е нужно да пазиш. Съжалявам, че закъснях. Не мисля, че някой щеше да открадне нещо.

— Човек никога не знае. И без друго нямам нищо против да стоя навън. Обичам да събирам топлинка, преди да дойде зимата. Тук понякога става адски студено, че и влажно на всичкото отгоре. Това време, на което се радваме сега, е като закъсняло циганско лято. Къде обядва?

Изкушавам се да излъжа. Но една лесно разкрита лъжа може да причини ужасна вреда.

— Обядвах у семейство Бейър. Това е къщата, в която живеех като малък.

— А, тази госпожа Бейър е много симпатична жена, при това е доста хубава. Има свестни деца, Боби и Алис са две от най-приятните хлапета в квартала.

Чики се изправя. Пренасям стола му обратно на верандата.

— Е, благодаря, ще се залавям за работа.

— Трябва ли да ти позирам още?

— Ще поработя върху фона. Ще те нарисувам утре, ако отново си тук.

Изненадан съм колко бързо се откъсвам от света около себе си и потъвам в картината. Започвам да рисувам паветата на алеята вдясно от Чики. Използвам същия похват, който приложих и на Робинсън Стрийт и на Дюи Стрийт, когато рисувах в квартала на леля Едит. Правя го машинално, не влагам особена мисъл и това ме успокоява. Забелязвам останки от една от старите веранди, които двамата с татко сковахме преди толкова години. Дървените подпори са заменени с метални, но от начина, по който са рязани и снабдени дъските, съдя, че това си е същата веранда, само са заменили някоя и друга дъска. Тя е

провиснала и прогнила, намира се в още по-лошо състояние от онези стари веранди, които поправяхме или подменяхме. Човек би изкарал добри пари дори днес, ако се хване да ги ремонтира.

Оформям светлосенките в другия край на платното, като нарочно осветявам ниската стена между улицата и алеята, водеща към Клинтън Авеню. Едно време се опитах да прескоча стената с ролкови кьнки и скъсах на коляното първите си джинси. Страхувах се, че мама ще ме убие.

Опитвам се да оформя релефа на хълма, който се спуска ей там отгоре, минава покрай мен и свършва долу в ниското. На картината ще се вижда само горната му част, но се надявам напластяването на боите да създаде усещане за непрекъснатост.

Работя вече върху небето, лазурносиньо, без нито едно облаче по него, когато децата започват да се прибират от училище. Отново се скупчват около мен. Този път са още по-развълнувани, защото „Магазинчето“ е част от живота на всяко от тях. Някои от тях дори се отбиват при Чики, за да си купят бонбони или дъвки. Чудя се дали още продават дъвки със снимки на бейзболисти, едни такива розови дъвки за балончета. Отдавна не съм се връщал тук. Помня и сладоледите „Дикси“ с два аромата — на шоколад и на ванилия, със снимка на някоя кинозвезда от вътрешната страна на капака. Да оближеш снимката бе част от удоволствието, макар да имаше вкус на восък.

— Ей, пропуснал си Чики. Няма ли да го нарисуваш?

— Ще го нарисувам. Стана му студено и се прибра вътре. Ще го нарисувам утре.

Отстъпвам крачка назад. Трудно ми е да се концентрирам, затова решавам да продължа да работя върху небето, да се опитам да уловя точната комбинация между различните нюанси на синьо — от ултрамариново и виолетово до лазурносиньо, да пресъздам усещането за огромен прозрачен воал, който се спуска над всичко, защото точно такава изглежда небето днес.

Повечето от децата се прибират у дома. Червенокосото момче и момиченцето, което прилича на Джийн, се заседяват най-дълго заедно с Боби и Алис. Боби се приближава към мен.

— Ще оставиш ли и тази картина у дома?

— Бих искал, но не знам дали майка ви ще ми позволи.

— О, разбира се! Тя харесва картините ти. Харесва и теб. Каза, че двамата с Алис трябва да те наблюдаваме как вършиш нещата и как говориш. Знаеш ли, говориш малко странно.

— Така е, Боби, но нали съм живял дълго време в чужбина, във Франция, сигурно затова ти се струва, че говоря странно.

— Не. Приказваш по-скоро като някой от телевизията или от радиото. Малко е неестествено.

— За мен си е напълно естествено, Боби. Различните хора говорят по различен начин, това е.

— Мама казва, че ти говориш „кралски английски“. Какво означава това? Нали не си крал или нещо подобно?

Поставям ръка върху главата му. Топла е от слънцето и изпотена от тичането. Държи с две ръце училищната си чанта. Алис пристъпва към него.

— Не, аз съм един най-обикновен художник. Не мисля, че бих искал да съм крал. А ти?

— Нямам нищо против. Кралете са богати, нали? Защо да не стана крал, ако мога да бъда богат крал?

— Понякога на кралете им отсичат главите. Не е много приятно.

Боби се замисля. Алис продължава да пристъпва напред.

— Аз пък искам да съм кралица, дори да не съм богатата и да ми отрежат главата. Мисля си, че ще ми бъде забавно да съм кралица, да седя на трона, да нося корона и всичко останало.

— Може и да станеш някой ден, Алис.

Двете деца продължават да стоят и да наблюдават как работя. Всички останали хлапета са си отишли. Поглеждам си часовника. Вече е пет без петнайсет. Не съм напреднал достатъчно, но пък се забавлявах. Приятно ми бе да разговарям с Пег и с Чики, и с децата. Поглеждам към Боби и Алис.

— Ей, я се прибирайте вкъщи, че майка ви ще се тревожи да не би да ви се е случило нещо.

— Ти няма ли да се прибиращ, Бърт?

— Ей сега идвам. След няколко минути започвам да си събирам нещата.

Те отпрашват към къщи, Боби държи Алис за ръка, докато пресичат Хедър Лейн, сетне се затичват по тротоара. Сърцето ми се

къса, като ги гледам. Мисля си, че не бях толкова добър брат и не се държах с Джийн така добре, както Боби с Алис.

Започвам да почиствам четките. Не ми се иска да потъвам в размисли за всички онези неща, които бих желал да споделя или да направя с Джийн, Кейт и Бил, преди да бе станало прекалено късно. Като бивш психолог съзнавам, че всеки, който е загубил близък, изпитва подобно чувство за вина, но това не ми помага. Няма да ми помогне и ако потъна в подобни размисли.

Почти пет е, когато изкачвам стъпалата пред верандата на Пег. Тя отваря вратата и ми намигва. И аз ѝ намигам в отговор. Реакцията ми е чисто машинална. И най-вероятно глупава.

— Кафе?

— Трябва да побързам, Пег. Леля ми обикновено вечеря в пет и половина, най-късно в шест. Не искам да я карам да ме чака.

Тя се усмихва, после се засмива.

— Не се притеснявай, в безопасност си, няма да те ухапя.

Спестявам ѝ отговора, който ми идва отвътре.

Тя тръгва нагоре по стълбите, подвиквайки на децата:

— Ей сега ще слеза! Не яжте нищо, че ще си развалите вечерята!

Следвам я. Влизаме в спалнята. Оставям статива и докосвам другата картина. Все още е леко влажна. Боите лесно могат да се размажат. Поглеждам Пег.

— Мога ли да я оставя тук още малко?

Тя се усмихва, поглежда ме и се замисля, преди да ми отговори:

— Можеш да оставиш всичко, което пожелаеш, колкото време пожелаеш, Бърт. Знаеш го.

Обръща се и тръгваме по коридора, сетне надолу по стълбите. Боби се качва, но отстъпва, за да ни направи път.

— Не ти ли казах да стоиш долу?

— Не, мамо, каза само да не ядем нищо. Искам да отида до тоалетната.

Поглеждам Пег и този път аз ѝ намигам.

— Прав е. И аз чух същото.

Стигаме до външната врата. Пег я отваря.

— Защо не дойдеш по-късно да изгледаме мача заедно? Ще ми бъде приятно.

— Благодаря, но мисля, че е по-добре да не идвам, макар да съм сигурен, че ще ми бъде приятно.

— О, не сме достатъчно добри за теб, така ли?

— Честно казано, Пег, не мога да се сетя за друг човек, с когото бих предпочел да гледам мача, освен с теб, но не мога винаги да правя това, което ми се иска. Нито пък ти.

Слизам забързано по стъпалата на верандата. Стигам до края на алеята, поглеждам назад и махвам с ръка. Очаквам едва ли не да се сблъскам с Бъд. Надявам се да яхна колелото, преди да се е прибрал у дома. Ще свия към Грийнуд Авеню и ще следвам този маршрут.

---

[1] „Байбъри“ — прочута психиатрична клиника във Филадельфия, отворила врати през 1907 и закрыта през 2000 г. вследствие на лошите условия и нередко жестоките методи на третиране на пациентите. През 2006 г. сградата на клиниката е разрушена. — Бел.Прев. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

Часът е девет на следващата сутрин, когато слизам смъртно уморен по стълбите. Леля Едит сигурно ме е чула да влача крака и да се опирам по стените. Кисна дълго във ваната, сетне обличам дрехите си за рисуване. Събота е, как си летят дните!

Долу ме очаква закуска — на масата има бекон, яйца, препечен хляб, портокалов сок. Леля Едит седи на обичайното си място, пред нея има чаша кафе.

— Я гледай ти, още мърдаш! Когато се качих горе, лежеше като мъртвец, само дето хъркаше толкова силно...

— Не съм спал. Ако бях спал, сега нямаше да се чувствам капнал от умора.

— Ето, пийни кафе.

Пия ли кафе обаче, ръката ми ще се разтрепери. И това е проблем, особено когато съм на път да приключа някоя картина. В същото време не мога да отклоня подобно предложение, направено с любов. Леля Едит ми налива пълна чаша с кафе, аз добавям две лъжички захар. Трябва да си купя захарин. Ако продължа да се храня така и да се тъпча със захар, никога няма да отслабна. Емили няма да ме познае, а дори да ме познае, ще се престори, че не съм аз.

Яйцата са страхотни, приготвени точно както ги обичам — с потвърд белтък и с полутечен жълтък. Беконът е хрупкав, а препечените филийки — топли. Само в Америка може да се намери подобен бекон, тънък, крехък и умерено солен. Ям бавно и дъвча внимателно, наслаждавам се на вкусната храна, която прокарвам с глътки горещо кафе. Леля Едит бавно отпива от своето.

— И така, днес какво ще се преструваш, че рисуваш?

— Днес ще се преструвам, че рисувам „Магазинчето“, от което си купувах бонбони, когато бях дете. Вече съм започнал и мисля, че ще излезе хубава картина.

Леля Едит отново ми е приготвила обяд, към който е добавила и кутийка бира в найлонов плик, пълен с кубчета лед.

— Закусваш толкова късно, че бирата може и да се запази студена, докато дойде време за обяд.

Изненадвам я, като я целувам набързо по носа.

— О, колко си готина!

Тя ме побутва обратно на стола ми и ме целува нацупено по устата.

— Опасен мъж си ти. Не зная как се оправя с теб Емили.

Честна дума, леля Едит се изчерви. Слагам си шапката свалям колелото по стълбите и потеглям по Робинсън. Поглеждам назад и махам на леля Едит, която стои на верандата. Тя не отвърща на жеста ми, само стои и клати глава.

Минава единайсет, когато почуквам на вратата на Пег. Отваря ми Бъд. Знаех, че е събота, но не се бях сетил, че и той ще си е у дома, затова съм малко изненадан.

— Здравсти. Влизай. Тази, новата картина с „Магазинчето“ на Чики, е страхотна. Той видя ли я?

— Да. Днес ще нарисувам и самия него. Надявам се да го заваря там. Малко закъснях, защото спях като заклан и не станах навреме.

Зад него се появява и Пег. Все още е по пенъоар. Намига ми зад гърба на Бъд:

— Мислех, че си ни зарязал.

Опитват се да ме накарат да пия кафе с тях, но аз и без друго съм закъснял, а трябва да уловя онази светлина, която пада върху Чики, стига той да е там, разбира се. Предполагам, че събота е сред най-натоварените му дни, в който малчуганите купуват най-много бонбони.

Пег ме съпровожда до горния етаж, за да си взема статива. Вдигам го от пода и се обръщам. Тя поглежда през рамо към дневната на долния етаж, сетне се привежда към мен.

— Снощи те сънувах. Уау!

Прави крачка назад и се обръща. Тръгваме надолу. На долната площадка тя се озовава с лице към мен. Намигва ми и аз ѝ намигам. В какво, по дяволите, се забърквам и защо?

Когато пристигам пред „Магазинчето“, заварвам Чики на обичайното му място. Облякъл е жълто сако и си е сложил сламена шапка. Носи обувки с гети. На тревата пред „Магазинчето“ стоят в очакване поне пет деца. Ще бъде тежък ден. Сред тях е и малкият Боби.

— Ей, закъсня.

— Събота е. Събота винаги започвам по-късно.

Друго хлапе продължава разпита:

— А в неделя работиш ли? Ходиш ли на църква?

— Да, ходя на църква. — Чудя се дали този отговор ще свърши работа. Разпъвам краката на статива. Подпирам картината на тухлената стена до мен. Изглежда ми добре. Ще се получи добра картина, стига да успея да се концентрирам. — Ходя в „Сейнт Барнабас“ с леля си.

— Католик ли си?

Едно от децата удря другото с юмрук по рамото.

— Много ясно, глупчо. Какво си мислиш, че е „Сейнт Барнабас“, синагога или какво? И аз ходех там, преди да се преместим да живеем тук. Голяма черква е, нали?

— Така си е.

Поставям картината на статива. Отварям чекмеджето с боите. Изстисквам върху палитрата някои туби с бои, които са на привършване. Скоро ще трябва да намеря магазин за пособия за рисуване, може би дори още този следобед. Сипвам в чашките по малко лак „Дамаар“ и терпентин. Почиствам четките и ги изтривам с парцалчето. Нуждая се и от ново парцалче. Може би леля Едит ще ми даде някоя стара кърпа, която да накъсам на парчета.

Започвам да рисувам. Чики не е Мона Лиза, но е добър модел. Чете вестник и с изключение на случаите, когато някое дете поиска да си купи нещо, Чики седи като истукан, само дето кръстосва крака ту по един, ту по друг начин, но това не ми пречи особено. От време на време става и влиза в магазина, за да намери нещо по-специално или за да върне ресто, но в повечето случаи децата сами си взимат каквото им трябва и му носят парите, докато си седи на стола. Питам се колко ли хлапета се опитват да го преметнат. Сигурен съм, че знае точно колко стока има в магазина.

Децата са учудващо тихи и кротки. Понякога, когато отстъпвам назад, за да погледна по-отдалеч какво правя, проверявам да не са си тръгнали, но не, те дори са станали повече. Този етап от създаването на една картина е особено интересен за наблюдаване. Все едно гледаш през бинокъл или далекоглед, като същевременно се опитваш да фокусираш лещите. Цялата тежка работа е свършена, основните неща — нарисувани, и като изключим Чики, останалите детайли се нуждаят

от леко доизкусуряване — от подсилване на светлината тук, оформяне на онази линия там, създаване на по-добър контраст, който да придаде на картината по-внушително излъчване, като едновременно с това свърже композицията в хармонична цялост.

Накрая, след около три часа, най-сетне я завършвам. Внимателно изписвам името си и датата върху влажната боя отпред, сетне се подписвам на гърба. Изписвам и названието на картината: „При Чики“. Всъщност на табелката върху „Магазинчето“ съм написал името на Хершафт, но отново се оказвам уловен в своеобразен капан на времето. Отстъпвам назад и започвам да почиствам четките.

Искрено съм изненадан, когато децата започват да ръкопляскат и да подсвиркват.

— Ей, много е готина! Виж това!

— Ей, Чики, ела да се видиш. Наистина си ти.

И най-успешният вернисаж в Ню Йорк не би могъл да донесе повече удовлетворение и повече вдъхновение.

— Ще я продадеш ли?

— Не, ще си я отнеса у дома и ще я окача на стената, за да ми напомня за Стоунхърст Хилс.

— Чак до Париж, до Франция?

— Точно така.

Свалям картината от статива и отново я опирам на стената. Децата се събират около нея.

Идва и Боби.

— Мама и тате казах да ти предам, че когато искаш, можеш да се отбиееш за кафе или за нещо друго.

— Благодаря ти, Боби. Сега идвам.

Дребничкото червенокосо хлапе ме потупва по китката.

— Може ли баща ми да снима тази картина? Сега си е вкъщи и има хубав фотоапарат. Много ще се радвам да я имам на снимка. Ей сегичка ще изтичам до нас. За няма и пет минути!

Мога ли да кажа „не“? Уморен съм, но един художник никога не отказва на колега.

— Разбира се, червенокоско. Но не се бави. Умирам от глад.

Той хуква към дома си.

— Къде отива?

— Ще доведе баща си да снима картината.

— О, как искам една снимка и за мен!

— Обещавам. Върна ли се у дома, ще направя снимки на всички картини, които съм нарисувал в квартала, и ще изпратя на всеки от вас. Обещавам.

— Чухте ли? Той обеща! Снимки за всеки, който е тук!

— Наистина ли?

— Честна дума.

Отпускам се на тревата. Леко е слегнала на мястото, където съм оставил картината, затова направо лягам на земята. Не мога да стоя прав цели три часа, без да ме заболи гърбът. Схванал се е и докато лягам, ме заболява целият.

Не са изминали и пет минути, когато малкото червенокосо хлапе се връща запъхтяно. Самичко е. Втурва се право към мен.

— Татко идва ей сегичка. Трябваше да сложи лента в апарата. Не си тръгвай. Всеки момент ще дойде.

— Ей, глупчо, познай какво? Бърт, художникът, ще направи снимки на картините си и ще ни ги изпрати. Безплатно! Какво ще кажеш?

Той ме поглежда.

— Вярно ли е?

Кимам:

— Но ти ми даде идеята. Благодаря ти.

По улицата тича едър мъж. Май че носи полароид. Снимането на картина ще му създаде проблем с паралакса. Пристига запъхтян.

— Надявам се, че малкият Ралф не ви е досаждал прекалено много. Напоследък само за вашите картини говори. Каза, че мога да снимам картината, вярно ли е?

— Разбира се. Но внимавайте с паралакса.

— Какво е това?

— При апаратите за моментални снимки се появява известно изкривяване между това, което виждате във визъора, и онова, което обективът „вижда“.

Поглеждам фотоапарата му. Стар модел е и няма система за корекции. Той ми го подава.

— Може ли вие да я снимате? Подариха ми го за Коледа и лентата е толкова скъпа, че не съм правил много снимки. Има и светкавица, ако ви потрябва.

— Не, няма да имаме нужда от нея, светлината е подходяща и освен това светкавицата хвърля ярко петно върху картината.

Завъртам платното така, че слънчевите лъчи да го огреят, хем да не блестят, хем да го осветят така, че да изпъкнат всички детайли. Виждам, че и Чики гледа картината.

— Я, нарисувал си дори гетите ми!

Опитвам се да компенсирам разликата между това, което виждам във визъора, и обектива. Натискам копчето, вътре в полароида нещо забръмчава и след секунда от процепа се подава крайчеца на снимката. Подавам я на бащата на Ралф, червенокосото хлапе.

— Ще направите ли още една? Искам да я пратя на сестра ми. Сега живее в Глен Олдън, но сме израснали тук. Като деца непрекъснато си купувахме едно-друго от това магазинче.

Искам да изчакам, за да видя доколко съм успял да компенсирам изкривяването при първата снимка. От двете страни всичко е наред, но има малко изместване отгоре и отдолу. Изчислявам на око ъгъла и правя втората снимка. Вадя я от фотоапарата. Тези полароиди са алтернатива за всички онези, които нямат търпението да изчакат проявяването на филма.

Стоим и чакаме да се появят цветовете. Снимката хич не е лоша, като се има предвид, че използвам полароид. Хлапето и баща му са много развълнувани. Решавам, когато направя „истински“ снимки, да ги изпратя на Пег и на Бъд, те знаят кой трябва да ги получи. Точно сега не разполагам с никакво време да запиша имената и адресите на всички деца около мен.

Мятам на гръб кутията със статива. Махам за довиждане на Чики и му обещавам преди Коледа да му изпратя голяма снимка на картината, за да си я окачи в рамка. Намеренията ми са добри, но знам, че едва ли ще си изпълня обещанието, такъв съм си, не бива да ми се има доверие за подобни неща. Сетне размислям и твърдо решавам да удържа обещанието си. Не е проблем — без друго трябва да снимам картините за архива си. Ще извадя дващестина копия, би трябвало да стигнат. Отправляме се заедно с Боби към дома му.

Когато пристигаме, виждам, че Пег ни очаква на вратата. Чудя се откога ли стои там. Надявам се да не е отдавна. Едва изкачвам стъпалата, натоварен със статива и с картината; завъртам се настрани, за да мина през вратата. Едва сега усещам колко съм уморен.

Концентрацията, необходима при рисуването на една картина, а и децата, събрали се около мен, са изпили силите ми. Пег стои зад мен и се усмихва.

— Бъд и Пит отидоха до стадиона, надяват се да намерят билети за мача. — Тя млъква и пристъпва към мен.

Облечена е в джинси и блузка с избродирано алигаторче. Гримира се е умело, направила си е нова прическа и изглежда почти красива. Тайно в себе си се надявам да се измъкна, без да се получи неловка сцена. Слава Богу, че децата са у дома! Ужасно е да остарееш толкова много, че мечтаните неща, онези връзки и авантюри, които изпълват фантазиите ти и които искаш да ти се случат, в реалността се оказват непосилно бреме. Щеше да е страхотно, ако бях на трийсет или на четирийсет, ако не бях женен и ако това можеше да продължи само няколко дни или поне няколко часа.

— Божичко, колко съм изтощен, Пег! Работих прекалено усилено, а и децата ме умориха, макар да бяха чудесни. Вече съм прекалено стар за тази работа.

— Боби беше толкова развълнуван от картината на Чики. Може ли да я видя?

— Разбира се, Пег. В известен смисъл тя е посветена на теб.

Така си е. Рисувах я и за Пег, привлекателната жена, привлечена от мен, за майка си, жената, на която най-силно ми напомня, за Джийн, която би се забавлявала със случващото се, и за дъщерите си, най-вече за Кейт и нейното семейство. Надявам се сега тя да е установила някакъв контакт с онзи „Уилям“, който се крие в мен. Подпирам картината на крака на масата в трапезарията. Оставям кутията със статива в кухнята, за да не изцапа килима.

Пег се надвесва над картината. Идва и Боби и започва да сочи един или друг детайл от алеята, от „Магазинчето“ или пък от улицата нагоре към Клинтън. Не съм нарисувал никакви хора освен Чики и няколко фигури в далечината. Пег не казва нищо, ала очевидно е погълната от картината. Ще ми се да мисля, че се наслаждава на онези неща, които не са фигуративни, а са свързани по-скоро с композицията, с пластичните елементи, но може би само си въобразявам. Господи, какъв непоправим романтик съм!

Боби хуква навън, за да продължи да си играе. Разопаковам обяда, който леля Едит ми е приготвила. Наближава два. Целият ми

график отиде на кино. Пег взима кутийката с бира, която вече плува в найлонова торбичка с топла вода, и я сменя със студена бира от хладилника. Бира в стъклена бутилка с капачка. Отваря я и налива бавно, под наклон, в две истински халби. За пръв път, откакто съм дошъл в Америка, пия бира в чаша. Вадя двата огромни сандвича, които леля Едит е увила. Подавам единия на Пег.

— И без друго съм достатъчно дебела, да не искаш да заприличам на дирижабъл?

Но вече е протегнала ръка и взима сандвича.

— Къде е Сюзан?

— Какво ти става, страх те е да останеш насаме с мен ли? Не се притеснявай, децата влизат и излизат непрекъснато.

По лицето ѝ пробягва онази загадъчна усмивка, която напомня Мона Лиза. Чувствам се по-спокоен. За нея това е само една игра и нищо повече. След като днес Бъд не е на работа, присъствието му се усеща, нищо, че е отишъл до стадиона, за да вземе билети.

Храним се мълчаливо, но тишината не ни кара да се чувстваме неловко, взаимно се наслаждаваме на присъствието си. Май тя вижда, че съм уморен, и проявява разбиране.

— Бърт, имаш ли нещо против да ми разкажеш повече за сестра ти? Колкото повече мисля за това, толкова по-уплашена се чувствам. Може да е глупаво, но ме е страх от призраци и други такива. Снощи сънувах, че двамата с теб сме брат и сестра и спим в онази стая горе, където сега е Боби. В съня ти дойде в леглото ми и мигом престанахме да бъдем деца. Беше толкова вълшебно, превърнахме се от деца във възрастни и всичко бе невероятно секси.

Явно съм сгрешил в преценката си. Невъзможно е хем да съзнава, че съм уморен, хем да говори такива неща, а може би го прави тъкмо заради това. Наистина ли е имала такъв сън или си измисля и всичко това е част от някакъв сложен флирт? Чудя се как ли би се почувствала, ако знаеше какво изпитвам в момента.

— Джийн ми каза скоро след погребението на мама. Знаех, че си бе направила хистеректомия няколко години преди това, но не подозирах, че е болна от рак. Когато го разбрах, оставах ѝ малко повече от три месеца.

— Това е ужасно! У дома си ли почина или в болница?

— В хоспис. Не искаше семейството ѝ да страда, не искаше и за нея да се полагат героични усилия. Даваха ѝ само болкоуспокояващи до самия край. Честно казано, Пег, днес не съм в настроение да говоря на тази тема. През нощта не спях добре...

— Извинявай, трябваше да се досетя. Изглеждаш доста уморен.

— Така си е.

Доядох сандвича си и налях в халбата си останалата бира.

— Пег, трябва да си купя още бои и платна. Да знаеш наоколо да има магазин, в който да продават принадлежности за художници?

Тя се пресяга и сваля от рафта телефонния указател. Никога не се сещам за подобни дребни практични неща; предполагам, че това е въпрос и на разлика между поколенията. Израснал съм в дом, в който нямаше телефон. Бях вече женен, когато прокараха първия ми домашен телефон.

— Какво да търся?

— Опитай „Пособия за рисуване“.

Тя прелиства жълтеникавите страници. Прелиства ги ту напред, ту назад, докато най-сетне открива нужния раздел.

— Ето, „Пособия за рисуване“. — Проследява редовете с пръст. — Ето, има един на Балтимор Пайк, това е на около два километра след Клифтън Хайтс, преди да стигнеш Спрингфилд. Там има голям търговски център. Магазинът се нарича „Маршал“. Името на търговския център е „Спрингфилд“. Няма начин да го пропуснеш, пада се отляво, има и отбивка.

Тя затваря телефонния указател и ме поглежда.

— Стигнеш ли там, попитай когото искаш къде точно се намира търговският център. В събота вероятно работят до девет вечерта. Мога да се обадя и да проверя, ако искаш.

— Не, благодаря. Не знам защо не се сетих да погледна в указателя. Понякога имам чувството, че просто не съм за този свят.

Тя отново ме поглежда право в очите и се усмихва:

— Понякога наистина си мисля, че идваш от друга планета!

Решавам, че е най-добре да не отговарям. Усмихвам се и отмествам стола.

— Е, трябва да вървя. Децата и мъжът ти ще се върнат скоро, а аз смятам да подремна. Нещо против да кача горе картината и статива?

— Защо питаш? Разбира се, че можеш да ги качиш? Каква ще бъде следващата ти картина?

— Утре е неделя, което означава, че ще ходя на черква с леля Едит. Отдавна вече не се чувствам католик, но мисля, че леля ми би искала да отидем заедно. После най-вероятно ще прекарам известно време с нея, не зная какво е планирала, обаче съм сигурен, че не би искала да работя и в неделя.

— При нас ще е истинска лудница. Мама и Дик ще ни дойдат на гости, ще си устроим голям семеен обяд. Ще ми се да дойдеш, мама изгаря от желание да се запознаете.

— Бих дошъл с удоволствие, Пег, но само ще ви преча.

Поглеждам я, усмихвам се и поклащам глава. Тя не пропуска нищо и в това отношение прилича на леля Едит.

— Може би си прав.

Ставам от стола и нарамвам картината и статива. Пег тръгва пред мен, взима стъпалата по две наведнъж. Аз се тътря подире ѝ. Тя има здрави крака и изпод крачолите на джинсите ѝ се показват голите ѝ глезени.

Оставям картината на пода в спалнята. Докосвам предишната. Ако внимавам, мога да я взема със себе си; така ще затворя устата на леля Едит, която все ми се подиграва, че се преструвам на художник. Отделям прекалено много време, за да разсейвам подозренията на другите. Може би съм изгубил чувството си за хумор, отвикнал съм да посрещам с усмивка подобни закачки. Нормално е да изгубиш форма, ако живееш толкова дълго колкото мен в семейство, в което не се дразним помежду си. Не че се оплаквам, просто така стоят нещата.

Пег седи на ръба на неоправеното легло. Имам усещането, че сутринта, когато дойдох тук, с мъжа ѝ току-що бяха станали. Тя се изляга върху водното легло, което пружинира под нея, протяга ръце над главата си, сетне слага длани под нея.

— Какво ще кажеш да поскачаме върху леглото, все едно сме малки деца? Няма нищо лошо, нали?

— Престани да си играеш с мен, Пег. Не е хубаво да се подиграваш с един стар човек.

Решавам да отнеса у дома картината от Хедър Лейн. Взимам я и слизаме долу. Боби току-що е довел Джони и Алис, които са били на гости у някакви съседи и са си играли там. Сега и тримата са се

разположили на пода пред телевизора и гледат някакво шоу с танци. Музиката е силна, дива и необуздана. Танцът е още по-необуздан. Зазяпвам се в телевизора.

— Обичаш ли да танцуваш, Бърт?

Пег стои зад мен и шепне в ухото ми.

— Обожавам, Пег, в някои отношения танцът е най-близкото изкуство до живописиста.

— Искам да танцувам с теб. Ще танцуваме, докато се уморим.

— По-скоро, докато ме умориш.

Тръгвам към вратата. Боби ми маха за довиждане, Алис и Джони имитират жеста му. Отвързвам им и отварям вратата с мрежата. Картината не е изсъхнала, боята още лепне, но мисля, че ако внимавам, няма да я размажа.

Вратата не се затръшва зад гърба ми и разбирам, че Пег стои на прага. Изчаквам да пресека улицата до мястото, на което съм оставил колелото си, преди да се обърна. Тя ми махва, аз ѝ махам и тя се прибира вкъщи.

Внимателно привързвам картината към детската седалка на велосипеда. Използвам еластични въжета, с чиято помощ захващам платното към рамката и към стъпенките за краката на детето; вече и то е закрепено здраво.

Яхвам колелото и натискам педалите. Хвърлям поглед назад и виждам Пег, която стои на прага и ме наблюдава. Ще трябва хубавичко да си помисля какво ще правя. Въпреки че ме попита, не ѝ казах къде ще рисувам следващата си картина. Ако имам поне мъничко ум в главата, ще се преместя да рисувам в друг квартал. Може би дори в друг град!

Следващото, което се надявам да нарисувам, се намира надолу по Лонг Лейн, близо до кафене „Триъгълника“, онова, покрай което карах чичо Бил да минаваме, когато той отиваше на изповед. Още си е там. Нарича се така, защото по средата на кръстовището, образувано от Люис Авеню и Лонг Лейн има миниатюрна триъгълна градинка. Някога в нея бе разположено старо оръдие от Първата световна война и като деца се катерехме толкова често по него, че на места бяхме изтрили боята. Понякога пъхахме бирени бутилки в дулото и се преструвахме, че стреляме; друг път го яхвахме като конче. Тук ни се

струваше далеч по-забавно, отколкото в градинката с катерушките край училище „Стоунхърст“.

Миниатюрният парк е ограден от тежка верига с огромни брънки, захванати за метални стълбове, изработени от оръдейни гилзи, останали от Първата световна. Предполагам, че всичко това е дело на Американския легион. Не си спомням тук да имаше паметна плоча с издълбани върху нея имена на загиналите от Стоунхърст или Ийст Лансдаун, каквато съм срещал във всяко френско градче, но може и да е имало, а пък аз да не съм я забелязал.

Така или иначе, точно това място искам да нарисувам, погледнато отгоре, откъм хълма на Лонг Лейн. Зачудих се за миг дали да не мина оттам, но реших, че съм прекалено уморен.

Трябва да си купя материали. Свършвам някои от най-важните цветове и най-вече ултрамарин и сиена. Нуждая се и от още платна.

Пристигам си у дома и отново поглеждам картината. Продължавам да изпитвам недоволство. Отделих доста време в опити да съчетая нежното небе и пухкавите облачета с наситенозеленото на дърветата и всевъзможните сиви оттенъци на асфалта. Най-хубавата част от картината са децата, които играят хоккей.

Леля Едит застава зад гърба ми.

— А, значи наистина си нарисувал картина! О, това е чудесно! Как си успял да го направиш? Как си накарал тези деца да застанат неподвижно?

— Дадох им по един долар. Зарадваха се и на парите, и на възможността да ги нарисувам.

Докато свалям работните си дрехи — искам да подремна, без да се задуша от изпаренията от бои — наблюдавам леля Едит, която оглежда картината. Тя ту пристъпва напред, ту се отдалечава. Прави го няколко пъти. Опряла е пръст в брадичката си, така че очаквам някоя остроумна забележка. Обаче явно съм се излъгал.

— Не се притеснявай, лельо Едит, ще я сваля в мазето и няма да изцапам нищо.

— О, не, не, недей. Искам да я погледам. Остави ме да помисля.

Тя започва да се оглежда. Отива първо в трапезарията, после в кухнята. Аз се излягам на дивана. Леля Едит се връща.

— Измислих го! Ще я оставим на масата в трапезарията и ще постелем вестници под нея. И без това почти не използваме тази маса.

Едгар, Емили и Даян ще дойдат на вечеря утре, но тогава ще свалим картината и после ще я върнем върху масата. Какво ще кажеш?

— Чудесно, стига ти да нямаш нищо против.

Леля Едит отива в кухнята, за да вземе вестници. Разстила ги върху изплетената на една кука покривка. Взимам картината и внимателно я поставям върху вестниците. Светлината е подходяща и картината изглежда добре. Качвам се горе и се строполявам върху леглото. Цялото това емоционално вълнение, съчетано с рисуването, ми дойдоха в повече.

След като подремнах, решавам да отида до магазина за пособия за рисуване в Балтимор Пайк. Докато прекосявам Клифтън Хайтс, зървам гаража на Ал. Чудя се дали синът му Алфонсо младши го държи сега. Господи, май всички са си отишли от този свят! Ал беше прототип на онзи Ал от първата ми книга. Странно е как когато използваш образа на някого, когото познаваш, за да създадеш негова измислена, романизирана версия, започваш да губиш представа къде свършва реалността и къде започва измислицата. И без друго хората трудно възприемат реалността, дори когато я показваш без никакво изкривяване, а внесеш ли някои промени, това става почти невъзможно. По подобен начин стоят нещата и при рисуването.

Откривам без никакви проблеми магазина с пособия за рисуване — преди да тръгна, отново погледнах адреса в телефонния указател на леля Едит. Купувам три комплекта подрамки и достатъчно платно. Боите, които продават, са марка „Грумбахер“, така че купувам доста. Взимам си и малко терпентин. Нямам лак „Дамаар“, но се надявам моят да ми стигне. Купувам и три четки. Цените са почти същите като в Париж. Не мисля, че качеството е същото, но ще свърши работа. Това не е магазин за художници, а по-скоро за хора, за които рисуването е хоби, както и ателие за рамки. В повечето американски градове е много трудно да се открият магазини, предназначени специално за художници. Тук просто няма достатъчно сериозни продуктивни художници. Предполагам, че това е поредният негативен ефект от телевизията.

Вече е следобед, когато напускам паркинга на „Спрингфилд“. Отново минавам покрай гаража на Ал и се сещам колко побъркан бе на

тема съревнование, търсеше съперничеството навсякъде — и в спорта, и в живота. Бяхме още младежи, когато избухна Втората световна война, едно от събитията, заредено с най-много съперничество в историята. В него нямаше място за пасивност, толерантност и прочие.

Качвам се в колата и умората отново ме връхлита. Не съм свикнал да спя през деня. Освен това въртенето на педалите, дори и без да съм привързал картина на колелото, изисква доста усилия. Минавам през Идън и покрай Кобс Крийк, изкачвам хълма и слизам през Елмуд. Следвайки този маршрут, елиминирам шанса да се изгубя. Вадя късмет и откривам място за паркиране на Робинсън. В пет и десет вече съм си у дома.

Леля Едит ме очаква, сигурно се е спотайвала зад входната врата. Щом ме вижда да паркирам, започва да подрежда масата. Предполагам, че с възрастта онзи часовник, който тиктака в стомаха, става все по-точен, а може би причината е другаде, може би някои хора през целия си живот са се хранили по едно и също време плюс-минус няколко минути. Като че ли това е верният отговор.

Замъквам вътре покупките, а те хич не са малко. Леля Едит придържа вратата отворена.

— Явно си решил да нарисуваш много картини, Албърт. Натоварил си се, все едно си изкупил целия магазин.

— Всичко това ще ми стигне само за три картини, лельо Едит. Нужни са ми доста неща и на всичкото отгоре струват цяло състояние. — Минавам покрай нея и тръгвам нагоре по стълбите към стаята на Едгар. — Засега просто ще оставя всичко на леглото.

Леля Едит се провиква подире ми:

— И побързай! Държа храната топла във фурната толкова време, че ще изсъхне. Защо се забави толкова?

Вече съм в банята, мия си ръцете. Оставям вратата отворена, за да чувам леля Едит, а и тя да ме чува.

— Ей сегичка слизам. Ще ти разкажа всичко. Съжалявам, ако съм закъснял, но движението по това време е кошмарно.

— Добре, добре. Ще седя долу и ще те чакам. И да не си вземеш душ или вана. Ще изтърпя вонята, защото в противен случай ще умра от глад.

Когато слизам в трапезарията, тя вече се е настанила до масата. Сервира някаква яхния с картофи. Сядам на стола си.

— Надявам, че обичаш ирландска яхния. Майка ти беше поне наполовина ирландка, така че би трябвало да обичаш подобни гозби.

Истината е, че мразя ирландска яхния. Обичам френския бьоф Бургиньон, руския бьоф Строганов, немския гулаш, май че обичам всички видове яхния без ирландската, която винаги ми се е струвала безвкусна.

— Обожавам ги, леля Едит.

В действителност яхнията не е чак толкова зле, особено когато топя соса със залъци хляб. Леля Едит се привежда над масата към мен и ме поглежда изпитателно. Аз също се привеждам към нея и преди тя да успее да реагира, я целувам по върха на носа. Тя отскача назад.

— Албърт, защо правиш такива неща?

— Само за да те видя как подскачаш. Сега отивам на среща с една стара приятелка. Ако побързам, може и да стигна навреме.

Ставам. Леля Едит ме зяпва с отворена уста.

— Леле, колко лесно се връзваш!

Тя се усмихва.

— Целуни сега леля си Едит както подobaва и тя ще ти пожелае приятна почивка.

Навеждам се и я целувам по нацупените устни. Споглеждаме се набързо. Намигам ѝ и тя ме отблъсква.

През нощта спя като новородено, а на сутринта ставам и се обличам за църква. Ако можеха да ме видят, хлапетата от Стоунхърст, щяха да се гордеят с мен. Слизам долу точно когато леля Едит се кани да тръгне. Дори си е облякла палтото. Оглежда ме, докато слизам по стълбите.

— Гледай ти, жив си, значи! Цяла нощ хъркаше като на умирачка. Освен това виждам, че не си изял сандвича, който съм ти приготвила. Не ми казвай, че идваш с мен на черква.

— Точно така! Завръщането на блудния син!

— Добре, побързай тогава. Отец Муни често казва, че той и неговата меса не чакат никого, дори Господ.

Излизаме навън. Очаква ни още един прекрасен слънчев ден. Мразя да пропускам подобни изгодни възможности за рисуване, такова чудесно време едва ли ще се задържи дълго. В същото време обаче

Едгар и семейството му ще дойдат на обяд. А и не мисля, че леля Едит би останала очарована да рисувам в неделя. Ще трябва просто да се отпусна и да се оставя на течението.

Свещеникът, който води месата, наистина е интересен тип. Всеки път, щом някой се закашля или пък някое бебе проплаче, с две думи и при най-малкия шум, той спира и се оглежда. Леля Едит току хвърля погледи към мен и двамата едва се сдържаме да не прихнем. Какво ли ще стане, ако се разкикотим? Сигурно отчето ще си тръгне разгневен. Какво пък толкова, литургията не е сакрално и лично изживяване като молитвата, тя е по-скоро представление, чиито зрители са най-обикновени хора. Е, това беше глупаво.

След закуска рамкирам още три платна; чудя се какво да нарисувам сега. Изгарям от желание да нарисувам някои неща, които си спомням и които вече не съществуват. Като старото игрище например, което се намираше на края на нашата улица; сега на мястото му се издигат къщи. Или като някогашната фабрика за лед на ъгъла на Маршал Роуд; после обаче се появиха хладилниците и сега на нейно място има нещо като супермаркет, наричан „универсален магазин“. Искам да нарисувам и стария резервоар за газ, който се намираше на ъгъла на Лонг Лейн и Маршал Роуд, но и него отдавна го няма.

Пристигат Едгар, Емили и Джоан с нейния съпруг и двете им малки деца. Водят със себе си и детегледачката Даян и нейните две деца. Това е то истинска семейна сбирка. Леля Едит е леко притеснена.

— Да знаете, че ще получите само по една порция. Нямах представа, че ще се съберем толкова много хора.

— Не се тревожи, мамо, и ние носим храна, при това доста. Приготвила съм спагети, а Даян носи кюфтенца с картофи. Ще си направим страхотно парти като в доброто старо време.

Помагам на съпруга на Джоан и на Едгар да преместят масата от единия край в средата на кухнята, за да има повече място. Взимам картината и понечвам да я прибера зад шкафа с чиниите. В този миг Едгар ме хваща за ръката.

— Ей, Албърт, дай да погледна. Ей, я вижте! Страхотна картина!

Всички се скупчват около платното. Дотолкова съм свикнал да живея, заобиколен от картини — същото се отнася и за по-голямата част от моето семейство, — че понякога забравям каква необикновена реакция може да предизвика една картина. Обзалагам се, че от години

насам никой в тази стая не е стъпвал във Филаделфийския музей на изящните изкуства. Вероятно вина за това има и телевизията. Леля Едит стои най-отзад и сочи различни подробности, които е забелязала.

— Може би вече трябва да приготвим масата и да сервираме обяда. Погледнете Албърт, винаги е гладен. Виждате ли как започва да заформя коремче също като теб, Едгар. Ще напълнее като Ричи, без дори да се усети.

— Със сигурност ще напълнея, ако продължавам да се храня по същия начин. Че вие тук ядете по шест пъти дневно!

Едгар и Марк, съпругът на Джоан, нареждат столовете около масата. Знаят къде седят столовете за гости. Чувстват се като у дома си. Леля Едит, Емили и Даян свалят плетената покривка и на нейно място слагат бяла ленена покривка на цветенца, също бели. Това ми е толкова познато. Всяка неделя майка ми застилаше масата със също такава покривка, дори цветните мотиви бяха същите.

Едгар поглажда корема си.

— Ти ли ще ми говориш за ядене! Стана ми навик и сега не мога да спра. По цял ден се тъпча. В офиса си имам бюро с шест чекмеджета и три от тях са пълни с храна.

Той се засмива. Леля Едит му се заканва с пръст.

— Не се опитвай да обвиняваш мен, че съм те направила шишкав. Я ме погледни, да не би да съм дебела? Вие двамата приличате на бременни жени в четвъртия месец.

Докато си говорим, масата вече е готова. Всеки си придърпва стол и сяда. Никой не сяда на определено място, никой не помага на останалите със столовете. Това е то истинско семейство, всичко се върши машинално, по навик. Въртя се около масата, докато най-сетне откривам „своето“ място. Явно гостът трябва да се настани в ъгъла откъм дневната и срещу стената. Едгар седи до мен начело на масата, а от другата му страна е едно от децата на Даян.

Той свежда глава и всички следват примера му. Момчетата събират длани за молитва.

— Благослови ни, Господи, за щедрите Ти дарове, които ще получим чрез нашия Спасител Исус Христос. Благодарим Ти, че отново ни събра заедно. Амин. Леля Едит, Емили, Даян и Джоан поднасят страхотен обяд, един вид каквото дал Господ. Контрастът между различните ястия е невероятен.

На следващата сутрин успявам да се събудя едва когато часът минава девет. Денят отново е прекрасен. Какъв невероятен късмет имам с времето. По това време на годината във Филадельфия често вали, но сега ясните безоблачни дни се нижат един след друг както подобава на истинско циганско лято.

Когато слизам в трапезарията, на масата вече ме очакват пържени яйца, препечени филийки и всичко останало, както си му е редът. Леля Едит е по-възрастна от мен с петнайсет и повече години, а върши всичко с такава лекота, че просто ме смайва. Непрекъснато забравям или обърквам едно или друго. Тя е невероятна, а пък аз съм учуден от самия себе си, че съм в състояние да закуся след вчерашното пиршество.

След закуска свалям колелото от верандата и привързвам платното отзад. То е последното, опънато на подрамка. Скоро ще трябва да се захвана с нещата, които купих от магазина за пособия за рисуване, и да опъна още платна.

Пътуването до Стоунхърст минава безпроблемно. Поемам нагоре по Хедър Лейн. Вече приближава единайсет. Когато почуквам на вратата, Пег излиза от кухнята. Изглежда уморена и все още е по домашния си пенъор. Отмята от лицето си кичур от несресаната си коса, в ръката си държи цигара.

— Олеле, Бърт, колкото съм скапана! Ужас! Едва изпратих децата на училище. И те бяха съсипани от умора. Купонявахме до четири сутринта. Бъд беше още махмурлия, когато тръгна за работа, макар да изпи пет чаши от най-горещото, най-силното кафе, което съм в състояние да направя. Надявам се да не го уволнят; само това ни липсва.

Държи вратата отворена. Влизам вътре. Джони е заспал на пода, завит с одеялцето си. Цари страшна бъркотия. Навсякъде — на масата, на пода и къде ли още не, се търкалят чаши и празни бирени бутилки. Вони на цигари и алкохол като в долнопробен бар. Всички съдове са били използвани като пепелници — дори чаши и чинии.

— Мога ли да се кача и да си взема статива?

— Разбира се. Аз ще си наляя още малко кафе. Трябва да почистя. Надявам се да не сме прогорили прекалено много дупки в мебелите и в килимите. Долу в избата положението е още по-страшно. Господи! Сякаш хуни са минали оттук. Кен доведе някои от приятелчетата си рокери от бандата на „Магьосниците“. Бяха свили отнякъде цяла каса бърбън. Обичаме да се веселим, но това ни дойде в повече.

Тези „Магьосници“ направо ме плашат. Един от тях — имаше дълги руси коси — ме притисна зад бара и се опита да ме изнасили. Изплаших се Бъд да не ни види, тогава щяха да изпотрошат цялата къща, а Бъд можеше да пострада, да го убият дори. Тези типове носят ножове и пистолети и не се притесняват да ги използват.

Хайде, Бърт, какво ще кажеш да изпиеш чаша кафе с мен? Не ми се иска да губя време, но кимам в знак на съгласие. Слаломираме между бутилките по пода и стигаме до кухнята. Пег грабва от масата цял наръч бутилки и ги тъпче в найлонов чувал.

— Виж какво, Пег. Предлагам, след като си изпием кафето, да почистим къщата. Сигурен съм, че ще се справим за половин час, стига и двамата да работим. Съгласна ли си?

Тя ме поглежда изпод око:

— Ама че си и ти! Сигурно ни вземаш за някакви диваци или нещо подобно?

Налива две чаши кафе и побутва захарницата към мен. Взимам си една бучка. Все забравям подсладителя си. Отпиваме от кафето. Споглеждаме се и аз се усмихвам. Пег отвърща на усмивката ми. Сетне и двамата започваме да се смеем, ей така без причини, но ни е страшно забавно.

— Наистина ли искаш да ми помогнеш да почистим тази кочина?

— Вече ти казах. Стига да нямаш нищо против. Обичам да чистя и да подреждам.

— Как мога да имам нещо против?

Допиваме кафето и аз хващам четири големи найлонови торби за боклук. Работим бързо в синхрон, тя събира всички чинии и чаши, аз изхвърлям в чувалите угарки, бутилки от бира, джин, водка и най-вече от бърбън. Оглеждам внимателно дневната и събирам всяко боклуче, което зърна. Джони спи непробудно, а телевизорът примигва пред

него. Явно и хлапето е останало будно до късно, защото дават анимационно филмче, а то го проспива.

Слизаме в мазето. Започваме да събираме бутилки още от стъпалата. Ама че купон е бил! Навсякъде е осеяно с фасове от цигари с марихуана и много повече сламки, отколкото би могло да се очаква от хора, пили бира и твърд алкохол. Само в мазето напълваме с боклуци два чувала и ги изнасяме на алеята, откъдето да ги вземат боклукчиите.

Пег мъкне ведро с гореща сапунена вода и търка на местата, където някои хора не са успели да сдържат мехурите си. Намирам прахосмукачката, включвам я и започвам да чистя. Отварям прозорчето, вградено във вратата на гаража, за да прогоня вонята на пот, повръщано, алкохол и най-вече на цигари. Мястото започва да изглежда по-цивилизовано, но ще мине още малко време, преди човек да може да си поеме дълбоко дъх.

Качваме се горе и минавам и там с прахосмукачката. Започваме да събираме бутилките, наредени по стълбите, които водят към спалните на втория етаж. Явно купонджиите са вилнели из цялата къща. Тъкмо събирам последните бирени бутилки и ги пъхам в чувала, който съм оставил пред вратата на голямата спалня, когато зад гърба ми изниква Пег. Тя влачи друг чувал, който е напълнила в банята и в спалните в края на коридора. Поглеждам картината и статива. Слава Богу, всичко е наред! Не бих се учудил, ако някой е използвал картината като мишена за дартс. Пег слага ръце на кръста. Взира се в разхвърляното легло.

— Божичко, мисля, че снощи на това легло се е правил повече секс, отколкото в който и да било публичен дом във Филаделфия! Понякога тук идваха две или три двойки едновременно, някои го правиха дори на пода. А сред тях имаше хора, които дори не познавам.

Тя се пресяга и сваля измачканите завивки от леглото. Чаршафът, който наподобява коприна, но всъщност е от найлон, е свит на топка. Пег го разпъва. Целият е омазан с изпражнения, сперма, кръв, повръщано, алкохол и какво ли още не. В него дори е прогорена дупка.

— Какво ще кажеш за това? — пита Пег и го захвърля на пода. Вади от шкафа чист чаршаф. Никога досега не съм застинал водно легло. Пег проверява да не би дюшекът да е прогорен. Дватама хващаме чаршафа от двете му страни и застиламе леглото за нула време. Положението с останалите завивки не е толкова трагично. Само

след няколко минути то отново заприличва на легло, доколкото, разбира се, едно водно легло може да заприлича на истинско легло. На мен специално те винаги са ми приличали на облачета, които някой се е опитал да привърже с чаршаф. Отивам в дъното на спалнята, за да си взема статива. Пег седи на оправеното легло, което се полюшва като всички други водни легла и имитира морски вълни.

— Знаеш ли какво, Бърт, копнея да се мушна под завивките и да заспя.

— Защо не вземеш Джони, който и без друго е заспал, и не си легнеш? Ще успееш да подремнеш, преди децата да се върнат от училище.

— Боби и Алис ще се приберат след петнайсет минути. Трябва да им приготвя обяд. Ще ни правиш ли компания?

— Не, току-що закусих. Ще ида надолу по Лонг Лейн, ще се настаня край „Триъгълника“ и ще започна нова картина.

— Ще се върнеш ли?

— Нещо против да я оставя тук заедно със статива?

— Знаеш, че няма проблем. Може пък ако събера сили, да се отбия при теб и да изпием по бира в бара на „Триъгълника“. Сюзан ще наглежда Джони вместо мен. Най-вероятно обаче няма да намеря сили.

— Добре, отбий се, ако можеш.

Нарамвам статива и тръгвам надолу по стълбите. Пег върви подире ми. Стигам до вратата. Пег я затваря под носа ми и поглежда към Джони.

— Отвратен ли си от мен, Бърт? Сигурно мислиш, че си попаднал сред шайка диваци. Мисля, че за всичко са виновни онези „Магьосници“; всички се надрусаха с гадостите, които носеха със себе си.

Поглеждам я; тя е събрала на кок косата, която по-рано закриваше лицето ѝ. Усмива ми се.

— Хайде, де, позволи ми да те целуна, задето беше толкова мил и ми помогна да оправя тази кочина.

Преди да осъзная какво всъщност се случва, тя пристъпва към мен. Обвива ръце около врата ми и ръкавите на пеньоара ѝ се свличат надолу. Целува ме толкова силно, че чак ме заболява. Сякаш се опитва да ме погълне, да засмуче езика и устните ми; опасявам се да не ми причернее, останал съм без дъх. Отблъсквам я.

— Господи, Пег! Каква необуздана жена си! Това не е по силите ми! Представа си нямах, че си толкова силна. Божичко! Остави ме да си поема дъх.

— Трябва да откриеш колко съм силна в действителност, Бърт. Ще останеш изненадан.

Тя пристяга колана на пенъоара и поглежда крадешком Джони. Малкият продължава да лежи извърнат на една страна, засмукал и одеялото, и палеца си, но очите му са отворени.

— Господи, какво ли си мисли? Добре, че не говори много, иначе ще загазя. Хайде, отивай да рисуващ, че децата ще се приберат всеки момент.

Минавам с велосипеда първо по Хедър Лейн, а после се спускам към Лонг Стрийт; клатушкам се върху колелото. Спирам зад „Триъгълника“, на ъгъла, където Люис Лейн се спуска откъм училището и излиза на площадчето. Оставям статива и платното върху велосипеда. Искam първо да намеря най-подходящия ъгъл, от който да рисувам. Искam и да сложа ред в мислите си.

Решавам да нарисувам „Триъгълника“, погледнат откъм Лонг Лейн в посока към Маршал Роуд. Тук улицата изкачва невисок хълм, на върха на който някога се намираше кино „Стоунхърст“. Ще подчертая извивките на склона и ще разкрия хоризонта към завоя, който улицата прави, преди да се скрие зад сградите. Мога да включа всички къщи по Лонг Лейн между Радбърн и мястото, където Хедър Лейн излиза на площада.

Ще покажа къде беше старият супермаркет на А&Р^[1], мястото, където някога се намираха „Американ Стор“^[2], магазинчето на Джозефин и бръснарницата. Между Джозефин и бръснарницата имаше дрогерия. Тъкмо там на дванайсетгодишна възраст изпих първата си чери-кола. Беше невероятно преживяване, чувствах се, все едно съм се озовал в света на възрастните.

Виждам, че на мястото на хлебопекарната на семейство Юко се намира магазинче за сандвичи. Със сина им Джо Юко учихме в един клас в гимназията „Ъпър Дарби“. Редицата от магазинчета ми се струва по-западнала, с по-олющени фасади, отколкото си я спомнях и някак си по-преходна. Възможно е винаги да си е била такава, просто аз да не

съм я виждал в подобна светлина, защото съм бил прекалено млад или пък защото съм познавал само този свят. И макар да изглежда по-западнала, тя е станала и по-лъскава с бляскавите окачени фасади и с по-големите и по-ярки рекламни табели. Предполагам, че това също може да се нарече прогрес.

Ще нарисувам „Тригълника“ с оръдието, с гюлетата и с гилзите отзад. Никога не бях обръщал внимание, но сега откривам, че гюлетата, струпани на малки пирамиди, са заварени едно за друго. Още навремето трябваше да се досетя за това, защото дори когато бяхме деца, далеч преди да настъпят времената на яростен и безпричинен вандализъм, тези гюлета щяха да бъдат разпилени из целия квартал. Най-хубавото нещо на мястото, което съм избрал, е, че се намира встрани както от автомобилния трафик по Лонг Лейн, така и от обичайните пешеходни маршрути. Страхотно място!

Едва съм разтворил триножника, когато по Люис Авеню се спускат учениците от „Сейнт Сирил“. Освен ако не е настъпила някаква грандиозна промяна, те ще трябва да прекосят Лонг Лейн на пешеходната пътека пред старото кино; тъкмо това и правят. Другото място, където могат да пресекат Лонг Лейн, е ъгълът с Люис Авеню. Точно по този път винаги се прибирах у дома, защото, макар да бе с петдесетина метра по-дълъг, винаги можех да свърна по малките улици и да надзърна в изхвърления боклук.

Част от шумната, забързана тълпа забавя крачка, за да наблюдава как разгъвам триножника и го нивелирам. Тук са и някои от хлапетата от Хедър Лейн, най-вероятно онези, които не обичат да се ровят в кофите за боклук. Те започват да обясняват на другите деца какво всъщност правя с платното. Държат се като истински специалисти, разказват за картината с Чики и за другата с хокеистите. Сред тях е и дребничкото червенокосо хлапе. То застава до мен:

— Ще нарисуваш оръдието и магазините по Лонг Лейн ли?

— Точно така. Ще нарисувам Лонг Лейн чак до хълма, където Хедър Лейн излиза на площада, заедно с оръдието, веригите, гюлетата и всичко останало.

Посочвам на платното кое къде ще разположа.

— Ей, това е страхотно! Чухте ли, момчета? Ще нарисува всичко! Извадили сме страхотен късмет.

Като по някакъв сигнал, който не долавям или не разчитам, хлапетата изчезват за секунди. Може би човекът, който спира автомобилите, за да пресекат децата, им е дал знак.

Нагласявам платното върху статива. Издърпвам чекмеджето и започвам да ровичкам из всевъзможните пособия и инструменти за рисуване, моливи, маркери и прочие. Взира се в платното, опитвам се да подредя мислено композицията. Каквото и да правя, ще ми остане огромно пространство за небе. Решавам да разположа „Триъгълника“ малко по-високо, да удължа редицата от магазини и да посвия перспективата отдясно, за да запълня част от това пространство. Започвам да рисувам и се справям за нула време.

Получава се точно както искам. Има известно разминаване между предния и средния план, просто формата на площада прекалено трудно се вмества в картината, но предполагам, че нанасянето на боите ще реши част от проблема.

Започвам с фона. Решавам да не задълбавам в детайлите, а просто да маркирам динамиката, конфликтите в динамиката, общия тон и светлосенките. Сцената е толкова богата и наситена, че лесно мога да объркам нещо, ако не си свърша работата както трябва сега, преди нанасянето на боите.

Завършвам фона и си поглеждам часовника, наближава два. Времето наистина лети! Дали пък децата не са минали отново, а аз не съм ги видял или чул? Може би са се върнали в училище по маршрут, различен от този, по който се прибират по домовете си? Макар че в това няма никаква логика. Стомахът ми започва да къркори. Оставям четките, почиствам с терпентин по-големите петна от боя по ръцете си и прекосявам улицата, за да отида в магазинчето за сандвичи. Минавам покрай кафене „Триъгълника“, отварям вратата и надниквам вътре.

Невероятно! Нищо не се е променило, заклевам се. Запазили са дори онази маса за игра на дама, която винаги е стояла до стената вдясно от входа. Човек би очаквал дървената ѝ повърхност отдавна да се е протрила. А може би я ремонтират и освежават през няколко години. Двете маси за бiliarд стоят на обичайните си места в задната част на кафенето и край тях както винаги се въртят мъже с щеки в ръце. Барманът ме поглежда и аз се изнизвам.

Влизам в магазинчето за италиански сандвичи. То е пропито с истинския неповторим аромат на магазинче за сандвичи. Тук продават

и новия филаделфийски специалитет — чийзстейк. Еретици!

Поръчвам си малък сандвич с всевъзможни салати, който да изям навън. Наблюдавам как красивото момиче с типично италиански черти взима продукти от различни съдове и контейнери, за да приготви моя сандвич. Би могла да бъде братовчедка на Ал, а може би племенница или дори внучка. Нужно ми е известно време, за да преценя каква точно роднинска връзка би била най-подходяща от гледна точка на изминалите години. Момичето ми се усмихва и аз изпитвам усещането, че го познавам. Навремето излизах с Мари, братовчедката на Ал, и тя имаше същите големи, леко издължени очи като на свенлива кошута, която иска да се доближи до теб, но се страхува.

Поръчвам си и бира. От задната стаичка се появява внушителна матрона с посивели коси, вероятно майка на моята „свенлива кошута“, и се дотъркулва до бара.

— Ти ли си оня художник, дето рисува ей там, при топа?

— Същият.

— Вкара ли в картината и нашия магазин?

Въпросите ѝ са заредени с агресия, прилича на прокурор, който се опитва да сплаши свидетел.

— Не още, но ще включа и него. Ще бъде разположен точно зад дулото на оръдието. Още не съм започнал да рисувам детайлите.

— Ха, чу ли това, Франческа? Ние сме прочути! Какво ти разбира главата!

Франческа ме поглежда крадешком, сетне свежда очи и изтрива ръце в престилката. Нима тази стара лелка е приличала някога на това нежно младо създание? Твърде вероятно; нищо чудно скоро и Франческа да заприлича на майка си. По дяволите, колко гаден може да бъде животът!

— Продаваш ли тия картини, а? Колко струват?

Вторият въпрос очевидно предполага положителен отговор на първия, затова бързам да отрека:

— Не ги продавам. Едно време живеях наблизко и сега рисувам тези картини за себе си, един вид за спомен оттук.

— Ама че смахната работа!

— Не е много по-различна от правенето на снимки, просто отнема повече време.

Нямам търпение да започна да ям своя сандвич, устата ми така се е напълнила със слюнка, че едва говоря.

— Добре, като свършиш оная картина, донеси я тука. Може и да я купя. Обичаш ли италиански сандвичи? Може да я трапим за сандвичи, това са най-хубавите сандвичи на цялата улица. Ще видиш.

Излизам от магазинчето. Направо полудявам, когато хората започнат да ми задават въпроси, а сетне или изобщо не се вслушват в отговорите ми, или започнат да си отговарят сами, без изобщо да ми дадат възможност да кажа и дума. Този път обаче по-скоро се забавлявам. Чувствам се в свои води.

Излягам се на тревата край гюлетата. Отпускам глава върху онези от най-долния ред, вместо възглавница използвам навитото си на руло яке. Времето е топло, а и онази лелка беше права, сандвичът е страхотен. Леля Едит е чудо-жена, но никой освен чистокръвен италианец не е в състояние да направи подобен сандвич. Явно имат някакъв вълшебен италиански прашец, който тайно посипват върху сандвичите, когато никой не ги наблюдава.

Изстисквам от тубичките още боя, която ще ми трябва за нанасянето на цветовете. Ще започна с небето. Когато слънчевите лъчи озарят Лейн, те ѝ придават почти зеленикав оттенък. Започвам с него, после преминавам към лазурносиньо и кобалт, прехвърлям се на ултрамарин, по-светъл и по-тъмен, накрая слагам пруско синьо в ъгълчетата. Междувременно, добавям все по-малко и по-малко бяло. Искане ми се да постигна един по-особен ефект, при който небето да заприлича на купа, а мястото, където улицата чезне отвъд хоризонта, да добие вълшебно излъчване.

Вече завършвам небето, когато усещам някой да наднича зад рамото ми. Оказва се мъж на моята възраст, дебел, плешив, пуши цигара.

— Ха, доста добре се получава и освен това сте нарисували някои от старите магазини такива, каквито бяха едно време. Да не сте живели в квартала?

Спирам за миг. Отстъпвам назад, за да видя дали картината се получава добре. Харесва ми. След като се позабавлявах с оформянето на небето, сега се налага да приложа различен подход при рисуването

на магазините отпред. Мога да нарисувам и самата Лейн, както и „Триъгълника“, но тогава все още влажната боя ще ми попречи при оформянето на детайлите на магазините. Ще трябва да допра кутрето си върху платното и да го използвам за опора, да не би ръката ми да трепне. Тези стари ръце не са така стабилни каквито бяха едно време.

— Да, някога живях тук. Дванайсет години — между 1931 и 1943 година. Кварталът не се е променил кой знае колко.

— Преди петдесет години? Аз прекарах тук целия си живот, може би някога дори съм ви познавал. Къде сте учили?

Посочвам с четката към Люис Авеню.

— В „Сейнт Сирил“, ей там, на онази улица.

— И аз съм учил там. Колко години изкарахте в него? Кой випуск завършихте?

Решавам да спра и да си поговоря с него, та схванатият ми врат да се поотпусне. Опитвам се да си припомня коя година завърших „Сейнт Сирил“. Сигурен съм, че завърших гимназия през 1943, значи трябва да е било през 1939. Господи, звучи ми като дата от някой учебник по история. В състояние съм да си припомня почти всяка дата до 1940, но нещата, случили се преди това, ми се струват по-скоро история, отколкото реалност.

— Май че беше през трийсет и девета. Струва ми се направо невероятно. Изкарах осем години в това училище. Кое то означава, че съм постъпил през трийсет и първа, веднага след като дойдохме да живеем тук, малко преди да ни връхлети Голямата депресия.

— Ха, та това беше випускът на сестра ми! Казва се Мери Джейн Донахю, помните ли я? Аз бях две години след нея, но също завърших „Сейнт Сирил“, а после отидох в „Уест“.

Зная, че „Уест“ означава „Уест Католик“, католическата гимназия на ъгъла на Четирийсет и девета улица и Честнът. И аз изкарах там една година, преди да се прехвърля в „Дарби“.

— Разбира се, помня Мери Джейн. Бях на купона по случай дванайсетия ѝ рожден ден. Мисля, че живееше някъде надолу към края на Радбърд Роуд. Тогава за пръв път играх на „завърти бутилката“.

— Да, да! Точно така! Там живеехме. Всъщност двамата с жена ми още сме си там. Мери Джейн си купи къща в Ийст Лансдаун. Омъжи се за едно момче с хубава работа във „Филадельфия Електрик“. Гледай ти! Къде живеете сега?

Замислям се за минутка. Какво толкова, по дяволите? Защо да лъжа? Спомням си Мери Джейн като едно съвсем обикновено момиче; радвам се, че е срещнала добро момче с хубава работа, радвам се, че са се оженили и още са заедно. От друга страна обаче, след като толкова много неща тук са си останали съвсем същите, може би хората не са свикнали да се развеждат.

— Може да не повярвате, но живея в Париж, Франция. Живея там вече двайсет години. Реших да се върна и да рисувам стария си роден град. Аз съм художник.

— Личи си. Къде сте отседнали?

— При леля ми в югоизточната част на Филадельфия.

Залавям се отново с картината. Започвам с най-малките магазини точно на мястото, където се скриват зад хълма. Решавам да добавя малко бяло към вече положените цветове, за да създам една омара, която да им помогне да се впишат по-хармонично в картината.

— Сигурно ще останете тук още малко. Обзалагам се, че Мери Джейн ще иска да се видите. Няма начин да не ви помни, тя има страхотна памет. Между другото, как се казвате, за да мога да ѝ предам кого съм виждал?

Отново се замислям за миг, сетне му го казвам. Вероятността човек от квартала да разбули тайната на моя псевдоним е нулева. Съмнявам се, че хората тук четат книги, със сигурност телевизията се е погрижила и за това.

— Ей сега се връщам. Тя живее на Мелроуз, близо до училището. Няма да се забавим повече от десетина минути.

Той поема нагоре по Люис с клатушкащата се походка на забързан гъсок. Защо ли ми е толкова трудно да се поместя в своя собствен отрязък от време? Тези хора са симпатични, това са *моите* хора, онези, с които съм израснал, с *моите* проблеми и спомени.

Опитвам се да прогоня тези мисли и отново да се потопя в картината. Вече съм в подходящото настроение. Искам да завърша всички онези малки детайли, за които понякога ми липсват концентрация или търпение да изпирам докрай. Платното започва да се превръща в истинско триизмерно пространство. Обичам това усещане. То определено е свързано с игрите ни с Уилям в килера. Изведнъж усещам, че зад гърба ми стои някой. Обръщам се.

Мери Джейн си е все така обикновена, каквато бе едно време, само че сега е стара и обикновена. Килограмите ѝ вероятно са повече от моите. Но има страхотна усмивка и понечва да ме целуне, преди да съм оставил четките си върху палитрата.

— Албърт Тремонт! Божичко, не мога да повярвам! Изглеждаш чудесно! Направо невероятно! И каква красива картина си нарисувал! Само като си помисля — Лонг Лейн, нарисувана от истински парижки художник! В Париж ли продаваш картините си?

Мери Джейн отстъпва назад. Не мисля, че съм я изцапал с боя. Тя има къдрави посивели коси, червендалесто лице, бистри сини очи и страхотна усмивка. Мисля обаче, че зъбите ѝ са изкуствени. Отново се озовавам на кръстопът да ѝ кажа ли, че не продавам картините си? Решавам просто да отговоря на въпросите ѝ, без да се впускам в подробности.

— Не, не ги продавам в Париж. Пазарът там не е особено благоприятен.

— Ами в Ню Йорк?

Ето пак! За американската жена нито един въпрос не може да бъде прекалено личен. Зная, че е добронамерена, просто иска да разбере какво, как, защо... Това е част от системата ѝ за оцеляване, с която трябва да се преборя.

— Понякога.

Мери Джейн гледа повече към мен, отколкото към картината. Нося шапката, с която рисувам, и така тя не може да разбере дали съм оплешивял като по-малкия ѝ брат.

— Ожени ли се, Албърт?

— Да, имаме четири деца. По-големите вече пораснаха и напуснаха дома ни, само най-малкият е още при нас.

— И ние сме така, само Силия е при нас. Но тя има церебрална парализа и, разбира се, живее у дома. Но макар и на инвалидна количка, успя да завърши „Хавърфорд“. Тя е най-умната от всички.

Не само пита, но и сама разказва. Това е начин на живот. Може би аз съм живял прекалено дълго сред мълчаливи, необщителни французи. Трябва да призная обаче, че обичам да пазя личното си пространство.

— Знаеш ли, че със съучениците продължаваме да поддържаме връзка? Направо е невероятно как тези трийсет и двама души,

шестнайсет момичета и шестнайсет момчета, останахме заедно в един и същи клас година след година. Може би такава беше времето, хората не се местеха толкова често. Дори сега поне една дузина от тях живеят в радиус не повече от два-три километра от старото училище. Не е ли невероятно?

Заинтригуван съм. Опитвам се да си припомня някои от имената на съучениците си. Наистина е удивително как не се разпиляхме през всичките тези години в училище.

— Единственият, с когото поддържах връзка, е Дик Привейл. Напусна ни в седми клас и се премести в прогимназията „Ъпър Дарби“.

— Знам го. Живееше в Лансдаун, но почина от инфаркт. Май че беше адвокат. Беше много умен.

— Така беше.

Знаех, че е починал от инфаркт и това е поредната следа, оставена тук от отминаващото време.

Започвам да рисувам, докато си говорим. Работя върху стария магазин на А&Р, опитвам се да докарам същия онзи нюанс на червеното, в който боядисаха всички магазини от веригата. Чудя се дали Пег ще се отбие. Не ми е особено приятно да си призная, че ще се почувствам неловко, ако ме заvari сред тези хора, които са мои връстници. Истински сноб съм по отношение на годините и възрастта. Съзнавам, че сигурно също като тях изглеждам стар и очукан от живота, съзнавам, че и за мен важат законът на ентропията или правилото че „времето и приливът не чакат никого“ и прочие, и прочие, но продължавам да се самозаблуждавам. Надявам се, че успявам да заблудя и околните. Мери Джейн ме хваща за ръката.

— Албърт, имам страхотна идея. Какво ще кажеш да звънна няколко телефона и да видя колко от съучениците ни ще успея да открия и да покана у нас, ще си побъбрим чудесно. Май не сме се събирали от доста години, като че ли откакто завършихме, ако не броим сватбите, погребенията и други подобни поводи.

Брат й се намесва:

— Да, но никой няма да се отзове на покана, отправена в последния момент. Докога ще останеш тук, Албърт?

Време е отново да излъжа. Ако поседя тук още малко, ще се превърна в световен шампион по лъгане. Наистина не съм в

настроение да прекарам вечерта в компанията на група старчоци на моята възраст.

— Опасявам се, че няма да мога, Мери Джейн. Отседнал съм у любимата ми леля и тя ще ми се разсърди. Всяка свободна минута прекарвам с нея.

Посочвам велосипеда.

— Взех това колело назаем от един братовчед. Не разполагам с друг транспорт. Боя се, че няма да мога да дойда.

Поглеждат ме, сякаш съм луд. В представите им седемдесетгодишните хора не бива да карат колело. Затова оставяме нещата така. Двамата постояват още малко и накрая се сбогуват с мен. Тръгват си. Залавям се отново за работа. Съвсем скоро хлапетата ще се приберат от училище и тичешком ще минат покрай мен.

Работя върху „Американ Стор“, опитвам се да забъркам върху палитрата онова жълто, което съм носил в паметта си през всичките тези години. Наподобява жълтото, което откриваме у жълтъците на някои яйца. Накрая добавям мъничко сиво към кадмиевото жълто.

Чувам ги, преди още да ги видя. Спомням си как вадех семената от кленовите дървета по Люис Авеню и ги пъхах в ноздрите си, за да заприличам на носорог. Обзалагам се, че някои деца го правят и сега. Преди да се прибера у дома обаче, винаги вадех семките, защото ако мама ме видеше в този вид, щеше да ме накара да си измия цялото лице, при това с гъбата за съдове.

Децата се скупчват около мен. Продължавам да работя. Повечето от тях се застояват само няколко минути, след което продължават към домовете си. Алис и Боби обаче остават, също и рижавото хлапе и момиченцето, което ми напомня за Джийн. Разговарят тихичко помежду си, от време на време застават до мен и сочат нещо. Боби ме заговаря:

— Мама каза, когато свършиш, да дойдеш у нас на кафе. Каза още, че можеш да си оставиш у нас статива и картината.

— Сега е четири без петнайсет. Ще бъда у вас след половин час.

На бърза ръка подновявам работата. Питам се дали Бъд няма да се прибере по-рано все още неизтрезнял и прекарал отвратителен работен ден. Трябва да съм по-предпазлив. Ама че щура жена е тази Пег.

Успявам да нарисувам всички магазини чак до ъгъла с Хедър Лейн. Моментът е подходящ да прекъсна работа. Поглеждам часовника си. Ако побързам, ще стигна у Пег преди четири и половина и ще си тръгна към пет. Започвам да събирам статива, като подпирам платното върху пирамидата от гюлета. Яхвам колелото и се понасям по площада със статива за гърба си. Дебелата италианка от магазинчето за сандвичи излиза на прага и ми махва повелително с ръка. Извъртам се, за да може да види картината.

— Не ти ли казах да се отбиеш, като свършиш?

Наклонила е глава настрани, за да огледа платното.

Дъвче парче салам.

— Че ти още не си я свършил! Работиш цял ден и си едва в началото. Имах един братовчед, който рисуваше. Можеше да нарисува някоя гора с езеро върху два пъти по-голямо платно, при това за половин ден. Завършеше ли някоя картина, веднага я продаваше.

— Браво на него.

Готвя се да продължа. Не разполагам с много време. Тя се намръщва и продължава да говори с пълна уста:

— Не забравяй какво ти казах. Ела, като свършиш тази картина, и може да я купя. Но трябва да направиш магазина ми по-голям и да изпишеш името му върху табелата, РОСО, с големи червени букви. — Вдига поглед към избелялата табелка над входа на магазина. — Едно време това бяха големи червени букви.

Кимам и продължавам напред.

След няколко минути се озовавам пред дома на Пег. Слизам от колелото и го тикам по алеята към къщата, след което го подпирам на оградата. Пег стои зад вратата с мрежата. Сега изглежда далеч по-добре, отколкото когато се разделихме сутринта. Сресала се е, гримирала се е, облякла е тъмносиния пуловер с V-образното деколте. Все още има торбички под очите, но като изключим тях, не забелязвам други следи от бурната нощ. Придържа ми вратата, за да вляза; чудя се дали онзи рокер не я е изнасилил наистина.

— Мислех, че няма да дойдеш. Останали са една-две студени бири. Я да видя какво си нарисувал. Боби и Алис бяха толкова възторжени.

Обръщам картината към нея.

— Ей, страхотна е! Много те бива! Винаги бих познала това място. Има го дори магазинчето за сандвичи. Но пък А&Р и „Американ Стор“ вече ги няма, затвориха и фурната и всички останали магазини, които си нарисувал.

— Да, правя същото, което направих и на тази улица, рисувам нещата такива, каквито бяха в детството ми. Някои са си същите, но други са се променили, особено магазините.

Пег отваря хладилника, изважда две бири, отваря ги и ги оставя на барплота. Чукваме бутилките за наздраве. Тя поглежда към дневната. Там е само Джони, който отново гледа телевизия. Пег зашепва:

— Съжалявам за сутринта. Сигурно си ме помислил за някоя мръсница. Толкова съм благодарна за помощта, а и не бях съвсем изтрезняла... Заболя ли те?

— Както се казва, Пег, да забравим миналото. Имам ли някакви белези?

Оглежда ме внимателно. Усещам устните си леко подути, а и някои места се възпалиха от лютите чушлета в сандвича.

— Не, изглеждаш добре. Всъщност чудесно. Аз по-добре ли изглеждам от сутринта?

— Като чисто нова, все едно не е имало никакъв купон. Пег, трябва да внимаваме. Приятно ми е да бъда с теб и признавам си, ти ме възбуждаш, но това е лудост. Трябва да й сложим край. Замисли се какво вършиш.

— Да, зная. Цял ден мисля за това. Не е честно спрямо теб.

— Вероятно не е честно и към двама ни, особено към теб. Мамка му, ако ти се прави секс, със сигурност около теб ще се намерят неколцина млади жребци, с които можеш да уредиш нещата така, че да не загазиш. Но това е прекалено опасно, тук, в твоя собствен дом, при това с възрастен женен мъж.

— Зная. Проблемът е, че не става въпрос само за секс, а и за теб. Е, има и сексуален елемент, разбира се, и ти го знаеш.

Облизвам устните си и се усмихвам:

— Да, Пег, зная. Но ти ме плашиш. Май се забавляваш с обстоятелството, че и мен ме е страх. Това е част от удоволствието, нали?

Тя жадно отпива от бутилката. Не затваря очи, взира се в мен, наблюдава ме. Остава бутилката и се усмихва:

— Да, вероятно. Толкова си сладък. Не познавам други мъже като теб. В някои отношения приличаш на петнайсетгодишно хлапе и аз просто не зная какво да правя.

— Аз съм доста над петнайсет, надхвърлил съм ги има-няма с петдесет години и много добре знам какво правя. Това е проблемът.

Допивам бирата си. Вече не ме свърта. Бъд може да се почувства зле и да се прибере по-рано. Не искам да ме завари тук. Поглеждам си часовника. Пет без петнайсет. Не искам да се прибирам у леля Едит и да вечерям преди шест, но по-добре да се омитам от тук. Ставам и взимам статива. Дали ще мога да се кача в спалнята, за да оставя картината и да си изляза, без да участвам в поредната вълнуваща сценка?

— Може ли да се кача горе и да оставя картината на обичайното място, Пег?

— Разбира се. Чувствай се в безопасност, няма да те преследвам, нито пък ще те съборя върху леглото.

Подиграва ми се и това проличава в тези нейни почти прозрачни сини очи. Раздвижвам крака и едва ли не хуквам през дневната, като за малко не се спъвам в Джони. Качвам се по стълбите и тръгвам по коридора, като придържам отстрани статива и картината. Вратата на спалнята е отворена. Оставям статива, платното, лака, терпентина и се обръщам; очаквам да видя Пег, застанала на прага. Това явно се случва единствено във въображението ми.

Слизам по стълбите и Пег придържа отворена входната врата. В свободната си ръка продължава да стиска бутилката бира. Поглеждам я.

— Сърдиш ли ми се, Пег?

— Не, просто съм малко натъжена, може би разочарована. Но зная, че си прав. Бъд може да се върне в лошо настроение; нищо, че сутринта излезе кротък като агънце, сега може да се прибере като лъв с трън в лапата. Внимавай, като караш това колело, струва ми се, че трепериш.

Правя няколко крачки, имитирайки как цялото ми тяло — ръце, крака, глава — трепери.

— Не биваше да го казвате. Доста грубо отношение към един старец, млада госпожо!

Тя затваря вратата с мрежата. Наблюдава ме, докато се качвам на колелото и потеглям по улицата. Махвам ѝ. Някои от децата играят хокей. Махвам и на тях.

Пристигам у леля Едит навреме, за да си взема душ и да се преоблека преди вечеря. Тя поднася храната на масата. Този път е направила телешки шницел. Едно от нещата, които приготвя най-добре. Разказвам ѝ как Емили приготвя кордон бльо с шунка и кашкавал. Леля Едит ме изслушва замислено, после заявява:

— Та това е ужасно много труд за някакъв си телешки котлет! Емили сигурно е отлична готвачка.

При което ме дарява с една от онези нейни многозначителни усмивки.

Уморен съм до смърт и едва намирам сили да прегледам вестника. Липсва ми книга или нещо друго за четене. Кръстословицата изобщо не ме затруднява. Запътвам се към леглото в осем и половина. Опитвам се да обясня на леля Едит, но тя разбира или поне се преструва.

— Проблемът ти е, че не подремваш следобед. Вече си на възраст, когато следобедният сън е от голямо значение. Аз например си подремвам всеки ден, понякога дори по два пъти.

Леля Едит се залавя със своята кръстословица, аз отивам да си легна.

---

[1] A&P — верига магазини, основана през 1859 г. През 30-те години на XX век броят им достига 16000, в момента те са около 400. — Бел.Прев. ↑

[2] „Американ Стор“ — верига супермаркети, основана през 1917 г. престанала да съществува през 1998 г. — Бел.Прев. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

На следващата сутрин ставам много рано. Спах като бебе и се чувствам като бебе.

Очаква ме поредният прекрасен ден. Не помня подобно хубаво време през октомври. Когато живеях тук като малък, дъждовете винаги започваха преди Хелюин, а сега беше четиринайсети октомври и все още не беше паднала нито капка. Това е идеалното време за рисуване — дълги хладни сенки върху озарени от светлина стени и полегати слънчеви лъчи. Сякаш всичко е нагласено специално заради мен, сякаш ме подканя да изляза навън и да започна да рисувам.

Тази светлина обаче носи със себе си и мъничко меланхолия. Това искам от тези картини, които са своего рода сантиментално пътуване в моето минало. Всъщност искам да ги наситя не толкова с меланхолични спомени, колкото с неподправено чувство, нещо като „По следите на изгубеното време“ през погледа на един художник, само че на английски и не толкова скучна.

Въртя педалите по Идън. Изгарям от нетърпение да се потопя отново в картината; няма да е лесно, но знам, че ще се получи. Ще трябва да поработя върху сенките на фона, за да се съчетаят по-добре със светлината на Лонг Лейн, която се стопява в далечината.

Спирам пред дома на Пег. Надявам се да взема статива и бързичко да се омета. Светлината е просто съвършена. Чукам на вратата. Другата врата, онази с мрежата, продължава да стои на мястото си. Тя си е същата от моето детство, същата врата, която някога боядисвах със същата валчеста месингова дръжка. Пег излиза на прага; носи пенъора си, а косата ѝ е навита на ролки. Когато влизам, тя вдига едната си ръка, присвива другата зад главата си и се прозява продължително. Сетне поставя длан пред устата си и се усмихва.

— Току-що станах. Изпратих по-големите на училище, после взех Джони в леглото при мен. Още спи там.

Вдига ръка и опипва ролките.

— Сигурно изглеждам ужасно. Сега вече си ме видял в най-лошата ми светлина.

— Изглеждаш чудесно, Пег.

— Ще пиеш ли кафе? Трябва ми нещо, за да се съвзема.

— Предпочитам да тръгвам и да хващам четката. Светлината е идеална. Би било чудесно, ако успея днес да завърша картината на „Триъгълника“.

— Толкова ужасно ли изглеждам? Няма да останеш дори за една чашка кафе? Гарантирам ти, че ще бъдеш в безопасност, нищо, че под този стар пенъоар нося дантелено бельо. Искаш ли да погледнеш?

Понечва да развърже широкия колан на пенъора си. Спира и се усмихва:

— Добре, разбрах! Само се дръж прилично, Пег.

— Можеш да се качиш да си вземеш статива и картината. Гледай да не събудиш Джони.

Чувствам се като истински гадняр. Усмихвам й се, сетне тръгвам нагоре, като взимам по две стъпала наведнъж. Картината си стои на мястото, където я оставих вчера. Другата вече изсъхва, още малко и ще мога да я взема с колелото. Следващия път ще взема тази с пейзажа от Радбърн Роуд с магазинчето на Чики, тя е най-суха. Когато слизам по стълбите, Пег вече е отишла в кухнята. Застава на прага и ме пита:

— Джони още ли спи?

— Да, с топ не можеш да го събудиш.

— Добре. Ще ми остане малко време да измия съдовете и да пооправя тук. Ще дойдеш ли на обяд?

— С удоволствие. Ще взема нещо от магазинчето за сандвичи на Лонг Лейн. Мога да донеса и бира...

— А, ние имаме бира. Вземи ми от онези сандвичи със сирене и филе. Там ги правят страхотни.

— Добре, ще взема един и за себе си. Собственичката на магазинчето иска да купи картината, стига да изпиша върху табелата над вратата „Росо“ с големи червени букви.

— И ще се опита да ти плати със сандвичи.

— О, няма да й стигне хлябът!

— Тя е голяма хитруша. Между другото, не нося дантелено бельо, само се шегувах. Нямам такива модни неща. Да си беше видял обаче физиономията!

— Ето, пак злоупотребяваш с един възрастен човек. Това не е хубаво.

— Не е хубаво за теб или не е хубаво за мен? Освен това току-що си бях взела душ, затова косата ми бе навита на ролки. Сега обаче не нося нищичко под пенъора. Не се шегувам.

Тя млъква. Аз пък не зная какво да кажа.

— Леле, да можеше да си видиш физиономията! Надявам се никога да не се опиташ да изневериш на жена си. Ще те хване за десет секунди.

Тръгвам към вратата. Чувствам се неловко. Отвикнал съм от подобни закачки; минало е прекалено много време. А и повечето жени, които съм срещал през годините, не си падаха по подобни откровени задявки. Може да е стимулиращо, но не се отразява добре на творческия процес.

Светлината на Лейн е идеална за рисуване. Бързам да разпъна статива докато слънцето не се е преместило. Обикновено запазвам в паметта си начина, по който лъчите падат върху нещата, които искам да нарисувам, но този начин е прекалено интелектуален, прекалено технически, свързан със светлосенки и тем подобни. Тази светлина е специална, вълшебна, изпълнена със сенки в самите сенки, с нюанси в самата светлина.

Мигом се потапям в платното. Рисуването ме кара да забравя за пенъора и за това, което Пег е носила или не е носила под него — то е загубено в картината. А може би вече се е вписало в нея. Открил съм, че почти всяка емоция, изпитана от мен, докато рисувам, неусетно за мен намира начин да се прокрадне в картината. Платното се превръща в нещо като попивателна хартия за емоции.

Когато вдигам поглед, часът вече е един. Докато съм работил, светлината се е променила, сенките са станали първо по-къси, сетне по-дълги, топлите нюанси са преминали в лилаво и тъмносиньо. Поглеждам си часовника тъкмо когато се каня да добавя малко ултрамарин върху палитрата.

Измивам четките с терпентин и ги прибирам в кутията. Чудя се дали мога да оставя статива тук, после решавам, че едва ли ще имам проблеми. Ще помоля жената от магазинчето за сандвичи да го наглежда. Ще ѝ се отплатя, като изпиша името „Росо“ върху табелата.

А пък ей тук, в сянката, която хвърля сградата, мога да добавя малко червено.

Поръчвам два сандвича. Заварвам същото младо момиче, сигурно току-що е завършило гимназия. В първия момент не забелязвам старата матрона. Стара ли? Та тя е поне двайсетина години по-млада от мен. Госпожата изниква от задната стаичка.

— Нарисува ли ми табелата?

— Тъкмо се канех да го направя. Искате буквите в червено, нали?

— Да, червени букви върху бял фон и да пише „Росо“. Такава си беше като нова. Ще се справиш ли?

— Няма проблем. Мислех, че искате да пише „Магазин за сандвичи“, но ще го променя. „Росо“, нали? Между другото, бихте ли наглеждали статива ми, оставил съм го ей там, докато аз обядвам с един приятел?

— Разбира се, готова съм на всичко в името на изкуството. Не е нужно да плащаш сандвичите.

Започвам да разбирам какво имаше предвид Пег. Поглеждам цените, окачени на стената зад барплота, по три и петдесет за сандвич. Оставям на барплота една банкнота от пет и две от по един долар. Тя обаче ги бута към мен.

— Не, съжалявам. Винаги плащам нещата, които купувам. Но въпреки това ви благодаря.

— Както искаш. Ти губиш, аз печеля.

Дебеланата свива рамене, плъзва парите по стъкления барплот, отваря касата и ги пъха в съответните отделения. Махвам ѝ на излизане. Сигурен съм, че ако ѝ бях позволил да ме почерпи, щеше да се вкопчи като пиявица в картината ми. Трябва да внимавам. Поглеждам към статива. Никой не се навърта около него. Осъзнавам, че хлапетата от „Сейнт Сирил“ сигурно са минали покрай мен, скупчили са се зад гърба ми и после отново са се върнали в училище, но аз изобщо не съм ги усетил. Дотолкова бях погълнат от светлината на картината. Питам се как ли ще я възприема, като се върна и я погледна отново.

Колелото ме отвежда до дома на Пег. Закрепил съм сандвичите на багажника зад гърба си. Обичам да обикалям из улиците, където е преминала толкова голяма част от моето детство. Всъщност, когато бях

на възраст между дванайсет и седемнайсет, буквално живеях на колелото. И тъй като Хедър Лейн прави завой и ме отдалечава от моята посока, се спускам надолу по Грийнуд Авеню, свивам по Чърч Лейн и отново се включвам в Хедър. Подпирам колелото си на оградата. По улицата почти не се срещат хора. Това определено е една от разликите спрямо дните, когато живеях тук. Най-вероятно всички стоят по домовете си, залепени пред телевизорите, втренчили погледи в поредния епизод на някоя безкрайна сапунена опера. Когато бях дете имяхме радио опери като „Хелън Трент“ и „Нашата Сал“, но те продължаваха само петнайсет минути.

Пег стои на вратата в очакване. Нагласила се е като кукличка. Сресала се е, гримирала се е, особено около тези дяволито искрящи очи. Отново е облякла тъмносиния пуловер с дълбокото деколте, а джинсите ѝ са толкова прилепнали, че сигурно са ластични. Стоя на прага и я оглеждам от глава до пети. Сетне се обръщам и слизам по стълбите.

— Ей, какво правиш? Забрави ли нещо? Няма ли да ми дадеш сандвича? Какво става?

Спирам на последното стъпало. Поглеждам Пег, застанала под рамката на вратата. В този момент съжалявам, че не съм по-стар или по-млад.

— Божичко, Пег! Какво се опитваш да направиш? Да ме убиеш ли искаш? Не мога да го понеса. Не е честно!

Тя се смее и се извъръща:

— Хайде, влизай! Хората ни гледат през прозорците. Влизай! Няма да те изям. Спокойно.

Бавно изкачвам стъпалата, мисля, че отблизо тя може би няма да изглежда толкова добре, но греша. Бута вратата, за да вляза, но не помръдва от прага, така че за да мина, трябва да се отъркам в нея. Изигравам цяла сценка, като се опитвам изобщо да не я докосна. Тя ме поглежда в очите; изобщо не е преставала да се смее.

— Какво ти става, Бърт? Не можем ли да обядваме заедно, без да ставаш подозрителен?

Поглеждам я право в очите. Отивам до барплота и разопаковам сандвичите. Сядам си на мястото. Пег отива в кухнята и вади две бири от хладилника. Сяда срещу мен. Честна дума, представа си нямам

откъде да започна. Тя отваря бутилките и налива бира в чашите. Ама че изискани сме започнали да ставаме!

— Чуй ме сега, Пег. Знаеш, че ме привличаш, и то много. Не е нужно да се издокарваш, за да докажеш каквото и да било. Предавам се. От доста време не съм срещал по-привлекателна жена; намирам те за привлекателна дори сутрин с ролки на косата, с подпухнали от сън очи и с несъществуващо дантелено бельо под пенъора. Разбираш ли ме?

Тя се усмихва и поклаща отрицателно глава, като в същото време отхапва първия залък от сандвича. Държа моя в ръка и не се решавам да започна да го ям, докато не си изясним нещата.

— Ти си млада омъжена жена с три прекрасни деца и съпруг. Аз съм доста по-стар женен мъж с прекрасна съпруга и четири деца, едно от които е почти на твоята възраст. Дори да сме сигурни, че няма да ни хванат, пак не е редно да го правим. Не съм пуритан, но едва ли ще го понеса.

Тя понечва да каже нещо, но аз я спирам с ръка.

— Не. Остави ме да довърша. Изкушението да забравя всичко и всеки, да се насладя на известно време, прекарано с теб, на максималната близост, на която хората са способни, е огромно. Сещам се за безброй начини да го направим: да вземем бавачка на Джони, да отидем в мотел, да помолим Сюзан да те покрие и прочие. Но как ще живееш с това? Само си играеш с мен, за да разнообразиш скучното си ежедневие, или редовно кръшкаш? Наистина искам да знам какво става.

Пег вече не се усмихва. И е забравила сандвича. Очите ѝ са впити в моите. Седим, без да помръднем, и се гледаме изпитателно. Нещо като онази игра, любима на малките деца — кой пръв ще сведе погледа си. Отстъпвам и навеждам очи към сандвича, който вече е започнал да омеква в ръцете ми.

— Добре, Бърт, разбирам какво искаш да кажеш. Но не флиртувам с теб само за да прогоня скуката. Правила съм секс с други двама мъже, откакто се омъжих, оттогава обаче минаха две години. Осъзнавам, че всичко, което казваш, е вярно.

Тя млъква. Боя се да не се разплаче.

— Това, което не разбираш и което се опитвам да ти обясня, се крие в самия *теб*. Не мисли, че не си задавам въпроса защо съм

толкова нервна, неспокойна и... добре, възбудена в присъствието на по-възрастен мъж. Случва ми се за пръв път. Винаги съм си падала по мъже, чийто тип мога да определя като „мачо“ или „каубой“. Предполагам, че е защото ти си толкова различен, защото с теб мога да разговарям, защото ме караш да се чувствам оценена, защото те е грижа за мен. Не знам наистина. Съжалявам, ако смяташ, че не е честно спрямо теб да се опитвам да изглеждам по-добре. Не съм поглеждала на нещата от този ъгъл. Просто исках да ме харесаш, и то по начин, който да прочета в погледа ти. Зная, че тялото ми започва да се отпуска, виждам първите признаци на двойна брадичка и така нататък, но въпреки това още съм млада. Да, промених се външно, може би защото все не успях да сваля теглото си след ражданията, а и прекалено много обичам да си похапвам и да пия бира. Освен това имам чувството, че Бърт вече не ме забелязва. Дори останалите мъже в квартала вече не ме забелязват. Сякаш съм станала невидима. С теб обаче се чувствам добре, защото в твоите очи съм все така млада и красива. Представа си нямаш колко ми е хубаво.

— Представям си и още как. Помисли само! Та през последните двайсет години аз съм практически невидим. Затова съм толкова мнителен, толкова нервен. Не мога да проумея как така не забелязваш плешивата ми глава, биреното ми коремче, което става все по-голямо и по-голямо, бръчките по лицето ми, скованите ми движения. По дяволите, разликата между трийсет и две и седемдесет е огромна! Та аз съм буквално два пъти по-възрастен от теб!

Тя не обръща внимание на чашата си и отпива направо от бутилката. Когато я оставя на масата, вече се усмихва.

— Добре, да престанем с психоанализата и да се насладим на обяда. Разбрах какво искаше да ми кажеш и мисля, че и ти ме разбра. Да се опитаме да си прекараме приятно както досега. Ако искаш, мога да облека някакви развлечени дрехи и да си изтрия грима. Съгласен ли си?

— Приятно ми е да те гледам така красива, Пег. Не ме разбирай погрешно. Нека никой от нас не таи очаквания спрямо другия. Може би точно в този момент имам нужда от по-млада и привлекателна сестра или дъщеря и това е част от причината да не издържам далеч от теб. Не искам да използвам онова изтъркано клише, да бъдем като брат

и сестра, но сигурно ти звучи точно така. А може би и ти имаш нужда от по-голям брат или чичо, с когото да поговориш.

— Добре, да спрем дотук, Бърт. Но мисля, че има и още нещо и ти го знаеш.

Отхапвам от сандвича си, започваме да се храним, като от време на време се усмихваме един на друг, а понякога дори избухваме в смях. Обзема ме приятно усещане за спокойствие. Радвам се, че мога да увелича дистанцията, без да нараня чувствата ѝ и без да помрача добрите спомени. Същевременно няма как да обясня на жена си какво намирам у Пег, както и тя няма да може да го обясни на Бъд. Тази зона на човешките взаимоотношения не се радва на кой знае каква толерантност.

Довършваме обяда си и Пег прави кафе и за двама ни. Зная, че умира от желание да запали цигара.

— Няма проблем, Пег, запали една. Само издухвай дима в другата посока. Не искам да ти развалям удоволствието. В края на краищата това е твоят дом.

— Всичко е наред, мога да пия кафе и без да пуша.

Питам я къде е Джони. Тя се усмихва.

— Какъв беше планът ти? Да вземем детегледачка? Да се позабавляваме? Може би такъв е бил и моят план. Джони е у Сюзан.

Тя вдига влажен поглед от чашата си и го вперва в мен. Чувствам се още по-ужасно.

— Съжалявам, Пег. Съжалявам и заради самия себе си. Но продължавам да мисля, че постъпвам правилно.

— Прав си, мамка му!

ЕДИНАЙСЕТА ГЛАВА

Неделя е; обличам най-хубавите си дрехи и отиваме на черква. Леля Едит ме обявява за лицемер, защото не съм истински вярващ, не съм истински християнин.

По време на цялата служба двамата с нея не смеем да се погледнем, защото ако го сторим, ще избухнем в смях. Няма на какво да се кикотим... а може би има? Трябва да внимавам, когато говоря с възрастни хора за религия, темата е също толкова опасна, както онази за смъртта. Научил съм се да не говоря за тези неща, освен с най-близките си приятели и зная, че след като така и не се осмелих да разговарям с родителите си за религия, същото важи и за отношенията ми с леля Едит. Въпреки несериозното ѝ на пръв поглед отношение тя е много искрена и всеотдайна в тези неща.

След литургията и последвалото я събиране на помощи се прибираме у дома. Събличам дрехите си за черква и обличам нещо по-близо до обичайната ми премяна на художник. Проверявам по телефона и откривам, че онзи магазин за пособия за рисуване работи и в неделя. В Америка магазините май не затварят никога.

Взимам назаем колата на леля Едит и отивам дотам. Тя се кани да си почине. Ще гледа бейзбол по телевизията. Странна работа, да излъчват бейзбола толкова рано следобед. Сигурно онези от телевизията са натъкмили нещата така, че бейзболът да не съвпадне с някой футболен мач. Телевизията започва да диктува правилата на играта във все по-голяма степен. Още един пример за впрягане на каруцата пред коня. Сигурно така си качват рейтингите или нещо подобно.

Купувам си достатъчно канаваца и летви, за да опъна нови три платна. Взимам и още тапицерски кабарчета. Обикновено правя платната в едни и същи основни размери, нищо че понякога са хоризонтални, друг път вертикални. Купувам и терпентин, но ще трябва да пестя лака. Още не са получили от моя „Дамаар“. Това е положението, след като всички рисуват с акрилни бои, ако изобщо

рисуват, разбира се, а не хвърлят кал, пясък или лепило върху платното. Оказва се доста трудно за един сериозен художник да си намери материали за маслени картини.

Прибирам се у дома, замъквам всичко на горния етаж. Нарязвам платното и го опъвам върху подрамката, която сглобявам от летвите. Свалям ги долу. Мисля, че засега две ще ми стигнат. Леля Едит чете неделния вестник. Когато бях дете, това беше истински ритуал в дома ни. Най-важната част от задачата бе да си поделим вестника на части и да не го разпилеем из цялата къща. Леля Едит е започнала да решава кръстословицата.

— Кажи ми дърводелски инструмент. Не е трион, защото не ми пасва.

— Тесла?

— Трябваше да се сетя. Тази дума често се среща в кръстословиците. Какъв си ми умничък!

— Ще ти преча ли, ако закова няколко кабарчета? Мога да се кача и горе. Не знаех, че си заета.

— О, вече не се впрягам на тези кръстословици. Не отгатна ли думата веднага, пропускам я и продължавам нататък.

Започвам да опъвам платното. Това платно ми се струва по-тежко от предишното. Жалко, че не си взех клещите, които използвам за целта. Ще имам късмет, ако успея да опъна тези две платна, преди да съм си обелил кокалчетата! Сега е време да извадя пръста си от сглобката.

Тъкмо заковавам последното кабарче и леля Едит ме вика в кухнята. Сготвила е кокошка, една от онези стари кокошки-носачки, които трябва да вариш поне пет часа и накрая получаващ много супа, в която плават малки късчета месо. Не съм ял такава супа от години. Мисля, че мама я наричаше „пилешка яхния“ и твърдеше, че се приготвяла от кокошка, която спряла да снася яйца. Сигурно е била права. Точно такава кокошка обещал някога президентът Хувър за тенджерата на всеки американец, далеч преди него същото обещание дал и Анри IV на французите.

По принцип не обичам това ястие, но леля Едит се е справила страхотно. Направила е и картофено пюре, още нещо, което не обичам, но в комбинация с онзи бульон, който плува в кокоша мазнина, става вкусно. Слава Богу, че нямам проблем с холестерола!

— Чудесно е, лелю Едит. Това е то истинска домашно приготвена храна!

— Е, не си си у дома, но и това ще свърши работа за известно време.

Когато приключваме този неделен късен обяд или ранна вечеря, аз се качвам на горния етаж да взема статива.

— Албърт, може би сега е моментът да се видиш с чичо ти Бил.

Поглеждам си часовника. Права е, имам много време, а неделните следобеди са отредени за посещения.

Карам първо към Уудланд Авеню, после към Честър. Зная адреса от предишното си идване. Човекът на портала ме посреща с усмивка. В първия момент решавам, че е познал колата на чичо Марвин, после се сещам как чичо Марвин казваше, че никога не е идвал тук с нея, винаги е взимал тролея. Паркирам и заключвам вратите с надеждата, че след като чичо Марвин цял живот е полагал такива грижи за своя автомобил, няма да съм аз човекът, по чиято вина колата ще бъде разбита или открадната.

Хладничко е, но сестрите седят навън около входната врата. Изглеждат толкова красиви с белите си престилки, приличат ми на ангели с нежни гласчета, които си бърбят безгрижно. Веселят се, не се кикотят. Питам сестрата на рецепцията къде да открия Уилям Уортън. Тя ме моли да се запиша в регистъра на посещенията и ми сочи пътя нагоре по стълбите и сетне по коридора. Той си е в същата стая, в която го заварих и при последното си посещение преди две години. Дели я с още един мъж, който е по-възрастен дори от него.

Чичо Бил е на деветдесет и една. Живее в този старчески дом вече осма или девета година. Имаше собствен апартамент близо до Пенсилванския университет, но от един момент нататък вече не беше в състояние да се грижи за себе си. Няма си свое семейство и затова децата на чичо Хари и на леля Пег го настаниха тук. Системата е следната — даваш им каквито пари имаш плюс пенсията и те се грижат за теб до края на живота ти. Това е истинска почивка. Винаги оставам впечатлен от любезността на сестрите и от чистотата в цялата сграда.

Влизам в стаята на чичо Бил. Той седи на инвалидния си стол до леглото близо до портативния телевизор; лицето му е на не повече от две педи от екрана. Никога не е имал добро зрение, особено след като е

бил обгазен по време на Първата световна, но сега е почти сляп. Освен това не чува добре, въпреки че ползва слухово апаратче. Заставам зад гърба му и наблюдавам, изпълнен с умиление, този измършавял, прегърбен старец, облякъл пуловер върху пижамата. Когато бях дете, той живя с нас в продължение на три години и бе един от примерите ми за подражание. Потупвам го по рамото. Той се обръща и ме поглежда въпросително.

— Здравсти, чичо Бил, аз съм Албърт, твоят племенник, синът на Сали.

Бавно осмисля думите ми. Прилича на стар компютър, който се опитва да реши поставената му задача, но разполага едва с двеста и петдесет килобайта памет. Извърта главата си под още по-голям ъгъл и най-сетне ме разпознава.

— Здравсти, Албърт. Как си и какво, по дяволите, правиш тук?

— Дойдох да те видя, чичо Бил, да ти честитя рождения ден, да те видя как си, какво правиш.

— Рожден ден? Нямам рожден ден! Сигурно се шегуваш.

— Шегувам се, разбира се. Но въпреки това честит рожден ден. Ето, донесъл съм ти нещо.

Вадя миниатюрна бутилка уиски, от онези, които дават в самолетите; това е любимото му питие, а и той винаги е имал слабост към алкохола. Поднася я пред очите си, за да я огледа по-добре. Сетне вдига поглед към мен.

— Ама че работа, Албърт! Аз ли съм станал прекалено голям, бутилката ли се е смалила, не знам! Да не би това да е някакъв нов начин да откажат хората да пият алкохол, като им поднасят такива бутилчици?

Засмива се с характерното си „ха-ха-ха“, смях, при който няма опасност да му падне ченето. Усмихва се и ми подава ръка. Поемам я, тя не е просто студена, а безжизнено студена. Задържам я в дланта си.

— Албърт, разкарай това чудо оттук, че види ли ме някоя от сестрите, ще ме изритат навън. А не искам да се случи, тук ми харесва.

— Подава ми бутилката. — Изпий я ти, Албърт. Ще ми достави удоволствие да видя как я изпразваш. Пий направо от бутилката, защото ако налеем уискито в чаши, сестрите със сигурност ще усетят миризмата. Внимавай, никой не те гледа, освен мен.

Взимам бутилката, развъртам капачката, подавам му чаша вода и се чукваме. Изпивам я на две глътки, затварям я и я прибирам обратно в джоба си.

— Как беше, Албърт?

— Екстра, само че или съм станал прекалено голям, или съм станал алкохолик, защото изобщо не утоли жаждата ми.

Отново се засмива по характерния си начин и маха с ръка пред себе си; движенията му са немощни, но добре контролирани.

— Винаги си бил чешит, Албърт, също като баща си. Знаеш ли какво ми хрумна... след като пишеш книги, защо да не го включиш в някоя? Като че ли всеки получава шанс да умре обикновено между седемдесетата и седемдесет и петата си година. Майка ти и баща ти знаеха... знаеха кога ще умрат. И не пропуснаха шанса.

Наблюдава ме, за да провери дали следя мисълта му. Господи, начинът му на разсъждение изобщо не се е променил! Отваря и затваря уста няколко пъти, сякаш за да събере достатъчно слюнка, преди да продължи:

— Албърт, не знам как, но аз пропуснах своя шанс. Оставих го да отmine и сега, проклет да съм, не мога да умира. Изгубих му цаката и хората тук са толкова добри, че ще ме крепят цяла вечност. Не се оплаквам, но знаеш ли, имам чувството, че съм надживял собствения си живот.

— О, стига, чичо Бил. Изглеждаш чудесно. Ще чукнеш стотака без никакъв проблем.

— Какъв стотак? Сто години? Колкото повече остаряваш, толкова по-кратки ти се струват годините. Понякога забравям кой ден, кой месец и коя година сме, всичко ми се слива. Не, готов съм.

Той протяга ръка и се почесва по лопатката.

— Сключих сделка с Господ, Албърт. Не беше лесно, в живота си съм направил прекалено много грешки. Знаеш ли, хората идват и говорят също като теб: „Бил, изглеждаш чудесно.“ Знаеш ли какво мисля? Ще кажат същото и когато надзърнат в ковчега ми. Няма значение как изглеждам, важното е, че ми е добре.

Иска ми се да сменя темата. Зная, че чичо Бил винаги е бил голям бейзболен запаляно. Когато бях дете и той живееше у нас, винаги пускаше фиш в пощата. Идеята на играта бе да се избере отборът, който ще отбележи най-много точки през седмицата. Все го

преследвах като сянка, за да проверя дали печелим. И той винаги ми даваше половината пари, когато печелеше. Всеки съботен следобед слушахме бейзболните мачове по радиото и така се вълнувахме, все едно бяхме на стадиона. На два пъти чичо Бил ме заведе на „Шайб Парк“, за да гледаме „Филадельфия Атлетикс“. Бях фен на „Фили“, но харесвах и „Атлетикс“, освен това той плащаше. Добре помня огряното от слънчевите лъчи красиво тревно игрище, над което се носи ароматът на фъстъци и хотдог, и чаткането на бутоните по цимента, когато отборите излизаха на терена.

Седя на леглото до чичо Бил и говорим за бейзбол. Знае всички резултати. Дъвчем темата в продължение на почти два часа. Винаги оставам изненадан какъв добър събеседник е той. Може би затова чичо Марвин го посещаваше толкова редовно. Сигурно чичо Бил е един от най-приятните събеседници в цяла Филадельфия.

От време на време сестрите ни проверяват какво правим и когато поглеждам към една от тях, тя посочва часовника си и аз разбирам, че е време да си тръгвам. Пригответил съм си навита на фунийка банкнота от двайсет долара, която пъхам в джоба на чичо Бил, преди да си тръгна. Разтрепераните му, болни от артрит пръсти трудно намират в джоба онова, което съм мушнал там.

— Не бива, Албърт. Не ми трябва пари. Поискам ли нещо, сестрите отиват и ми го купуват, вярно, няма да ми вземат алкохол или цигари, разбира се, но тези неща и без друго са отрова за мен. Ето, вземи ги.

Поставям дланта си върху неговата.

— Задръж ги, чичо Бил, можеш да ги дадеш на някоя от сестрите, която е била особено мила с теб.

— Не, и те нямат право да взимат пари. Дали са обет за бедност. Хората тук са изключително честни. Вземи ги.

— Помисли си, чичо Бил. Ами ако някой, когото обичаш, умре, можеш да поръчаш литургия в негова памет. Дай парите на някоя от сестрите и я помоли да плати литургията; едва ли ще направят проблем.

— Албърт, винаги си знаел как да постигнеш своето. Добре, ще ги взема. Но не се сещам за човек, чиято смърт да почета с литургия.

— Ами аз?

— Не се каниш да умираш, нали?

— Е, всички ще умрем. Добре тогава, поръчай литургия в памет на Джийн. Ще ти бъде благодарна.

— И тя няма да умира, нали?

— Не, но би оценила една литургия, ако успееш да я уредиш. Трябва да тръгвам, чичо Бил, не искам да пропуснеш мача. Грижи се за себе си.

Нямах представа, че той не знае за смъртта на Джийн. На мен самия ми е трудно да свикна с тази мисъл.

— Добре съм си аз, има кой да се грижи за мен.

Навеждам се и го целувам. Мирише на бебе, а не на старец. Поглеждам го право в очите; те са огромни, увеличени от дебелиите като дъно на шише стъкла на очилата му. Виждам в тях сълзи. По лицето ми също се стичат сълзи. Може би се виждаме за последен път... нищо чудно да се окаже така. Предполагам, че никой не е в състояние да свикне с подобни неща.

На път за къщи спонтанно завивам вляво по Елмуд и внезапно осъзнавам кое е следващото, което искам да нарисувам. Може би съм го знаел някъде дълбоко в себе си, но не съм го осъзнавал. Искам да рисувам *вътре* в моята собствена къща, къщата, в която живях от петата чак до седемнайсетата си година, когато се записах в армията. По същото време, когато напуснах родния си дом, родителите ми заминаха за Калифорния. Би било чудесно. Зная, че Емили и децата биха ме разбрали по-добре, ако успея да нарисувам тази толкова съкровена част от моя живот.

Надявам се Емили да си прекарва добре у Камий; питам се как ли му понася на Уилям калифорнийското слънце. Семейството ми — и миналото, и настоящето — постоянно присъства в мислите ми. Откривам място за паркиране, след което се промъквам на пръсти у дома. Нуждая се от почивка. Потъвам в сън веднага щом главата ми докосва възглавницата.

Когато по-късно слизам на долния етаж, леля Едит ме очаква в дневната.

— Помислих те за мъртъв.

— Наистина спях като мъртвец! Има ли нещо за ядене? Моля те! Умирам от глад и няма храна, която да може да се сравни с гозбите на леля Едит. Тялото ми жадува за тях. Сготвила ли си нещо, или да отида в някой ресторант и вероятно да умра от отравяне с птомаин^[1]?

Тя става и тръгва към кухнята. Следвам я по петите. Оставила е храната във фурната, за да не изстине, но така пък ястието се изсушава. Подава ми чинията.

— Ще получиш само това, тъй като проспа вечерята.

— Прибрах се навреме. Ти не ме събуди.

— Тук не си падаме по трупове в спалните. Приличаше на жив мъртвец.

— Видя ли ми картината?

— Къде е? Успя ли да я завършиш?

— Да, готова е. Качил съм я в спалнята при другите. Искаш ли да я видиш?

— Да, но ще почакам да се нахраниш.

Сготвила е стридена яхния. В нея плуват и малки тестени шестоъгълници, солени и много вкусни. Като дете много мразех стридите, но обожавях тези шестоъгълничета. Побутвах ги с лъжицата и гледах как плуват в млечнобялата яхния. Предполагам, че стридите бяха от консерва. Бяха основен хранителен продукт в петъците, когато католиците нямат право да ядат дори риба. И това важеше за почти целия квартал. Аз пък мразех петъците.

В Париж се превърнах в заклет почитател на суровите стриди, няхах търпение да дойдат онези месеци, които завършват на „ри“, за да се насладя на този деликатес. Няма нищо по-хубаво от дузина стриди, поднесени върху натрошен лед и гарнирани с лимон. Сега отново се връщам към стридената яхния от моето детство. Трябва да призная обаче, че е доста по-вкусна, отколкото я помня. Изяждам и последната лъжица. Леля Едит седи до масата и ме наблюдава.

— Не мислех, че ще ти харесат. Сигурна бях, че няма да ти харесат и сега ти ми развали цялото удоволствие.

Връщаме се в дневната. Леля Едит е разтребвала. Обичам, когато е подредено. Разглеждаме снимките на внуците й. За човек, който има само едно дете, тя определено разполага с много внуци и дори с правнуци. Дватамата с Емили имаме само три внучета и освен ако Уилям

не направи нещо по въпроса, ще си останем на практика без внучета. Леля Едит разглежда картините ми и реагира одобрително.

---

[1] Самият птомаин се образува при разлагането на протеините от някои бактерии и не е отровен. Бактериите и някои други продукти на това разлагане обаче могат да причинят хранително отравяне. — Бел.Прев. ↑

ДВАНАЙСЕТА ГЛАВА

Когато на следващия ден излизам от къщата, уличното движение не е кой знае колко натоварено, но настъпването на есента определено си личи. След около седмица ще се прибера у дома. Емили ще ми разкаже за Виетнам и за бебето. Питам се как ли ще го кръстят в черква.

Почуквам на вратата и изчаквам няколко минути, преди Пег да отвори. Изглежда поуморена, но си е сложила грим и се е сресала. Носи обичайния пуловер, този път черен, и джинси.

— Влизай. Божичко, ти си радост за уморените ми очи!

Заемам мястото си край барплота. Приготвила е кана горещо кафе и ми подава чаша, в която да си наляя. Поглеждам през рамо и виждам бебето да спи пред телевизора, чийто звук е изключен. Пег проследява погледа ми.

— Писна ми от тези анимационни гласове. Джони и без друго ще поспи поне още час. Как си? Наистина не очаквах да те видя отново. Сигурна бях, че няма да дойдеш.

— Ето ме, тук съм. Както казах, искам да те помоля за услуга.

— Имаш предвид да рисуаш вътре у дома? Разбира се, много добре знаеш, че ще се съглася. Не разбирам защо изобщо ме питаш.

— Благодаря ти, Пег. Това означава много за мен. Притеснявах се, не исках да наруша личното ти пространство. И без друго ти преча достатъчно. А сега все едно се нанасям у вас.

— О, Бърт, престани! Знаеш, че искам да останеш тук колкото можеш, ако ще дори цяла година да рисуаш къщата ми. Зная какво криеш в този твой статив — магия. Няма да нарисуваш къщата ми, както би сторил някой друг художник, ти ще пръснеш навсякъде мъничко от вълшебния си прашец. Само гледай да не изцапаш с боя килима или тавана. Става ли? — Поглежда ме и продължава: — Знаеш какво искам да кажа, Бърт. Искам да си тук, водена може би от егоистични подбуди. Ти постъпи правилно, Бърт. Бях прекалено напориста. Постави ме на мястото ми. Задължена съм ти.

В този момент разбирам, че нещата вече не са същите. Говорим като герои от сапунена опера. Поглеждам я. Тя отвърща на погледа ми и на недоспалото ѝ, подпухнало от махмурлук лице се изписва усмивка.

— Какво ще рисуваш? Къде ще застанеш?

— Мисля да рисувам тук, до входната врата. Ако не беше толкова студено и малкият Джони не спеше пред телевизора, щях да я отворя и да рисувам от верандата.

— Направи го, ако искаш. Джони има нужда от малко чист въздух, който да прогони миризмата на цигари и алкохол. Ще му облека грейка. Така хем може да гледа проклетите си анимационни филмчета или сапунки, хем да диша чист въздух.

— Ами ти?

— И аз ще си сложа грейка. На обяд ще затворим вратата, за да могат децата да се нахранят. И без друго не е толкова студено, по-скоро е влажно. Ще се отрази добре на всички ни. С тези купони, дето ги правим напоследък, къщата вони на бар. Ще я проветрим цялата. Дори ще отворя вратите на кухнята и на мазето, за да стане течение.

Понякога забравям, че Пег умее да се справя с трудностите. Сладка е, но същевременно има силен характер. Допивам кафето си.

— Добре, да се хващам за работа.

Излизам навън и свалям от колелото статива и платното. Прибрал съм терпентина и лака в найлонова торбичка, от онези, в които продават мандарини или лук.

Когато се връщам, Пег е подпряла и двете врати — входната и онази с мрежата. Голямата врата е отворена навън, мрежестата — навътре. Докато се опитвам да преценя какво и как да направя, Пег вече слиза с Джони. Наистина му е сложила грейка. Предполагам, че току-що го е събудила. Той нито плаче, нито изглежда кисел, само смуче пръста си и стиска мръсното си орфанно одеяло.

— Пег, може ли да откача тази мрежа? Вече е хладно, навън едва ли има много мухи.

— Разбира се. Знаеш как да го направиш? Цял месец повтарям на Бъд да я махне.

— Лесна работа. Имаш ли отвертка?

Тя се връща в кухнята. Чувам стъпките ѝ по стълбите към мазето, превърнато в стая за игри и забавления. За мен то винаги ще си

остане мазе. Връща се с електрическа и с обикновена отвертка. Вече съм свалил ограничителя на вратата. Остават ми четирите винтчета на всяка от пантите.

Взимам обикновената отвертка и започвам да ги развъртам. Слагани са и са вадени няколко пъти, затова излизат съвсем лесно. Подавам на Пег всяко извадено винтче. Остава ми само най-горното, тогава хващам вратата с едната ръка, а с другата го развивам. Рамката с мрежата пада с лекота в ръката ми. Подпирам я на верандата.

— Толкова лесно ли било? Мамка му, и аз можех да го направя!

— Повечето неща са по-лесни, отколкото изглеждат. Хората се опитват да ги представят като много трудни само за да си придават повече важност. Ето, вземи винтчетата и ги залепи с тиксо към вратата, за да не ги търсиш следващата пролет.

Тя донася тиксо и ги залепва към вратата. Започвам да разпъвам статива на верандата. Когато Пег свършва със залепването на винтчетата, аз вдигам рамката с мрежата. Тя отваря входната врата още по-нашироко и аз влизам в къщата.

— Предполагам, че я държите някъде в мазето?

— Да, сигурно. Никога не съм обръщала внимание. Сигурно ме смяташ за глупачка.

— Не, това просто спада към графата „не ми е работа“; по същия начин мъжете се отнасят към чистенето, гледането на деца, готвенето.

Минавам през кухнята, понесъл мрежата, свивам към мазето и след като Пег ми отваря вратата, която води надолу, слизам по стълбите, като внимавам да не закача свода. Пег върви подире ми. Питам се дали всичко с Джони е наред, все пак входната врата е отворена и никой не го надзирава.

Слизаме в мазето. Откривам място на рафта, където мрежата ще се побере. Струва ми се най-подходящото място за складиране на врати. Пег оставя мазето отворено, за да се проветри и то.

— Не мисля, че някой би дошъл да ни ограби. Ако случайно влезе, или ще припадне, или ще си поръча бира.

Тя започва да събира бутилки, препълнени пепелници и всевъзможни боклуци.

— Ще остана долу и ще се опитам да разчистя тази кочина. Само проветряването няма да помогне. Обикновено затварям вратата да не

би Джони да излезе навън, но ти можеш да я оставиш отворена, стига да го наглеждаш.

Забравили сме детето! Хуквам нагоре по стълбите, втурвам се в дневната. Джони си лежи, не спи, но и не гледа телевизия. Явно проветряването и замяната на майка му от друга „бавачка“ му идват в повече.

Проблемът ми е да си осигуря достатъчно пространство за рисуване, едновременно да виждам и цялата стая, и платното. Най-накрая намирам подходящото място — там, където беше вратата с мрежата. Рисувам, извърнат встрани. Оглеждам продължително стаята, опитвам се да я преподредя, да извикам спомените, да се върна назад във времето.

Камината, макар фалшива и със запушен комин — един от кошмарите на моето детство, когато си представях заклещения вътре Дядо Коледа — навремето бе иззидана от истински тухли. Сега тухлите са покрити с гипсова мазилка, отворът е зазидан, а върху каменната плоча се мъдри стол.

Между дневната и трапезарията някога имаше свод. Сега той е изчезнал, а двете му страни са облицовани с дъски. Разбира се, по времето, когато живеех тук, подът не бе застлан с мокет от единия до другия край. Ние имахме протрит, на всичкото отгоре и фалшив персийски килим, разположен по средата на тази малка стая, размерите му едва ли надхвърляха два на четири метра. Често ходех по него, стъпвайки от една шарка на друга, заслушан в някое радиопредаване. Това подлудяваше майка ми.

Диванът ни бе поставен срещу стената вдясно спрямо входната врата, а пианото се намираше до стената под стълбите. До прозореца имаше стол, обърнат към улицата; това беше единственият прозорец в стаята, ако не броим стъклените панели на вратата. Редовите къщи, залепени една за друга, могат да имат прозорци само отзад и отпред.

Това бе столът на баща ми. Тук се отпускате уморен, след като си свалеше работните дрехи и тежките си обувки, и се изкъпеше във ваната, разположена в мазето; после обличаше домашните си дрехи и се качваше на горния етаж. Взимаше вестника, който мама му подаваше още в коридора, когато идваше да го целуне и да го поздрави с добре дошъл у дома. Това бе напълно механичен и предвидим ритуал, който се повтаряше всеки ден.

Понякога се прибирах по-рано от игра само да го наблюдавам. Мама обикновено сервираше вечерята петнайсет минути, след като татко се прибереше. Когато и двамата с Джийн си бяхме у дома, той винаги предлагаше да ни почете някой комикс, дори и след като със сестра ми отдавна се бяхме научили да четем. От неговите уста историите звучаха някак си по-значими, не по-реални, а по-значими. Обръщаше ни внимание на една или друга подробност в „Литъл Абнър“, „Дик Трейси“, „Мът и Джеф“ или „Усмихнатия Джак“, все неща, които нямаше да забележа. Мисля, че така ме учеше да бъда наблюдателен. Джийн пък винаги казваше, че тъкмо така се научила да чете.

Чудя се как да заста на вратата и да успея да вмъкна в картината и стола. Не мога да го пропусна, нито пък да го преместя другаде. Разбира се, сега там няма стол. Телевизорът е поставен срещу стената с гръб към верандата и ако там имаше стол, от него нямаше да се вижда нищо. Решавам да композирам картината хоризонтално и да изкривя малко пространството, така че да включа и стола. Ще направя картината леко заоблена, сякаш видяна през изпъкнала леща или през широкоъгълен сто и двайсет милиметров обектив.

Тук скицирането ще бъде от изключителна важност. Нахвърлям контурите. Пег идва няколко пъти, поглежда какво правя и се връща в стаята си. Аз само ѝ се усмихвам. Струва ми се малко объркана. Не е виждала нито една от картините ми на толкова ранен етап, а освен това тук изкривявам пропорциите.

Работя върху пианото и скицирам достатъчно голям част от стълбището и от перилата, за да се досети човек какво представляват. Връщам стария свод на мястото му и когато погледна през него, виждам трапезарията. Пространството отвъд свода заема една трета от цялата картина. Вмъквам и камина, истинска камина, където да гори огън и през чийто комин може да слезе Дядо Коледа. Вдясно е баща ми, който седи на любимия си стол и чете вестник. Темето му стърчи над страниците. Решавам да нарисувам мама, която влиза от дневната в трапезарията и подрежда масата. Идеята ми напомня някои от картините на братя Льо Нен^[1] и създава впечатлението, че аз току-що съм влязъл през вратата. Часът е пет и половина и аз съм дошъл да видя как мама ще целуне татко и ще седнем да вечеряме. Джийн слиза по стълбите, тя идва от стаята си на горния етаж. Показвам стъпалата и

краката ѝ, които се подават под полата от училищната ѝ униформа. Това ще бъде обикновена „жанрова“ картина. Не бях поглеждал нещата от този ъгъл.

Продължавам да работя, когато Боби и Алис се връщат от училище.

— Здравсти, Бърт. Какво рисуваш сега?

— Рисувам дома ви отвътре, но заедно с това рисувам и моя дом, такъв, какъвто беше, когато живеех тук. Вижте.

Отстъпвам назад и им показвам. Малката Алис пристъпя към картината и сочи:

— Кои са тези хора?

— Това тук е баща ми, жената, която излиза от кухнята, е майка ми, а момичето, слизащо по стълбите, е по-малката ми сестра.

Настъпва тишина. Сетне Боби казва:

— Леле, адски е призрачно да рисуваш хора, които не познаваме, в *нашата* къща. Мама знае ли?

— Разбира се, знае, че рисувам дома ви отвътре, но все още не е виждала семейството ми. Мислиш ли, че ще има нещо против?

— Не знам. Просто е малко страшничко. Те умрели ли са?

— Боя се, че да, Боби.

Затварям вратата, за да се стопли вътре. Довършвам скицирането и подготвям палитрата за нанасянето на фона. Почти съм готов и с него, когато децата хукват обратно на училище. Боби и Алис спират за миг покрай мен.

— Е, сега не е толкова призрачна. Говорих с мама и тя каза, че можеш да нарисуваш каквото си поискаш, че един ден може да станем известни и картината с нашата къща да бъде окачена в някой музей. Ти какво мислиш?

— Мисля, че майка ти е ужасно любезна.

Двамата хукват навън; Алис се опитва да върви в темпото на Боби, а той се обръща от време на време, за да провери дали сестра му не е изостанала. Ясна ми е каква е уговорката, Боби трябва да води сестра си на училище.

Пег наднича зад гърба ми и оглежда картината.

— Изкарал си акъла на Боби. Наистина ли ще нарисуваш хора в дома ни? — Застава до мен, за да види по-добре. — Да, вярно! Кои са тези хора?

— Същото ме попита и Боби на път за училище. Обясних му, че това са баща ми, майка ми и сестра ми. Поинтересува се дали са мъртви. Казах му, че са.

— Това наистина ще го уплаши. Защото плаши и мен. Сигурно си откачен.

— Искаш ли да ги махна? Не би било проблем на този етап. Нямах представа, че ще ги рисувам, докато самият аз не се озовах в картината. Мисля, че Уилям ме накара да го направя.

— И ти ли си в картината? Не те виждам.

— Аз съм този, който стои на прага и вижда всичко останало.

— Спри, моля те, това е твърде много за мен! Хайде, ела да хапнем. Скучно е човек да яде сам. А пък храненето с децата е истинска лудница. Непрекъснато искат едно или друго.

Оставям четките, хвърлям последен поглед към картината и тръгвам подир Пег. Изпитвам невероятно, свръхестествено усещане, че вървя през картината. Очаквам едва ли не да видя мама и тате, а Джийн да слезе по стълбите. Тръсвам глава, за да се върна в реалността. Сядам край барплота.

Пег е приготвила сандвичи с препечен бекон, домати и маруля. Очаква ме и чаша — не кутийка или бутилка, а чаша бира. Пред Пег обаче има само кафе.

— Много мило, Пег. Нищо ли няма да хапнеш?

— Сложа ли нещо в стомаха си, ще изцапам цялата кухня.

— Толкова зле ли се чувстваш? Взе ли си алка зелцер или аспирин?

— Не, кафето ще ме оправи. Не ми останаха никакви лекарства. Бъд ги взе всичките, като отиде на работа. Ще има по-голяма нужда от тях, отколкото аз. Тези щури купони ще ни съсипят. Не ги планираме, те просто се случват.

— Искаш ли да отида до аптеката и да ти взема нещо? Каквото кажеш.

— Не. Остани тук да си поговорим.

Каже ли ми някой: „Да си поговорим“, губя ума и дума. Не се сещам какво да кажа и блокирам, обсебен от мисълта „За какво, по дяволите, ще си говорим?“

— Миналия път, когато идвах във Филаделфия, рисувах една *наистина* страховита картина. Изобразява уличка на име Литъл

Теодор, където всичко е миниатюрно: малки вратички, малки прозорчета, пред къщите няма градинки, а верандите излизат направо на тротоара. Там се почувствах като великан. А от всички прозорци надничаха възрастни хора с побелели коси, повечето от които дори не бяха сресани. Доста зловеща гледка.

— Че защо тогава рисуваш такива места? Можеше да дойдеш да рисуваш в нашия квартал.

— На тази улица живях, когато бях на две или на три години, но никога не я забравих. Открих дори къщата, в която живяхме. Когато бях малък, ми разрешаваха да ходя до един пуст парцел в края на улицата и да си ровичкам в пръстта. Помня как копаех с лъжица. Сега този парцел е част от градинката на черква или училище, но исках да нарисувам нещата такива, каквито ги помня.

Пег накланя глава. Понечва да запали цигара, но се спира и отпива от кафето си.

— Странен човек си. Сигурен ли си, че идваш от тази планета, Бърт? Цялото това пътуване петдесет години назад... Нещо не ми се струва нормално.

— Не зная, Пег. Това е не само нещо, което искам да направя, а по-скоро нещо, което трябва да направя. И заради брат си, и заради сестра си. Предполагам, че се опитвам да направя всички онези мъгляви спомени по-реални.

— Затова значи рисуваш нашата къща отвътре, с твоето семейство и прочие... Опитваш се да ги върнеш към живот ли?

— Донякъде. Но по-скоро, за да направя спомените си по-ярки. Няма как да ги върна, освен в спомените си. Предполагам, че в известен смисъл всички ние съществуваме само в спомените на другите.

— Ще ти кажа нещо, Бърт. Ти винаги ще бъдеш в моите спомени. Никога няма да те забравя. Ти ме промени, макар да не ми е ясно какво точно означава това. Зная обаче, че ми харесва. Щастлива съм сега, в този момент, но вчера ти ми липсваше ужасно много. Спомените винаги ли са толкова болезнени?

— Невинаги. Повечето от най-значимите ми спомени обаче са болезнени, защото колкото повече остарявам, толкова повече хора, които обичам, си отиват от този свят. Това е една от причините да прекарам част от времето си с леля Едит и с чичо Бил. Те няма да

останат още дълго сред нас и ще ми липсват. Чичо Марвин вече ми липсва, а той почина едва преди няколко месеца.

— Радвам се, че *ти* си тук. Толкова си весел и жизнерадостен. Като те видя и ми се приисква да запея и да затанцувам. — Тя се усмихва. — Съжалявам, не исках да кажа това, Бърт.

— Разбираш ли, Пег, да рисувам тези къщи, да ги възкресявам в спомените си такива, каквито са били, да вмъквам майка си, баща си и Джийн в картините, означава да се докосна отново до образите им. Това е същото като да чуеш отдавна забравена песен или да помиришеш парфюма на някого, когото си обичал. Дори е нещо повече, защото самият аз възкресявам тези спомени.

Замлъквам. Това е, което човек може да очаква от повечето хора. Искам да кажа, че обикновено всички се боят от призраци, духове, от идеята за съществуването на нещо, което не са в състояние да контролират, да измерят, да проумеят. Чувстват се комфортно единствено по отношение на онова, което мнозинството приема за реалност. Щях да се намразя, ако приличах на тях, но разбирам защо са такива. Взира се в Пег.

— Замисляла ли си се някога или пък изпитвала ли си чувството, че се познаваме отпреди, Пег?

— О, стига, Бърт! Та това е най-изтърканата реплика в историята! Достатъчно добре се познаваме, за да прибегваш към нея. „Не сме ли се срещали някъде, миличка?“ Можеше да измислиш нещо по-оригинално.

— Смятах, че съм оригинален, нямах предвид в този живот. Чувствам, че те опознавам с такава лекота и толкова добре въпреки разликата във възрастта, въпреки разликата в начина на живот, който водим. Как е възможно? Наистина имам чувството, че сме се срещали преди, но в някое друго време.

— О, не, Бърт! Не ми говори за прераждания. По-добре иди се изповядай. — Тя си налива още кафе. — Не, ще бъда честна, Бърт. Шегувам се! Разбирам какво имаш предвид. Някои неща се повтарят и понякога срещаш хора, които просто няма начин да си познавал преди това, а ги чувстваш като стари приятели. Да. Знам какво чувстваш. Може би ти си бил Марк Антоний, а аз съм била Клеопатра.

— Или пък аз съм бил Клеопатра, а ти — Марк Антоний.

— Не, не говори така. Дръж се сериозно.

— Сериозен съм. Не зная дали вярвам в прераждането, но съм убеден, че животът е нещо повече от обитаването на дадено тяло. И това има различни названия като „душа“ например. Различните религии заобикалят темата за духовната същност, но аз съм сигурен, че я има, че не зная как, но по някакъв начин сме се срещали и преди, че хората, които сме познавали и обичали, са все още там някъде... някак си.

Тя не отговаря — духа горещото си кафе, без да промълви нито дума. След малко проронва:

— Божичко, колко се радвам, че си тук, Бърт! Разговаряш с мен по начин, по който никой друг не го прави. Обикновено или ме питат нещо, или ми нареждат какво да правя, или се шегуват с мен, или нещо подобно, но също толкова глупаво.

Поглежда ме и аз потъвам в сините дълбини на очите ѝ. След секунди не издържам и отмествам поглед.

— Спокойно, Бърт. Разбирам какво имаше предвид, когато каза, че съм прекалено напориста. Прав си. Без натиск, без грижи, просто ще се наслаждаваме един на друг. Става ли?

— Чудесно.

И двамата мълчим. Поглеждам си часовника.

— Трябва да рисувам, Пег. Бъд може да не се зарадва, като ме види да рисувам дома му отвътре. А и днес май е денят, в който се прибира по-рано от работа.

— Не се притеснявай, той те харесва. Харесва и картините ти. Но, да, вече е два и половина, по-добре се залавяй за работа.

Тя става, ставам и аз. Отивам до входната врата. Джони продължава да спи на пода, облечен в зимната си грейка. Сигурно се чувства като в сауна. Тревожа се, че спи прекалено много.

Работя през целия следобед. Предпазливо възкресявам спомените си и ги смесвам с това, което се открива пред очите ми. По едно време зад гърба ми изниква Бъд, изглежда уморен, но взима стъпалата на верандата по две наведнъж. Обръщам се и го посрещам с усмивка:

— Рисувам дома ти отвътре такъв, какъвто бе по времето, когато аз живеех тук. Надявам се да нямаш нищо против.

Той едва се държи на краката си.

— Да.

— Седналият на стола е баща ми, а майка ми излиза от кухнята.

Сестра ми слиза по стълбите.

Бъд търка очи.

— А къде е барплотът в кухнята? И откъде се е взела тази камина?

Обяснявам му. Той наистина е капнал от умора. Главата му клюма.

— Бъд, защо не си легнеш? И без друго приключвам.

Появява се Пег и идва до вратата.

— Леле, Бъд, изглеждаш ужасно!

— И освен това се чувствам ужасно. А на всичкото отгоре едва не се скарах с шефа. Отивам да си легна, няма да вечерям, скъпа. Вероятно ще спя чак до сутринта.

С тези думи той ни напуска, минава покрай Пег и затътря крака по стълбите. Предполагам, че е изразходвал последните си сили при изкачването на верандата. Започвам да събирам статива. Пег продължава да стои на прага.

— Налага ли се да си тръгваш, Бърт? Сготвила съм ирландска яхния по класическа стара рецепта. Има предостатъчно, така че можеш да ни правиш компания. Мисля, че на децата също ще им хареса. Ще се радвам да останеш.

Поглеждам си часовника. Почти четири е. Бъд наистина е подранил. Ще позвъня и ще проверя как ще реагира леля Едит. Сигурно ще си помисли, че не харесвам храната ѝ. Което изобщо не е вярно.

— Мога ли да използвам телефона?

— Разбира се. И не забравяй, ще бъда много разочарована, ако не останеш.

— Аз също.

Божичко, май ми става навик да жонглирам в подобни ситуации! Обаждам се на леля Едит. Обяснявам ѝ. Тя реагира чудесно, казва, че и без друго не е приготвила нищо специално за вечеря. Говорим си още малко. Накрая затварям телефона. Пег, която стои край печката, се обръща към мен:

— Не мога да повярвам! Значи ще останеш! Това за мен е като сбъдната мечта! Еха!

— Ако нямаш нищо против, бих искал да порисувам още малко. После ще отида да видя чичо Бил. Той е настанен в дома за възрастни на Честър Авеню. Ще се върна към шест, става ли?

— Идеално. Ще си прекараме чудесно.

Точно в този момент чуваме децата да трополят по верандата. Довели са приятелчета. Отивам да опазя картината си. Боби ме вижда да се приближавам.

— Вярно е, нали, Бърт? Рисуваш умрели хора, които се разхождат като призраци в нашата къща?

— Не бих го определил точно така, Боби. Да, сега те са мъртви, но аз ги рисувам във времето, когато са били живи. Така изглеждаше тази къща, когато бях на твоята възраст.

Посочвам фигурата на баща си.

— Моят татко четеше вестника си, седнал на този стол, поставен до прозореца, а сестра ми обикновено пишеше домашните си в стаята на горния етаж, после слизаше долу. Двамата с нея учихме в „Сейнт Сирил“, също като теб и Алис.

— Но и тя е мъртва, нали?

— Точно така. Но не я рисувам мъртва. В картината ми тя е жива.

Около нас трябва да са се събрали седем-осем хлапета; не казват нито дума, само ни слушат. Боби е превъзбуден:

— Казах ли ви? Умрели хора в картината на моята къща. Това е най-призрачното, най-хелоуинското нещо, което съм виждал. Може да излязат от картината и да се заселят у нас. Ще имаме единствената къща с призраци на Хедър Лейн.

Забравил съм за Хелоуин. Утре е дваисет и пети, така че празникът приближава. Като дете обожавах да обикалям квартала маскиран и да подвиквам „беля или лакомство?“ Имахме и най-различни „нощи“ — тебеширена нощ, восъчна нощ, нощ на пакостите и прочие и това продължаваше през цялата седмица преди самия Хелоуин. Не знам откъде идва този обичай, но винаги съм подозирал, че корените му са ирландски. Ирландските хлапета винаги бяха най-дейни в нощта на пакостите. Някои от нещата, които вършеха, граничеха с престъпление. Или може би паметта ме подвежда.

Дотогава обаче ще съм си заминал. Самолетът ми за Калифорния излита на двајсет и девети. Наистина прекарах страхотен месец. И през ум не ми минаваше, че ще се окаже толкова наситен с емоции.

Започвам да оцветявам фигурата на баща си, преди още фонът да е достатъчно изсъхнал, за да не загубя тези последни слънчеви лъчи. Не е нужно да се вирам никъде другаде освен вътре в себе си и в картината. Удивен съм до каква степен образът, който рисувам, прилича на татко. Спомням си дори начина, по който кръстосваше крак върху крак, или как навиваше ръкавите на бялата си риза.

Имаше плътни, чувствени устни. Имаше и най-дълбоките сини очи, които съм виждал, разположени под същите гъсти вежди като моите. За човек, който не бе получил никакво образование и през целия си живот бе работил къртовски, той имаше излъчването на високоинтелигентен и чувствителен. Предполагам, че винаги съм го знаел, но не съм се замислял върху това. Проумявам го едва сега благодарение на тази картина, а той е мъртъв от цели двајсет и пет години. Трудно е да се очертае граница между живите и мъртвите. Усещам присъствието на Пег зад гърба си.

— Ще си съсипеш очите, вече се мръква.

— Добре, Пег. Дай ми пет минути, но нека първо си измия ръцете.

Вдигам длани, омазани с поне десетина различни цвята бои и лепкави от лака. Започвам да почиствам четките.

Когато боите са подредени по местата си, четките са скътани в чекмеджето под тях, а палитрата също е прибрана, събирам статива, затварям кутията и окачвам картината върху статива. Вече е тъмно. Влизам вътре с вдигнати ръце. Пег ме вижда.

— Иди горе да се измиеш, но гледай да не събудиш Бъд.

Качвам се тихичко по застланите с пътека стълби, прекосявам коридора и влизам в банята. За пръв път се озовавам тук, за пръв път след повече от петдесет години. Ваната си е все същата — старомодна чугунена вана с крака, умивалникът обаче е сменен с по-голям и по-дълбок, а батерията на чешмата е от модерните, при които въртиш и натискаш, за да регулираш налягането и температурата, все едно управляваш самолет. Подобни неща ме подлудяват. Тоалетната обаче е

същата. Същата тоалетна със същата ръчка за пускане на водата, която чичо Бил привързваше, за да е сигурен, че няма да хвърлим в чинията изкуственото му чене, след като се прибереше пиан у дома.

Завесата на душа е нова, малките плочки на пода са същите, бели осмоъгълничета с черни фуги между тях. В училище винаги знаех какво е осмоъгълник благодарение на тези плочки. Знаех още безброй начини за комбинации между тях, така че да се получат най-различни форми. Подреждах ги в ума си, докато седях на тоалетната или пък чертаех зигзагообразни маршрути през плочките до стената, сетне се опитвах да си припомня обратния път до първоначалната плочка.

Успях да не се опръскам много с „джойстика“, да почистя ръцете си що-годе, да измия лицето си и да пригладя косата си с мокри длани. Не знаех защо, но не съм от хората, които ще напълнят умивалника, за да се измият. Правя го директно от струята вода. Питам се откъде ли идва този ми навик. Зная, че не обичам нито мръсната пяна от сапуна, която плува във водата, нито мръснобелия цвят на самата вода. Вероятно това е причината.

Забелязвам малка и доста захабена кърпа за ръце и я използвам. На стената зад мен висят красиви големи кърпи за баня, но и през ум не ми минава да ги използвам, не бих го сторил, дори да си бях у дома. По-голямата част от живота ми е минала без перални и сушилни. Тогава седмичното пране се превръщаше в нелека задача за мен. Днес благодарение на пералнята и сушилнята, които имаме в Париж, прането се превръща в удоволствие за мен, обожавам да вадя чистите дрехи първо от пералнята, после от сушилнята, да ги сгъвам още топли и почти без гънки. Емили мрази да глади. Имаме ютия, но никога не съм виждал жена си да я използва. Самият аз рядко я ползвам благодарение най-вече на тези нови материи, от които шият ризите.

Осъзнавам, че се размотавам. Може би подсъзнателно не искам да посетя отново чичо Бил. Може би се боя да видя един човек, който е толкова възрастен, толкова близо до смъртта, че ще се разстроя. Въпреки това ще отида и преди да си тръгна, ще се сбогувам с него.

Когато слизам долу обаче, разбирам, че ще се наложи отново да отложим посещението. Всички ме очакват. Да видя пак чичо Бил е едно от нещата, които наистина искам да направя, защото предчувствам, че това ще е последната ни среща.

Долу обаче ме очакват край масата. Оставили са ми онова място, на което сядах винаги като дете. Откъде Пег би могла да знае подобно нещо? Това е мястото от страната на прозореца в трапезарията с лице към дневната. Пег седи на мястото на мама, близо до кухнята, а бебето е настанено на високо детско столче до нея. Това е логично. Другите деца сядат едно до друго от лявата ми страна. Там сядаха Джийн и чичо Бил, когато живееше у нас. В другия край на масата откъм дневната бе мястото на татко. Предполагам, че сега там седи Бъд, защото само там стои голям стол с подлакътници. Май вещите се разпореждат с живота на хората в не по-малка степен от тази, в която хората се разпореждат с вещите. Изчаквам да видя дали няма да кажат някоя молитва или нещо подобно. В нашата къща винаги татко изричаше молитвата, но съвременните католици като че ли оставят това на децата си, ако изобщо го правят, разбира се.

Може би причината е отсъствието на Бъд, а може би е моето присъствие, но никой не казва молитва. Не че тя ми липсва. Пег ми подава голямата купа.

— Приготвила съм я по мамината рецепта. Това е истинска ирландска яхния, а не нещо сготвено надве-натри.

Мирише вкусно, много вкусно. Държа купата, за да може и Пег да си сипе. Тя слага в чинията на Джони парченце картоф, половин морков и късче говеждо, и ги намачква на пюре. Сетне сипва и на себе си малко повече, отколкото на бебето.

— Още ли ти е зле? — питам.

— По-добре съм, но не искам да рискувам.

Подавам купата на Боби. Той се изправя и избира внимателно парчетата, които му харесват. Сетне съдът отива у Алис.

— Мамо, знаеш, че мразя яхния. Нямаме ли хамбургер или нещо друго?

— Не, миличка, нямаме нищо друго. Опитай мъничко. Хапни и ще получиш десерт. Приготвила съм нещо специално.

Боби се надвесва над чинията си, тъпче храната в устата си с помощта на вилицата, която стиска здраво, все едно е лопата.

— Какво е то, мамо?

— Тайна!

— О, моля те, мамо!

Алис избира дребни късчета месо и парченца картофи, които прехвърля в чинията си; не взема нито един морков. Съчувствам ѝ. Морковите са твърди, недостатъчно сварени за моя вкус. Като че ли само французите знаят да приготвят моркови. Пег ту яде, ту храни малкия Джони на високото му столче.

— Как върви картината с призраците?

— Много ми харесва. Пресъздава това, което съм искал да постигна, в по-голяма степен от другите ми картини. Трябваше по-рано да се досетя, че ще почувствам нещата най-добре, когато започна да рисувам къщата отвътре.

— Харесваше ли ви тук на теб и на сестра ти?

Замислям се, преди да отговоря. Не съм сигурен, че мога да отговоря за себе си, камо ли за Джийн. Приличахме си в много отношения, но бяхме и доста различни, носехме белезите на различния си пол, на различните си характери. Джийн бе изключително възприемчива, толерантна към неща, хора и случки, докато аз бях вечно нетърпелив, неспокоен, винаги в очакване да се случи нещо ново. Освен това тя се справяше с живота с по-голяма лекота и умение.

— Трудно ми е да ти отговоря. Мисля, че и на двамата ни харесваше тук. Почти не помня другите места, където сме живели. Когато първо дядо ми, а после чичо ми Бил дойдоха да живеят у нас, нещата се промениха, у нас не просто стана пренаселено, а баща ми стана по-тих, майка ми — още по-изнервена.

На Джийн ѝ хареса повече в Калифорния, отколкото тук. Харесваше ѝ гимназията, в която учеше. Но макар да бе едва на тринайсет, когато се преместиха, тя никога не загуби тукашните си приятели, поддържаше връзка с тях през целия си живот. Признавам, че завързваше приятелства на всяко място, където живееше, докато аз имах само двама добри приятели, Дик и Ал, и двамата вече покойници. Но това бяха хората, които харесвах най-много, докато живеехме тук. Винаги съм харесвал и нещата, които рисувам: алеите, децата, които играят хокей на улицата, нашата къща, магазинчето на Хершафт, тоест на Чики, дървото в градинката, нашата ограда, цветята. Харесвах всичко това. Когато бях на фронта, прекарвах цели дежурства, понякога по четири часа, сврян в тесния окоп, в спомени за тези прекрасни дни. Честно казано, преди със семейството ми да се

преселим във Франция, никъде другаде не съм се чувствал толкова добре, колкото в тази къща, заедно с нашите и сестра ми.

Боби е спрял да се храни, заслушан в думите ми. Алис пък яде с пръсти, но и тя ме слуша.

Чудя се какво ли си мисли Пег. Искан ми се Джийн или Уилям да можеха да присъстват на този разговор. Искан ми се аз да бях Боби, а Алис да бе Джийн и Джони да бе завърналият се Уилям. Щяхме да изживеем живота си отначало. Боби заговаря с пълна уста:

— Не знаех, че си ходил на война. Мразя този квартал. Повечето деца са гадни и злобни, преследват ме по целия път от училище дотук. Къщата ни е толкова малка, а стените толкова тънки, че чуваме всяко радио или телевизор. Целият ни квартал е бордей. Няма къде да си играем освен в двора на „Стоунхърст“; но то пък е протестантско училище, а и е прекалено далече. Мразя и „Сейнт Сирил“, мразя и сестра Франсин.

Той млъква. Гледа ме право в очите. Поглеждам крадешком към Пег. Лицето ѝ е почервеняло, в очите ѝ напират сълзи.

— Никога не си ми казвал тези неща, Боби. Мразиш толкова много неща! Нямах представа.

Той преглъща поредната хапка. Настъпва гробно мълчание, след което Боби казва с приглушен глас, аха да се разплаче:

— Никога не си ме питала.

Пег се обръща към Алис:

— Ами ти, Алис? Харесва ли ти тук?

В първия момент решавам, че малката не е чула въпроса, защото продължава да ровичка в чинията си.

— О, мисля, че всичко е наред — промърморва след секунда. — Не смятам, че Боби искаше да каже всички тези неща... Сега ще получа ли десерт?

Двамата с Пег избухваме в смях. Джони е заспал на високото си столче. Дори храната не е в състояние да го събуди. Явно е свикнал да я гледа по телевизията; рекламите на „Макдоналдс“ и „Бургер Кинг“ с танцуващи пържени картофки, с пластовете месо и маруля, домати и лук, обилно поляти със сос и пъхнати в съвършени бели хлебчета, лакомо поглъщани от широко усмихнати деца. След всичко това ирландската яхния наистина изглежда ужасно тъпа и скучна.

Пег внимателно повдига Джони и го отнася в дневната. Още е с грейката. Може би по телевизията ще покажат сняг и той ще бъде единственият в подходящо облекло.

— Ще се събуди за вечерните анимационни филми. Няма смисъл да го слагам да спи. Веднага ще се събуди и ще започне да плаче, докато не го сваля обратно долу.

Тя влиза в кухнята и се връща с кутия сладолед.

— Ей, мамо, страхотно! С какъв аромат е?

— С парченца шоколад, любимият ти. Какъв друг може да бъде?
— Тя се обръща към мен: — Това е единственият сладолед, който и двамата обичат. Не искат нито шоколадов, нито ванилов, нито ягодов, нито дори сметанов с ядки. Ти искаш ли?

— Не, благодаря. Но не бих ти отказал малко от онова, което ври на печката.

— Какво? Забравила съм кафето? Съвсем съм се побъркала. Знаех си, че съм забравила нещо.

— Честно казано, никога не пия кафе по време на хранене. Французите го пият винаги накрая.

Тя донася кафето и налива в чашка с чинийка, които поставя пред мен.

— Значи ние сме единственият френски ресторант на Хедър Лейн.

Децата лакомо поглъщат сладоледа си. Омели са купичките още преди Пег да върне кутията във фризера.

— Мамо, можем ли да станем от масата?

— Нахранихте ли се?

— Да и имам домашно по математика — трийсет задачи за умножение. Мразя умножението!

— Отивай да ги решиш, Боби, и ела да ги проверя, когато свършиш. Ами ти, Алис, имаш ли някакво домашно?

— Само по правопис. Трябва да науча двайсет думи, но са лесни. Вече ги знам.

— Върви да учиш в стаята си. Когато свършиш, ще те изпитам. Двамата с Бърт ще си поговорим още малко.

— Дооообрееее.

Тя хуква по стълбите след Боби.

— Е, така поне ще имаме малко спокойствие.

— Нека ти помогна със съдовете.

— Само ще ги изплакна и ще ги накисна в умивалника. Разполагам с цяла вечер, за да ги измия.

Пег започва да раздига масата. Ставам и започвам да разтребвам от другия край.

— Недей, Бърт. И сама мога да се справя. Само ще ми пречиш.

Подавам ѝ купчината, която съм събрал. Отнася я в кухнята. Взимам маслото, солта, пипера, лъжици, ножове, вилици и ги отнасям на кухненския плот.

Сядам на мястото си. Тя се настанява срещу мен. Донесъл съм и чашите ни с кафе.

— Леле, колко лесно се живее с теб. Винаги ли си такъв, дори у дома?

— Обичам да помагам в домакинската работа. Не се справям така добре, както би го направила една жена, но обичам да помагам.

— Ти си извънземен, да знаеш! Така те нарича Бъд. Извънземното. Не влага в това нищо лошо, напротив. Може би аз говоря прекалено много за теб. Не мога да се науча да си затварям устата.

Взираме се един в друг, но се усмихваме, чувстваме се приятно.

— На двайсет и девети Извънземното заминава за друга планета. Питам се дали не би ми направила още една услуга.

— Всичко каквото кажеш.

Бъркам в малкото джобче на джинсите си. Купих ги само защото бяха единствените, които успях да открия с джобче като за джобен часовник. Изваждам малкото черно портмоне с цип, в което държа парите си за приумици и щуротии. Винаги сгъвам банкнотите, така че да станат колкото се може по-малки. Останала ми е само една, да се надяваме, че няма да ми потрябва. Подавам я на Пег.

— Искам да купиш коледни подаръци на децата. Няма да съм тук и не знам какво би им харесало. Ако останат пари, вземи си нещо и за себе си.

Тя разгъва банкнотата и ме поглежда.

— Мили боже! Това са сто долара! Истински ли са?

— Не, не са истински, парите не са нещо истинско, просто такава е природата на нещата. Но ще ти свършат работа.

— Не мога да повярвам! Честно казано, Бърт, не мога да ги приема. Само ще ни попречат... ще застанат между нас... нали разбираш?

— Само ако ти го позволиш, Пег. На *мен* няма да попречат. Както знаеш, издигнал съм толкова прегради помежду ни, че някаква си хартийка, на макар и банкнота, няма да промени нищо.

— Еха, каква Коледа ще бъде само! Двата с Бъд отдавна се опитваме да заделим нещичко настрана, но никак не е лесно. Прием прекалено много, купонясваме прекалено много, а и той не изкарва достатъчно, за да си позволим да живеем така. Предполагам, че сме прекалено безразсъдни.

— Да се забавлявате на вашата възраст не ми се струва толкова безразсъдно.

— Да кажа ли на Бъд?

— Ти си решаващ.

— Няма да му кажа. Нека и той бъде изненадан като всички останали. Може би ще му кажа, но след празника. Ще се почувствам като истински Дядо Коледа. Знаеш ли какво искам за подарък?

Какво направих? Попаднах право в капана!

— Нещо, което не можеш да ми дадеш. Искam теб.

— Имаш ме, Пег, при това в онези отношения, които имат значение. Освен това никой не притежава никого. Да имаш някого не е толкова важно, колкото смятат хората.

Тя отива до кухненския плот:

— Извинявай, Бърт. Отново съсипах всичко.

— Не се чувствам съсипан.

— Знаеш какво искам да кажа. Ти си толкова добър човек и добър приятел, а пък аз непрекъснато ти досаждам и те притеснявам.

— Повярвай ми, Пег, на всеки мъж му е приятно, когато красива млада жена като теб го забележи, обърне му внимание. Не познавам много мъже на моята възраст, които биха отхвърлили подобна възможност. Просто трябва да си даваме сметка какво е възможно и какво не. Нали?

— Да. Трябваше да се досетя. Нали Дядо Коледа е Санта Клаус, светец е все пак. Ама че късмет имам! Да си падна по светец, който може да е и елф, но при всички случаи е мъртъв от поне триста години. Дай ми още един шанс, Дядо Коледа!

— Ще ти дам колкото шансове пожелаеш, стига това да не означава да съсипем живота на други хора, живота на хора, които обичаме. Тази цена е прекалено висока.

След тази леко притеснителна за мен размяна на реплики разговорът става приятен и забавен. Тръгвам си неохотно към девет. Радвам се, че съм дошъл с колата, така ще мога да взема картината с „Триъгълника“.

Събуждам се рано, чувствам се отпочинал. Лежа кротичко в леглото, леля Едит едва ли се е събудила. Часът е шест и половина. За пръв път се събуждам преди нея. Навън отново вали... всъщност май само ръми.

Остават ми още три платна. Билетите за Калифорния са в сака ми. Изваждам ги. Днес трябва да потвърдя резервацията. Купих ги, преди да напусна Ню Джърси, и нарочно удължих престоя си така, че да се върна по времето, когато Емили ще си пристигне от Ханой. Мисля си колко хубаво ще е отново да бъдем заедно, но в същото време не искам да се разделям с леля Едит. Може би това е последното ми гостуване у нея. Ще ми липсва страшно много.

Внезапно ми хрумва какво да правя с оставащите платна. Ще рисувам портрети на леля Едит и на чичо Марвин. Не съм най-добрият портретист в света, но не съм и пълен бездарник. С леля Едит няма да имам проблем, уверен съм, че я познавам достатъчно добре. С чичо Марвин обаче ще бъде по-трудно, може би защото вече го няма, но пък леля Едит ще ми услужи с негови снимки. Портретите, които рисувам, винаги се получават добре, но невинаги пресъздават точно модела. Затова пък работя бързо. Обикновено успявам да сътворя портрет със съвсем прилични размери, горе-долу колкото картините, които рисувам тук, за не повече от два-три часа. Ако обстоятелствата ме принудят обаче да изкарвам прехраната си като портретист, хич няма да ми е лесно. А и ще бъда нещастен. Въпреки това съм готов да рисувам леля Едит и чичо Марвин, ако тя ми позволи.

Отивам в банята и се измивам набързо. Връщам се в спалнята и си обличам дрехите за рисуване. Вече съм развълнуван от идеята за тези портрети. Ще ги рисувам веднага след като завърша картината на дневната. Ще ги оставя у леля Едит и така няма да мъкна

неизсъхнали платна чак до Калифорния. Ще опаковам другите картини и ще ги прибера в сейф на летището.

Седя на масата в кухнята и прелиствам „Филадельфия Инкуайърър“, когато леля Едит влиза.

— Я виж кой бил тук! Какво ти става, не можа да спиш ли? И защо, за Бога, гледаш като котка, която току-що е уловила мишка?

— Не, не, не обичам вкуса на мишки и освен това трудно се ловят. За сметка на това имам страхотна идея, но ми трябва твоята помощ.

— Какво ли ще бъде този път? В каква ли дяволия се опитваш да ме забъркаш?

— Трябва ми главата ти, а също и тази на чичо Марвин... Надявам се да нямаш нищо против.

Това приковава вниманието ѝ.

— Ти за какъв се мислиш, за ловец на глави или какво? Каква щуротия пак си намислил?

Забелязвам, че държи в ръка тежкия тиган за пържене. Дали пък няма да ме фрасне с него по главата?

— Искам да нарисувам портрети и на двама ви, на теб и на чичо Марвин. Няма да ти отнема много време. Мога да се справя за около два часа.

— Албърт, каква муха ти е влязла в главата, та ти е хрумнало подобно нещо?

— Изобщо няма да е необходимо да позираш, да стоиш неподвижно. Ще си приказваме, а през това време ще те рисувам. Можем да го направим на верандата, където светлината е подходяща.

Леля Едит продължава да стиска тигана в ръка. Дали пък няма да ме остави без закуска?

— Но защо ти е да правиш подобно нещо, Албърт? Зная на какво приличам и не ми е притрябвало да се гледам в огледало, вече не го правя и си имам причина. Освен това как ще нарисуваш Марвин, ще го изкопаеш от гроба ли?

— Не, лельо Едит, не мисля за теб, а за Едгар и децата му, твоите внуци. Сигурен съм, че биха се радвали да имат ваши портрети. Така ще ви запомнят завинаги.

— Ти какво се опитваш, да ме подготвиш за погребение ли? Не искам никой да ме запомня в този ми вид, а и не смятам, че Марвин би

го искал. Албърт, много мило от твоя страна, но не мога да си позволя нещо подобно. По-добре излез навън и нарисуй още някоя от улиците, където си живял, от това ще излязат хубави картини.

— О, леля Едит, моля те! Искам да ти *подаря* тези портрети. Ако искаш, окачи ги в мазето, за да плашиш мишките, нямам нищо против, но съм сигурен, че Едгар, Емили и всички останали от семейството ще им се зарадват.

Леля Едит се преструва, че замахва да ме цапардоса по главата с тежкия тиган.

— Гледай го ти! Сега пък се опитва да изкара, че ако не се съглася да позирам, цялото семейство ще ме намрази. Много си хитър!

С тези думи тя се обръща и влиза в кухнята. По време на закуската успявам най-сетне да я убедя да ми позира. Леля Едит настоява да нарисувам първо чичо Марвин, защото така или иначе той нямало как да възрази.

— Можеш да се поупражняваш върху него и след като видя какво възнамеряваш да направиш, ще реша дали да ти позволя да ме рисуваш.

Сделката обаче е сключена. Леля Едит обещава да ми даде няколко снимки, с чиято помощ да работя. Ще разпъна статива на верандата, като преди това я застеля със стари вестници. Ще започнем работа към девет и половина. Така ще мога да го нарисувам до обяд. Привършвам със закуската и хуквам на горния етаж, грабвам статива, лака, терпентина и платното, преди на леля Едит да ѝ е хрумнало нещо друго. Когато съм готов, подреждам снимките около себе си. Те не са толкова много, правени са доста отдавна и всичките са малки, ако изключим сватбената фотография отпреди петдесет години. Ще работя предимно по памет. Няма проблем. Чудя се защо не съм се сетил по-рано за това.

Най-напред определям мястото на главата върху платното и съотношението ѝ като размер и обем спрямо фона. Ще я разположа по-високо в картината и ще продължа надолу, докато стигна до джобчето на сакото му, на което е окачена табелката му на служител от паркинг, а зад нея са пхнати моливите му. Работата напредва и приликата се получава, но чичо Марвин изглежда уплашен, а неизменният му озадачен поглед е прекомерно подсилен. Такива са моите портрети, от онези, които никой не би си купил. Тревожа се как ли ще реагира леля

Едит. Всеки от нас има своя собствена представа за това как изглежда нещо или някой. Това е същността на живописца. Завършвам картината, преди леля Едит да дойде и да обяви, че обядът е готов. Нямам представа дали се е навъртала наоколо, за да хвърля по едно око или не; едва ли го е направила. Застава зад мен, докато изписвам името на чичо Марвин в долния край на картината, подписвам се и слагам датата.

— Да, това е Марвин. Не прилича много на него, но все пак мога да го разпозная. Не знам обаче дали някой друг ще открие прилика.

Отстъпвам назад, за да погледна от разстояние.

— Аз бих го познал, лельо Едит, но иначе съм съгласен с теб. Прилича на повечето от моите портрети; това може да бъде и братът на чичо Марвин или някой друг роднина.

— А, не, брат му прилича повече на него, отколкото тази картина.

— Сега е твой ред, лельо Едит, и не се опитвай да се измъкнеш.

— Първо да се нахраним. Умирам от глад. Разбира се, че ще ти позирам, дори съм си измила косата.

Менюто е обичайното, но този път тя е приготвила и няколко хотдога. Отново преяждам като свиня. Пренесли сме картината в кухнята и сме я подпрели на бюфета в ъгъла, където да можем да я гледаме.

— Ако видиш нещо, което не ти харесва, лельо Едит, просто ми кажи. Все пак ти си истинската специалистка по чичо Марвин. Толкова време съм се взирал отблизо в този портрет, че съм изгубил реалната си преценка.

— Не бих променила нищо, Албърт. Колкото повече го гледам, толкова повече ми харесва. Не мога да му се наситя.

— Права си, лельо Едит. Седя си тук и го гледам, а той се променя пред очите ми — вратът му се издължава, а лявото му око се издига високо над дясното. Това е то истинската магия!

Тя ме поглежда с блеснали очи, сетне се засмива:

— Не, Албърт, картината е чудесна. Никога няма да мога да ти се отблагодаря.

Говори напълно сериозно. Привършваме да се храним. Докато леля Едит разчиства, аз отивам горе за другото платно. Трябва да внеса малко ред и сред боите върху палитрата. Изненадан съм, но не се

чувствам уморен. Разбира се, рисувах седнал вместо прав, както правя навън, на улицата. Освен това на остъклената веранда е топло, което също ми е от полза.

Обаждам се на Пег, за да я предупредя, че днес няма да ходя у тях; извинявам ѝ се. Обяснявам ѝ, че рисувам портрети на леля Едит и на чичо Марвин.

— Но аз мислех, че чичо ти е мъртъв и леля ти е самичка. Да не рисуваш пак призраци?

Обяснявам ѝ за снимките и я питам дали има нещо против да отида у тях утре. Отговаря, че ще ме очаква с нетърпение.

Докато я рисувам, леля Едит решава кръстословица. И при най-малкото затруднение непрекъснато ме пита за една или за друга дума, аз пък все ѝ повтарям да гледа към мен. Изненадан съм колко често ми се налага да отгатвам думи. Като че ли за пръв път осъзнавам до каква степен е отслабнал нейният изключително гъвкав и надарен ум. Чудя се дали тя го осъзнава. Не искам тъгата ми да проникне в картината.

Портретът се получава. Без да съм се стремил към това, изпод четката ми изниква ликът на по-млада жена. Съзнавам, че това е по-скоро израз на чувствата ми към нея, на спомените ми, отколкото отражение на образа пред очите ми. По същия начин нарисувах и къщите около дома си, както и портрета на чичо Марвин. Решавам да се подчиня на силата на емоциите, да прекратя опитите си да имитирам това, което виждам, и да нарисувам онова, което ми подсказва сърцето. Час по-късно леля Едит оставя кръстословицата в скута си и вперва поглед в мен:

— Може ли да отида до тоалетната, Албърт? Обещавам да не надзъртам.

— Разбира се, че можеш, не искаме да направиш някоя беля, нали? Освен това погледни, ако искаш.

Тя се спира за малко зад гърба ми, като пристъпва от крак на крак.

— Мили Боже! Приличам на собствената си дъщеря, на дъщерята, която никога не съм имала. Виждам нещичко и от София. По-добре да побързам. Ей сега се връщам.

Продължавам да рисувам, работя върху фона, който не е фигуративен, а просто пъстроцветен килим от различни земни цветове. Тя се връща.

— Олеле, Господи, не мога да повярвам! Трябва да ми сложиш малко бръчки, а и да нарисуваш гушата ми. Не се бой да ме покажеш каквата съм в действителност. Знам на какво приличам.

Отново сяда да ми позира. Рисувам още около час и внезапно осъзнавам, че съм готов. Получава се портрет, който бих искал да запазя за себе си. Вложил съм в него цялата си любов към леля Едит, любов, която не бих могъл да опиша с думи. Оставям четката и поглеждам към леля си. Смигвам ѝ.

— Е, малкият, свърши ли?

— Да, предполагам, ако изобщо може да се каже, че съм свършил нещо. Нали знаеш, рядко довършвам нещата, които започвам.

Тя отново сяда на стола, за да позира. Поглеждам я. Права е. Откривам в нея и леля София, както и — за моя изненада — нещичко и от Джийн. Не се бях замислял върху това. Трябваше обаче да се досетя. Уилям ще ми помогне и с тази картина.

Рисувам в продължение на още два часа, като ту се отплесвам нанякъде, ту се съсредоточавам върху картината.

— Е няма ли най-после да свършиш? Каза, че няма да ти отнеме повече от два часа, а вече работиш повече от три. Как успя да нарисуваш Марвин толкова бързо, след като той дори не е тук, а с мен си толкова бавен?

— Защото ти си толкова жива, лельо Едит! Искам да пресъздам цялата жизненост в теб.

— Е, няма да съм жива още дълго. Ще си умра от седене на стола и краката ми ще окапят. Давам ти още пет минути и гледай да приключиш дотогава.

Поглежда часовника си. Аз също поглеждам своя. Поредната надпревара с времето, също като яденето на яхния. Не се чувствам припрян обаче. Просто не искам да спра. Приятно ми е тя да седи пред мен, а образът ѝ постепенно да се оформя върху платното; неприятна ми е самата мисъл да спра да рисувам. Но когато изтича уговореният час, оставям палитрата и четките, и заявявам, че съм готов.

— Отказа ли се вече? Претупа нещата, за да се отървеш от мен, нали? Много добре те познавам!

— Не, наистина съм готов, ела да видиш. Кажи ми какво мислиш. Ако нещо не ти харесва, ще го променя.

Ставам от стола си и ѝ отстъпвам мястото си. Тя отказва да седне, просто стои и трепери от вълнение. Сетне ме поглежда и ме прегръща. Плаче неудържимо. Не очаквах подобна реакция. Не знаех какво съм очаквал, но във всеки случай не и това.

Най-накрая тя се отдръпва от мен и сваля очилата си. Избърсва стъклата им с носната си кърпичка и си ги слага отново.

— Благодаря ти, Албърт. Не вярвах, че можеш да го направиш.

Погледът ѝ минава покрай мен и се спира върху портрета; едва се сдържа да не заплаче отново.

— Сега знам, че никога няма да умра. Тази картина повече от всичко друго ми вдъхва увереност, че винаги ще бъда с твоя чичо Марвин, с моя Марв. Ще бъдем единствените два портрета, които ще допуснат в рая.

Млъква и отново ме прегръща.

— Шегувам се, Албърт. Но все пак си мисля, че в тази картина е вложена толкова много любов, че каквито и грехове да съм имала, пак ще ме пуснат в рая. Благодаря ти още веднъж.

Най-накрая и аз спирам да плача и се съвземам достатъчно, за да започна да прибирам боите си, преди да ги отнеса горе. В портрета откривам и леля Едит, и Джийн и, разбира се, Уилям. Ако не знаех, че току-що самият аз съм го нарисувал, нямаше да повярвам, че е възможно.

Тръгвам нагоре по стълбите. Минава пет часът.

— Има ли време да измия боята от ръцете си и да си облека чисти дрехи преди вечеря?

— Имаш колкото време пожелаеш, Албърт. Ако искаш, дори можем да излезем и да хапнем сандвичи. Аз ще поседя и ще погледам тази картина, искам да видя дали няма да помръдне. Ще я окача в спалнята ни, за да видя дали чичо Марвин ще ме познае. Надявам се.

Тя повдига внимателно картината и я сваля от статива. Наблюдавала ме е да качвам по стълбите още неизсъхнали платна, така че знае какво да прави. Вървя подире ѝ, помъкнал боите, терпентина, дрехите си за рисуване, палитрата и лака. Тя влиза в голямата спалня, аз — в стаята на Едгар. Бързичко почиствам ръцете си от боята, изтривам с терпентин всичко, което не мога да измия със сапун, пръскам си дезодорант и обличам чисти дрехи. Все още съм превъзбуден. Така се чувствам винаги, след като завърша някоя

картина, но въпреки това ако легна, ще заспя като мъртъв. Никога не съм рисувал толкова добре и знаей, че ако ми се случва прекалено често, няма да живея много-много.

---

[1] Братя Лео Нен (Антоан, Луи и Матийо) — френски художници от XVII век. Трудно може да се определи кой от тримата коя картина е рисувал, тъй като и тримата са се подписвали само с фамилията си име, а стиловете им са поразително сходни. Затова обикновено се възприемат като едно цяло — „братя Нен“. Сред най-популярните им картини е „Щастливото семейство“ (композиция от типа, който Уортън има предвид), изложена в Лувъра. — Бел.Прев. ↑

ТРИНАЙСЕТА ГЛАВА

Времето ми тук, във Филадельфия, изтича. Скоро трябва да заминавам. Едва сега осъзнавам, че картината, която най-много съм искал да нарисувам, е тази на моята собствена стая. Досега просто не съм събрал смелост да попитам Пег.

След закуска ѝ се обаждам по телефона от дома на леля Едит. Гледам желанието ми да не прозвучи много нахално, но ми се струва, че тя на драго сърце ще ми позволи да рисувам в стаята. Как мога някога да ѝ се отблагодаря?

Решавам да отида дотам с колата на чичо Марвин. Леля Едит се притеснява, защото колата не е минала технически преглед, но макар напоследък да я карах често, нито веднъж не ми създаде ядове.

Пристигам у Пег към десет. Налага се да чукам на вратата в продължение на няколко минути, преди да чуя някакъв шум отвътре и Пег да се появи. Вече съм закусил с леля Едит, затова изпивам набързо чашка кафе, сетне взимам статива и последното платно и ги помъквам нагоре по стълбите. Пътьом виждам, че мъничкият Джони спи на не повече от четири-пет сантиметра от същото място, където го видях за пръв път. Разпъвам статива, нагласявам нещата и си поемам дълбоко дъх. Вече планирам какво и как да нарисувам. Ръцете ми треперят от нетърпение. Изстисквам върху палитрата си натурална сиена, ултрамарин, сиво-зелено и малко жълта охра. Поемам отново въздух и започвам. Доливам терпентин и лак в съдчетата. Потъвам в картината толкова бързо, сякаш политам във въздуха. То си е така, за мен това е като полет в пространството. Мисълта ми ще се понесе на воля из тази стая, ще полети и над откритите пространства в сърцето ми, които толкова дълго не успявах да запълня.

Започвам да очертавам стените, да пресъздавам усещането за пространство между стените, тавана и пода; отвсякъде струи светлина. Разполагането на леглата е лесна работа, на едното спях аз, а на другото — Джийн. Мисля да я нарисувам на леглото, но се отказвам.

Ще ми бъде много трудно да го направя, а това е нещо, което би ме отказало от тази картина.

Леглата са боядисани в кремаво, но ръководен от свои собствени съображения, решавам да ги рисувам в оранжевочервено. Винаги съм искал да имат естествения цвят на дърво. Те са най-обикновени легла с метална рамка, но въпреки това се вълнувам. Светлината в стаята ще отразява лъчите на залязващото слънце някъде към шест часа, след вечеря, когато се прибирам и се преструвам, че си пиша домашните, а всъщност заключавам вратата и си играя в Стенландия.

Отлагам до последно мига, в който трябва да рисувам и себе си. Чудя се кое време от годината да бъде и избирам октомври точно преди Хелюин. Рисувам себе си с тъмносин пуловер, онзи, с който играех футбол след училище. Носих го цели три години, преди да го проядат молците, а лактите му да се прокъсат. Рисувам се приклеknал пред отворения килер, въпреки че сега вратата е затворена и аз нямам ключ. Не искам да притеснявам Пег с молби да ми даде ключа. Опасявам се това да не я изплаши, да не реши, че отново рисувам в килера.

Изстисквам върху палитрата си всички цветове, с които разполагам, и почиствам грижливо четките си. След всички картини, които рисувах напоследък, две от четките ми са проскубани почти до дръжката. Започвам да нанасям фона в светли земни тонове и използвам първо по-големи четки, като постепенно преминавам към по-малки, когато оформям и някои детайли.

Нахвърлям надве-натри очертанията на замъка върху хълма заедно с лъкатушните пътеки, които водят към него. Грижливо оформям водопада и пръските вода на мястото, където реката се разбива в скалите.

Не се изкушавам да отворя вратата, за да проверя каквото и да било. Всичко е в главата ми, в сърцето ми. Вървя по тези пътеки, преплувам тези реки, къпя се във водопада. Отново съм жив. Чувствам се неуязвим и непобедим.

Рисувам себе си, коленичил на пода; с едната ръка местя фигурките по пътя и по полянката пред замъка. Рисувам две фигурки. Едната е на пекар, понесъл огромна тава с хляб върху главата си. Другата е на рицар, яхнал кон. Носи броня и един от най-важните герои от дните, когато си играехме в килера.

Рисувам и фонтана в дъното на килера; над него са се надвесили две млади жени и пълният ведрата си с вода за прането, което ги очаква. Изпитвам абсолютно същите чувства както по времето, когато копнеех Уилям да поиграе с мен, преди Джийн да се присъедини към нас, а и след това. Сега ми се иска да се озова в картината, да се превърна в част от нея.

Рисувам себе си като дете. Използвам същите тънки четки, за да пресъздам материята на онзи пуловер, начина, по който сресвах косата си, когато имах коса. Грижливо изпипвам ръката, която държи миниатюрния пекар, за да го постави на мястото му. Той е връзката между картината и картината в картината на онзи свят, изобразен върху стената, Стенландия.

Минава време за обяд, а аз продължавам да рисувам. Децата сигурно са се прибрали у дома, обядвали са и пак са отишли на училище. Качили са се горе да си измият ръцете, но аз и това не съм забелязал. Най-вероятно Пег, в последен жест на любов и загриженост, им е казала да не ми се пречат, тъй като съзнава колко важна е тази картина за мен. Тя знае неща, които аз дори не подозирам.

Едва след три часа усещам, че напускам картината. Магията се разсейва. Зная, че съм готов, че съм казал всичко, което напираше в мен.

Истински шок е да огледам стаята около себе си, сетне да върна поглед към картината и да я видя като някоя от рисунките в килера до леглото; струва ми се нереална. Но що се отнася до вътрешния ми мир, тя е по-реална, отколкото външният свят. Тя е от онези картини, които не ти се иска да завършиш. Не ти позволява да спреш да я рисуваш. Тази обаче определено е готова. Оставам потопен в нея като човек, който сънува прекрасен сън и не му се иска сънят да свършва, макар да знае, че е дошло време да се събуди; дава си сметка, че никога няма да може да се върне в този сън; сънят е прекалено красив, за да го напусне.

Ставам, протягам се. Бавно изплаквам четките в терпентина, изтривам боята от палитрата с помощта на няколко салфетки, които съм донесъл със себе си.

Осъзнавам, че затворя ли сега кутията с боите, няма да я отворя, преди да се върна във Франция, и това най-вероятно ще се случи в старата воденица, където обичам да рисувам през есента и през лятото.

Завъртам здраво капачетата на тубите с боя, изстисквам дъната им и ги навивам на руло, както се прави с тубите с паста за зъби. Подреждам ги в съответните отделения в кутията. Изливам остатъците от терпентина и лака обратно в шишенцата; не искам да ги изливам в умивалника на Пег.

Събирам статива и повдигам внимателно платното от пода. Опитвам се да изтрия няколкото петънца боя, които са изцапали дюшемето. Подпирам картината на стената. Това е първата, но дълга крачка към възприемането ѝ като двуизмерно изображение на светлина и пространство. Тя не е реалност.

Внимателно свалям статива и картината на долния етаж. Сетне се връщам и взимам другата картина, онази с баща ми, свалям долу и нея. Бавно се връщам към реалния живот, не искам да прибързвам. Сякаш се събуждам от дълъг сън или пък излизам от кома.

Подпирам картините на стената между вратата и телевизора. Зная, че това са две от най-добрите творби, които съм създавал някога. Но съм толкова уморен, че едва ли съм в състояние да го споделя с някого. Обръщам се и тръгвам към кухнята. Пег не е там. Сядам на обичайното си място, опитвам се да се съвзема. Искam да се сбогувам с нея. Мисля, че това ще бъде последното ни сбогуване, защото утре сутринта тръгвам за летището. Зървам бележка, оставена на кухненския плот. „Отивам на пазар. Ще се върна бързо. С обич, Пег.“

Любопитно ми е да видя почерка ѝ. Това е почеркът на някого, който рядко пише. Права е, не е човек, който може да поддържа кореспонденция. Като че ли е изписвала бавно и мъчително всяка буква. Донасям картините от дневната, за да ги погледам. Подпирам ги на масата за хранене.

Чувам някой да влиза. Обръщам се, мисля, че Пег се прибира, но виждам Боби и Алис. Алис хуква нагоре, но Боби идва при мен в трапезарията. Поглежда картините. Взира се строго в тях. Сетне ме поглежда укорително.

— Обеща да не рисуаш повече картини с призрачни хора. — Посочва картината с моя образ. — Кой е това?

— Това съм аз, Боби.

— О, не, не си ти. Прилича малко на теб, може би така си изглеждал като малък, но не си ти, нещо не е както трябва.

Обръща гръб на картината. Опитва се да се ориентира по някакъв странен начин. Познато ми е това чувство — и на мен ми се случва нерядко, когато завърша някоя картина или погледна отражението ѝ в огледало.

— Разбрах какво ѝ има. Той е левак като мен. Поставя фигурката на мястото ѝ с лявата си ръка. Не би могъл да го направи, освен ако не е левак. Виждаш ли?

Поглеждам и... той има право. За пръв път виждам брат си Уилям. Осъзнавам, че образът в картината не е мой. Уилям най-сетне е решил да играе с мен, с Албърт, да си поиграе в Стенландия след всичките тези години. Усещам как в гърдите ми се разлива топлина, която обхваща цялото тяло, а главата ми леко се замайва.

— Бърт, откъде са се взели всички тези неща, с които той си играе — фигурките, замъкът и прочие? Все едно се е озовал под коледната елха. В моята стая няма нищо подобно. Пак си нарисувал нещо призрачно. Помолих те да не го правиш.

— Няма нищо призрачно, Боби. Това е игра, която играех, когато бях на твоята възраст. Отварях онзи килер горе и си представях, че той е нов, различен свят. Нарисувах замъка и пътищата, езерата и водопадите, измайсторих фигурки, които да играят различните роли. Изобщо не беше призрачно, а даже много забавно.

Той мълчи няколко минути, гледа ме право в очите, опитва се да ми повярва.

— Още ли е там? Искам и аз да си играя. Звучи ми забавно. Защо не си ми го казал?

— Вече го няма, Боби. След като напуснахме къщата, някой бояджия, дърводелец или водопроводчик е изхвърлил всичко, което бях оставил в килера, и е боядисал стените в бяло. Погледнах вътре, но не е останало нищо. Някои неща не са вечни.

— Как тогава успя да го нарисуваш? И защо си се нарисувал като левак?

— Не съм го направил нарочно, Боби, просто така се е получило. А успях да нарисувам всичко, защото си го спомням. Това е.

Боби продължава да се взира в картината още няколко минути, сетне хуква покрай бебето и се отправя към входната врата. Оставам неподвижен няколко минути, опитвам се сам да си повярвам. Обръщам бележката на Пег и пиша от другата ѝ страна. Заплаквам отново, плача

за всичко, което не може да се сбъдне, и защото до смъртта си ще живея в самота.

Скъпа Пег,

Не мисля, че мога да понеса още едно сбогуване. С прекалено много хора се сбогувах през последните дни. Стига ми толкова. Заминавам утре. Благодаря ти за всичко повече, отколкото можеш да си представиш.

С обич, Бърт

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.